

Kalatalousosasto

Torniofoki = n. 310-408.

HANDLINGAR OCH FÖRORDNINGAR,

ANGÅENDE

FINLANDS FISKERIER.

UTGIFNA

AF

AND. JOH. MALMGREN.

Tredje häftet.

HELSINGFORS,

Theodor Sederholms boktryckeri,
1869.

Innehåll.

II. Uleå elfs laxfiske.

N:o 74.	Drottning Christinas bref den 19 Oktober 1650, angående fiske i Merikoski fors af Uleå elf	Pag. 241.
N:o 75.	Konung Carl XI:s resolution den 25 Nov. 1680 rörande samma sak	242.
N:o 76.	Kam. collegii skrifvelse den 20 April 1736 till landshöfd. Frölich, angående fiske och sågverks anläggningar i Kemi, Ijo och Uleå elfvar	243.
N:o 77.	Landshöfding Piper's skrifvelse den 10 Maj 1748 till kronobefalln. Zimmerman, angående laxfiskets i Uleå elf förarrenderande åt rådman Florin m. fl.	247.
N:o 78.	Kam. collegii den 17 Oktober 1750 med Florin m. fl. på 12 år afslutade arrende kontrakt om Uleå elfs laxfiske	247.
N:o 79.	Landsh. Piper's skrifvelse den 9 Januari 1751 till befalln. Zimmerman med föreg. arrende kontrakt	250.
N:o 80.	Kam. collegii bref till landshöfd. Piper den 5 Febr. 1755, rörande prolongation på 10 år af det med Florin m. fl. afslutade arrende kontraktet	251.
N:o 81.	Landshöfd. Piper's skrifvelse till landskamrer Liljerot med nästföreg. bref	253.
N:o 82.	Kam. collegii utlåtande till Kongl. Maj:t den 5 Mars 1766, med anledning af väckt fråga om laxfiskets i Uleå elf upplåtande på arrende åt allmogen	253.
N:o 83.	Konung Adolph Fredrik's bref till kam. colleg. den 4 Juni 1766, om laxfiskets i Uleå elf upplåtande på arrende åt allmogen	258.
N:o 84.	Kam. collegii bref till landshöfd. Göös den 16 Aug. 1766, med anledning af nästföreg. bref	259.
N:o 85.	Konung Gustaf III:s resolution den 29 Juli 1772, hvaregenom Uleåborgs stad erhöi del uti arrendet af Uleå elfs laxfiske	261.
N:o 86.	Konung Gustaf III:s resolution den 13 Juli 1775, innehållande afslag på Uleåborgs stads ansökning om enskild fiskerätt i Merikoski fors	263.
N:o 87.	Riksdagsfullm. Fr. Tuderus' 1776 afgifna underd. promemoria, ang. Uleåborgs stads förmente rätt till enskildt fiske i Merikoski	266.
N:o 88.	Riksdagsfullm. Schroderus' relation om tvisten, angående fisket i Merikoski fors, afgifven i Mars 1776	268.
N:o 89.	Riksdagsfullm. Fr. Tuderus' svar på nästföreg. relation, i Mars månad 1776	276.
N:o 90.	Konung Gustaf III:s utslag den 27 Juni 1776, genom hvilket Uleåborgs stads ansökning om enskild fiskerätt i Merikoski fors för tredje gången afslogs	281.

Företedt: L. Heimbürger,

N:o 91.	Landshöfd. Jägerhorn's resolution den 30 Juli 1778, angående fisket i Uleå elf och innehållande bl. a. förbud emot ljustrande, m. m.	282.
N:o 92.	Kam. collegii utslag den 27 Juli 1779, hvarigenom nästföregående förordning fastställdes	284.
N:o 93.	Bolagsreglor för Uleå elfs laxfiske bolag af åren 1782 och 1783	287.
N:o 94.	Landshöfd. Tandefeldt's utslag den 24 Maj 1783, angående arrendebolagets uteslutande fiskerätt i Pyhäkoski fors jemte stadfastelse af nästföreg. bolagsreglor	294.
N:o 95.	Landshöfd. Carpelan's kungörelse den 9 Augusti 1786, rörande laxpators upptagande under behörig tillsyn	298.
N:o 96.	Konung Gustaf IV Adolfs bref till kam. collegium den 10 Sept. 1800, hvori Pyhäforsboernes ansökning om enskild fiskerätt i Pyhä fors afslogs, och allmogen tillsvidare bibehölls orubbadt vid laxarrendet	299.
N:o 97.	Landshöfd. Ehrenstolpe's resolution den 21 Juli 1817, angående undersökning af kungsådran uti laxpatorna i Uleå elf	301.
N:o 98.	Landshöfd. Ehrenstolpe's kungörelse den 12 Juni 1818, om hvad som inom länet bör iakttagas vid laxpators utslående och upptagande (Cnf. N:o 95.)	302.
N:o 99.	Kejs. Wasa hofrätts utslag den 11 Dec. 1818, i anledning af besvär öfver verkställandet af landshöfdingens resolution den 21 Juli 1817 (Cnf. N:o 97.)	304.
N:o 100.	Hans Kejs. Maj:ts nådiga utslag den 10 Sept. 1828, hvarigenom s. k. suojuspators begagnande i Uleå elf definitivt blef förbjudet	308.

III. Torneå elfs laxfiske.

N:o 101.	Konung Gustaf I bref den 10 Maj 1526 till Torneå socken, innehållande förbud emot fiske med laxnät i Torneå elfs utlopp	310.
N:o 102.	Öppet bref den 14 Sept. 1554 för Olof Henriksson Nien-salo å Seitsenkari ö i Torneå socken, emot två tunnor lax	310.
N:o 103.	Fullmakt för Hans Kopman, att vara laxfogde vid Torneå, Kemi, Ijo och Uleå elfvar af den 28 Oktober 1610	311.
N:o 104.	Torneå elfs laxtaxelängd för år 1664. (Cnf. N:o 140.)	313.
N:o 105.	Konung Fredrik's bref den 12 Jan. 1733 till landshöfd. Grundell om kronofiskens sammanslagning till färre fiskerier	315.
N:o 106.	Landshöfd. Funck's kungörelse den 23 Oktob. 1759, angående förbud emot ljustrande och hvarje annat sätt att fånga lax efter den 10 Sept. inom Westerbotten	316.
N:o 107.	Konung Adolf Fredrik's bref till kam. collegium den 6 Mars 1765 med befallning om kronofiskens i Torneå elfsammanslagning till samfällte fisken. (Cnf. N:o 105.)	318.
N:o 108.	Konung Adolf Fredrik's bref den 4 Juli 1766 i anledning af allmogens i Westerbotten ansökning, att bibehållas vid sina innehafda fisken	320.
N:o 109.	Kam. collegii bref den 5 Jan. 1767 till landshöfd. Göös och Malmerfeldt med kongl. br. den 5 Dec. 1766. (Cnf. N:o 16.)	323.
N:o 110.	Landshöfd. Malmerfeldt's kungörelse den 18 April 1767 angående sättet för kronofiskets bedrifvande i Torneå elf	324.
N:o 111.	Konung Adolf Fredrik's resolution den 9 Dec. 1769, angående tvårpators inrättande ofvanför Kanseri patan samt om strandfiske i Torneå elf	326.

N:o 112.	Konung Adolf Fredrik's resolution den 24 Jan. 1770, angående, emot taxa till kronan, af ålder inrättade strand-pator	328.
N:o 113.	Kongl. Maj:ts bref den 4 Nov. 1772, angående Hevois sik-patans införlifvande med de samfällt begagnande krono-laxfiske verken i Torneå elf	329.
N:o 114.	Kam. collegii utslag den 12 Jan. 1784, hvaruti sikfisket i Torneå elf betraktas såsom kronans tillhörighet, icke strand-egarenes	331.
N:o 115.	Transsumt af rådsprotokollet för den 12 Nov. 1784, rörande de öfver nästföregående utslag anförda besvärerna och hvori Rådet tillstyrker nådig stadfastelse å ifrågavarande k. coll. utslag	334.
N:o 116.	Konung Gustafs III:s resolution den 29 Nov. 1784, hvarigenom sistnämnde kam. collegii utslag den 12 Jan. 1784 fastställdes	337.
N:o 117.	Kam. collegii kontrakt den 26 Febr. 1788 om laxfiskets i Torneå elf upplåtande på arrende åt kammarjunkaren de Besche	338.
N:o 118.	Lagmansrättens dom den 15 Oktober 1789, angående strand-fiske i Torneå elf. (Denna dom, som är märkvärdig därför att den helt och hållet hvilat på ett obevisadt antagande eller en förmodan, att strandegare vore skattlagda för sik-fiske i elfven, gäller endast på den svenska, men icke på den finska sidan om Torneå elf. Cnf. anm. p. 348 och N:o 127)	342.
N:o 119.	Förteckning öfver de byalag, som intill år 1786 deltog uti arrendet af Torneå elfs laxfiske	348.
N:o 120.	Konung Gustaf III:s bref den 13 Sept. 1791 om Torneå elfs kronofiskes upplåtande åt allmogen på 100-årigt arrende. (Den af oss begagnade afskriften är genom fel-skrifning daterad den 16 Augusti, hvilket härmed rättas).	350.
N:o 121.	Artikel V af Gränseregerings Traktaten den 8 (20) Nov. 1810	352.
N:o 122.	Landshöfd. Ehrenstolpes kungörelse den 21 Juli 1812, angående sedlig ordnings upprätthållande vid laxfiskeställen	352.
N:o 123.	Landshöfd. Ehrenstolpes resolution den 21 Juli 1812, innehållande förbud emot s. k. mockfiske i Torneå elf	354.
N:o 124.	Landshöfd. Ekorns (och Ehrenstolpe's) kungörelse den 2 Oktober 1815, angående fiske i Torneå elf, m. m.	355.
N:o 125.	Landshöfd. Ehrenstolpe's kungörelse den 2 Oktober 1815, angående flötning af skogsprodukter nedför Torneå elf	357.
N:o 126.	Landshöfd. S. F. von Born's bref den 26 Juli 1819 till kronfogden J. Heickell, rörande frågan om vitets höjande för olaga fiske	359.
N:o 127.	Kongl. Maj:ts dom den 2 Nov. 1826, angående strandfiske i Torneå elf. (Cnf. N:o 118.)	360.
N:o 128.	Hans Kejs. Maj:ts nådiga utslag den 18 Juni 1831, angående olaga fiske i Torneå elf; frikännande	365.
N:o 129.	Hans Kejs. Maj:ts nådiga utslag den 8 Maj 1837, angående olaga fiske i Torneå elf; frikännande	367.
N:o 130.	Hans Kejs. Maj:ts nådiga utslag den 24 Oktob. 1848, angående olaga fiske i Torneå elf; frikännande	370.
N:o 131.	Transsumt af Kongl. Maj:ts skrivelse till kam. collegium den 22 Mars 1850, angående dispositionen af kronofiskerierna i Sverige	373.

VIII

N:o 132.	Guvernören A. Lavonius' résolution den 7 Juni 1851, inneh. ordningsreglor att iakttagas vid Kyrknära laxfiske . . .	377.
N:o 133.	Kejs. Wasa hofrätts utslag den 13 Juni 1854, angående Heikinsaarenniva fiskeställe i Tengeliö elf . . .	379.
N:o 134.	Kongl. Maj:ts dom den 17 Mars 1858, angående strandfiske i svenska skärgården utanför Torneå elfs utlopp . . .	381.
N:o 135.	Klagoskrift till guvernören öfver Uleåborgs län den 30 Maj 1864, angående förment intrång af svenske undersåtare uti finske undersåtares fiskerätt . . .	387.
N:o 136.	Prosten A. Heikel's bestyrkande utlåtande i denna sak den 5 Juli 1864 . . .	388.
N:o 137.	Guvernören G. Alifthan's memorial af den 25 Oktob. 1864, angående laxpators upptagning i Torneå elf . . .	390.
N:o 138.	Traktat afslutad den 21 November 1855, emellan Sverige-Norge å ena sidan samt Frankrike och England å den andra . . .	391.
N:o 139.	Konung Erik XIV:s bref den 11 Nov. 1561 till Peder Knutsson, angående bl. a. anskaffande af salt för kronofiskens behof . . .	393.
N:o 140.	Kongl. Maj:ts den 6 April 1664 allmogens meddeladt „attestatum“ uppå Torneå elfs laxtaxa. (Cnf. N:o 104) . . .	395.
N:o 141.	Transsumt (§ 34) af Kongl. Maj:ts resolution den 12 Nov. 1766, uppå krigsbefällets allmänna besvär och ansökningar, angående laxfiskena i Torneå, Kemi och Ljo elfvar. (Cnf. N:o 16 och 109.) . . .	396.
N:o 142.	Referat af ett kongl. bref den 21 Juli 1806, rörande vissa boställens delaktighet i arrendet af Torneå elfs laxfiske . . .	398.
N:o 143.	Kongl. bref af den 21 Maj 1810 till kam. collegium, angående bl. a. arrendet af Torneå elfs laxfiske . . .	398.
N:o 144.	Uppgift om några kongl. bref, angående kronofisken i Wester- och Norrbottens län . . .	400.
N:o 145.	Kejsarligt bref af den 18 Decemb. 1811 till landshöfd. i Åbo, angående sättet för penningearrendets erläggande för kronoboställen, som bortarrenderats under svenska tiden . . .	400.
N:o 146.	Hans Kejs. Maj:ts nådiga resolution den 28 Mars 1821, angående finska kronans andel uti arrendet för Torneå elfs kronofiske . . .	402.
N:o 147.	Historisk uppgift, att Torneå elfs laxfiske före Sten Sture den äldres tid varit af framfarna konungar gifvet i förläning åt erkebiskopen i Upsala . . .	404.
N:o 148.	Transsumt (§ 75) af Kongl. Maj:ts resolution den 29 November 1756 uppå allmogens allmänna besvär; angående laxtaxan i Westerbotten . . .	405.
N:o 149.	Transsumt af Svea hofrätts dom den 10 Dec. 1865, hvaruti laxfiske på grund af strandrätt under kronofisketiden i Torneå elf blef för olaga ansedt . . .	405.

IV. Kronans enskilda elfsfisken, m. m.

N:o 150.	Konung Gustaf Is bref till Kumo och Ulfsby socknar den 24 Maj 1527, angående bl. a. en „gammal sed“, att låta konungen obehindradt njuta hvar tredje dags fångst af laxfisket i Kumo elf . . .	409.
N:o 151.	Konung Gustaf Is stadga den 23 Mars 1528, angående Elfkärlaby laxfiske, hvaraf framgår att tvåtredje delar af all fångad fisk tillföll kronan . . .	410.

N:o 152.	Konung Gustaf Is resolution den 6 Nov. 1541 till Birkarlarna i Luleå, hvaraf inhemtas, att tredje delen af all lax och annan fisk, som i Norrbotten fångades, skulle tillfalla kronan . . .	411.
N:o 153.	Konung Gustaf Is bref af den 7 Mars 1552 till allmogen i Helsingland, om fiskeverks uppförande i Ljusne elf för kronans räkning . . .	413.
N:o 154.	Konung Gustaf Is öppna bref af den 3 Oktob. 1558 till inbyggarna i Korsholms län, angående skatt till kronan för allt fiske som der idkas . . .	415.
N:o 155.	Transsumt af Konung Erik XIV:s bref till Hans Svenske af den 26 Febr. 1563, deraf slutas kan att i Finland funnos laxfogdar vid nämnde tid anställdes vid de regala fisken . . .	416.
N:o 156.	Det såkallade Helgeandsholms beslutet, inlemnadt till konung Johan III i Norrköping den 30 Juli 1587 af en adelig godsogare Palme Eriksson till Rafvenäs . . .	416.
N:o 157.	Transsumt (§§ 26 och 27) af privilegier af konung Gustaf II Adolf gifne Sveriges Rikes råd, ridderskap och adel 1617—1626 . . .	420.
N:o 158.	Transsumt (§ 25) af Kongl. Maj:ts instruktion för landshöfdingen Melcher Falkenberg den 25 Oktober 1637 . . .	421.
N:o 159.	Transsumt (§ 18) af Kongl. Maj:ts ordning för bergsmän den 6 Juli 1649 . . .	422.
N:o 160.	Transsumt (§ 4) af Kongl. Maj:ts resolution uppå samtliga städers besvär den 29 Oktober 1650 . . .	422.
N:o 161.	Transsumt af Sveriges Rikes Ständers beslut den 25 Juni 1655 . . .	423.
N:o 162.	Transsumt (§ 14) af Kongl. Maj:ts resolution uppå samtliga städers „postulata“ den 2 Juli 1655 . . .	424.
N:o 163.	Transsumt (§ 23) af landshöfdinge instruktionen den 28 Jan. 1687. (Cnf. N:o 170.) . . .	424.
N:o 164.	Transsumt (mom. 5) af Nyländska skatllägnings methoden den 20 November 1690 . . .	425.
N:o 165.	Transsumt (§§ 6 och 7) af Kongl. Maj:ts resolution uppå ridderskapets och adelns besvär den 26 Januari 1698 . . .	426.
N:o 166.	Transsumt (§ 38) af Kongl. Maj:ts resolution uppå allmogens allm. besvär den 25 Maj 1720 . . .	428.
N:o 167.	Transsumt (§§ 47 och 54) af Kgl. Maj:ts resolution uppå allmogens allmänna besvär den 17 Sept. 1723 . . .	428.
N:o 168.	Transsumt (§§ 15, 17 och 19) af Kgl. Maj:ts privilegier för Sveriges ridderskap och adel den 16 Oktober 1723 . . .	429.
N:o 169.	Transsumt (§ 2) af kongl. instruktion för kam. collegium den 11 Oktober 1734 . . .	430.
N:o 170.	Transsumt (§ 23) af kongl. instruktion för landshöfdingarne den 4 Nov. 1734 . . .	431.
N:o 171.	Transsumt ur 1734 års lag, 18 kap. Byggn. Balken . . .	432.
-----	Referat af kongl. brefvet af den 9 Juni 1735. (Utan N:o; not till N:o 172.) . . .	432.
N:o 172.	Transsumt (§ 5) af kongl. resolution uppå ridderskapets och adelns besvär den 8 Juni 1739 . . .	432.
N:o 173.	Transsumt af förnyad legohjons stadga den 21 Aug. 1739 . . .	433.
N:o 174.	Transsumt (§ 3) af Kgl. förordn. angående presterättigheterna i Österbotten den 18 Jan. 1743 . . .	433.
N:o 175.	Transsumt (§§ 21 och 70) af Kgl. Maj:ts resolution på allmogens besvär . . .	434.
N:o 176.	Transsumt af österbottniska skatllägnings methoden den 25 Juli 1749 . . .	435.

N:o 177.	Transsumt (§ 6) af riksdagens instruktion för fiskerideputationen den 12 Maj 1762	436.
N:o 178.	Transsumt (§§ 26 och 27) af fiskerideputationens projekt till fiskeristadga för riket 1762	437.
N:o 179.	Transsumt (§ 1) af kap. III kongl. fiskeristadgan den 14 Nov. 1766	440.
N:o 180.	Transsumt (§§ 16 och 17) af kam. collegii circulärbref af den 31 Oktob. 1766, ang. kronolägenheters förarrrenderande	440.
N:o 181.	Transsumt (§ 12) af Kgl. Maj:ts instruktion för afvittringsrätten i Jemtland den 15 Mars 1770	441.
N:o 182.	Transsumt (§ 3) af Kongl. Maj:ts förklaring till 1766 års fiskeristadga den 24 Jan. 1771	442.
N:o 183.	Referat af kongl. brefvet till kam. collegium den 9 Nov. 1772, ang. kronofisken i Karelen	443.
N:o 184.	Transsumt (§ 7) af skattlägningsmetoden för Westerbotens län den 23 Augusti 1773	443.
N:o 185.	Kongl. brefvet den 15 Dec. 1775 till kam. collegium, angående förekommandet af ljusterfisket	444.
N:o 186.	Referat af kam. collegii circulärbref den 30 Jan. 1786, ang. indragning af strandegares optionsrätt till kronofiskens arrenderande	445.
N:o 187.	Transsumt (§ 13) af Kgl. Maj:ts resolution på allmogens besvär den 20 Nov. 1786	446.
N:o 188.	Kongl. brefvet den 8 Jan. 1788 till kam. collegium, angående kronolägenheters bortarrenderande	446.
N:o 189.	Referat af kam. colleg. circulärbref den 22 Sept. 1802	448.
N:o 190.	Notis om ett kongl. bref den 31 Dec. 1803, ang. kronofisken i Westerbotten	448.
N:o 191.	Transsumt (§§ 126, 127, 169 och 170) af Kejs. landtmäteri reglementet den 15 Maj 1848	449.
N:o 192.	Transsumt (§ 3) af Kejs. fiskeristadgan den 4 Dec. 1865	451.
V. Supplement till kapitlet I.		
N:o 193.	Häradsrättens i Ijo dom den 21 Juli 1445, hvarigenom tredjedelen af Leistilä, i land och vatten, tillföll Nädendals kloster	452.
N:o 194.	Häradsrättens i Ijo förlikningsbref den 21 Juli 1445, ang. half tunna lax till Nädendals kloster	454.
N:o 195.	Transsumt af en förteckning öfver bref och handlingar, rörande gods, m. m. tillhöriga Nädendals kloster 1353—1537	455.
N:o 196.	Kon. Gustaf Ls bref till Jon Bagge den 24 Juli 1555, angående ett ryskt öfverfall i Ijo	456.
N:o 197.	Klagan öfver dåligt laxfiske i Ijo år 1595	458.
N:o 198.	Ijo socknemäns bref den 2 Febr. 1603 om nöd och elände, till följe hvaraf fisket nämnde år blef urarktlätet	458.
N:o 199.	Transsumt af ett kongl. bref till allmogen uti Kemi, Ijo och Limingo den 20 April 1607, angående bl. a. beloppet af kronans andel i fångsten	459.
N:o 200.	Kon. Fredrik's resolution den 12 Mars 1729 uppå allmogens uti Ijo socken besvär	460.
N:o 201.	Transsumt (§ 59) af Kgl. Maj:ts resol. den 4 Mars 1774 uppå allmogens besvär	462.
N:o 202.	Wasa hofrätts dom den 4 Dec. 1841, angående kungsädras öppenhållande i Ijo elf	463.
N:o 203.	Finansexped. i Kejs. Senaten memorial den 7 Febr. 1844	467.
N:o 204.	Finansexped. i Kejs. Senaten memorial den 30 Sept. 1846	469.
	Kronologisk innehållsförteckning	471.

II.

Uleå elfs laxfiske.

N:o 74.

Drottning Christinas bref den 19 Oktober 1650, angående laxfisket i Merikoski fors af Uleå elf.

(Tryckt i N:o 57 af Stockholms Dagligt Allehanda för 1766.)

Öppet bref för allmogen i Uhlo socken uppå forssen och laxfiskeriet darsammastädes. Gifvet Stockholm den 19 October år 1650.

Wi Christina etc. gøre vitterligt, at Oss Wäre trogne undersätare menige allmogen af Uhlo socken i Österbotten, underdånigst andraga låtit, huru som de af ålder hafva haft et laxfiske i Uhlo forss, för hvilket de årligen til Oss och kronan hafva betalt trettiofem tunnor stadgelax, och därhos sig nu underdånigst besvära, at landshöfdingen Hans Kyle skall på det bästa rum och ställe hafva låtit upprätta sig en laxpata, därigenom de äro råkade hos Oss och kronan i en ansenlig rest, och at dem faller omöjligt den ordinarie laxen därpå utgöra, med mindre de forssen obehindrade få behålla; ödmjukast bedjandes vid sin rätt handhafde blifva; altså hafve vi nu, förnimmandes dem ske förnär, Oss därhån förklara velat, at bemålte allmoge, som för samma laxfiske taxerad är, bemålte forss och laxfiske oplatsadt och omolesteradt för någons intrång, för den årliga taxan som åfvaubemålt är, njuta, bruka och behålla skall, och ingen sig fördrista at göra häremot i någon måtto, så kärt dem kan vara at undvika Wårt hårda tiltal. Där landshöfdingen samt alle andre som vederböre hafva sig at efterrätta, icke görandes häremot i någon måtto. Til yttermera visso hafve

Wi detta med Egen hand underskrifvit etc. etc. Datum ut supra.

CHRISTINA.

H. K.

Lika lydande med det i Kongl. riks-archivo förvarade original intygar

C. F. Nordenskjöld.
Registrator.

N:o 75.

Konung Carl XI:s resolution den 25 Nov. 1680, angående laxfisket i Merikoski fors af Uleå elf.

(Ur N:o 67 af Stockholms Dagligt Allehanda för år 1776.)

Kongl. Maj:ts nådiga resolution och förklaring uppå de besvär och klagopuncter, som dess trogne undersåtare af allmogen uti Uleå socken hafver genom deras utskickade fullmäktig til denna riksdag underdånigst insinuera låtit. Gifven den 25 Nov. 1680.

Föredrogs underdånigst, at laxfisket hos dem förminskas och årligen aftager förmedelst elfven, som på åtskillige ställen upgrundas, och annorstädes fördjupas, så at laxen hafver sin undanflygt, som är Turka, Marjama och Pyhäforsss lax-ställen, hvilka på några år varit brukade och i thy en stor rest obetalt står, därföre begära, at få Kongl. Maj:ts tilstånd, at få söka sådana ställen, som beqvämlige kunna vara, i synnerhet Uleå fors, men för Marjama taxa de åren, som obrukat varit, förskonas; så kan det begärda laxfiskeristället i Uleå fors dem ingaledes efterlätas, emedan det staden til men och förfång lända skulle, ej eller någon tillgift i Marjama taxa af Kongl. Maj:t förunnas, så länge det under förpacktning är. Actum ut supra.

CAROLUS.
(L. S.)

Jacob Watrang.

N:o 76.

Kammar collegii skrifvelse den 20 April 1736 till landshöfding Frölich, angående laxfiskerierna i Kemi, Ijo och Uleå socknar.

Högvälborne grefve och landshöfding hr Carl Frölich. Dett har allmogen i Uleå, Kemi och Ijo socknar såväl uti deras enskilda besvär åhren 1731 och 1734 som medelst här ingifna supliques ibland annat andragit, hurusom crono laxfiskerierna, hvilka de innehafva, skola genom upgrundningar och några vid åmynningen anlagda sägqvarnar vara så försvagade, at de omöjligen skola kunna erläggia den derå satta taxan, och anhåller derföre Uleå sockn, att blifva aldeles endtledigad ifrån dessa crono fiskerier, samt de tvenne sednare socknarne, at erhålla förmedling uti den dem åsatta lax taxan, med mera; hvaröfver framledne landshöfdingarne von Essen och Rålamb i deras inkomne skrivelser sig utlåtit, samt föruth härutinnan hos kongl. collegium påmint. Kongl. collegium har fördenskull alt detta tillika med alla uti detta måhl inkomna skrifter och documenter til behörigt öfvervägande hos sig komma låtit. Och hvad alltså angår sielfva laxfiskerierna, hvilka allmogen sig dels uppsagdt dels sökjer at få förmedling på, emedan fiskerierna icke skola vara af den importance, som tilförene, så finnes väl, det allmogen i långliga tider fördt en sådan klagan, men hafva icke desto mindre alt framgent utgiordt den år 1618 å fiskerierna satta taxan; hafvandes och uti desse senare åhren sökt få prolongation på de år 1725 för dem projecterade contracter, utan något annat förbehåll, än at få betala laxen med penningar; hvarföre och, som fiskerierna förmodeligen än lærer vara af lika godhet och beskafenhetsom de voro några år sedan, fast fiske fångtet icke alla år är lijka ymnogt, så kan väl kongl. collegium til den af Kemi och Ijo socknar nu sökta förmedlingen icke samtycka, utan måste den af ålder å fiskerierna satta taxan blifva oförändrad, och hållre för-

ökas än förminskas; dock på det å ena sidan allmogen i alla dessa trenne soknar, som denna klagan i så långliga tider fört, måga alt hvad sig göra låter underhielpas och vinna någon lindring vid taxans utgörande af berörde fiskerier, men cronan deremot å andra sidan vid dessa fiskerier, som äro regale och en cronans enskilda tillhörighet, uti dess tillståndiga rättighet ej heller lida hälst taxan in natura borde erläggas, och den medelst laxens försäljande till gångbart pris deraf flytande avancen Kongl. Maj:t och cronan tillfalla; så har kongl. collegium funnit godt at till vidare förordnande lemna allmogen frihet, at i stället stadga laxen härtils in natura utgått, hädanefter få betala densamma med penningar efter crono värdie jemte en tredjedels förhöjning, som gör tillsammans $13\frac{1}{3}$ d:r smt tunnan, och det, änskiönt det är nog mindre än det Kongl. Maj:t och cronan undfått för den de sidst förflutne åhren in natura hit öfverkomne och försålde laxen, sedan alla dervid förefallande omkostningar äro afdragne; hvilket allmogen genom härads fougden i orten, eller på hvad sätt herr landshöfdingen det finner tjenligast kan föreställas; men i den händelsen at allmogen ej skulle finna sig härmed nöjde, eller tycka sig dermed utkomma, så behagade hr landshöfdingen efter förut skedd publication låta genom auction till den mästbjudande under arrende på vissa år utbiuda dessa crono fiskerier, hvartil isynnerbet Uhleå stads borgerskap, och andra som när intil fiskerijerna äro boende inkallas, då insättnings summan blifver den gamla stadga räntan, kunnandes i fall herr landshöfdingen finner sådant för Kongl. Maj:t och cronan vara nyttigare, fiske ställerne separeras, och hvart för sig till den mästbjudande bortarrenderas, hvarvid dock den försigtighet brukas bör, at räntan derigenom icke förminskas utan snarare ökas; och på det de som till desse fiskeriers arrenderande kunna vara hugade, måga varda underrättade, hvad vilkor de dervid kunna erhålla, så blifver vid auction kundgördt, at arrendatoren lemnas tillstånd at få arrende laxen, som vid auctionen blifver determinerad och fastställd, med penningar å 40 d:r kop:mt eller $13\frac{1}{3}$ d:r smt tunnan betala; dock bör betalningen inom Juli månads slut hvarje år

til ränteriet richtigt lefvereras, och det utan ringaste afkortning, under hvad namn det vara må; börandes jemväl, där flere än en blefve uti ett kontrakt inbegripna, då en för alla och alla för en varda för arrendesumman ansvarige, samt arrendatorerne så häfda och nyttja fiskerierna, at de vid afträdet eller arrende årens förlopp, äro förbättrade men icke förvärrade, med hvad mera hr landshöfdingen finner till cronans tjenst vara nyttigt at betinga och inrycka i arrende contracterne, hvilka hr landshöfdingen behagade i orten låta projectera och till kongl. collegii vidare öfverseende och approbation insända, jemte sjelfva auctions protocollet. För öfrigt som allmogen i deras år 1734, här i kongl. collegio anförda besvär föregifvit at fiskeriernas af tagande och försvagande skall till en del förorsakats af de vid Uhleå förs och åmynning redan förut privilegierade samt några flere då under byggnad stående sågquarnar; ty ville hr landshöfdingen icke allenast låta undersöka, huru vida samma sågquarnar kunna förorsaka någon oppgrundning eller hindra fiskens uppstigande i elfven, utan och på det nogaste göra sig underrättad när dessa sågquarnar äro anlagda och med hvars tillstånd eller privilegie det skiedt, samt af huru många sågblad hvardera består, jemväl huru stort quantum bräder på hvardera om året kan tillverkas, item på hvars grund och ägor samt i hvad strömmar de äro byggda, och antingen de äro crono eller skatte hemmans åboer tillhöriga, äfven och hvad tillgång på god skog för dem finnes, och hvad ränta slike sågar till Kongl. Maj:t och cronan erlagdt eller kunna betala, hälst kongl. collegium har sig ej bekant at några sågquarnar i Österbotten äro med kongl. collegii tillstånd sedan år 1723 anlagda, där likväl ansenlig brädhandel så från Uhleå, som andre städerna der i länet, skall drifvas, öfver hvilket allt hr landshöfdingen med en tydelig berättelse, så snart som nånsin möjligt falla vill, hit til kongl. collegium behagade inkomma, på det Kongl. Maj:ts och cronans här under verseende höga interesse med så väl i auseende til fiskerierna, som quarn räntan, kunna i tid blifva iachtaget och bevakat. Sidst hvad den ansenl. rest vidkommer, som förenämde

trenne soknar för lax fiskerijerna efter 1733 års räkenskaper finnas häfta och de från och med år 1730 sig ådragit, så ehuru väl kongl. collegiums förmodan, det herr landshöfdingen lærer stält behörige ordres om denna restens indrivande; så har kongl. collegium icke dess mindre vid detta tillfället funnit sig föranlåtet härom at påminna, med begiäran hr landshöfdingen behagade samma rest, så vida det redan icke vore skiedt, låta infordra, och på det allmogens äfven väl härvid må känna någon lisa och resten desto förr sig afbördas, så lemnas allmogens tillstånd at denne laxe taxa resten betala med penningar efter krono värdie a 10 d:r sr:mt tunnans; inföväntades kongl. collegium om värekställigheten af alt detta hr landshöfdingens svar och utförliga berättelse med första. Hvarmed Wi befalle herr landshöfdingen Gud Allsmächtig. Stockholm d. 20 April 1736.

På dragande kall och embetetets vägnar.

Otto R. Strömfelt.

Arved Hägerflycht.	Clas Rålamb.	Alb. Lindereutz.
J. Wulfvenstierna.	C. F. Piper.	S. J. Leijonmarck.
C. v. Grooth.	P. Drufva.	

I kamrerarens ställe
J. Haffenberg.

Enligheten med en i Kemi kyrcka förvarad afskrift intyga:

Adolph Rydman.	I. Snellman.
Häradsskrifvare	Adj. past.

N:o 77.

Landshöfding Pipers skrifvelse den 10 Maj 1748 till kronobefallningsman Zimmerman, angående laxfiskets i Uleå elf upplåtande på arrende åt rådman Florin m. fl.

Välbetrodde krono befallningsman Christ. Zimmerman. Emedan kongl. kammar collegium och stats contoret i skrifvelse af den 28 Maji sidstl. förundt rådman Florin och thess intressenter Uleå laxfiskeri för de anbudne 500 d:r silfverm. åhrligen i 12 åhrs tid; fördenskull har eder förständiga velat det de i berörde fiske immiterade varda under detta dato, med förbehåll at lemna kongs ådran till en tredjung öppen. Och som de komma deremot at lemna sin revers så hafven I bemälte rådman och thess medintressenter at communicera hosgående utkast, hvarefter I med den derefter stälte och underskrefne reversen hafven till mig att inkomma, så at then kongl. kammar collegium tillsändas kan. Gudi befallad. Österbotns lands contoirt i Wasa den 10 Maji 1748.

G. A. Piper.

Carl I. Stillman.

N:o 78.

Kammar collegii den 17 Oktober 1750 med rådman Florin m. fl. på 12 års tid afslutade arrende kontrakt om Uleå elfs laxfiske.

Kongl. Maj:ts och Sveriges rikets kammar collegii Wi underskrefne præsident, riddare och commendeur af Kongl. Maj:ts orden och samtelige kammar råder giöre vitterligt, at som arrendet af kronans laxfiskerier i Uleå elf, hvilket handelsmannen Petter Anander i några åhr varit upplåtit med 1747 åhrs slut skridit till ända, och samma laxfiske,

efter det derom den 22 October bemälte åhr till orten afgångne bref blifvit genom offentlig auktion under nytt arrende utbiudit; altså och emedan landshöfdingen och riddaren af kongl. svärds orden välborne herr Gustaf Abraham Piper medelst skrifvelse af den 18 Augusti 1748 vid handen gifvit det rådmannen i Uhleå, Paul Florin och Johan Possenius tillika med handelsmännen Georg Durekström och Simon Nylander, vid Uhleå härads ting d. 16 Februari sistnämnde åhr, stadnat för högsta budet, som var 550 d:r 4 sk. silfvermynt, i följe hvaraf han och straxt skall meddelt dem behörig immission uti berörde Uhleå regale laxfiske; så har kongl. collegium i anledning deraf med bemälte råd- och handelsmän om förberörde Uhleå laxfiske uti Österbotn velat ingå och sluta följande contract.

1:o. Uplåtes och förr arrenderas rådmännen Paul Florin och Johan Possenius samt handelsmännen Georg Durekström och Simon Nylander Kongl. Maj:ts och kronans uti Österbotn Uhleåborgs närre fogderie och Uhleå sochn belägna laxfiske med alla därunder af ålder och nu för tiden hörande lägenheter och förmåner samt hvad ännu lagligen tillvinnas kan at fritt och obehindradt nyttja, bruka och behålla, samt sig till goda använda uti tålf åhrs tid, räknade från den 1 Januarii 1748 till den sista December 1759, emot en arrende summa af femhundra daler silfvermynt, som efter deras införr kongl. collegium nu giorda utfästelse innom Februarii månads slut skall till kronans upbördsman i orten riktigt och ofskortadt åhrligen pränumereras, hvarföre de likmätigt deras derå gifna revers en för alla och alla för en äro ansvarige.

2:o. De pator, värck och fiskevånor som arrendatorerna till detta fiskes nyttjande hafva af nöden at inrätta, skola de på egen bekostnad bygga och underhålla, utan at dermed på ett eller annat sätt falla allmogen besvärliga; börande arrendatorerna jenväl låta allmogen och andra hemmans brukare, utom den Kongl. Maj:ts och kronan ifrån den 1 Juni till den 24 Augusti förbehållna fisketiden obehindrade nyttja deras strandfiskan.

3:o. Skulle ock det Gud nådeligen afvände under ar-

rende åhren infalla päst eller krig, och arrendatorerne genom berörde farsot eller fiendtelig invasion uti deras inkomst af detta krono fisket något komma at lida; så skall sådant efter föregående behörig undersökning uti billig consideration tagas och dem en skälig afskrifning efter befundteliga omständigheter bestås, men alla andra casus, af hvad namn och egenskaper de vara må, åtaga sig arrendatorerne, så att de hvarcken på ett eller annat sätt under arrende tiden böra lända Kongl. Maj:ts och kronan till någon afkortning i den betingade arrende summan.

4:o. Kongs ådran bör efter lag och kongl. förordningar tillbörligen öppenållas så väl vid bafsbandet, som vid alla fiskeställen up i sielfva Uhleå elf.

5:o. Föröfrigt åligger det herr landshöfdingen at hålla alfvarsam hand och noga inseende deröfver, at icke någon må præjudicera arrendatorne uti den rätt och rättighet, som Kongl. Maj:ts och kronan i dess regale fiske tillkommer, icke eller at arrendatorerne måge fördela någon annan i dess välfångna privilegier samt på lag och kongl. förordningar grundade rättigheter.

Der alle, som vederbör, hafve sig at efterrätta. Till ytermera visso hafve Wi detta med Kongl. Maj:ts och Rikskammars collegii sigill och våra egenhändiga underskrifter bekräftat. Stockholm den 17 October 1750.

På dragande kall och embetets vägnar.

(L. S.)

C. F. Piper.

P. Drufva.	C. G. Rålamb.	O. Leijonstedt.
L. I. Adlerstedt.	I. Wulfvenstierna.	S. Braunerhielm.
S. G. Ehrenkrona.	N. Sandelhielm.	Georg Silfverström.
	L. C.	
	O. Lindberg.	Joh. Eneqvist.

At föregående afskrift är lika lydande med det här vid kongl. kammar collegium befintliga registratoret betygar

A. G. v. Schantz.

Reg. cam. actuar.

Förestående af Kongl. Maj:ts och Riksens höglåfl. kammar collegio om Kongl. Maj:ts och kronans regale laxfiske i Uhleå elf uti Österbotn med oss slutne arrende contract förbinde wij oss härmedelst alla för en och en för alla på det kraftigaste at till alla delar efterlefva och fullgiöra; hvilket med våra namns och sigillers undersättande bekräftas. Stockholm den 17 Oktober 1750.

Joh. Possenius.

(L. S.)

Brigitta Bogman.

Enka efter rådman Paul Elorin.

Georg Durckstöm.

(L. S.)

Simon Nylander.

(L. S.)

At förestående afskrift är lika lydande med originalet betygar,

A. G. v. Schantz.

Reg. cam. auctuar.

N:o 79.

Landshöfding Pipers skrifvelse den 9 Januari 1751 till befallningsman Zimmerman, med anledning af det under nästföregående n:o meddelade arrende kontraktet.

Välbetrodde krono befallningsman Christian Zimmerman. Emedan kongl. kammar collegium genom skrifvelse den 17 October sidstl. behagat mig förständigga, at det samma medelst behörigt arrende contract stadfästat rådmännen Paul Florin och Johan Possenius tillika med handelsmännen Durckström och Nylander vid Uhleå laxfiskes nyttjande för vid auction till högsta budet upnämnde 500 d:r silfvermynt med begiäran att samma contract må till alla delar efterlevas.

Altså har jag af contractet en afskrift velat lämna, samt äfven af arrendatorernes revers, åliggande krono befallningsman förden skull hand deröfver hålla, at contractet

obrottsligen varder efterlevvat. Österbotns lands contoir Korsholm d. 9 Januari 1751.

G. A. Piper.

Carl I. Stillman.

N:o 80.

Kammar collegii skrifvelse till landshöfding Piper den 5 Februari 1755, angående beviljad prolongation på 10 år af det med Florin m. fl. den 17 Oktober 1750 afslutade arrendekontraktet om laxfisket i Uleå elf.

Välborne general major och landshöfding samt ridare af kongl. Maj:ts svärds orden herr Gustaf Abraham Piper. — Uti ankommit bref till kongl. collegium af d. 16 December förlidet år, har herr general majoren och landshöfdingen anmält arrendatorernes af Uhleå crono laxfiske, medelst supplique gjorde ansökning, att, i anseende till anförda omständigheter, undfå tolf åhrs prolongation på thet den 17 October 1750, uppå äfven lika många år slutne arrende contractet af samma laxfiske, hvarjemte herr general majoren och landshöfdingen berättat att utom dett som vederbörandes med berörde supplique fogade attester, angående arrendatorernes gjorda försök, att förbättra merbemälte laxfiske, innehålla, skall herr general majoren och landshöfdingen nogsamnt vara bekant, att detta Uhleå laxfiske i förra tider och innan de nuvarande arrendatorer haft dermed att skaffa, blifvit ganska slätt häfdat och idkat. Och som således desse arrendatorer genom deras gjorda försök till laxfiskeriets förbättrande allaredan haft dryga utgifter; ty finner herr general majoren och landshöfdingen dett de inga vidare försök kunna göra så framt de icke blifva tryggade om detta fiskets nyttjande längre tid än thet redan slutna arrendet varar. I anseende hvartill herr general majoren och landshöfdingens ofvanberörde ansökning till bifall re-

kommenderar, i den säkra förmodan, att sådant i längden skall lända till cronans inkomsts förökande, hälst der å orten inga skola finnas, hvilka äga den förmögenhet eller insikt, att göra flere kåstsamma försök till laxfiskets uparbetande än desse arrendatorer.

Detta har kongl. collegium i öfvervägande tagit, och som kongl. collegium i anseende till hvad herr general majoren och landshöfdingen härvid anført, för godt funnit att härigenom lämna interessenterne af Uhleå laxfiske tio års prolongation på arrendet deraf, utom de på contractet ännu resterande fem åhr, som göra tillsammans femton åhr, emot den stipulerade arrendesumman af femhundrade daler silfvermynt åhrligen, så har kongl. collegium herr general majoren och landshöfdingen sådant härigenom velat vid handen gifva, med begäran, dett herr general majoren och landshöfdingen behagade ej allenast häraf lemna vederbörande dehl, till deras efterrättelse, utan ock för öfrigt tillse, att intressenterne fullgöra deras förbindelse. Och Wi befalle herr general majoren och landshöfdingen samt riddaren af kongl. svärds orden Gud alsmächtig. Stockholm den 5 Februarii 1755.

På dragande kall och embetets vägnar.

C. F. Piper.

P. Drufva.

Ol. Leijonstedt.

S. Braunerhielm. Samuel G. Ehrenkrona. Nils Sandelhielm.

Ol. Lindberg.

Jos. Eneqvist.

Anm. N:ris 77, 78, 79 och 80 äro aftryckta ifrån gamla hos hr. prosten Fogelholm i Uleåborg befintliga, kyrkoarchivet derstädes sannolikt tillhörande, *obestyrkta* afskrifter.

Utgifvaren.

N:o 81.

Landshöfding Pipers skrifvelse den 12 Mars 1755 till landskamrer Liljerot, angående nästföregående kam. coll. bref.

(Original.)

Ankom den 24 Martii 1755.

Välbetrodde hr vice lands cammererare och crono befallningsman samt häradsskrifvare Laur. Liljerot. Ut i bifogade afskrift communiceras hr vice lands cammereraren och crono befallningsman samt häradsskrifvaren till efterrättelse och iactagande Kongl. Maj:ts och riksens höglofl. cammar collegii nyligen ankomna skrifvelse af den 5 nästl. Februarii, angående then uppå Uhleå elfs laxfiske vederbörande beviljade prolongation. Gudi befallad. Österbotns lands con-
teir Korsholm den 12 Martii 1755.

G. A. Piper.

Hans H. Krook.

Till Hr v. lands camr. Zimmerman, angående prolongation på Uhleå elfs fiske arrende.

N:o 82.

Kammar collegii utlåtande till Kongl. Maj:t den 5 Mars 1766, angående laxfiskets i Uleå elf upplåtande åt allmogen uppå arrende.

Stormächtigste allernädigste Konung!

Föredr. i rådkammarn den den 4 Junii 1766 och bifallit.

Hos Eders Kongl. Maj:t har riksdagsmannen Abraham Liefvoan å egna och öfrige invånare uti Uhleå sockn i Österbotns lähn vägnar i underdånighet andragit, hurusom

framledne herr riksrådet Philip Scheding, genom öppet bref af den 18 Martii 1618 tillagt Uhleå, Ijo och Kemi socknar i berörde län lika förmohn och rättighet till laxfisket derstädes, hvarvid Kemi och Ijo socknar på samma grund igenom flera Kongl. resolutioner och isynnerhet af den 28 Augusti 1747 blifvit tryggade och bibehållne. Men den andel i Uhleå elf, som Uhleå socknemän ägt, skall nu till särskilda arrendatorer vara upplåten; och som samma sockens inbyggares lidande så igenom arrendatorernes tilltagsenhet medelst kongsådras öfver stängande, hvarigenom all slags fisk, hvilken arrendatorerne af laxfisket skola äga rättighet att fånga, blir borttagen och förhindrad att i elfven uppgå, som deras hemman har hotande undergång genom saknad understöd af fisket, skulle vara svårt och märkeligt; så anhåller sökanden underdånigst, att Eders Kongl. Maj:ts vid arrende årens expirerande för Uhleå elfs laxfiske, i nåder täktes förutna denna sockn, samma förmohn, som berörde Ijo och Kemi socknar änn innehafva, nemligen att utan vidare kontraktens slutande, såsom af ålder skall vanligt varit, få idka och nyttja så kronans laxfiske i Uhleå elf, emot erläggande af sådan ränta, som det år 1746 för Kemi sockn utfärdade kontraktet innehåller, hvarigenom Kongl. Maj:ts och kronans inkomster, skola anseenligen ökas, och hemmansbrukarena i Uhleå socken uppmuntras till användande af mera kostnad och arbete, såväl på deras hemmansbruk, som fiskeriernes idkande; med hvad mera riksdagsfullmäktigen härvid vidlyftigare i underdånighet anför.

Öfver denna underdåniga ansökning har Eders Kongl. Maj:ts medelst remiss af den 14 Martii sistlidet år i nåder behagat infordra collegii underdåniga utlåtande; collegium har häröfver hört landshöfdingen och riddaren Göös, som uti skrifvelse och svar af den 22 derpå följande Junii sig yttrat, det väl Uhleå sockneboer af ålder innehaft enahanda rättighet till kronans regala laxfiskes nyttjande, uti den genom deras socken löpande elfven, som Kemi och Ijo socknar, och hvilken genom framledne kongliga rådet Schedings af allmogen åberopade öppna bref af år 1618 beskrifves; men förmedelst ryska fijndteliga partiers ströfvande och

okonsamma framfarande under förra långvariga fegda tider skall väl kunnat hända, isynnerhet när missväxt åhr derpå följt, at många hemman dels blifvit försatta i ödesmål, dels råkat i obestånd, at icke heller laxarrendet kunnat till fullo upbördas, hvilket dock sedermera skall blifvit riktigt clare rat, hvarföre allmogen redan 1737 sjelfver afsagt sig rättigheten till laxfiskets i Uhleå elf nytjande.

Till mycket beröm för en stor del af meranämnde Uhleå socknemän, förmåler landshöfdingen vara at sedan den Högste välsignat landet med goda åhr, och de sedan 1737, eller uti 28 års tid varit befriade från dagsvärkens nedläggande på fisket, skall erfarits till hvad märkelig del lands culturens förbättring i denna sockn tilltagit igenom åker och ångs tillökning, medelst kärr och mossars och andra nyttiga och vattusjuka lands aftappande och fruktbar görande, mer änn i förra tiden, då det manbaraste folket förut skall fiskat på vattnet, och hemmans skötseln stadnat i qvinnfolkens vård.

Derutaf skall blifva den säkra följd, at hvar och en hemmansbrukare, som med drift sköter sin plog och öfrige hemmansstarfvor utan at inmänga sig med andra osäkra näringsgrenar, skall med sina barn må väl, samt slippa blifva tryckt af fattigdom, och altid Konglig Majestäts och Kronans samt andra heres rättigheter, med säkerhet sig afbörda kunna. I följe hvaraf och som nog kunde hända, det landets nyttiga uppodlingar mycket mera afstadna än befrämjat, enär landtmans sysslor från våhren till hösten måste användas till fiskeriets idkande, för somliga till flere mihl från deras hemvister, håller landshöfdingen före, kronan större nytta tillfalla om laxfiskets nyttjande skulle ännu vidare, under arrende till den mestbjudande upplåtas, eftersom bevisligt skall vara, at Uhleå socken redan kunnat af sig sjelf bestå, utan kronans laxfiskes nyttjande, då den i flera åhrs tid dessutom afbördat sig kronans utlagor, hvilken klagan Kemi och Ijo socknemän enligt deras andragande uti kongl. bref af åhr 1747 nu velat framföra, i det deras hemman utom laxfiskets nyttjande icke kunna bestå, och dock likväl skola de uppå sin ansökning vunnit collegii bifall under den

11 sistl. Julii, at emot laxfiskeriets nyttjande få betala full ränta för deras åboende och i bemälte sockn förmedlade hemman, hvilka förmedlingar för samma sockn, enligt ordinarier afkortnings längden, öfver äldre och nyare förmedlingar, i 1760 åhrs verifications band skola stiga till $21\frac{1}{16}$ mantahl; i anseende till allt hvad anført är, hemställer landshöfdingen huruvida Uhleå socknemän, uti sin genom riksdagsmannen Liefvonen i underdånighet anmälte anhållan om Uhleå elfs laxfiske rättighets återvinnande, sedan nuvarande arrende tiden till ända lupit, kunna villfaras.

Till underdånigt hörsammande af Eders Kongl. Maj:ts högstbemälde nådigste befallning får collegium den nåden i underdånighet vidhandengifva, at Uhleå socknemän, tillika med Uhleåborgs stad för de manthal som staden af berörde sockn innehafver, likasom Kemi och Ijo socknemän, i långliga tider nyttjat kronans laxfiske i Uhleå elf, emot åtskilliga andelar och afgifter intill dess Kongl. Maj:t genom nu mera framledne riksrådet Philip Scheduling den 18 Martii 1618 med bemälte Uhleå såväl som med Kemi och Ijo sockneboer, stipulerade om ett visst tunnetal lax, at åhrligen på anvist ort erlægga, nemligen Uhleå socknemän 35 tunnor, Ijo 45 tunnor och Kemi 55 tunnor lax åhrligen.

Kemi och Ijo socknemän hafva jemväl altsedan sistnämnde år, vid desse socknars laxfiskens nyttjande blifvit bibehållne, samt igenom Kongl. Maj:ts och riksens ständers underdåniga tillstyrkande ankomne nådiga förordnande uti bref af den 28 Augusti 1747 dervid blifvit ytterligare och alt framgent tryggade emot nog drägeliga vilkor af $13\frac{1}{2}$ dr silfvermynt för hvarje tunna stadge lax och det till deras svaga hemmans conservation, men sedan Uhleå socknemän genom krig och fienteliga invasioner samt hemmanens ödesmähl, ej förmått afbörda sig laxtaxan, så hafva de redan år 1737 afsagt sig detta laxfiskets nyttjande; hvarefter detsamma blifvit till den mestbjudande under arrende uplåtit, samt sidst den 16 Februarii 1748, inropat på 12 år af rådmannen Paul Florin och dess med intressenter, enligt collegii den 17 October 1750 slutne arrende kontrakt, emot 500 d:r silf:mt åhrligen, hvilket arrende kontrakt i anseende

till intressenternes använde kostnad, til det förfallna laxfiskets iståndsättande, collegium, den 5 Februarii 1755 prolongeradt på 10 års tid till och med år 1769 hvartill Eders Kongl. Maj:t uppå riksens ständers underdåniga tillstyrkande, uti nådigt bref af den 1 Februarii 1757 behagade lemna nådigt bifall.

I anseende dertill at priset på en tunna lax i dessa sednare åhren ansenligt stigit, hvarigenom arrendatorerne af Uhleå elfs laxfiske haft verkelig förmohn, samt at arrendatorerne torde genom kungsådrens stängande och annat dylikt gifvit allmogen tillfälle till klagomål, lærer väl riksdagsfullmäktigen Liefvonen tagit sig anledning at återsöka detta fiske under Uhleå socknemäns nyttjande; men emedan de redan år 1737 frivilligt afsagt sig detsamma, samt sedermera utverkat sig förmedlingen på mantal och ränta; ty kan collegium icke finna, at socknemännen nu må åter tilläggas samma nyttjo rättighet af benämnda Uhleå elfs laxfiske, med mindre de åtaga sig at icke allenast efter årlig markgång betala den år 1618 stipulerade taxan 35 tunnor lax; utan och åhrligen till Eders Kongl. Maj:t och kronan erlægga den genom redan stadde och framdeles skeende skattläggningen förmedlade räntan, i hvilket fall Eders Kongl. Maj:t och kronan skulle hafva större förmohn af detta laxfiske, än om detsamma till mestbjudande efter arrende årens förlopp skulle upplåtas.

Uhleåborgs stad, som efter privilegier och åtskilliga kongliga resolutioner innehaft Uhleå forss samt delaktighet i det såkallade Turcka laxfiske, skulle jemväl efter dess genom riksdagsfullmäktigen handelsman Johan Brandbergs giorda underdåniga ansökning, hvaröfver dock, sedan närmare i orten derom blifvit undersökt, collegium får den tiden särskildt betänkande i underdånighet afgifva, bäst kunna förhjelpas till sin andels nyttjande, om socknen efter vanligheten det brukar, dock med det uttryckliga vilkor, at jordbruket derigenom intet på något sätt eftersättes.

Hvilket dock jemte föregående Eders Kongl. Maj:ts eget nådiga ompröfvande hemställes.

Eders Kongl. Maj:ts nådiga remiss följer därhos i un-

derdånighet tillbakas, och collegium framhårdar med all undersåtlig trohet och lydno,

Allernådigste Konung, Eders Kongliga Majestäts
allerunderdånigste tjenare och troppligtigste
undersåtare,

Phil. F. Rothlieb. Ol. Lindberg. Er. Ekebark.

Paul Stockenström. Lars Silfverstolpe. And. Botin.

Stockholm den 5 Martii 1766.

P. Wadman. Er. Iggström.

Enligheten med en i Uleåborgs stads archiv förvarad
afskrift, bestyrker:

G. G. Haggrén. J. H. Léman.
T. f. sockneskrifvare
i Uleå socken.

N:o 83.

Konung Adolph Fredriks bref till kam. collegium den 4 Juni
1766, hvori Kongl. Maj:t bifaller till Lievonens underd.
ansökning om laxfiskets i Uleå elf upplåtande på
arrende åt allmogen.

Til kammar collegium, angående Uleå sokns ansökning
om arrendets uphäfvande å krono lax fisket i Uleå elf.

ADOLPH FREDRICH etc. etc.

Utaf Edert underdåniga utlåtande, dateradt d. 5 sist-
ledne Martii, hafva vi i nåder inhämtadt, hvad I haft at an-
draga vid Uleå sokns invånares i Österbottens län, genom
deras riksdags fullmäktig Abraham Lievonen i underdånig-
het gjorda ansökning, at det emellan kronan och arendato-
rerne af Uleå elfs lax fiske slutne arende contract, vid arende
årens expirerande må uphöra, och denna sokn i nåder för-

unnas samma förmon, som Jjo och Kemi soknar åtnjuta, at
som af ålder vanligt varit, få idka och nyttja berörde fiske
emot erläggande af sådan ränta, som det år 1746 för sidst-
nämde soknar utfärdade contract innehåller; och som vi ef-
ter öfvervägande häraf, godt funnit, at til denna ansökning
samtycka, med de af Eder föreslagne vilkor; hvarmed be-
rörde riksdags fullmäktig å Uleå sokns vägnar, jämväl se-
dermera förklaradt sig nögd, och i fölge hvaraf den samma
för meranämde fiske, kommer at efter årligå markegången
betala den år 1618 derföre stipulerade taxan, 35 tunnor lax,
samt årligen till Oss och cronan erlægga den, genom redan
skedde och framdeles skeende skattläggningar, förmedlade
röntan å deras hemman, dock at jordbruket icke på något
sätt härigenom eftersättes; så varder det Eder härigenom til
svar, samt Eder och vederbörandes efterrättelse och behöriga
i akt tagande i nåder tillkänna gifvit. Hvarmed vi befalle
etc. Stockholm i rådkammaren d. 4 Junii 1766.

ADOLPH FREDRICH.

I. v. Duben.

Riktigheten af ofvanstående afskrift, som gjorts för
historiskt ändamål, betygar

ex officio

A. G. Oxenstierna.

Actuarie i Riks archivet.

N:o 84.

Kam. collegii bref till landshöfding Göös den 16 Augusti
1766, med anledning af nästföregående kongl. bref.

Till herr landshöfdingen Göös angående Uleå elfs lax-
fiske i Österbottens län.

Välborne etc. etc.

Sedan till Hans Kongl. Maj:t collegium afgifvit dess
underdåniga utlåtande af den 5 sistlidne Martii rörande Uleå

sockns invånares i Österbottens län genom deras riksdags fullmäktig Abraham Lievonen underdånigst gjorde ansökning, att det emellan kronan och arrendatorerne af Uleå elfs laxfiske slutna arrende-contract, vid arrende-årens expirerande må uphöra, och thenna soehn i nåder förunnas samma för-mohn, som Jio och Kemi sochnar åtnjuta, att som af ålder vanligt varit få idka och njuta berörde fiske, emot årläggande af sådan ränta som det år 1746 för sidstnämnde sockn utfärdade contract innehåller; och som Hans Kongl. Maj:t vid öfvervägande här af i nåder funnit godt, att till denna ansökning samtycka, med de af kongl. collegio föreslagne villkohr, hvarmed bemälte riksdags fullmäktig å Uleå sochns vägnar jemväl sedermera förklaradt sig nöjd, och i följe hvar af, den samma för meranämnde fiske kommer att efter årliga markegången betala den åhr 1618 derföre stipulerade taxan trettio fem tunnor lax, samt åhrligen till Hans Kongl. Majt och kronan årlägga den genom redan skiedde och framdeles skeende skattläggning förmedlade räntan å deras hemman, dock att jordbruket härigenom icke på något sätt eftersättes. Alltså har kongl. collegium N. N. sådant härigenom velat vid handen gifva med begiäran N. N. behagade härutaf lemna vederbörande till deras underdåniga efterrättelse behörig dehl. Wi befalle etc. Stockholm den 16 Augusti 1766.

Ph. F. Rothlieb.	O. Lindberg.	E. Ekebark.
P. Stockenström.		M. Enberg.
	P. Wadman.	E. Iggström.

Rätteligen afskrifvet; betygar Stockholm i Kongl. Maj:ts och rikets kammar collegii registrators kontor den 3 Mars 1868.

Ex officio.
C. af Klinteberg.

N:o 85.

Konung Gustaf III:s resolution den 29 Juli 1772, hvarigenom Uleåborgs stad erhöill del i Uleå elfs laxfiske i proportion af dess innehafvande donationsjord.

Kongl. Maj:ts nådiga resolution uppå Uleåborgs stads under 1765 års riksdag, genom dess då varande fullmäktig i underdånighet giorda och nu påstående riksdag, genom stadens fullmäktig handelsman Johan Brandberg förnyade ansökning, att emedan vid de $5\frac{7}{12}$:dels mantal jord i Uleå socken, som staden vid dess foundation af Sveriges fordna konungar blifvit donerade, vidhängt en odal rättighet till laxfisket i Uleå elf i jemlik proportion med de öfrige i socknen befintelige mantalen, men staden af denna rättighets åtnjutande varit i mistning sedan år 1736 då Kongl. Maj:ts och Riksen kammar collegium, sedan allmogon af oförmögenhet at kunna betala den för berörde laxfiske stipulerade taxan sig sin andel i fisket afsagt, jämte samma allmogens andel äfven stadens åt privata personer bortarrenderat, och staden deraf altsedan gjort förlustig, hvilket borgerskapet i okunnighet om förlänings beskaffenhet, sedan privilegierna af vådeld och fjendteligt öfvervalde förkommit, trodt vara på Kongl. Maj:ts befallning skiedt, tills de numera fått härom bättre upplysning; Kongl. Maj:t fördenskull nådigst täcktes äfven i denna del bibehålla staden vid dess välfångna privilegier, så at staden må återfå sin tillhöriga andel i ofvanberörde laxfiske, tillika med ersättning för dess genom fiskets förlorande lidna skada, och det således at, derest fisket staden frångått genom Kongl. Maj:ts cammar collegii misstag eller åtgärd, collegium då i nåder må antydas att återställa en proportionerad andel eller $5\frac{7}{12}$ delar af influtna arrendet sedan år 1736, till närvarande tid, med mera. Gifven Stockholm i rådkammaren d. 29 Julii 1772.

Kongl. Maj:t har öfver denne underdåniga ansökning hört Dess och Riksen cammar collegium, som uti underdånigt svar och utlåtande berättat, det staden Uhleåborg, som

utaf de närmast belägna byar och ladugårdar blifvit af glorvördigst i åminnelse Konung Carl den IX och Konung Gustaf Adolf benådad med $5\frac{7}{12}$ dels mantal, med Uhleå socknemän alltid deltagit uti kronans laxfiske i Uhleå elf, i anseende såväl till inkomsten, som omkostnaden till fiskets vidmagthållande och taxans betalande, samt däruti tid efter annan blifvit confirmerad, så att uti högst sal. Konung Carl den XII:tes för staden d. 8 Junii 1698 utfärdade stat är detta fiske under namn af Turkka laxfiske, bland andra staden tillhöriga lägenheter upptagen såsom inkomst till stadsbetjeningens aflöning; men sedan allmogen af krigsoroligheterna utmattade och för andra omständigheter, ej förmådde utgiöra laxtaxan samt derföre nödgades år 1736 afsäga sig dess urgamla rättighet till laxfiskets nyttjande har och då nemnde magistrat och borgerskap i Uhleåborgs stad ej heller förbehållit sig dess proportionerliga delaktighet i detta Turkka laxfiske eller dess enskilda fiske uti Uhleå forss, hvarföre detta Uhleå elfs laxfiske efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes tillstyrkan blifvit till den mestbjudande upplåtit först på 10 års tid; och då det åter 1748 andra gången likaledes bortarrenderades på 12 års tid emot 500 daler silf.:mts årligt arrende, finnes ej eller Uhleåborgs stad hafva gjort något anspråk på dess tillhöriga andel i fisket, hvarföre collegium år 1750 sedt sig utan hinder kunna utfärda kontrakt å detta sednare arrendet, hvilket redan upphört.

Nu emedan Kongl. Maj:it, af hvad dess cammar collegium således anført, inhemtat, det Uhleåborgs stad efter privilegier, åtskilliga kongl. resolutioner och confirmationer samt 1698 års af Kongl. Maj:it utfärdade stat uti Uhleå elfs laxfiske ägt delaktighet och andel efter dess genom kongl. donation erhållna hemmans och mantals storlek, men att cammar collegium vid samma andels förarrenderande sedan år 1736 sig icke misstagit, enär, såsom berättadt är, magistraten och borgerskapet sjelfva sin rättighet eftergifvit och ej förr än nu den återfordrat; ty finner och Kongl. Maj:it i nåder rättvist, att staden efter privilegierna uti denna dess rättighet nu åter bör inställas och fisket återfå; men att nå-

gon proportionerlig andel af den sedan år 1736 influtna arrendesumman efter stadens $5\frac{7}{12}$ mantal i Turkka laxfiske, hvilken andel allenast skall bestigit till 19 L $\frac{7}{8}$ lax årligen staden ej tillerkännas kan, hvarom och Kongl. Maj:it nu låter skrivelse och befallning till kammar collegium afgå, det staden till nådigt svar och underdånig efterrättelse länder. Datum ut supra.

GUSTAF.
(L. S.)

P. G. Ehrenkrona.

Enligheten med originalet som förvaras å Uleåborgs stads archiv bestyrker:

J. H. Léman.
T. f. sockneskrifvare
i Uleå socken.

G. G. Haggrén.

N:o 86.

Konung Gustaf III:s resolution den 13 Juli 1775, hvarigenom Uleåborgs stads anspråk på fiskerätt i Merikoski fors afslogs och nästföregående resol. ytterligare fastställdes.

Kongl. Maj:its utslag uppå de af landsfiskalen Christian Skroderus å egne och samtelige Uhleå sockneboers vägnar samt Muhos socknemän genom Pehr Antila och Jakob Rahko theröfver i underdånighet anförde besvär, att sedan Kongl. Maj:it genom utslag den 29 Julii 1772 i nåder förordnat, det borde Uhleåborgs stad efter privilegier och resolutioner återfå delaktighet och andel uti Uhleå elfs laxfiske efter dess genom kongl. donationen erhållne hemmans och mantals storlek, så är samma höga utslag af vice kronofogden Johan Antell den 10:de April 1773 på det sätt blifvit verkställt, att Uhleåborgs stad för dess 4 och $\frac{1}{12}$ mantal dona-

tionsjord är vorden instald till ensamt nyttjande af laxfisket i Uhleå fors, utan minsta intrång af allmogen och utan gravation af laxtaxan, samt att gemensamt med allmogen få fiska lax i den nu kallade Poikki patan emot erläggande af en half tunna lax årligen till Kongl. Maj:t och kronan i stadge taxa för dess innehafvande Koskela hemman $1\frac{1}{2}$ mantal, och hvilken Antells förrättning såväl Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Österbotn genom utslag den 5 Julii 1773, som Kongl. Maj:ts och Rikens cammar collegium den 5 Junii 1774 gillat; theruti af vidlyftigt anförde skäl om ändring underdånigst anhålles; hvaröfver samma collegium blifvit hördt samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i orten med underdånigt utlåtande inkommit och såväl magistraten som borgerskapet i underdånighet sig förklarar, med Kongl. Maj:ts och Rikets trogna råd beslutit. Gifvit Stockholms slott den 13:de Julii 1775.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas the i thetta besvärsmål inkomna handlingar. Och hvad först angår den i borgerskapets förklaring giorda invändning att allmogens förenämnde besvär, i anseende till kammar collegii utslags datum den 5 Junii 1774 till Kongl. Maj:t icke i rättan tid inkommit samt at samma utslag ej skall vara af allmogen behörigen fullgiordt; så emedan bemalte collegium uti dess påskrift tydeligen underrättadt, att den med samma utslag missnöjde, ägde att sex månader ifrån then deraf undfick del, sine underdånige besvär theröfver ingifva, och hvilket med kongl. förordningen af den 10:de Januarii 1759 om fatalier i politie och oekonomie mål alldeles öfverensstämmer och denne klagande allmoge, enligt ingifne bevis om kungjörelsen deraf, med besvären till Kongl. Maj:t inom rätta tiden inkommit; ty och som collegii utslag blifvit verkstaldt och allmogen från deltagande i Uhleå forss laxfiske skild, finner Kongl. Maj:t det borgerskapet till denna invändning icke varit befogade.

Beträffande dernest den af borgerskapet giorda påminnelse emot den af Skroderus ingifne fullmagt, att den icke vore af vittnen bekräftad; så emedan thenne fullmagt är till dess innehåll och ämnet helt tydlig, gifven i samtliga

Uhleå sockneboers namn och styrkt med sockne sigillet samt sockenskrifvaren Jakob Bergboms underskrift; ty finner och Kongl. Maj:t, att berörde påminnelse är lika ogrundad.

Och hvad sedan hufvudsaken vidkommer, hvaruti nu vidare någor annor fråga icke är, än huruvida Kongl. Maj:ts högstberörde nådiga utslag i thetta mål af den 29 Julii 1772 är af vederbörande rätteligen verkstaldt eller icke. Så alldestund samma utslag tydeligen utvisar, att staden och borgerskapet thå icke mera sökt, än att återfå delaktighet uti thet sedan år 1736 bortarrenderade Uhleå laxfiske efter sine donerade och innehafvande $5\frac{7}{12}$:dels mantal jord i jemlik proportion emot the öfrige i socknen befintelige mantalen; Kongl. Maj:t äfven i samma höga utslag, uttryckeligen förordnat, at Uhleåborgs stad, som efter privilegier och resolutioner, ägt delaktighet och andel uti berörde laxfiske efter dess genom kongl. donation erhållne hemmans och mantals storlek, borde uti samma dess rättighet återinställas, men icke med något ord lemna staden enskildt rätt till laxfisket i Uhleå forss, och at allmogen derutur, emot dess förre häfd, skulle uteslutas; fördenskill finner Kongl. Maj:t såväl, at samma Kongl. Maj:ts utslag i sig sjelf är tydligt och klart, som och at de till verkställighet deraf gifne och nu öfverklagade utslag äro deremot snörrätt stridande; och pröfvar derföre i nåder rättvist, sistnämnde utslag, att upphäfva och härmed i nåder anbefalla Kongl. Maj:ts befallningshafvande i orten at genom annor oväldug kronobetjente ofördröjligen befodra högstberörde Kongl. Maj:ts nådiga utslag af den 29 Julii 1772, utan någon sjelfvillig förtydning och efter bokstafliga innehållet till behörig verkställighet, samt at staden och allmogen uti oftanämnde laxfiske komme at deltaga både i afkomst och utgift deraf i jemlik proportion emot hvartheras innehafvande hemmans och mantals storlek, thet vederbörande till underdånig efterrättelse lärer.

GUSTAF.

(L. S.)

E. E. Segerkrona,

Enligheten med originalet som förvaras å Uleåborgs stads archiv, bestyrka:

J. H. Léman.
T. f. sockenskrifvare
i Uleå socken.

G. E. Björkman.

N:o 87.

Riksdagsmannen Fr. Tuderus' 1776 afgifna underd. promemoria, angående Uleåborgs stads förmenta rättighet till laxfiske i Merikoski fors af Uleå elf.

Allerunderdånigste promemoria.

1:o. Uleå elfs regale laxfiske har af ålder beståt af fem serskilte fiskeställen, nembligen 1) mynningen af elfven, eller Uleåfors, 2) Turkka, 3) Marjama, 4) Pyhäfors och 5) Kallioniemi, af hvilka det första stället eller Uleåfors ansets för cronans enskilte laxfiske.

2:o. Då Uleåborgs stad 1605 funderades, blef jämte andra ägor, äfven detta cronans enskilta laxfiske i Uleåforsen staden tilldonerad, enligt glorvördigst i åminnelse Konung Carl den IX:des bref af den 8 April samma år.

3:o. Denna donation stadfästades d. 22 (26 ?) Sept. 1610.

4:o. Enär riksrådet Philip Scheduling d. 18 Martii 1618 å Kongl. Maj:ts vägnar, bortarrenderade Uleå elfs regale laxfiske åt allmogen, undantog han uttryckeligen cronans enskilte fiske i forssen, ifrån de andre fyra laxfiske-ställen, belägne några mil längre up i elfven, hvilka han till allmogen utarrenderade för 35 tunnor lax afgift årligen till cronan; hvilket

5:o. Crono-räkenskaperna för åren 1618, 19, 20 och 21 samt följande åren äfven utvisa.

6:o. 1620 den 7 Sept. donerades till staden cronans slotts ladugård, med alla dess tillhörigheter. Således var sta-

den innehafvare både af kronans enskilta jord och laxfiske i forssen.

7:o. Både för laxfisket och ladugården har staden i början betalt årlig ränta till cronan. Men laxräntan uphörde redan på 1630 talet, och 1647 d. 31 Dec. eftergafs ladugårdsräntan.

8:o. 1650 års drottning Christinas bref, som allmogen sig åberopar, är utfärdat på allmogens föregifvande, som skulle den af ålder nyttjat Uleåfors laxfiske för 35 tunnors afgift; men detta strider aldeles emot riksrådet Scheduling arrende contract af år 1618, som uttryckeligen undantager Uleåfors laxfisket ifrån allmogen, och åberopade räkenskaper ådagalägga, at allmogen betalt 35 tunnor laxafgift för de 4 andra laxfiskeställen.

9:o. Kongl. resolutionen af år 1680, på allmogens anhallan, at få fiska lax i Uleåfors, afslår sådan ansökning med de orden, at det allmogen ingaledes kan tillåtas, *emdan sådant skulle lända staden till men och förfång*. Hade allmogen efter 1650 års drottning Christinas bref och kongl. commissariernes resolution af år 1668 varit berättigad till laxfisket i Uleåforsen, hvarföre skulle de vid 1680 års riksdag behöft söka tillstånd at fiska deruti. Detta bevisar tydligen stadens enskilta rätt till forssen. Hvilket staden uti dess underdåniga ansökning och påminnelser vidlyftigt ådagalagt. Och kongl. kammar collegium förmåler jämväl uti dess underdåniga utlåtande, det allmogen ej har den minsta rätt till Uleåfors laxfiske.

Stadens borgerskap bönfaller allerunderdånigst, at Kongl. Maj: allernådigst täckes i denna privilegii sak anse stadens af fordna Konungar välfångne privilegier och allernådigst bibehålla staden vid deras åtnjutande.

Friedric Tuderus.

(Fr. år 1776.)

Uleåborgs stads fullmäktig.

No 88.

Fullständig relation af riksdagsfullmäktig Schroderus öfver den märkvärdiga tvisten emellan Uleåborgs stad å ena, samt Uleå och Muhos socknar å andra sidan, rörande Uleå fors laxfiske, hvilken ånyo blifvit dragen under Hans Kongl. Maj:ts allernådigste granskning.

(Ur Stockholms Dagligt Allehanda för d. 7 och 8 Martii 1776
no 56 och 57.)

Ifrån urminnes tider hafva laxfiskerierna i Österbotten och Uleåborgs norra fögderie, blifvit af allmogen nyttjade och innehafde, såsom en med hemmanen vidhängande rättighet, emot årligt arrende; i stöd hvaraf jemväl framledne herr riksrådet Philip Scheduling den 18 Martii 1618, genom formelt arrende-contract stadfäst allmogen vid besagde fiskerier, emot erläggande af 135 tr stadga lax tillsammans i årligt arrende, hvaraf Muhos och Uleå socknar skulle utgöra 35, Ijo 45, och Kemi socken 55 tunnor.

Enligt detta arrende-contract, har allmogen äfven i Uleå och Muhos socknar innehafvt och nyttjat laxfisket uti Uleå elf och forss alt til år 1736, då den, för mellankomne hinder, både af missfänge och fattigdom nödgats sjelfmant uppsäga sig denne sin evärdeliga arrenderättighet; hvar-efter samma lax-fiske, genom offentligt utrop til främmande arrendatorer blef uplåtit; hvilka sedermera innehade fisket för dubbelt lindrigare arrende, än allmogen därföre förut årlagt: besagde socknars allmoge har sedermera återsökt denna sin arrende-rättighet, och jemväl genom nådigste resolution af d. 4 Junii 1766 återvunnit densamma, emot erläggande af de förut vanlige 35 tr stadga lax i årligt arrende. Uti sådan arrende-rättighet har ock Uleåborgs stad alt ifrån dess foundation deltagit med allmogen, både uti inkomst och afgift i proportion af de därunder ifrån Uleå socken donerade $5\frac{7}{12}$ mantals jord; men genom allmogens berörde afsägelse, har staden äfven år 1736 frångått dess

proportionerliga andel uti detta lax-fiske. Denne sin i så måtto afhände förmon, har staden på lika sätt, som allmogen, sökt sedermera återvinna i stöd af dess erhållne donationer och privilegier, och äfven däruti vunnit bifall, genom Kongl. Maj:ts allernådigste utslag af den 29 Julii 1772.

Då nu Uleåborgs stad, til underdånigste följe däraf, skulle inställas N. B. til gemensamt nyttjande med allmogen af dess återvundne proportionerliga andel uti laxfisket uti Uleå elf och forss, har vice kronfogden J. Antell, som erhållit befallning därom, utan at han sedermera därföre undfått laga näpset, skridit til det oerhörda steg: At genom sjelfvillig och lagstridig förklaring ej allenast förtyda ofvan högstberörde Kongl. Maj:ts nådigste resolution til dess väsenteliga innehåll och bokstafveliga lydelse, utan ock lika djärft och tiltagsit, företagit sig, allmogen ohördan, at granska och förklara stadens privilegier och donationer, samt änteligen genom offentlig publication af d. 10 April 1773 instält staden til enskilt och N. B. arrendefritt nyttjande af hela Uleå forss, och det därintil af allmogen innehafda laxfisket därstädes, som nu för tiden utgör mer än två tredjedelar af hela Uleå elfs regale laxfiske, emedan samme Uleå forss innefattar mynningen och endast inloppet til elfven.

Öfver detta förfarande har allmogen besvärat sig hos framledne generalmajoren och landshöfdingen Bar. Göös, hvilken i förstone inhiberat bemälte Antells förrättning, men sedermera genom formelt utslag af den 5 Julii 1773, til alla delar densamma stadfäst och gillat, hvaruti jemväl Kongl. Maj:ts och Riksens höglofl. cammar collegium, hvarest allmogén därpå sökt ändring och rättelse, genom resolution af den 15 (5?) Junii 1774 likaledes instämt.

Således har allmogen til bevarande af Kongl. Maj:ts och kronans höga arrendeinkomst, samt egen däraf härledande förmån, nödgats med sine underdånige besvär, vända sig til Hans Kongl. Maj:ts högsträttvisa thron, hvarest ock målet, efter nogaste granskning den 13 Julii nästlidet år, i så måtto allernådigst afgjort blifvit: At ej mindre åfvanberörde Kongl. Maj:ts befallningshafvandens, än höglofl. kammar collegii utslag, såsom snörrätt stridande emot Kongl.

Maj:ts högstberörde resolution af den 29 Julii 1772, uphäfne blifvit, och allmogen enligt dess häfd bibehållen och stadfast vid oqvadt nyttjande af besagde Uleå forss och det därvarande laxfiske, hvaruti staden äfven hade at deltaga, både uti inkomst och afgift i proportion af dess $5\frac{7}{12}$ mantals donationsjord, i samfällighet med allmogen.

Enligt dessa högst rättvisa kongl resolutioners klara lydelse, hade allmogen uti berörde Uleå och Muhos socknar, trodt sig nu mera undgå Uleåborgs stads vidare försök härutinnan; men måste dock til sin bestörtning ärfara veder-spelet, ithy at berörde stad oblygt understätt sig, ånyo draga denne sak under Hans Kongl. Maj:ts ytterligare allernådigste granskning, under den fagra förevändning, som skulle den sedermera öfverkommit några nya autentique skäl til befästade af stadens enskilda rättighet til Uleå forss, samt at målet rätteligen iklädt sig privilegiifråga, hvilken således ej bordt förra gången uptagas och afgöras uti Kongl. Maj:ts högste justitiärevision, som likväl skedt, och hvaröfver nu klandras; genom hvilka ogrundade omständigheter och falska slutledningar, staden oförmärkt hufvudsakligast åsyftar, få mer högstberörde Kongl. Maj:ts nådigste resolutioner af den 29 Julii 1772 och den 13. Julii 1775 ändrade, samt i så måtto N. B. arrendefritt sig tilvinna besagde Uleå forss, med allmogens uteslutande däraf.

När nu härtil lägges, at staden ej gittat bilägga denna sin ytterligare underdånige ansökning, hvaraf jag jämte Uleå och Muhos socknars allmoge haft delaktighet, och däröfver oss i underdånighet förklarar, några sådana skäl, hvilka icke varit förut, ej mindre allmogen, än Uleåborgs stad nogsam bekante, och äfven förra gången i förledit år med acterne bilagde och åberopade; så lærer en hvar lätteligen finna vederpartens härunder förborgade tiltagsenhet; men för at ännu närmare öfvertyga hvar oväldug både om stadens ofog och allmogens ovedersäjeliga rättighet til berörde Uleå forss, bör jag i korthet uprepa alla de skäl, som å båda sidor, så väl nu, som i förledit år, företedde blifvit, och med acterne bilagde finnas; nämligen:

1:o. Grundar staden både nu, såsom ock förut, dess

förmenta enskilda rätt til hela Uleå forss, hufvudsakligast å sin erhållne donation af d. 7 sept. 1620 på slotts ladugårdens ägor, bestående af $4\frac{1}{12}$ mantal, hvaruti likväl ej med endaste ord nämnes om besagde Uleå forss, eller laxfisket därstädes, utan

2:o. Förmåler Drottning Christinas resolution af den 31 Dec. 1647, at det fiskeri staden åtfölgt vid dess foundation d. 26 Nov. (Sept. ?) 1610, jämte foundations-hemmanet Kåskela om et och et halft mantal, är belägit i Kåskela ström och dess revierer, hvilken ström, såsom vida åtskild af stora Uleå forssen, staden ännu i dag med dess mångfaldiga revierer nyttjar och innehafver, enligt den med acten bilagde chartan däröfver.

3:o. Det skäl, som staden velat draga och härleda af kongl. resolutionen af d. 19 April 1688, som skulle däruti utstakas slotts ladugårdsfisket til Uleå forss, och foundationshemmanet Kåskelas uti Uleå elf i samfällighet med socken, kan icke hålla bättre prof, än alla de öfrige af staden åberopade, allidenstund däruti saknas bägge dessa betydelige omständigheter, och endast nämnes Kåskela ströms revierer, och det fiskerie staden därstädes alt ifrån dess foundation innehaff, hvaruti den sedermera upbyggt mjöl- och sågqvarnar, vid hvilkas nyttjande staden ock, uppå dess underdåniga ansökning, genom denne resolution, som nu äfven å bägge sidor med acten bilagd blifvit, stadfastes; så utvisar ock

4:o. Konung Carl den XII:tes för Uleåborgs stad den 18 Julii 1698 allernådigst utfärdade stat, hvaruti stadens alla inkomster upräknas, at Uleå forss laxfiske aldrig tillydt därunder, efter som det däruti icke upføres, som i annat fall ej kunnat undfalla, emedan inkomsten däraf hade varit en af stadens betydligaste förmåner; hvaremot likväl i samma stat uptages, såsom stadens inkomst et annat laxfiskeställe, belägit en och en half mil åfvanföre Uleå forss, Turka benämndt, hvarest staden altid deltagit med allmogen uti laxfiskets idkande, i proportion af dess donerade mantal; hvilket ställe numera så upgrundats, at därstädes ej kan idkas laxfiskeri.

5:o. I början af 1600 talet har kronan ägt et litet laxpatu eller damställe på södra sidan af Uleå forss, som blifvit kallat konungens enskilda pata eller fiske. Detta fiske har äfven uti riksrådet Philip Schedings arrende-contract af år 1618, blifvit kronan förbehållit, och åtskildt ifrån elfsfisket; men det bevisar ingalunda stadens däraf nu hämtade hufvudskäl, som skulle samma konungens fiske, jämte hela Uleå forss tillydt under kongs ladugården, och tillika med densamma år 1620 staden donerad och underlagd blifvit, utan tvärtom utreda krono-räkenskaperne i kongl. kammar archivo, at detta konungens enskilda fiske, såväl före 1620 som ock sedermera ända till 1640 talet, eller därintill samma Uleå forss, som längre fram visas skall, blef til evärdeliga tider allmogen uplåtit och combinerat med elfsfisket, blifvit särskildt arrenderat til dåvarande landshöfdingarne Kyle och Gyllenstjerna, emot varierande årliga arrenden, som Kongl. Maj:t och kronan under särskild rubrique godtgöres. Om nu besagde konungens enskilda fiske varit en tilhörighet af ladugården, samt i och med detsamma staden tilfallit, huru har det då kunnat hela 20 åren efter samma donation utarrenderas och arrendemedlen kronan godtgjorde, tillika med den ränta à 29 riksdaler årligen, som staden för kongs ladugården, enligt donations-brefvet, utgöra borde? Således är ju denna omständighet tilfyllest utredd, och jämte densamma stadens däraf tagne styrka, aldeles vederlagd.

6:o. Det utdrag som staden sedermera förskaffat sig ifrån kongl. kammar archivi räkenskaper för åren 1615, 16, 17, 18, 19 och 1620, och hvilket den nu kallar för aldeles nytt och autentikt, at kullhäfva alla förenämnde kongl. resolutioner och handlingar, utreder och bevisar icke eller annat, än at konungens enskilda laxpatu uti Uleå forss varit då förtiden åtskild och kronan förbehållen, ifrån elfsfisket, likformigt riksrådet Schedings äfvanberörde arrende-contract. Denna upptäckt kan så mycket mindre vara, hvarken för staden eller allmogen, någon nyhet, eller numera tjäna til större uplysning i målet, sedan berörde Schedings arrende-contract detta förut helt tydeliga och med klara ord tilkänna gifvit, samt därföre förledit år med acten till Kongl. Maj:t

insänd blifvit; men at staden icke gått längre med detta sitt fynd, än till 1620 års räkenskaper, utmärker handgripenligen dess därunder fördälda afsigt, emedan de efterföljande årens räkenskaper ådagalägga, som jag förut i nästföregående punct förmält, at kongspatufiske i Uleå forss skattat särskildt til kronan hela långa tiden framåt, äfven efter ladugårds år 1620 skedde donation, hvaraf således ovedersägeligen aftagas kan, at hvarken slotts ladugården eller staden någon tid ägt och intil denna stund, innehaft och nyttjat berörde kongspata, eller något annat laxfiske i Uleå forss; utan tvärtom utvisar pro

7:o. Drottning Christinas öppna bref och resolution af d. 19 October 1650, at besagde kongspatu jemte hela Uleå forss blifvit allmogen evärdeligen tilärkänd, at nyttja och innehafva tillika med Uleå elfs öfriga laxfiske, emot utgörande af de vanliga 35 tunnor stadga lax årligen, eftersom samma Uleå forss äfven af ålder lydt under elfsfisket; men sedan landshöfdingen Gyllenstjerna, antingen kort förut eller straxt därpå, undfådt hela Uleå socken under förpantning, har han och velat tillägga sig det förra kongspatu-stället i forssen, och därmedelst gjordt allmogen intrång i fiskeriet, af hvilken anledning jämväl pro

8:o. Herrar riksens råd och kongl. commissarierna Eric Sparre och Lorentz Creutz in loco på Uleåborgs slott, genom dom och utslag af den 6 Maji 1668, stadfast allmogen vid laxfiskets obehindrade nyttjande uti hela Uleå forss, och jämte detsamma fränkändt bemålte landshöfdinge all förment rättighet därtil.

9:o. Som nu alla förenämnde, med flere vid acterne bilagde kongl. resolutioner, donationer, bref och handlingar, ej tillägga kongs ladugården och staden den minsta rätt och rättighet til Uleå forss laxfiske, eller gifva den ringaste anledning därtil, utan tvärtom tilärkänna densamma allmogen at nyttja och behålla under elfsfisket; så följer däraf otvungit, at glorvördigst i åminnelse Carl XI:tes under den 25 Nov. 1680 afgifna resolution, NB. uppå allmogens egen ansökning, ej är at anses såsom något privilegium eller donationsbref för staden, och än mindre at allmogen därigenom

fränkannes dess på åfvan högstberörde sätt ärhållne rättighet, at obehindrat få fiska lax uti Uleå forss, ehuru väl däruti afslås allmogens ansökning at få uti forssen upslå laxpator, såsom ländande staden til förfång. Denna höga resolution är den endaste, som gifvit staden anledning, at nu först, efter 96 års förlopp, söka tilvinna sig en rättighet, som den hvarken förut eller sedermera intil denna dag innehaft, emedan allmogen alt sedan posederat laxfisket därstädes. Vid jämförande af alla öfriga förenämnde höga författningar och belägenheter af sjelfva Uleå forss, samt det därstädes af allmogen innehafda laxfiskeställe, eller laxpatan, hvilka alla berörde landtmätare charta i nogaste måtto utmärker, är lätt och tillika ostridigt at inhemta: det berörde afslag uti högstbemälte 1680 års resolution, haft afseende å de små strandpator, som staden, äfven tvärt emot dess fundationsbref och privilegier, under allmogens okunnighet, hunnit därintil tillägna sig, uti sjelfva forssfället, på södra sidan af stora Uleå forss, hvaruti staden efter laxfisketiden, såväl då som nu, fiskat höst och vår, efter sik och annan mindre fisk, och om hvilka små strandpator, ännu ingen fråga varit, emedan både jag och andra sockneboar innehafva på norra sidan af besagde forss dylika strandpator, genom särskildte bref och domar under hemmanen befäste. At nu härmed i sanning sig så föreverter, bestyrkes vidare, genom samma höga resolution, som icke tillägger staden någon den minsta enskilda rätt til forssen och laxfisket däruti, utan stadnar blott med berörde afslag för allmogen, at upslå laxpator därstädes. Och som det äfven blifvit bevist och utredt, med mera nämnde landtmätare charta, at allmogen, oaktat dess förr undfångne bref och resolutioner å forssen til pricka efterlefvat mer högstberörde 1680 års kongl. resolution, i det den icke hindrat staden ifrån besagde dess små strandpators nyttjande; så kan staden med skäl ej befinnas mera nu än förut vara förfördelad, än mindre den följd därpå härledas, som skulle hela Uleå forss vara staden därigenom tillerkänd; särdeles som jemväl landshöfdingen Wrangel

10:o. genom öppen resolution af d. 16 Febr. 1682, jämförd med åfvan högstberörde 1680 kongl. resolution, till-

låtit allmogen, at upbygga laxpator uti Uleå forss, dock i förstone på försök, som orden uti samma resolution lyda, til arfarande huruvida sådant i framtiden kunde äga bestånd, utom den enas och andras förfång, och NB. hvad stadens höstfiske angår, som endast staden enskildt förbehålles; således är ju ingenting tydeligare, än at ofta högstberörde 1680 års kongl. resolution blott och endast har afseende på stadens enskilda höstfiske uti dess små strandpator på södra sidan om stora forssen; men icke å hela Uleå forss och det laxfiskeställe, som allmogen, ej utan möda och kostnad, därstädes inrättat, samt nu snart uti 120 års tid oqvalt innehaft. Därnäst ock sedan staden, äfven sjelf misstrodt alla sina företedda skäl, hvilka jag här åfvanföre til pricka uprepat, såsom de uti acterne finnas, har den slutligen

11:o. trodt tjena til upfyllande af dess ändamål: at den med utmärkt vältalighet ärbudit utgöra och ärlägga arrendet för hela Uleå elf, såframt staden i nåder skulle tillärkännas Uleå forss, jämte laxfisket därstädes.

At ännu och sedan Hans Kongl. Maj:t uti en högst välsignad stund frälst Fäderneslandet från all osäkerhet och äfventyr, vilja betjäna sig af slik utväg, samt därigenom och andre dylika omgångar, söka tilrifva sig allmogens så heligt bebrefvade arrenderättighet af mer oftaberörde Uleå elf och forss, som åfvanföre förmält blifvit, är nytt och ovanligt, som därföre ej lärer undgå allmänhetens oväldiga upmärksamhet, särdeles som all ägande rätt blefve på sådan grund, för hvarje undersåtare osäker.

Chr. Schroderus.

Landsfiscal.

N:o 89.

Anmärkingar vid den såkallade fullständiga relation, som fullmäktigen C. Schroderus gjort uti Dagligt Allehanda N:ris 56 och 57 innevarande år, rörande Uleåborgs stads ansökning om enskild rättighet til laxfisket i Uleå forss.

(Ur Stockholms Dagligt Allehanda för d. 18, 19 och 20 Martii 1776 N:o 65, 66 och 67.)

Emedan denna sak förut icke är känd af allmänheten, vet jag icke hvadan fullmäktig kallar den märkvärdig, om icke därför, at allmogen genom hvarjehanda lånte uttryck vil vinna större styrka, än den naturligen äger i sitt påstående.

Fullmäktigen synes vilja sätta allmänheten i den tanka, at staden hade obehörigen med denne ansökning numera vänt sig til Kongl. Maj:t. För at uplysa denna omständigheten, och at urskulda staden ifrån detta tilmåle, bör jag korteligen säga dess rätta beskaffenhet.

Kronans laxfiskerier i Uleå elf hafva intil år 1618 genom såkallade laxfogdar, med biträde af allmogen, blifvit idkade, oftast för en nog ringa inkomst för kronan. At undvika detta och alla de underslef, som härvid blefvo utöfvade, har Kongl. Maj:t genom dess trogne råd Philip Scheduling den 18 Martii sistnämnde år ingått et ständigt arrendecontract med allmogen i Uleå socken, som frivilligt åtog sig, at för laxfisket i Uleå elf årligen betala 35 tunnor lax. Dock blef i berörde contract uttryckeligen undantagit Uleå forss laxfiske, som uti 1618 och 1617 årens räkenskaper, kallas Sjö-forssen, emedan det är belägit vid mynningen af Uleå elf, där öppna sjön vidtager, samt invid Uleå slott, ladugårdsland och strand, hvilken ladugård, jämte Uleå forss eller Sjö-forss laxfisket då sköttes för kronans egen räkning intil år 1620; men sistnämnde år har Hans Maj:t Konung Gustaf Adolph d. 7 Sept. donerat Uleåborgs stad denna blotts ladugård, bestående af $4\frac{1}{12}$ mantal, jämte alla dess

egendomar och tillhörigheter, ibland hvilka var Uleå forss laxfiske, emot en årlig taxa af 29 riksdaler, som likväl sedermera genom kongl. resolutionerne af d. 31 Dec. 1647, d. 16 Sept. 1664 och d. 9 (19 ?) April 1687 blef staden nådigst eftergifven.

Uleåborgs stad, som genom särskild kongl. donation fått til fundation och utrymme Kåskela $1\frac{1}{2}$ mantals hemman, hvilket förut hördt til Uleå socken, har sedan år 1618 deltagit med socknemännen efter samma $1\frac{1}{2}$ mantal uti Uleå elfs regale laxfiskeställen, som enligt bemälte års räkenskaper bestodo uti efterföljande, näml. Turka, Marjaniemi eller Marjama, Pyhäkoski eller Pyhäforss och Kallioniemi, som tillsammans räntade til kronan förenämde 35 tunnor lax årligen, och äro belägne $1\frac{1}{2}$, 2 å 3 mil ifrån hafvet och staden up i Uleå elf, samt således vida skilda ifrån Uleå forss under staden och ladugården belägne laxfiske, som i stöd af 1618 års contracts tydeliga förbehåll, med de förstnämde laxfiskeställen har ingen gemenskap, utan har staden, utan något intrång af allmogen nyttjadt Uleå forss laxfiske intil år 1680, då allmogen hos Kongl. Maj:t i underdånighet föregaf, at deras vanlige fiskeställen i Uleå elf, näml. Turka, Marjama och Pyhäforss, genom elfsflodens skärande blifvit förminskade, och därför anhölt, at få söka andra ställen isynnerhet uti Uleå forss; men medelst nådig resolution på denna underdåniga ansökning, har Kongl. Maj:t d. 25 Nov. bemälte år afslagit allmogens begäran, såsom *ländigastaden til men och förfång*.

I anseende til något intrång, som förpacktaren af Uleå elfs laxfiske ränta, herr landshöfdingen Kyle, tilfogat allmogen medelst en laxpatas uppsläende på det bästa stället i elfven, har allmogen, som föregaf sig haft af ålder et laxfiske i Uleå forss emot 35 tunnor lax, i underdånighet begärt, och den 19 Oct. 1650 ärhållit Hennes Maj:ts drottning Christinas protectorial emot et sådant intrång, på hvilken grund kongl. kommissarierna d. 6 Maji 1668 jämväl därvid bibehållit allmogen; men et sådant föregifvande, det allmogen betalt 35 tunnor lax för Uleå forss, eller innehaft fisket däruti, var antingen en misskrifning och sammanbland-

ning med Uleå elfs laxfiske, eller ock en uppenbar osanning, den allmogen aldrig kan bestyrka; ty enligt 1618 års contracts bokstafveliga innehåll, har allmogen betalt 35 tunnor lax i årlig ränta för de i samma års räkenskaper upnämnde laxfiskeställen i Uleå elf, men icke för Uleå forss, som i contractet blef uttryckeligen undantagit. Och om allmogen i stöd af högstbemälte 1650 års kongl. resolution och 1668 års af kongl. commissarierna gifne utslag, haft någon rättighet til Uleå forss laxfiske; så hade allmogen 12 år därefter eller år 1680 icke behöft begära nådigt tilstånd at i denna Uleå forss få söka nya fiskeställen, hvilket, som bemänt är, högrättvistigen blef allmogen förment, *såsom ländande staden til men och förfång.*

Tvänne år derefter eller år 1682, lät väl Uleåborgs magistrat och borgerskap, genom dåvarande herr landshöfdingen D. Wrangels bemedlande förmå sig at tillåta allmogen utslå fyra laxpator, näml. tvänne på hvar sida af Uleå forss; men et sådant begifvande för et enda år, kan icke tillägga allmogen någon ständig laxfiskerättighet på sidorna och än mindre i sjelfva Uleå forss, som staden efter privilegier och kongl. resolutioner enskildt tilhör, hvilket herr landshöfdingen berörde år 1682 jämväl medgifver.

I anseende til de någon tid därefter infallne svåra missväxtår och krig, samt fiskets misslyckande, har allmogen aldeles afsagt sig laxfiskets nyttjande i Uleå elf, då år 1736 någre borgare i Uleåborgs stad det på öppen auction inropade, icke för mer än hälften mindre, som landsfiscalen Schroderus ogrundat föregifvit, utan för något mer än allmogen erlagt, och samma Uleå elfs tillika med Uleåborgs stads enskildte laxfiske i Uleå forss nyttjade de påföljande åren intil år 1765, då såväl allmogen i stöd af 1618 års contract, som staden i följe af sine nådigst erhållne privilegier och donerade $5\frac{7}{12}$ mantal, hvar för sig i underdånighet sökte, at åter blifva förhulplne til laxfiskets nyttjande.

Allmogen erhöil ock i stöd af oftanämnde 1618 års contract, medelst nådig resolution af den 4 Junii 1766 sin förra rättighet til laxfiskets nyttjande i Uleå elf, men staden ej

förr än den 29 Julii 1772, i följe af privilegier och kongl. resolutioner.

När staden efter högstbemälte 1772 års kongl. resolution och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förordnande af vice häradsfogden Antell skulle insättas i fiskets nyttjande, blef staden för Kåskela $1\frac{1}{2}$ mantals hemman delaktighet lämnad uti Uleå elfs laxfiske, i proportion med allmogen emot deltagande i räntan; men för kongs ladugårdens $4\frac{1}{12}$ mantal blef staden enskildt inrymd uti Uleå forss laxfiske, på sätt som 1680 års resolution uttryckeligen stadgar, emedan allmogen till detta Uleå forss fiske aldrig ägt någon nyttjorättighet; dock som allmogen icke var nöjd med denna inrymning, så blef målet genom besvär först dragit under kongl. cammar collegii, och sedan under Kongl. Maj:ts höga justitiærevisions granskning. Hvarefter Kongl. Maj:t genom nådigt utslag af d. 13 Julii 1775, på den grund i nåder täckts ändra häradsfogdens gjorde och af landshöfdingen baron Gööös ej mindre än af kongl. cammar collegio gillade fördelning och inrymning, at staden icke annorlunda än efter dess donerade $5\frac{7}{12}$ mantal sökt få delaktighet i detta laxfiske. Och som staden år 1765 och 1772 icke nog tydeligen gjordt underdånig ansökning om enskildt rättighet til Uleåforss laxfiske, som likväl efter privilegier och 1680 års kongl. resolution staden tilkommer, och Kongl. Maj:t således ännu icke hvarken år 1772 eller 1775 i nåder skärskådat stadens påstående til enskildt rättighet i forssen; så har staden förledit år hos Hans Kongl. Maj:t nödgats denna underdånigst omständeligare föredraga och utreda uti den underdåniga och säkra förtröstan, at det af fullmägtigen Schroderus i dess förklaring åberopade 28 Cap. R. B. och det af Kongl. Maj:ts befallningshafvande nämde 30 Cap. i samma Balk, såsom til denne ansökning ej lämpelige, härvid ej kan ligga i vägen.

Och emedan staden i denna senare underdåniga ansökning tilsäckerligen ådagalagt, at staden för Kåskela $1\frac{1}{2}$ mantal donations hemman är berättigad at deltaga med allmogen uti Uleå elfs regale laxfiskeställen, nemligen: Turka, Marjama och Pyhäforss, emot deltagande i arrendesummans beta-

lande, och at staden för Uleå kongs ladugårds $4\frac{1}{12}$ mantal, är berättigad til ensamt och enskildt nyttjande af det staden ganska nära belägne Uleåfors laxfiske, utan någon ränta eller arrende, samt at allmogen enligt 1618 års contract, så väl som de föregående och efterföljande årens räkenskaper, ej mindre än kongl. resolutionen af den 4 Junii 1766, för ingen del är berättigad til sistnämde Uleå fors laxfiske, för hvilken allmogen aldrig betalt någon ränta; så lefver staden i det underdåniga hopp och förtröstan, at Hans Kongl. Maj:t af nåd och rättvisa bibehåller staden i stöd af nådigst erhållne privilegier och 1680 års kongl. resolution vid enskildt nyttjande af Uleå fors laxfiske, utan något intrång af allmogen nu som i förra tider.

I öfrigt anser staden sig icke vara värdigt, at i allmänt tryck med pockande och spåtska ordalag, likasom sjelf tildömma sig rätt, och uphäfva sig til enväldig förklarare af donationer och kongl. resolutioner, ehuru sådant skedt af vederparten, dock på et betydande sätt contradictoirt. Staden har endast i korthet nämnt sina hufvudsakligaste skäl, emedan de offentligen blifvit klandrade, och lämnar dem uti hvar desintresserad mans öfvervägande med slutelig erindring, at staden endast i det fall erbjudit Kongl. Maj:t och kronan arrende för hela elfsfisket, om allmogen det ville up-säga, hvarunder annan afsigt icke är förborgad, än at hålla Kongl. Maj:t och kronan skadeslös, i händelse allmogen skulle hysa den förmättna inbillningen, at kronan blefve förlägen genom deras afsägelse af elfsfisket, därest staden i dess rätt til forssen blefve återställd. Jag kunde och införa framledne herr landshöfdingens m. m. Bar. Göös, såsom kännare af hushållningen i länet, til kongl. cammar collegium afgifne utlåtande i tvisten med allmogen, däruti han visar, at hemmanen under förra arrendetiden, icke allenast ej blifvit hjälpte därigenom, utan tvärtom förvärrade; men såsom det icke hörer til stadens saks bevisande, går jag det denna gången förbi.

Fredric Tuderus.
Stadens fullmäktig.

N:o 90.

Konung Gustaf III:s utslag den 27 Juni 1776, genom hvilket Uleåborgs stads ansökning om enskild rättighet till laxfiske i Merikoski fors ännu en gång afslogs.

Kongl. Majestäts utslag, uppå den af råd- och handelsmannen Fredrich Tuderus å Uhleåborg stads vägnar gjorde underdåniga ansökning om en enskilt rätts återfående till laxfisket i Uhleåfors, hvartill staden i grund af dess erhållne privilegier, samt flere kongl. resolutioner förmenar sig vara berättigad; hvaröfver Kongl. Maj:ts och riksens cammarcollegium blifvit hördt, och härads höfdingen Christian Schroderus, såsom fullmäktig för samtelige Uhleå och Muhos socknemän i underdånighet sig förklarat. Med Kongl. Maj:ts och rikets trogne råd beslutit. Gifvet Stockholms slott den 27 Junii 1776.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredraga the i thetta mål inkomne handlingar; och hvad först angår thet af Schroderus gjorde underdånige hemställande, om icke Tuderus, som i detta mål förer talan för en hel menighet eller stad, men dertill icke bilagt fullmakt, må påläggas, att thenna ansökning återtaga, och derföre efter lag anses; så emedan Tuderus den 7 Augusti 1775 blifvit till förenämnde ansökning ingifvande af Uhleå stads magistrat och borgerskap förordnad och fullmakten derå vid sine underdånige påminnelser bilagt; ty finner Kongl. Maj:t, att ofvannämnde emot honom gjorde hemställande förfaller.

Och beträffande sjelfva ansökningen; så alldenstund Kongl. Maj:t redan tvenne särskilta gångor pröfvat thetta mål samt genom nådig resolution af den 29 Julii 1772 och utslag af den 13 Julii 1775 med tydeliga ord i nåder förordnat, det Uhleåborgs stad skulle efter dess egen gjorde ansökning och enligt dess privilegier och erhåldne resolutioner, återfå delaktighet i Uhlå laxfiske efter sine donerade hemmans mantal, i jemlik proportion emot de öfrige i socken befintelige mantal; fördenskull finner Kongl. Maj:t, thet

Uhleåborgs stad bör ställa sig högstberörde Kongl. Maj:ts nådiga utslag af den 29 Julii 1772 och 13 Julii 1775 till obrotslig efterlefnad, samt att den icke haft fog, att Kongl. Maj:t i detta mål ånyo besvära; och skola sökanderne ersätta sine vederparter then therigenom förorsakade kostnad, skäligen jemkad till femhundra daler silfvermynt. Thet vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

GUSTAF.
(L. S.)

E. C. Segercrona.

N:o 91.

Landshöfding Jägerhorn's resolution den 30 Juli 1778, angående fisket i Uleå elf.

Utdrag af resolutions boken förd å landskansliet i Uleåborg år 1778.

I anseende till de förlidet år 1777 inkomna besvär och de klagomål hvilka å Muhos socknemäns vägnar af lagmans nämndemannen Pehr Gestti och bonden Simon Hyvärinen under den 25 hujus blifvit insinuerade öfver intrång, hinder och mehn för Uleå och Muhos socknars gemensamma laxfiske uti Uleå elf, är jag föranlåten i stöd af 1766 års kongl. fiskeriordning och förklaringen deröfver af år 1771 härigenom förordna och vid tjugu dalers silfvermynt eller sex riksdaler trettiotvå skillingars vite förbjuda, det ingen må under laxfisketiden eller ifrån den 1 Junii till den 24 Augusti, å Uleå stads redd och ankarplats i Toppila sund, elfsmynnet eller närmare än $\frac{1}{2}$:dels mihl till elfven lossa skott af canoner eller bössor; vid enahanda vite skall det ock vara en och hvar förment att emot allmogens förening af år 1772 utslå och hålla strandpator under laxfiske tiden under Merikoski eller annat ställe i elfven nedan om Muhos

kyrka, mindre att draga noth ofvanföre Merikoski, der ljustra eller andra fiskebragder nyttja; äfvensom det vid samma vite skall åligga samtelige sågverksqvarnar att noga vårda, det sågspån eller andra skadliga ämnen icke må falla i ström revirerne, såsom hvarigenom laxens uppstigande hindras. I lika måtto skall det jemväl vara förbjudit att fiske-tiderna genom pators utslående i elfven eller eljest fånga den romfulla eller såkallade vrak laxen. Under detta förbud begripes dock icke dem som i stöd af laga domar och med fångna friheter äga rättighet att hålla strandpator om höst och vårtiderna.

Utaf dessa utsatta vites böter skall angifvaren tillfalla hälften; och åligger icke allenast vederbörande magistrat, fiskaler, krono och sockne betjenter vid ansvar tillgörande noga tillsyn öfver handhafvandet af denne författning, som å predikostolarne under fisketiden tvänne gånger bör uppläsas, utan och krono befallningsman i Uleåborgs härad besörja det allmogen genast måga utvälja sig vissa goda män i hvarje byalag att, å laxfiske intressenternes vägnar och för deras gemensamma nyttas skull, hafva uppseende och redeligen angifva de förbrytelser som häremot kunna företagas. Uleåborgs landskansli, den 30 Juli 1778.

C. M. Jägerhorn.

C. G. Holmberg.

Utdragets riktighet bestyrker. Uleåborg å landskansliet den 15 Julii 1817.

H. J. Heikel.
vice landssekreterare.

Likalydande med det i Uleåborgs kyrkoarkiv förvarade utdrag bestyrker:

G. E. Fogelholm.

N:o 92.

Kammar collegii utslag den 27 Juli 1779, i anledning af anförda besvär öfver nästföregående resolution.

Konglig Majestäts och Rikets kammar collegii utslag, uppå de besvär, som såväl Uleå stad, som någre inneväanare i Uleå socken hvar för sig anført öfver Kongl. Majestäts befallningshafvandes resolution af den 30 Julii sistlidet år; hvaruti i anledning af Muhos socknemäns anförde klagomål öfver intrång och hinder för Uleå och Muhos socknars gemensamma laxfiske i Uleå elf bland annat förordnas: 1:o. Det ingen må under laxfiske tiden eller ifrån den 1 Junii till den 24 Augusti å Uleå stads redd och ankarplats i Toppila sund, elfs mynnet, eller närmare än en åttendedels mil till elfven, lossa skott af kanoner, eller bössor; 2:o. Att ingen emot allmogens år 1772 ingångne förening, må under laxfiske tiden utslå eller hålla strandpator under den såkallade Merikoski eller annat ställe i elfven nedanom Muhos kyrka eller draga not ofvån för Merikoski, der ljustra eller andra fiskebragder nyttja; icke eller 3:o. om höstetiden genom pators utslående i elfven eller annors fånga den romfulla eller såkallade vraklaxen. Uti hvilka omständigheter af andragne och förmente skäl om ändring anhålles, samt tillika, så väl å stadens, som de besvärande Uleå socknemäns sida, emot detta förordnande den invändning gjordes: å de förres, att samma förordnande, som i anledning af Muhos socknemäns besvär blifvit utfärdadt, skall staden ohördan utfallit, och å de sednares, att nämnden, som den vid häradsrätten år 1772 slutne föreningen öfvervarit, skall för jäfvige böra anses, såsom sjelf deltagande i laxfisket; deröfver Muhos sockneboer sig förklarar, och Kongl. Maj:ts befallningshafvande med utlåtande inkommit. Gifvet Stockholm den 27 Julii 1779.

Kongl. collegium har de i detta mål inkomne handlingarne sig föreläsas låtit och hvad anført blifvit öfvervägt; och hvad först angår de af klaganderne härutinnan gjorda

invändningar; så emedan det öfverklagade Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förordnande, enligt berörde handlingar, icke annorlunda är att anses, än såsom en fastställelse å den förening, som likmätigt Kongl. Maj:ts nådiga förklaring af den 4 Januari 1771 öfver 1766 års kungliga fiskeristadga, emellan Uleå, Muhos samt de öfrige i häradet varande socknar inför häradsrätten den 31 Martii och den 1 April 1772 är vorden träffad och hvartill Uleå stad såsom deltagare i det regala laxfisket för dess i Uleå socken innehafvande $5\frac{7}{12}$ dels mantal donerad jord, ej mindre än de öfrige häradsboerne, genom allmänna kungörelser blifvit kallade samt staden således om allt detta behörig kunskap erhållit, och hvad de klagande Uleå socknemän invändt om nämndens jäfvighet vid 1772 års häradsting uti hvad föreningen om fisket angår, en sådan invändning numera så mycket mindre kan äga rum, som hvarken vid häradsrätten, under påstående undersökning eller sedermera hos konungens befallningshafvande i den ordning som 4 och 5 §§ XVI Cap. Rättegångs Balken föreskrifva, någon anmälan derom skedt, ty kan å ingendera af de i så måtto gjorda invändningar något afseende hafvas:

Hvad sjelfva hufvudsaken beträffar; så alldenstund på sätt som redan förmält är, det öfverklagade förordnandet finnes till alla delar grunda sig på Kongl. Maj:ts nådiga stadga och ordning för Rikets hafs, skärs, ström och insjö fiske af den 14 November 1766 samt den, i följe af kongl. förklaringen deröfver af den 4 Januari 1771 emellan allmogem i Uleå, Muhos samt de flera socknar, angående de dervarande fisken, år 1772 ingången förening, hvarmed någons enskilda rätt härutinnan så mycket mindre varit i fråga ställd, eller något till oskäligt intrång och mehn derutinnan finnes syftadt eller stadgad, som samma förening lika med Kongl. Maj:ts derpå grundade förordnande icke röjer annat, än det bästa och med ett framgent bestånd af så väl Kongl. Maj:ts och kronans som en hvar enskilds rättighet och förmon närmast öfverensstämmande fiskesätt; och hvad såväl i anseende till tiden, som fiskebragder och det mera, till förekommande af allehanda för fisket skadlige missbruk, dervid iakttagas

bör, hvilket såsom af den vid undersökningen närvarande menigheten samt deltagare uti de dervarande, så större som mindre fisken uppgifvit och antagit, samt af häradsrätten undersökt och tillstyrkt, bör anses mera med förfarenheten instämmande samt till ändamålet det tjenligaste och hvar emot klaganderne icke heller gittat förete någon sådan dem enskildt förbehållen rättighet, hvaruti de med fog kunde anse sig lidande; fördenskull pröfvar kongl. collegium skäligt, meromförmälte Kongl. Maj:ts befallningshafvandes öfverklagade resolution och förordnande af den 30 Julii sistl. år att gilla och fastställa, hvilket således bör tjena klaganderne, ej mindre än de öfriga fiskeintressenterne till framgen efterlefnad: Och bör concepisten Brandberg ej allenast för obefogade klagomål, utan och för det han inblandat uti sine besvär, hvad till saken ej rätteligen hörer, till följe af IX Cap. 4 § Utsöknings Balken och XIV Cap. 5 § Rättegångs Balken, böta tre riksdaler specie, som konungen tillfalla.

Den härmed ej åtnöjes, är obetaget att inom sex månader, efter häraf erhållen bevislig del, hvarje månad till trettio dagar räknad, sine besvär häröfver, hos Kongl. Maj:t i underdånighet ingifva, och ställe då borgen för kostnad och skada; hvilket vederbörande till efterrättelse länders.

År och dag som föreskrifne stå.

På dragande kall och embetets vägnar:

Philip Rotlieb.

af Botin.

F. v. Stenhagen.

G. v. Stockenström.

O. v. Lagerheim.

P. G. Fanehjelm.

P. J. Ekman.

Att förestående utslag är likalydande med det original, hvaraf det är afskrifvit besannar, Uleåborgs lands cancelli. Den 29 Februari 1828.

Ex officio:

Joh. Er. Clasen.

Enligheten med den till kejsrerliga hofrätten ingifne behörigen vidimerade afskriften bestyrker, kejsrerliga Wasa hofrätts archiv, den 31 Marti 1828.

Joh. Eric Bergbom.

Tjenstförrättande archivarie.

Rätteligen vara afskrifvet ifrån den på förestående sätt vidimerade afskriften, bestyrker ifrån Laanila den 15 Maj 1828.

På domare embetets vägnar:

J. J. Grönblad.

N:o 93.

Bolags reglor för Uleå elfs laxfiske bolag, af vederbörande ingångna åren 1782 och 1783.

År 1782 den 15 September i Muhos och den 19 Januarii 1783 i Uleå socken hafva laxfiske intressenterne i Uleå elf, sedan publicationerne i laga tid föregått, ingått sluteligen följande bolags reglor, nemligen:

1:o. Laxfångsten blifver äfven hädan efter Muhos och Uleå arrende fiskare emellan till delnings så att Muhos för sina i fänge varande förra mantal och Uleå sockn samt stads mantalens arrendatorerne efter sina förra längder, få hvar och en lika stor lott på ett helt mantal om hösten eller pakningstiden, såväl lax som penningar, utan den minsta reflexion derpå, hvarest fångsten blefve rundeligare anten i Muhos eller här neder; och hvad tionden till herrar kyrkoherdarne vidkommer, så skall den redeligen till dem utgöras, antingen genast färsk eller och pakningstiden insaltad allt derefter huruvida de sjelfva vilja och åstunda.

2:o. Skola i början af alla somrar utslås efter förra vanligheten tvänne pator i Muhos och tvänne dito i Uleå

sockn uppå de ställen högre eller lägre der hvardera sockn sjelf pröfvar det för bäst och gagneligast. Då jemväl hvardera sockn sjelf bygger och underhåller så väl sina patör, som och nödiga och erforderliga fiske hus, utan att dymedelst gravera hvarannan.

3:o. Åligger hvardera sockn att utvälja två stycken husbönder, eller inalles sex, hvilka äro de redeligaste hemmansåboer af intressenterne, hvilka sålunda skola fördelas, att en ifrån hvardera sockn blir vid hvar pata, undantagandes i Muhos sockn, der patorna, såsom stadda bräder vid hvarandra kunna makeligen skötas af tvänne hufvud män, en ifrån hvardera sockn; och på det allting må desto redeligare tillgå, samt ordning och skick vinnas, skola dessa husbönder, under eds förpliktelse antagas och vara alltid färdiga, enär helst det skulle fordras att inför laga domstol aflägga ed, det de troligen och efter bästa samvete bevaka, så väl bolagets som herrar pastorernes tillståndiga rätt, och att de nitiskt derom besörja, att als intet försnillas af lax eller penningar, anten genom snatteri, försumlighet eller elak hushållning, utan att allom sker lika rätt, så att all lax anten med all accuratesse insaltas, för att blifva en dugelig vara eller och försäljas, då för den försålda penningarne genast i cassakistan inläggas och förvaras, samt att de föröfrigt syfta derhän att patorna blifva rätt och tillbörligen utslagna och i godt stånd hela sommaren igenom hållna, samt ordning och skick ibland fiskare bibehållne.

4:o. Alla år bära fiskarene i Martii månad i hvar sin sockn sammanträda, för att utvälja dessa husbönder, och att stipulera åt dem den utsättande lönen, som utgår af den allmänna eller samfälta cassan, då och om patu ställen hvar de stå skola, af hvardera sockn särskildt beslutas jemte annat mera, hvad vid hvar pata särskilt bör iakttagas, till den derpå följande sommarens fiskande afgöras och fastställas; hvarpå de utnämnda husbönderne i god tid innan fiskets början sammanträda i Uleåborg, för att edgånga och öfverenskomma om patnings terminen med mera, om hvilken sammankomst kyrkoherdarne besörja och patnings terminen sedermera kungöra låta, hvar och en fiskare till efterrättelse.

5:o. Som olika godhet på salt gör variation på laxens godhet, så accorderas saltet partievis hos någon salt handlare, som lämnar det bästa saltet till skäligt pris, hvarom husbönderna vid hvar sin pata draga försorg, och tillika göra räkning för transporten, på det skjutsen eller besväret må varda ifrån cassan efter bepröfvande betalt såsom och hela salt massan ändtel. om hösten utur cassa communi utbetalas skall; dock enär stor salt brist för handen vore, har hvar och en frihet, att till släppa uppå sin andel salt, hvarföre han får betalningen för saltet vid höst liqviden.

6:o. Patningstiden skall hvarje rota hålla sig en duglig trebördingsbåt och tre försvarliga arbetsgilla karlar; men sedan fiske-tiden infaller, skall en duglig karl för hvarje rota till hela sommaren vid de nedra patorne och en försvarlig fiskare den veckan, då turen infaller i Muhos, prästeras; om någon ej prästerar en så giltig karl, som af husbönderne för god erkännes så vräkes en så oduglig arbetare och om ingen försvarligare genast anskaffas, så tages för hvarje dag af dess lott sexton skillingar om hösten, som utdelas på de rotor som tillhört samma pata eller åt dem, som arbetet förrättat; och på det hvar och en på sin lott må anskaffa godt och tillräckeligt patu virke, samt goda och försvarliga nät och bragder, så skola vid patu slagningens början dessa af husbönderne i sockneskrifvarens eller krono betjentens närvaro besigtigas, gillas eller vräkas, hvarvid den försummelige genast skall bättre virke eller nät förskaffa, eller ock om hösten och vid liqviden förlora så mycket i penningar eller lax af sin lott till patulagets förmån som patulaget sjelf då hans försummelser förtjena pröfvar, åliggande äfven husbönderne till fiskeidkandet i Uleåsuu by upphandla sju och i Muhos tre stycken försvarliga båtar, hvilka för bolagets räkning väl vårdas och vid magt hållas skola.

7:o. Som obehörige fiskare ganska mycket oförrätta laxfiske bolaget, så påläggas husbönderna den nödvändiga pligt, att åtminstone tvänne gånger i veckan sålänge laxfånget varar, med tvänne oväldiga män fara ifrån Muhos börjandes neder åt, att emellan patorna efterse och förekomma

det ej någon dag eller natt må draga not, kullet eller heitto, eller i löndom bruka laxbragder och nät; på det ifall någon anträffades, af honom enligt konungens höga befallningshafvandens höggunstiga författning må borttagas fiske bragderne, och han hos krono betjente angifvas, att varda befördrad till den utsatta plikten; men om någon af laxfiske idkare sjelfva skulle denna punct öfverträda, skall han dessutom samma sommar vara låttlös af sin andel i fisket, och skall deraf den ena hälften tillfalla beslagaren, eho han vara må, och den andra hälften bolaget till godo komma; utom prostegårds strand patan vid Kuivalan kallio, skola isynnerhet obehöriga strand pator i Uleå och Pyhä fors lax fiske tiden afskaffas, och isynnerhet Toppila sund som oftast väl efterses, att der icke hållas lax nät ej eller not eller kullet dragas; hvilket i synnerhet af dem bör observeras, som äro utvalda husbönder vid nedersta patan.

8:o. Om någon eller flera åtaga sig att lagligen i bevis leda, eller för det närvarande allaredan ögonskenligt vore, att någon af de tillsatta husbönderne värcckeligen varit mindre ärlig, bedräglig och bolaget till skada; så bör en sådan icke allenast afsättas utan och förlora både lön och laxfiske lätt för det året, som kommer bolaget till godo, samt aldrig mera derefter vara och anses för värdig, att bestrida samma syssla; deremot om husbönderne sin syssla redeligen sköta, så böra de icke allenast utbekomma den dem stipulerade lönen, utan och af alla veckofiskare hörsammas och åtlydas, skolande de till bolagets nytta hafva all frihet, att göra och låta, såsom dem bäst synes och nyttigast vara kan; men skulle någon af fiskare sig emot dem ovilligt opponera dem, förakta och icke hörsamma; skall han genast bortdrifvas, och på hans husbondes räkning en annan lånas, ifall han underrättad härom, icke en annan dugeligare i stället anskaffar.

9:o. Vid hvarje pata bör finnas en väl beslagen cassakista, försedd med tvänne lås, hvaraf hufvudmännen väl förvara den ena, och herrar kyrkoherdarne hvar i sin socken den andra nyckeln; der en sådan felas, skall för bolagets räkning densamma upphandlas.

10:o. Hvarje rota skall i god tid anskaffa så täta och goda laxkar till 8 tunnors rymd, att de kunna af husbönderna på deras resico för dugeliga antagas; men skulle vid någon pata detta ej förslå, så skall det patulag, der fängsten är liten eller obetydelig, först med så många laxkar biträda, som de kunna, och sedan för resten skola flera köpas, som förblifva bolaget till samfäldt possession.

11:o. Skola husbönderna derom i synnerhet beflita sig, att laxen blifver väl ränsad, ansad och insaltad, på det Uleå elfs lax, som alltid haft företrädet, genom vårdslöshet icke förlorade sitt rätta värde och skola äfven de bodor der laxen insaltas och cassakistan förvaras, vara försedda med 2 bastanta lås till hvilka hvardera husbönder förvarar sin aparta nyckel.

12:o. Såsom enligt Kongliga Maj:ts allernådigste resolution det regale laxfisket sträcker sig öfver allt i Uleå elf, och således laxfiske interessenterne hafva en oinskränkt frihet att utslå lax paterna så många de behaga, och hvarst dem godt synes, utan att någon får göra dem förfång, så hafva bolags intressenterne i Muhos om hösten år 1782 för godt funnit, att för sin del projectera någon eller flere pators utslående i Pyhä fors, som nu i förstone på några år skulle bort arrenderas till den mestbudande, på det bolaget i Muhos och Uleå här af finna kunde, om det framdeles löna ville att på hela bolagets räkning äfven dit formera pator, och kommo således Muhos boerne för sin del öfverens derom, att uppå fyra års tid, till herr fändricken Zachris von Oklavits och bönden Henric Kondu, hvilka då gjorde högsta anbudet, utarrendera Pyhä forss emot sådane vilkor, att de till samfalta bolaget årligen betala lax pakningstiden, antingen oafkortad tredje delen af all deras lax fängst, utan någon afdragning för patningskostnad eller bragder, eller ock i contante penningar årligen sexton rdr och 32 sk:l specie, utom det att tionde till herrar pastorer enligt författningarne erläggas skulle; dock med det kraftiga och uttryckeliga förbehållet, att i fall 1:mo de bönder, som i Pyhä fors nyttjat strand pator, skulle uppväcka process häremot; så kommer hela processen att utföras på arrendatorens egen bekostnad

och det genast med skyndsamhet, på det årligen utan uppehåll må prästeras arrendet för den betingade tiden; 2:do. att för dessa Pyhä pators skull ej den aldraminsta rubbning får göras eller påtänkas med ådra eller fiskningsätt i de öfrige regale pator, utan förblifver allt sammans i den ordning som bolaget sjelf ock behagar; och skulle 3:io den minsta olägen directe eller indirecte, för dessa Pyhä pators skull åsyftas, de öfrige fiskarena i Uleå elf till minsta hinder och förfång, så skola regale interessenterne äga fullrättighet att Pyhä forss fiske kullhäfva, och utan all fråga om fardag prompt undanrödja. — Enär nu denna paragraph för Uleå laxfiske idkare upplästes, förklarade handelsman herr Johan Uhlström sig villig att öka arrendet i det han ville ifrån och med detta års början årligen betala till samfälligheten för Pyhä fors trettio tre riksdaler och 16 skillingar specie, utan något förbehåll, att behöfva eller få betala laxen in natura, deremot att han får utslå dit så många pator han sjelf behagar. Försäkrandes Uhlström tillika, att han i alla fall efterlever alla de förbehåll, som i detta ämne och här straxt ofvanföre af herr fändriken von Oklavits är bjudne och föreskrifvne blifvit; så att han hvarken nu eller sedan framdeles har dervid egennyttige afsigter, hvarigenom regale laxfiske intressenterne i minsta mån oroades eller skadades, varande i annor händelse han fiskningsrättigheten i Pyhä fors förlustig.

Uppå sådant anbud af herr Uhlström uppdrogo åt honom på fyra års tid patnings- och fiskningsrättigheten i Pyhä fors laxfiskningstiden, icke allenast herr fändriken von Oklavits, hvilken såsom närvarande, å egna och Kondus' vägnar, utan ock alla de öfriga, som af fiskarene i Uleå socken nu tillstädes voro; med den tilläggnig, att om handelsman Uhlström redeligen fullgör hvad han lofvat, skulle han framdeles i fall bolaget ej sjelf der fiska ville, framför någon annan blifva berättigad att på viss arrende tid åter behålla Pyhä patorne emot samma vilkor och anbud, som någon annan göra ville då för tiden, skolandes handelsman Uhlström, efter sitt gjorda löfte börja arrende betalningen med året 1783, samt derföre pakningstiden alla år ansvara, utan af-

seende derpå, om på desse arrende år af honom i Pyhä fors patas eller ej.

13:o. Första packnings-dagen upphörer bolags fiskningen, och skall med pakningen börjas i den socken, der lax till mindre quantum fångadt är; all den fisk, som sedermera fås behåller hvardera sockn till delning sina egna fiskare emellan; och skola husbönderne sluteligen derom besörja, att lax patorne, innan de med allone skiljas åt, skola beskedeligen upptagas, och att patu-virke med sina pålar i vissa högar på holmar och stränder samlas till påföljande årets behof; på det hvarken elfven, ej eller patu-ställen förmedelst vårdslösheten härutinnan må försämrade varda till svåraste känning och skada för de närvarande och de tillkommande tider.

14:o. Och på det allt detta, hvad således här ofvanföre socknarne emellan i god vänlighet öfverenskommit och beslutit är, af en och hvar må desto kraftigare iakttagas och verkställas, så skall å vederbörlig ort uppå detta protokoll en nödig notification och laga stadfästelse i djupaste ödmjukhet anhållas.

Datum ut supra:

In fidem protocoll:

Barth. Levander.

Sockneskrifvare i Muhos
socken.

In fidem protocoll:

Gustaf Gumse.

Kronolänsman och sockneskrifvare i Uleå socken.

(L. S.)

Med här förvarade originalet lika lydande, intygar Uleåborgs lands contoirden 24 Maji 1783.

Erik Tulindberg.

N:o 94.

Landshöfding Tandefeldt's utslag den 24 Maj 1783, angående rättighet till fiske i Pyhäkoski fors af Uleå elf, jemte stadfästelse af nästföregående bolagsreglor.

Kongliga Majestäts befallningshafvandes i Uleåborgs län utslag, öfver then af någre deltagare uti Uleå elfs regale laxfiske, bönderne ifrån Muhos sokn och by, Elias Tickanen, Olof Greus, Anders Heikura, Henrik Holapa, Pål Keinänen, Johan Nykänen, Mats Tomberi, Henric Puhacka, Henrik Kaiponen, Anders Nykyri och Mats Halonen, therom giorda ansökning, at af anförda orsaker varda bibehållen, vid rättigheten till strandpatu fiskes nyttjande, i den så kallade Pyhä forss af samma elf, hvaruti the öfrige lax arrende intressenterne skola vilja sökanderne förfördela. Häröfver hafva bemälta intressenter, på undfången delaktighet, sig förklarar, och dessutom, uti ingifven särskild skrift, anhållit om stadfästelse å vissa, till befordran af mera ordning uti fiskandet, enligt soknestämмо protokoll i Muhos sokn den 15 September förlidet år, och i Uleå sokn den 19 sistlidne Januarii, öfverenskomne bolagsreglor, som handlingarne utvisa. Gifvet Uleåborgs lands contoир den 24 Maj 1783.

Genom denne ansökningsskrift hafva sökanderne, ofvanbenämnde Muhos byamän, andragit, att intressenterne uti Uleå elfs regale laxfiske, uti almän soknestämма i Uleå sokn den 19 Januari innevarande år öfverenskommit, det nu särskilt pata til lax fånge skulle för fiskebolagets gemensamma räkning utställas i den så kallade Pyhä forss, och til nyttjande uplätas handelsman Johan Uhlström, emot erläggande årligt arrende, til samfälta patulagen, af trettio-tre riksdaler 16 skilling; men som sökanderne skola, af gammalt, äga för deras åboende hemman strandpatuställen i berörde Pyhä forss, och derföre vara skattlagda, samt genom Kongliga Majestäts befallningshafvandes utslag af den 11 Junii 1779 dervid bibehållna, så hafva the anhållit, at, vid en sådan rättighets åtniutande, än framgent varda hand-

hafde, och till den ändan i afskrift ingifvit nästomförmälta utslag, rörande två anförda besvär af laxfiske intressenterne deröfver at sökanderne, eller, såsom the i berörde utslag kallas, de Niska byamän, skola samtelige intressenterne till mehn och förfång idkat laxfiske och inrättat pator i Pyhä forss; hvarå genom samma utslag är förklarar, at bemälte Niska boer icke kunde förbudas, at äfven thädanefter nyttia theras fiske i strandpatur, med den rätt de dertil af gammalt haft.

Theremot hafva svaranderne the öfrige laxfiske intressenter i Uleå och Muhos soknar anført, at the väl icke kunna bestrida sökanderne, eller, såsom de åter uti förklaringsarne nämnas, Pyhä forss boerne, den rättighet de af åldern innehaft at höst och vår, efter författningarne, få nyttia deras strandpatur, hvarpå ofvanberörda utslag jemväl endast skal hafva afseende; men under den för regale fiskandet förbehållne och för detta stadgade tiden, ifrån den 1 Junii til den 24 Augusti årligen, förmena svaranderne, at i stöd af deras innehafvande arrende rättighet, utan intrång, nyttia laxfisket uti Uleå elf i hela des vidd, på sätt, som de til befordran af gemensam förmon, det nyttigast funno; hvarjemte svaranderne anmärkt, at Pyhäboerne för detta icke annorlunda än med samtelige arrendatorernes bifall och emot erlagt särskilt arrende, til samfälta bolaget, fått nyttia strandpator i Pyhä forss, under ofvanberörda lagliga laxfiske tid; såsom och at ånbemälte Pyhäboer icke äro särskilt skattlagde för strandpatur, eller erlægga någon annan fiske ränta, än den som gemensamt af samtelige delägare til Kongliga Majestät och kronan, för hela Uleå elfs laxfiske, årligen utgöres; och på sådana grunder jemte flere åberopade författningar, hafva svaranderne påstått, at varda bibehållne och tryggade vid then them updragna rättigheten, til obehindrat nyttjande af regale laxfisket i Uleå elf, under den stadgade tiden, utan intrång af olaga patuställen, samt i öfrigt anhållit, at merbemälta Pyhäboer måtte förbudas at laxfiske bolaget i någon måtto theruti ofreda.

Detta med det mera, som anført är, och tilgängelige handlingar utreda, har jag i behörigt öfvervägande tagit; och aldenstund det i Uleå elf befintlige regale laxfisket, blif-

vit uppå Kongliga Majestäts nådigsta befallning af fordom riksrådet, hans excellence herr Philip Scheding, genom öppet bref af den 18 Martii 1618 til inneväranne derstädes, utan undantag, under arrende upplåtitt, emot årligen til erläggande trettiofem tunnor lax; hvaraf följer at icke mindre Pyhä forss, som utgör en del af Uleå elf, än den öfriga delen deraf inom soknens gränсор, hvaruti laxfiske kan idkas, hörer under arrende intressenternes gemensamma och oinskränkta disposition, at nyttia och bruka, på sätt dem förmonligast synes, under den tid, som genom sednare författningar, eller ifrån den 1 Junii till den 24 Augusti årligen, numera fastställt är, så länge detta arrende räcker; och konungens befallningshafvandes utslag af den 11 Junii 1779 icke tillägger sökanderne någon annan rättighet, än den de förut innehåft, eller utsätter tiden för strandpatu fiskandet, icke heller får emot innehålllet theraf och 3 Cap. 1 § 1 momentet uti Kongl. Maj:ts nådiga almäna stadga och ordning för Rikets hafs-, siö-, ström- och insjöfiske af den 14 November 1766 tagas i vidsträktare bemärkelse til samtelige laxfiske intressenternes förfång, under krono fiske tiden, utan endast åsyftar den lagliga tid för samma strandpatu fiske som sökanderne af gammalt dertill nyttiat, sedan regale fisket upphört, hvilken fiskerättighet jemväl är sökanderne förvarad, uti 4 momentet, samma cap. och § af högstberörde stadga, then svaranderne icke heller them bestridt; hvarutom sökanderne icke gittat i någor måtto bevisa det de under krono laxfiske tiden lagligen idkat strandpatufisket i Pyhä forss eller annorstädes af Uleå elf, mycket mindre att de äro för sådant fiske särskilt skattlagde; utan finnes tvärtom af 1739 års skattläggning öfver Holapa med flere hemman i Muhos by, att de, utom regale laxfisket som få varit andra arrendatorer upplåtitt, endast haft något ringa vår och höst fiske i Uleå elf, som icke kunnat med skatt beläggas, äfvensom de icke heller gittat styrka, at de utöfver hvad i proportion af deras åboende hemman til arrendet bidrages, det ringaste uti den utgående arrendesumman betala; fördenskul finner jag sökanderne Elias Tickanen, med the flere Muhos byamän, hvilka för det närvarande niuta enahanda

delaktighet uti Uleå elfs förarrenderade kronofiske, som de af åldern innehaft och med författningarne instämmer, hafva varit obefogade till then i så måtto giorda ansökningen, och pröfvar thy rättvist i stöd af åberopade 1618 års bref, och kongl. resol. af den 12 Nov. 1766 § 34 med flere författningar, at bibehålla laxfiske intressenterne i Uleå elf, vid thes lagliga rättighet til nyttjande af samma fiske, äfven uti den ifrågavarande Pyhä forss, på sätt här förut omförmält är; i följe hvaraf all befattning med strandpatu fiskeinrättning i berörde forss, under ofvannämnde tid, utan samtelige delägares i elfsfisket tillstånd, sökanderne förbiudes, och äga intressenterne, at den eller de som sådant förbud öfverträder, jemlikt X Cap. 16 § R. B. och ofvanåberopade höga stadga, derföre vid behörig domstol tiltala och til laga ansvar befordra; men sökandernes rättighet til fiskes idkande utom then för arrendatorerne förbehållne kronofiske tiden, är i grund af hvad ofvan anført är, them obetagen.

I öfrigt och hvad angår den af intressenterne ansökta stadfästelsen, å then om laxfiskets nyttjande hädanefter, under den 15 September förlidet år och 19 sistedne Januarii, öfverenskomne bolagsreglor, så finner jag för godt, att låta dervid blifva beroende, och att berörde bolagsreglor måge tills vidare lända vederbörande til efterrättelse, til den kraft och verkan som thes frivilliga öfverenskommelse kan them tilskynda.

Af detta utslag böra svaranderne genom behörig afskrift, lemna the sökande Muhos byamän bevislig del, hvilka sistnämnde äga frihet, at inom sex månader thefter, hvarje månad til trettio dagar räknad, theruti söka ändring i höglöflige kongl. cammar collegio, om the sig thertil befogade finna. År och dag som ofvan.

A. Tandefeldt.

Erik Tulindberg.

Afskriften verificeres.

Ex officio:

K. J. Boström.

N:o 95.

**Landshöfding Carpelan's kungörelse af den 9 Augusti 1786,
angående sättet för laxpators upptagande.**

Kungörelse:

Som, oaktadt höga öfverhetens och konungens befallningshafvandes här i länet under särskildta tider vidtagne författningar til befordran af skick och ordning vid elfs fisket och patornes upptagande m. m., til min kunskap kommit at regale laxfiske och andre enskildte patuhållare vårdslösa med virkets och stenarnes upptagande, hvarigenom skadeliga updämningar skie, hvilka hvad Uleå elf angår synbarligen påbegynt orsaka vattnets trängande inpå staden, til stor skada och äfventyr både för bebodde platser i staden och regale bränvins bränneriet, altså är jag föränlåten härigenom ytterligare förordna och anbefalla det patuägare och de som vid deras upptagande nyttias vid förelagt 6 rdr 32 sk. vjte för hvardera icke hädanefter annorledes än i närvaro och under upseende af lands- eller stadsfiscalen, krono befallningsman, länsman, lands gevaldiger eller stadsfogden måge upptaga deras pator, emedan erfarenheten vist at patuhållarne, då de ensidigt förrättadt sådant, kastat stenarne och lämnat andre skadelige ämnen i vattnet, däraf upgründningar orsakats: och skall, till den ändan at sådant ej vidare må tima, det åligga patuägare eller dem som vid deras upptagande komma at handlägga, at vid förenämnde vjte och för än laxpackningen och delningen skier vid de arrenderade regale laxpatorne underrätta och tillsäga flere eller någon af ofvannämnde publique tjenstemän om tiden enär patorne komma at upptagas, hvilka då vid samma vjte utan uppehåll böra sig inställa samt vid hårdt ansvar handhafva at icke stenar eller andre fyllnings ämnen måge i vattnet kastas eller qvarlämnas, hvarjämte och til undvikande af olägenheter af redan tilkomne stensamlingar uti elfvarne där patufiske idkas magistraterne och krono befallningsmännen hvar i sin ort skola föranstalta det, tilfölje af 19 § i 3 Cap.

af Konglig Majestäts nådiga fiskeristadga af den 14 November 1766, denna höst och framgent då lågt vatten är för handen vederbörande patuhållare vid meranämnde vjte utom ersättning för dagsverken, som tilleges ifall någon på antydelse uteblifver, varda tilhåldne at under nödig uppsigt upptaga och bortskaffa de stensamlingar eller sandbankar, som antingen genom vårdslöshet, isgång eller strömmens verkande härförinnan tilkommit och äro mehnliga anten för fiskets upstigande, båt fart eller vattnets aflopp: skolande denna författning genast och sedan en gång om året vid Larmsmässotiden å prediko stolarne upläsas; äfven som jag väntar rapport ifrån vederbörande hvad hvarje år enligt detta förordnande blifvit tilgjordt och det allt vid ansvar af det ofvan utsatte vjtet för den eller de, som sin skyldighet härutinnan i en eller annan mätto uraktlåter. Uleåborgs lands cancellie den 9 Augusti 1786.

J. F. Carpelan.

C. G. Holmberg.

Afskriften verificeres.

Ex officio:

K. J. Boström.

N:o 96.

**Konung Gustaf IV Adolfs skrifvelse till kam. collegium den
10 Sept. 1800, hvarigenom allmogen tillsvidare bibehålles
vid arrendet af Uleå elfs laxfiske.**

Till kammar collegium om Muhos socknemäns ansökning at få idka fiske uti Pyhäforss samt angående arrendet af Uleå krono laxefiske. (Datum Drottningholms slott den 10 September 1800.)

GUSTAF ADOLPH etc. etc.

Uppå Edert den 4 sistledne Martii afgifna underdåniga utlåtande hafve Wi inhämtat, hvad I haft att andraga vid

en del Muhos socknemäns gjorde underdåniga ansökning, att utan hinder af det Uleå och Muhos socknar upplätne och af ålder innehafde arrende af krono laxefisket uti Uleå älf, få i samma älf uti den så kallade Pyhäforsss medelst pators utslående idka enskilt fiske emot särskildt årligt arrende af $16\frac{2}{3}$ riksd.; och som Wi funnit, det ena handa anhållan redan år 1783 blifvit sökanderne genom Wår befallningshafvande i orten afslagen, och I sådant medelst utslag af den 24 Maji 1784 stadfäst; så emedan sökanderne låtit detta utslag långt för detta vinna laga kraft; ty pröfva Wi nu deras gjorde försök, att sådant oaktadt immediate ställa samma fråga under Wårt nådiga skärskådande så mycket mera obehörigt, som deras begäran för öfrigt icke är beledsagad med sådane skäl, som kunna förtjäna afseende. — Hvad dernäst angår den af Eder här vid väkte fråga, om icke ofvannämnde Uleå krono laxfiske arrende nu borde anses vara förfallit, på lika grund som I uti hemställande af den 25 sistledne Februarii i underdånighet uppgifvit, rörande Kemi och Ijå krono laxfisken, såsom varande med desse af enahanda beskaffenhet; så emedan Wi under detta dato i nåder beviljat Kemi och Ijå socknar, att tills vidare få orubade förblifva vid nyttjandet af de i Kemi och Ijå älfvar varande krono laxfisken emot de afgifter, dem hittills ålegat at fullgöra; ty finna Wi äfven skäligt, det måga intressenterne uti Uleå krono laxfiske jämväl blifva tils vidare orubade bibehållne vid deras lax arrende, på lika vilkor de det hittills fått tillgodonjuta.

Hvilket, på det ena som andra, Wi Eder härmed till svar och vederbörandes efterrättelse vele i nåder hafva tillkänna gifvit. Och Wi etc. etc.

GUSTAF ADOLPH.

C. G. Kökeritz.

Riktigheten af ofvanstående afskrift, som gjorts för historiskt ändamål, betygar

ex officio:

A. G. Oxenstierna.

Actuarie i Riks archivet.

N:o 97.

Landshöfding Ehrenstolpe's resolution den 21 Juli 1817, angående en undersökning, huruvida kungs ådra öppenhålles uti laxpatorna i Uleå elf.

Resolution:

Jemlikt 8 § i III Cap. af kongl. fiskeri stadgan af den 14:de November 1766 skall det åligga landsfiskalen Olof Wallin, att med biträde af tvänne ojäfvige män undersöka, huruvida kongs ådra och farled till åtta alnars bredd på djupaste vattnet vid Turka och Muhos imperiale laxpator är lemnad öppen utan alt stängsel, samt där sådant icke vore iakttaget tilsäga delägarene i laxfiske bolaget, att genast all stängsel och redskap på djupaste vattnet till förenemnde bredd uptaga; men skulle denne tilsägelse icke hörsammas äger landsfiskalen sådant på bolagets bekostnad verkställa, hvarvid likväl noga bör iakttagas att någre stenar icke fällas i elfven eller något patuvirke släppes utför strömmen. Lika skyldighet skall äfven åligga stadsfiskalen Jacob Rehn, hvad Merikoski eller Raatti pata angår, likväl så att forss styrmännen, som vid Merikoski forss äro antagne, tilkallas att vid undersökningen af kungs ådern och farleden utvisa hvarest den lämpligast och med största säkerhet för båtars nedstyrande bör öppenhållas, utan afseende å vattnets djuplek på det ställe där patan är utslagen. Uleåborgs landskansli den 21 Julii 1817.

P. Ehrenstolpe.

H. I. Heikel.

Afskriften verificeres.

Ex officio:

K. J. Boström.

N:o 98.

Landshöfding Ehrenstolpe's kungörelse den 12 Juni 1818, angående det som inom länet bör iakttagas vid laxpators utslående och upptagande, m. m.

Kungörelse.

Ehuru min företrädare i embetet framlidne herr landshöfdingen och riddaren J. F. Carpelan genom särskildta kungörelser af den 6 November 1783 och 9 Augusti 1786 föreskrifvit hvad som borde iakttagas vid upptagandet af de uti elfvarne utslagne pator till fiskfångst, hafva likväl dessa föreskrifter uti sednare tider icke blifvit efterlevade, äfvensom det befunnits att ej mindre regale laxfiske bolagen än andre enskilde patuhållare utslagit sine pator så, att farleden för de uppifrån landet ankommande båtar blifvit dels stängd dels osäker gjord, hvarföre jag funnit nödigt i detta afseende förordna som följer:

1:o. Den som vid hvarje fiskpata, såväl allmän som enskild, uppsigt hafver eller, om någon sådan icke är utsedd, patulaget eller ägarene samfält åligger vid tijo rubel silvers vite, att årligen gifva åt magistraterna i städerna och kronofogdarne eller länsmännen i landet hvar i sin ort tillkänna enär patorna komma att utslås, då magistraterna äga utse någon af dess medlemmar som jemte forsstyrmännen utser och bestämmer kungsådern och farleden för hvarje sommar. Detta åliggande hafva också kronofogdarne eller kronolänsmännen å landet i samråd med forsstyrmännen iakttaga, till förekommande af de stridigheter om rätta farleden, som ej sällan ägt rum. Skulle patorne annorlunda utslås till hinder för båtfarten blifva de genast upptagne på den felandes bekostnad.

2:o. Hvarje år, sedan regale fiske patorne blifvit utslagne af bolagen skola magistraterna och kronolänsmännen genom fogdarne till mig inberätta, huruvida bolagen till laglig bredd i djupaste vattnet lemnat kungsådern

och farleden öppen. — Skulle desse berättelser uteblifva gör den försumlige kronobetjeningen sig förfallen till strängt ansvar.

3:o. Under fisketiden skola magistraterna genom sina betjente och kronobetjeningen å landet tidt och ofta efterse att kungs ådran och farleden icke med nät eller andra bragder igenstänges; och äga de derest sådant sker, bragderna genast borttaga på den brottsliges bekostnad, hvarefter sådant genast hos mig anmäles, på det den sig sålunda förbryter må blifva fälld till det vite af fem rubel silfver, som för slik brottslighet nu utsättes, utom det ansvar efter lag, hvartill han gjort sig förfallen.

4:o. Enär tiden infaller till patornas upptagande, skola bolagen eller, den till hvilken uppsigten öfver patorne blifvit uppdragen, vid tijo rubel silvers vite gifva magistraterna i städerna, samt kronofogdar eller länsmännen å landet tillkänna dagen då sådant skall värkställas, åliggande det då magistraterna utse någon, som vid patornes upptagande tillstädes är och tillser, att det till patorne hörande virke äfvensom stenar icke blifva kvarlemnade och i vattnet kastade, utan borttagne och å landet lagde, på det uppdragningar icke må förorsakas och farlederna icke må blifva genom desse lemningar stängde; detta åliggande tillkommer kronofogden eller länsmännen i orten, hvilka vid strängdt ansvar icke skola försumma, att vara tillstädes vid patornes upptagande och dervid iakttaga hvad som ofvan föreskrifvet är.

5:o. Vid tjugu rubel silvers vite skola fiske bolagen hvarje höst vid lågt vatten under uppsigt af den, magistraterna dertill utser, samt krono betjeningen upptaga den stensamling som vid patorne årligen tillkommit; och hafve kronobetjente tillsyn deröfver att sådant sker. Skolande och magistraterna samt kronolänsmännen genom fogdarne till mig hvarje års slut inberätta, huruvida sådant allt blifvit af vederbörande fullgjordt. Och slutligen:

6:o. Förbjudes hvar och en vid vite af tijo rubel silfver och bragdernas förlust att med de såkallade Suojus pator fånga den om höstarne ifrån elfvarne till hafvet åter-

gående romfulla laxen, emedan sådant är högst förstörande för fiske afveln. Uleåborg den 12 Junii 1818.

C. Ehrenstolpe.

Joh. Fredr. Clåsen.

Afskriftens riktighet bestyrka:

K. W. Mustelin.

Jac. Mustelin.

N:o 99.

Kejs. Wasa hofrätts utslag den 11 December 1818, i anledning af anförda besvär öfver verkställigheten af landshöfdingens resolution den 21 Juli 1817. (Cnf. N:o 97.)

Kejsrerlige Wasa hofrätts i storfurstendömet Finland utslag, uppå de besvär bonden Abraham Heuttunen, såsom befullmäktigat ombud för delegarene uti Uleå och Muhos socknars krono laxfiske anført deröfver, att sedan herr landshöfdingen i Uleåborgs län, i anledning af borgmästaren ädel och lagfarne Hans Henric Hasselblatts anhållan om kungsådrans eller farledens öppnande till laglig bredd i djupaste vattnet vid Raatti pata i Merikoski forss, samt Turka och Muhos pator, genom resolution af den 21 Julii förlidet år ålagt landsfiskalen Olof Wallin, att jemlikt 8 § i 3 Cap. af kongliga fiskeri stadgan den 14 November 1766 med biträde af två ojäfvige män undersöka, huruvida kungsådra och farled till åtta alnars bredd på djupaste vattnet vid Turka och Muhos krono laxpator finnes lämnad öppen utan all stängsel, samt derest sådant ej vore iakttaget, tillsäga delegarene i laxfiske bolaget, att genast upptaga all stängsel och redskap på djupaste vattnet till nämnde bredd; men om sådant icke hörsammades, ägde landsfiscalen det på bolagets bekostnad verkställa, hvarvid likväl borde noga iakttagas, att

några stenar icke fälldes uti elfven, eller något patuvirke släptes utföre strömmen, hvarjemte en lika skyldighet skulle åligga stadsfiscalen Jacob Rhén hvad Merikoski eller Raatti pata angår, dock att styrmännen, som vid Merikoski forss voro antagne tillkallades att vid undersökningen af kungsådran och farleden utvisa hvarest den lämpligast och med största säkerhet för båtars nedstyrande borde hållas öppen, utan afseende på vattnets djuplek å det ställe der patan vore utslagen; så har ej allenast bemälda herr landshöfdinge uppå Abraham Henttunens, såsom husbonde å Merikoski patan på laxfiske bolagets vägnar ingifva ansökning, om anstånd med verkställigheten af förberörda resolution hvad samma pata beträffar till dess ändring deri blefve vunnen, medelst resolution af den 28 Julii sagda år sig yttrat: att så framt kungsådra och farled vid Merikoski krono laxpata funnes öppen lämnad å det ställe, som uti herr landshöfdingens resolution af den 9 Julii 1811 vore föreskrifvit, och till stadgad bredd, ägde i enlighet med hvad äfven resolutionen af den 23:sta Julii innehöлле, öppnandet af annan farled eller kungsådra i grund af sistnämnda resolution icke rum, intill dess efter dertill föranledande omständigheter derom framdeles kunde varda annorlunda förordnat, eller befinnes sagde farled stängd, så komme resolution af den 21 Julii att genast sättas i verkställighet, utan afseende på deröfver anförande besvär, hvilka inom trettio dagar från inhändigandet af resolution för den 28 Julii borde i kejsrerlige hofrätten inlemnas, i hvilket afseende Henttunen skulle mot lösen undfå del af resolution för den 21 Julii och utdrag utur Diario som visade anledningen till dess utfärdande; utan ock landshöfdinge embetet, efter det husbönderne å Turka och Muhos laxpator Hans Kauppila och Henrik Suiki för egna delar och på samtelige laxfiske intressenternes vägnar anmält missnöje emot sistnämnde resolution och begärt anstånd med dess verkställande i det som rörde samma pator, uti resolution af den 4:de Augusti nästledit år förklarar: Att som förordnandet af den 21 Julii, angående kungsådrans och farledens öppnande vid Turka och Muhos laxpator, blifvit utfärdadt i anledning af skedd anmälan om öfverträdelse af

hvad allmänna lagen och 1766 års kongliga fiskeri stadga skulle föreskrifva, samt i följe af den jemlikt 20 Cap. 3 § Byggninga Balken herr landshöfdingen åliggande skyldighet; så kunde uppehåll med verkställigheten af samma förordnande icke bifallas uti annan händelse, än derest sökanderna visade sig hafva vunnit genom laga utslag fastställd rättighet till kungsådrans och farledens flyttande ifrån det i lag föreskrifna ställe till grundare vatten vid stranden, och det utan afseende på anförande besvär öfver resolution af den 21:sta Julii, hvaraf sökanderna skulle erhålla del jemte det anvisning till besvärns anförande så öfver nysenämnde som resolution af den 4 Augusti blifvit dem meddelad: I anledning hvaraf Abraham Henttunen på anförde skäl anhållit om ändring och rättelse uti herr landshöfdingens förenämnde tre resolutioner, hvaröfver så väl borgmästaren Hasselblatt blifvit hörd och sig förklarar, som herr landshöfdingen med infordrat utlåtande inkommit, på sätt handlingarne utvisa. Gifvet i Wasa den 11:te December 1818.

Kejsrerlige hofrätten har tagit detta mål i öfvervägande: Och emedan herr landshöfdingen i stöd af 20 Capitlet 3 § Byggninga Balken ej tillkommit annan befattning med i fråga varande laxpator, än att, i anledning af borgmästaren Hasselblatts anhållan låta krono betjeningen eller andra pålitliga personer undersöka och utreda, om och uti hvad mon delägarene i laxfisket igenstängt kungsådran, eller flyttat den ifrån sitt rätta läge, samt tillsäga de sistnämnde att sådant ändra, och ifall de deri brusto, besörja om deras förpliktande dertill i laga ordning, men herr landshöfdingen likväl genom dess i ofvannämnde måtto öfverklagade åtgärder uppdragit landsfiscalen Wallin och stadsfiscalen Rhén, att sjelfve efter föregången undersökning pröfva, huruvida kungsådran och farleden funnes på rätt ställe och vore öppen eller ej samt i sednare händelsen och derest sådant icke genast blefve af laxfiske delegarene rättadt, äfven sjelfve skrida till verkställigheten deraf, hvilket ock efter klagandernes i besvären gjorda uppgift, som ej blifvit bestridd eller vederlagd, skulle skedt vid Turka och Muhos patorne. Ty och som herr landshöfdingen derigenom, emot hvad 3 §

2 momentet i kongliga förklaringen af den 24:de Januari 1771 öfver kongliga fiskeri stadgan af den 14:de November 1766 uttryckeligen föreskrifver, sträckt sin handläggning i detta mål vidare än vederbordt; alltså pröfvar kejsrerlige hofrätten rättvist, att för slik felaktighet ogilla och upphäfva alla herr landshöfdingens öfverklagade beslut, samt återförvisa målet till herr landshöfdingen, som äger att på anmälan och sedan rätta beskaffenheten med kungsådran och laxpatorna vid Turka, Muhos och Merikoski blifvit genom anställande behörig besigtning fullständigt upplyst, vidtaga sådan anstalt som med lag och författningar samt vederbörandes rätt och säkerhet öfverensstämmer utan hinder af hvad förut tillgjordt blifvit: Men öfver klagandernes begäran om ersättnings erhållande för deras lidande, kan kejsrerlige hofrätten, i anseende till målets outredda skick, för det närvarande sig ej utlåta. År och dag som föreskrifvit står.

På kejsrerlige Wasa hofrätts vägnar:

C. Fr. Rotkirch.

(L. S.)

Er. Gust. Roschier.

Utslag på bonden Abraham Henttunens besvär.

Afskriftens enlighet med originalet, besanna:

J. W. Lundström.

Alex. Zimmermann.

N:o 100.

Hans Kejsersliga Majestäts utslag den 10 Sept. 1828, i anledning af anförda besvär öfver landshöfdingens förbud emot fiske af lax med s. k. suojuspator.

Hans Kejs. Maj:ts utslag, på de besvär bönderne Anders Marcus, Matts Hintzas m. fl. i underdånighet anförde deröfver, att sedan direktionen för strömrrensningsarbetet i landet hos landshöfdingen i Uleåborgs län gjort anmälan om skadligheten af de i elfvarne begagnade så kallade suojus- eller strandpator, både i afseende å elfvarnes uppgrundning och hinder för båtarten, samt landshöfdinge embetet kommit i erfarenhet deraf att, oaktadt landshöfdingen medelst resolution den 30 Julii 1778, som kongl. svenska kammar collegium fastställt, bland annat förbjudit att genom suojus- eller strandpators utslående i Uleå elf höstetid fånga den till saltsjön återgående romfulla eller vrak laxen, och äfven sedermera genom kungörelse den 12 Junii 1818 vid vite af tio rubel i silfver och fiskebragdens förlust förbjudit nyttjandet både af omförmälde och all annan fiskeredskap genom hvilken farleden i elfvarne stängdes, slike pator, likväl, utan åtal af krono betjeningen varit utslagne i Uleå elf, så har landshöfdinge embetet medelst ytterligare kungörelse den 13 October förlidet år förnyat sagde förbud emot suojuspators framdeles begagnande vid det förut stadgade vitet tio rubel silfver, som tillfölle angifvaren, jemte det vederbörande krono betjente blifvit ålagdt hålla noga uppsigt deröfver, att förbudet icke finge strafflöst öfverträdas, samt hofrätten i Wasa, der sökanderne sig besvärat, genom utslag den 15 April innevarande år, förklarar landshöfdinge embetets nyssnämnde beslut böra lända till efterrättelse, deruti Anders Marcus och hans ofvannämnde medparter, efter stäld borgen för kostnad och skada, om ändring i underdånighet anhållit; hvaröfver såväl landshöfdingen i Uleåborg som hofrätten med affordrade underdåniga utlåtanden inkommit. Gifvet

uti kejsersliga senaten för Finland och dess justitiæ departement i Helsingfors den 10 Sept. 1828.

Hans Kejs. Maj:t har i nåder låtit sig besvärs handlingarne i målet föredragas; men finner sökanderne icke hafva anförut skäl, verkande till ändring i hofrättens öfverklagade utslag, hvilket förty i nåder gillas. Det alle, som vederbör, till underdånig efterrättelse lända.

I Hans Kejs. Maj:ts Höga Namn,

Dess tillförordnade Senat för Finland.

C. Gyldenstolpe. Carl. A. Avellan.

F. V. Edenheim. W. Fabritius.

A. F. de la Chapelle.

Pehr Törnqvist.

III.

Torneå elfs laxfiske.

N:o 101.

Konung Gustaf Es bref till Torneå socken. — 1526.

(Ifrån *Arvidsson's* Handl. till upplysning af Finlands Häfder, del. II, p. 184.)

Till Törneå sochn wtij norrebothen

Athuij nw hört och forstaat haffue then meneghemandtz kære och claghemaal ther j socknen om thet olaghligha fiske som ther brukas j theris aa medh the siöneth ther aff laxen bliffuer reedh och sky och icke komber wp i kolkarna som the schola giöre oss skath wtaff ther medh the fatighe- men som kolkarna haffua bliffua fordarffuadhe Huarföre hö- gielighe biudhom wij them alle som samme netthie fiske bruka ath the thet icke ytthermere bedriffua wthan plath aff stella och affleggia wiidt huars theris XL march och waare ogönsth Thess tiil wisszo &c

Dat. Stockholm, „Die Ascensionis dominj,” eller den 10 Maj 1526.

N:o 102.

Öppet bref för Olof Henriksson Niensalo å Seitsenkari ö i Torneå socken. — 1554.

(Ifrån *Arvidsson's* Handl. till upplysning af Finlands Häfder, del. VIII, p. 164.)

Wij Gustaf medh Gudz nåde, Swerigis Göthes och Wendes Konung. Göre witterligit, att Wij af synnerlig gunst

och nåde hafwe vndt och efterlatitt som Wij och nu medh thette Wärtt öpne bref unne och efterlate att thenne bref- wijsere Wär Vndersåte, Oluf Henrichson i Niensal må och skal, (Oss til en behagelig tijd) bruke en öö liggiendes vtii Tornö Sochn benemdt Seitzentkarj och skal han gifwe Oss två tunnor lax af för:de öö vtii thette tilkommende åhr 55 &c Thesligestt skal han ware förplichtig att gifwe Oss til- kenne när han här nest kommer till Oss huru thet aldeles hafwer sigh om för:ne Öess lägenheet och hwad råd samme öö på färde åhr att för mehre och för bättre, Då skole rät- tigheterne och alle vttskyllerne och så af samme öö efter lägligheterne som skäl kan wara, förökes. Ther Wåre be- fallningzmän och alle andre måge wette sigh efterrätte.

Dat. „Westeråhs then 14. Septembris Åhr &c 1554.”

N:o 103.

Fullmacht för Hans Kopman at wara Laxe-Fougdt wedh Tornö, Kimi, Jio och Vhla Elfwer. Af Stockholm then 28 Octobris 1610.

(Aftryckt ifrån *J. E. Waaranen's* „Samling af Urkunder rörande Finlands Historia“, III, p. 113, N:o 593.)

Wij Carl etc. Giöre witterlighet, at wij hafue tilskicket och tilbetrodt, såsom wij och nu medh dette wärt öpne breek tilskicke denne wår tiänere Hans Kopman, at han wedh Tornö, Kimi, Jio och Vla laxefougdt wara skall, Och skall han hafwe befallningh öfwer alle wåre och cro- nones laxefiskiere vthi för:te elfwer och flitelighen achte på, så at oss och cronon uthi alle måtto skeer hwad rätt är, för huilke fiskierij han åhrligen skall wara förplightedt vthi wår rånthe cammar giöra en klaar och oförfalskat räk- skap före. Och aldenstund wij hafwe förnummet, at op wedh för:te elfwer och synnerlighen kringh om Kimiträsk skole wara många wackre läghenheter, som obygdte och

obesitne äre, af huilke cronan stoor nytta hadhe, om the optaghne och besitne blefwe. Therföre hafwe wij förb:te Hans Kopman fullmacht och befallningh gifwit, at han vthi förb:de sochner skall opfordre en hoop bönder och vnge kahrer, som för:de läghenhether optagha och besittia kunna, huilka wij sedhan nådighest wele efterlathe trij åhrs frijheet. Män sedhan skole the skatleggiar och giöra oss och cronan sådana skatt, såsom huars och eens legghenheet kan tilseija. Och på det at för:de nybyggjare thäste bättre må komma sigh före, wele wij här medh strängelighen förbudhet hafwa, at ingen skall här efter fördriste sigh at antingen fiskia eller fahra på the watn och äghor, som dem tildeelte blifwa, vthan the allena. Wij wele och att för:de nybyggjare skole på våre wäghnar först hembiudhe för:de våre tjänare Hans Kopman alle the skinwahrur, fisk och annatt, hvad the tillaffe kunna, och thet ingom androm sällie, för ähn the hafwe honom samme godz ahnbudhet, för huilket han them på våre wäghnar en skäligh betalning gifwe skall. Betale fördenskuld här medh alle fiskiere wedh för:te elfwer Tornö, Kemi, Jio och Vla, såsom och the bönder, som han på våre wäghnar till nybyggjare vthi för:te läghenhether förordnendes warder, at the äre honom vthi alt det, som oss och Sueriges crono till gagn och godhe länder, hörighe och lydighe, ther medh skeer thet oss är till behagh och huar och en weet sigh efter rätta. Datum [ut supra].

No 104.

Torneå elfs laxtaxelängd för år 1664.

Längd oppå laxefiskierien som vthgiöres till cronan åhrligen taxa af i Wästerbottens norre contract Anno 1664.

	Lax.	
	Tnr.	Lät.
Öfwer och Neder Torneå crono öijar.		
Siuhlöön	2	—
Siskaröön	2	—
Bönders bruk hwart Kolkeställe för sigh som effterföllier		
Swensarekolckar	16	—
Kifwi Stranden	15	—
Saijwitz	—	7
Kierssbeck	1	7
Kackamach bijn	2	—
Wänom	1	7
Biörköön	—	7
Laijwanimis	1	—
Neder waijkala	3	—
Öfwer waijkalla	1	7
Kukulla	4	—
Karunge	1	7
Korpekyla	3	—
Pello bij	—	7
Witzanimi	6	—
Joxenge och Maturengie	1	—
Kamkijla	1	—
Allkulla	—	7
Lius klock lax	1	—
Niemis	—	7
Paijkari	—	7
Polato	2	—
Pahaloto	—	7
Kifwiskiär	—	7

Suterloto	—	7
Hönnekammi	—	7
Lille Biörkskiär	—	7
Nitaquilota	1	—
Hwit orn lax	—	7
Kauta kari	—	7
Hambur skiär	—	7
Tårnefuror	1	—
Lineloto	2	—
Kalisari	—	7
Pitekari	1	—
Woneloto	—	7
Tijritekari	—	2
Passekari	—	7
Hareskier	}	7
Ennerskier		
Hornskier		
Biörkskier	}	7
Matillapatan		
Abraham Larssons pata	—	7
Bertill Bertilssons pata	—	2
Eskiel Bertilssons pata	—	1
	S:ma	80
		5
Anno 1638 hafwer Johan Mårtensson i Wånom vthlofwat för ett nätställe i Östenkari	—	2

Ur 1664 års Westerbottens läns jordebok, pag. 867, rätt afskrifvet, betygar; Stockholm och kongl. kammar archivet den 2 October 1869.

J. Löfdahl.
T. f. kamererare.

N:o 105.

Konung Fredrik's bref den 12 Januari 1733 till baron Grundell, angående sammanslagning af kronofiskerierne uti färre af allmogen gemensamt begagnade fisken.

Till landshöfdingen baron Grundell, svar, angående lax fiskierne i Wästerbottn.

Friedrich etc. etc. Sedan J, genom bref af d. 21 October 1724 och 2 Januarij 1725, med Eder underdånige föreställningar till Oss inkommit, om lax fiskerierne i Wästerbottn, så väl på hvad sätt dhe i Öfver och Neder Torneå sochnar idkas, som och huru Wij och cronan en säkrare taxa eller fiske ränta att erhålla, om desse fiskerjer finge allmänneligen brukas af sochne männen, på samma sätt som utj Jjo och Kiemi sochnar i Österbottn skier, hafve Wij öfver detta ährendet Wårt cammar collegii betänkande infor drat, och altsammans utj behörigt öfvervägande tagit. Och emädan Oss i underdånighet är vid handen gifvit, huru som af ofvannämde Öfver Torneå sochn, utj dess vid 1727 års riksdag till Oss ingifne enskijlte besvär egenteligen däröfver skall vara klagat, at den ena stängt igen sielfva strömmen för den andra, och förolämpat dhe öfrige fiskerierne i elfven, hvar jemte äfven blifvit anfördt, huru som för allmogen skall vara omöijeligit, at hafva sin utkomst vid lax fiskerierne, som nu särskilt äro inrättade, hälst det skall falla dem besvärligare at underhålla på så många ställen fisk-redskap, så i anseende till trävärke, som hampa, näät och folk, som här till brukas, eij till at förtijga den förminskning, som för cronan uti laxe taxan förorsakas, enär vid något fiskie antingen opgrundning skier, eller väirket af flood utskiäres; fördenskull finna Wij gott, det J detta alt sålunda remedieren, at utj dhe sochnar, som om en elf äro delachtige, alla dhe, som utj 1664 års längd för laxe-taxa stå, på lika sätt, som vid Jjo och Kiemi sochnar i Österbottn skedt, sammansättjes om visse fisken, som beqvämli-gast i elfven kunna inrättas, hvilka dhe samfält kunna un-

derhålla, delandes fisken, som dervid faller, i proportion efter som hvar och en är taxerad i laxe-taxan /: på hvilket sätt cronan jemväl kommer at åtniuta laxe-taxan till fullo, och fisket blifver drägeligare för allmogen at underhålla, förutan det at dhe för detta mångfaldigt förde klagomålen, at den ena förolämpat den andra, äfven här igenom komma at uphöra :/. Men skulle dess utan dhe af allmogen, som nu för lax-taxan stå, villja till sin mera lijsa taga öfverbijggaren eller dhe öfrige soehne männen in utj detta fiskelaget med sig, som J hållen före böra skie; så lemna Wij sådant på deras eget godtjicko och begifvande. Hvilket alt Wij Eder här med till Eder effterrättelse och behörige föranstaltande i nåder tillkänna gifva. Låtande Wij jemväl bref härom till Wårt cammar collegium afgå. Och Wij etc. etc. [Stockholm i rådkammaren d. 12 Januarij 1733].

FRIEDRICH.

O. Cederström.

Riktigheten af ofvanstående afskrift, som gjorts för historiskt ändamål, betygar

ex officio:

A. G. Oxenstierna.

Actuarie i Riks archivet.

N:o 106.

Landshöfding J. Funck's kungörelse den 23 Oktober 1759, innehållande vitesförbud emot ljustrande och hvarje annat sätt att fånga lax efter den 10 September inom Westerbottens län.

(Detta förbud omfattar äfven Torneå elf, som fordom räknades till Westerbottens län.)

Allmän kungörelse.

Som laxfisket i floderna här i höfdingedömet, är af ålder kronans rättighet, hvilken under vissa vilkor är enskilda

personer uppdragen, så på krono som skatte grund; men theruti et skadeligt intrång sker medelst det förderfveliga så kallade stödjande, i thet at merendels the, som för laxfiske icke taxerade äro, om höstetiden fånga och döda den lax, som ofvanifrån nedkommit och ställer sig på lugna och minst strömmande rum uti älvarne, at släppa den rom, hvaraf han är tung, hvarigenom sker, at tillväxten utaf laxafvelen i samma flod försvinner, hälst utaf erfarenheten är funnit, at ther all lax i en flod ett år borttages varder et sådant fiske aldeles i samma älf förlorat.

Men visse och de nordligaste strömmar hvarest fiskets innehafvare sig ifrån stödjande afhållit, har idkandet af laxfisket blifvit varacktigt och fullkomligare till at förtiga, at then lax, som höstetiden fångas är osmakelig och osund, och förordsakar, om then säljes, vanpris för then ortens lax. Hvarföre och som ingen bör fiska lax som derföre icke är taxerad, mindre någon som icke gifver skatt ther olagligen och skadeligen undgå och the, som therför till kronan erlagga afgift, böra nyttia fisket till sin och thet allmännas bästa, men ingalunda för efterkommande thet ogagneligt gjöra, för hvilken orsak lagbudet är, at kungs ådra bör lämnas i floder öppen och at vissa djur i leke och fostrings tiden blifvit befredade.

Alltså har jag efter tilstyrkande af samtelige länets ämbetsmän och på åtskilliga idkares af laxfisket ibland allmogen anhållan funnit rådeligit och nyttigt at i thetta höfdingedöme förbjuda thet ingen, vare ho han vill, må om hösten *efter den 10 Septembris* med stödjande eller eljest fiska lax. Bryter någon häremot, skall hvar och en, som thermed beträdes i förmågo af 5 Cap. Utsöknings B. § 11, böta 10 dr k:mt såsom förbuds brott, tvådelarne till angifvaren och en tredjedel till domstolen hvarest han sakfålles, hvaröfver kronans betjente och patu fogdar hafva en noga uppsikt at hålla, samt draga försorg at detta, hvarest lax fisken öfvas, årligen uti Aug. månad afkunnat varder. Västerbotns lands cancellie vid Umeå den 23 October 1759.

På kall och embets vägnar.

Johan Funck.

Em. Fluur.

Föregående afskrift är likalydande med thet hos mig befintelige original, betygar. Torneå d. 30 December 1777.

Jonas Häggman.

N:o 107.

Konung Adolf Fredrik's bref till kam. coll. den 6 Mars 1765, angående fiskerierna i Torneå elf.

Til kammar collegium svar, angående lax fisket i Torneå älf.

ADOLPH FRIEDRICH etc. etc. etc.

Wij hafva i nåder låtit Oss föredraga Edert underdåniga utlåtande, daterat den 27 April 1762, angående så väl Torneå sockens, som Mittila Bijemäns under Torneå socken genom riksdags fullmäktigen Anders Olofsson Öberg där öfver i underdånighet anförde besvär, at, sedan genom kongl. brefvet den 12 Januari 1733 blifvit förordnad, att landshöfdingen i Wästerbotten borde foga den anstalt, at de socknar, som uti en älf äro delagtige och uti 1664 års längd för lax-taxa stå antecknade, skulle sammansättas om visse fiskeställen, som beqvämligast i älfven kunde inrättas, och at de således sammansatte borde dela den därvid fallande fisken, i proportion som hvar och en vore i lax-taxan taxerad, sökanderne tillika med större delen af taxerade delägarene i Torneå älfs lax fiske väl skola flere gånger ijrkat på värkställigheten af berörde nådiga förordnande, men utan att därå någon annan värkan följt, än at landshöfdingen och riddaren baron Funk omsider uti resolution af den 12 November 1759 förklarar sig icke kunna anse bemälte bref för en tydlig befallning, hvars åtlydnad borde påbjudas, utan blott för et förordnande at jämka denna sak, som kronans förmon jämte lax fiske idkarnes uti Torneå socknar beständiga trefnad medgifva kunde, samt så väl i anseende dertil, som ock at desse lax fiske brukare skola dels hafva

laga kraftvundne domar å sine fiske ställen, dels vara därför roterad och därå erhållit Edert skattebref, funnit för godt, lagligt och rådligt, at Torneå älfs lax fisken tils vidare på det vanligare och förra sättet borde brukas, hvarvid I upprepen de flere skäl och omständigheter, i anledning af hvilka I finnen den anbefalta sammansättningen af lax fiskerierne i Torneå, såväl som de öfrige älfvar i Wästerbotten, icke vara omöjelig, utan tvärtom at den längst för detta bordt verkställas: förmäländes Eder sluteligen vara af den underdåniga tanken, at landshöfdingens och riddarens baron Funks förr berörde öfverklagade utslag må af Oss i nåder varda upphäfvit och ändradt, samt den anbefalte sammansättningen til meränämnde lax fiskes idkande til skyndsamt verkställighet i nåder blifva befördrad, så at lax fisket må tillsvidare gemensamt nyttjas vid de redan utsedde eller framdeles tjenligare befundne ställen, då den kostnad och inkomst därvid faller på samtelige allmogen, som i fisket vilja deltaga, bör repareras, efter hvarje bys eller hemans åsätte lax-taxas riktiga betalande; för hvilken en för alla, och alla för en, böra vara kronan ansvarige.

Detta alt hafva Wij tagit uti behörigt öfvervägande; och emedan Wij därvid i nåder godt funnit at gilla och bifalla Eder härutinnan i underdånighet yttrade tanka, med den inskränkning hvartil I gifvit anledning, neml. at det samfällde fiskandet endast tils vidare, men ännu icke såsom en ständig författning må värkställas; tij gifve Wi Eder härmed det til svar samt Eder och vederbörandes efterrättelse i nåder tilkänna. Hvarmed Wij befalle Eder etc. etc. Stockholm i råd kammaren den 6 Marti 1765.

ADOLPH FRIEDRICH.

J. von Düben.

Riktigheten af ofvanstående afskrift, som gjorts för historiskt ändamål, betygar

ex officio:

A. G. Oxenstierna.

Actuarie i Riks archivet.

N:o 108.

Konung Adolf Fredrik's bref till kam. colleg. den 4 Juli 1766, angående allmogens i Westerbotten vid riksdagen gjorda ansökning, att varda bibehållen vid sina af ålder innehafda fiskerier.

Till kammar och commerce collegierne angående allmogens i Westerbotten vid denna riksdag gjorda ansökning, at få bibehållas vid sine af åldern innehafde fiskerier m. m.

Adolph Friedrich etc. Hos Oss hafver Riksens ständer uti skrifvelse af den 25 sidstl. Junii i underdånighet anmält, huru som allmogen i Westerbottens södra och norra domsaga uti 4 § af sin vid denna riksdag gjorda ansökning anhållit, at vid sine af ålder innehafde fiskerier och notdräkter vid deras land ägor och stränder, samt skiär och klippor i hafs vikar och fiärdar, hvarföre denna allmoge ej allenast är med ett drygt kneckte besvär ansedd, utan och årligen betalar taxa till kronan, få orubbad bibehållas, till dess vederbörande domare pröfvat hvars och ens rättighet, och följakteligen at Riksens ständers i orten tillförordnade fiskerie deputation med sådane enskilt mål ej må sig befatta. Hvarvid Riksens ständer andraga det en lika angelägen omsorg, at å ena sidan i giörligaste måtto bevaka kronans fördel och å den andra se medborgares fri- och rättigheter under lagens samma hälgd skyddade och oförkränkte, har fördt Riksens ständer at först öfverlägga om sielfva sättet, huru kronans och enskiltas rätt och tillhörighet tillförläteligast kan utrönas.

Och som Wäre befallningshafvande i orterne hafva ständig tillgång på alla publice handlingar, hvarutaf måste till en del kunna utletas, hvad kronan omedelbarligen äger, äfven som allmänna lagen, jemte förre kongl. förordningar utstaka de ställen, hvilkas skyldighet är afslita tvister antingen de anses emellan kronan och dess hemmans åboer, då det tillhör konungens befallningshafvande, eller och emellan kronan å ena och skatteägarene å andra sidan, i hvilket fall häradsrätterne äro behörige domstolar, så kunna

Riksens ständer vid så fatta omständigheter ej annat finna, än at det dervid bör förblifva och at allmogens besvär § bifalles i den delen, at ej ringaste befattning i domstolarnes giöromål eller slitande af dylika tvister, må fiskerie deputationen tillhöra.

Utom allt detta anföra äfven Riksens ständer till bevakande af de enfalldigares rätt, huru ömt det vara ville och tillika stridande emot all rättvisa, lag och billighet, om någon på blotta angifvelser skulle vrakas ifrån sin i händer och bruk hafvande ägendom; hvarföre de i underdånighet tillstyrka, at ingen, som nu innehafver något fiske, notdrägt, holme, skiär eller hvad det vara må, och nu i fråga varit, bör det samma afhändas, för än han i laglig ordning och med laga dom derifrån vunnen varder, beträffande änteligen sielfva rättegångs sättet, så behöfves i den delen, sedan dem ej eller kan falla besvärligt, at genom kronobetjeningens åtjärd utforska, om någre fiskeri eller fiske platser äro af den beskaffenhet, at de antingen äro utan innehafvare, eller ock så ömsade, at inga visse dem nyttjade, eller på så osäker fot, at innehafvaren dem allenast på kort tid brukat. Så hafva Riksens ständer i sådane fall ansedt för nödigt, det landshöfdingarne härvid bevaka den dem åliggande skyldighet, at höra innehafvarne, och sedermera på sätt, som vidare följer, dermed fortfara; det andra som giordt Riksens ständer upmärksamme, berätta de vara det stället hvaräst tvistigheterna i slika fall böra slitas; hvarvid de af den för fiskerie deputation i Westerbotten utfärdade instruction så mycket mindre funnit, at den någon domsrätt varit tillagd, icke eller den nyttjat, eller dy medelst öfverskridit sin instruction, at med domstolarnes giöromål sig befatta, som Riksens ständer icke anse för gagneligt, at domsrätt i andras händer anförtros, än deras, hvilka derföre stå til ansvar, och i händelse fel begås, de då vid närmaste öfverdomstol, utan at afbida Riksens ständers sammankomst, eller med sådane mål, som i vanlig väg kunna rättas, öka deras mykna arbete. I anseende härtil och som stället, hvaräst dylika tvister skola slitas, är utmärkt; ej mer, än endast utnämna Rättegångs Balken och landshöfdinge instructionen,

som tydengen visa huru hvart mål hanteras bör; hvarvid Riksens ständer eij kunde draga i tvifvelsmål, det ju Wåra befallningshafvande så väl förordna behörige ombud å kronans vägnar, samt förse dem med alla de uplysningar en kiärande kan behöfva, hvilken är skyldig sin talan bevisa, som ock sedermera om förloppet af alt, hvad tillgiordt blifvit, uti sine riksdagsberättelser anföra, äfven som det förut i Jorda Balkens 15 Cap. 3 § är stadgat, at urminnes häfd må i slika fall gälla, hvilket Riksens ständer anser så mycket nödigare, at vinna, som Finland flere gånger blifvit af fiendtel. åtgärd illa medtagit och flere handlingar onyttige gjorde, om icke upbrände eller eljest förstörde. Sluteligen, emedan det alltid varit en osvikelig lag, at kronans ägendorar icke får förminskas, och under samma ägendorar alt det begripes, såsom derifrån oskiljaktigt, hvad derunder vid indelningen legat, och såsom härlighet, styreka eller med skatt blifvit ansett, det vare sig åker, äng, holmar, skogmarek jämväl fiske vatten eller hvad namn det eljest hafva kan, så finna Riksens ständer i stöd af 1677 års placat, som alltid varit af framfarne ständer följt, at alt sådant bör under sine hemman framgent förblifva, utan at det derifrån tagas kan eller får, häldst indelnings värdet annars skulle försvagas och ödesmål vid trängande behof blifva kronan till större skada, än den ringa vinst ett eller annat sådant fiske m. m. kunde af sig kasta.

Hvad nu Riksens ständer sålunda uti förenämde mätto i underdånighet andragit och tillstyrkt vele Wij Eder härigenom i nåder hafva tillkänna gifvit, till behörigt iachtagande samt at jämväl deraf lemna vederbörande del till deras underdåniga efterrättelse. Hvarmed Wij befalle etc. Stockholm i råd kammaren den 4 Julii 1766.

ADOLPH FRIEDRICH.

J. v. Düben.

Öfverensstämmelsen med kongl. civilexpeditionens registratur för år 1766, intygas. Stockholm i kongl. Riksarchivet den 2 October 1869.

Ex officio:

Victor Granlund.

N:o 109.

Kammar collegii skrifvelse den 5 Jan. 1767 till landshöfdingarne Göös och Malmerfeldt med kongl. brefvet den 3 Dec. 1766. (Cnf. N:o 16.)

Till herrar landshöfdingarne Göös och Malmerfeldt med afskrift af kongl. brefvet angående Torneå elfs laxfiske.

Välborne etc.

Hosföljande afskrift af Hans Kongl. Maj:ts till collegium ankomne nådiga bref af den 3 December sistl. år, angående nyttjanderättigheten till laxfiskens idkande i Torneå elf har kongl. collegium velat N. N. härigenom tillhandsända, med begiäran, N. N. behagade uti behörig värdstälighet ställa hvad Hans Kongl. Maj:t uppå Riksens ständers underdåniga tillstyrkande i nåder derutinnan anbefalle. Wi befalle etc. Stockholm 5 Januari 1767.

Ph. F. Rothlieb. O. Lindberg. P. Stockenström.

L. Silfverstolpe. M. Enberg.

af Botin.

P. Wadman. L. Ekman.

Rätteligen afskrifvet, betygar. Stockholm i Kongl. Maj:ts och Rikets kammar collegii registrators kontor den 3 Mars 1868.

Ex officio:

C. af Klinteberg.

N:o 110.

Landshöfding Malmerfeldt's kungörelse den 18 April 1767, angående sättet för laxfiskets bedrivande i Torneå elf.

Allmän kundgjörelse:

Sedan Kongl. Maj:t uti nådigt bref den 12 Januarii 1733 behagat i nåder förordna, at alle the här i länet, som i en älf äro delagtige och i 1664 års taxe längd stå för lax taxa, skola sammansättjas om vissa fisken som beqvämligast kunna inrättas, och dela fisken som thevid faller i proportion efter som hvar och en är taxerad i lax taxan, har Hans Kongl. Maj:t genom nådigt utslag d. 6 Martii 1765 i nåder befallt till skyndsam värkställighet sådan sammansättning til laxfiskeriens gemensamma nyttjande i Torneå älf vid de redan utsedde eller framdeles tjenligare befundne ställen, så kostnad och inkomst bör reparteras efter hvarje byss eller hemmans åsatte lax taxas riktiga betalande, för hvilken en för alla och alla för en böra vara kronan ansvarige, dock sådant alt med den inskränkning, at detta samfalte fiskande, endast til vidare men ännu icke såsom ständig författning må värkställas, hvilket Hans Kongl. Maj:t efter Riksens ständers underdåniga tilstyrkande uti nådigt bref d. 3 December 1766 behagat i nåder förklara och fastställa, i så måtto at med Torneå älf laxfiske må förblifva vid högstberörde nådiga resolution så at delägarene i Torneå älf lax taxa, laxfisket derstädes gemensamt få idka, och kännas vid så liuft som ledt; och som delägarne i Torneå älf laxfiske öfverenskommit om det samfalta laxfiskets brukande efter taxan uti åtta stycken utsynte patu ställen at nyttjas af bolagen hvar sitt år i omgång, med vilkor at inga andre fiske bruk, hvarken i älfven ej eller i älfsmynningen och utloppet må til hinder i laxens uppgång nyttjas, hvarå fiske intressenterne anhållit om min författning till obrottslig värkställighet; altså har jag funnit nödigt at härigenom förordna, och allmänneligen kundgjord, at berörde samfalte patu ställen komma efter den början som ifrån och

med år 1765 är gjord, at äfven hädanefter nyttjas och brukas i årlig omgång af dem som vid 1759 års förening och sammansättning samt genom mina särskilte utslag äro ansedde för delhafvare deruti, efter hvars och ens åsatta taxa, och at inga andre laxfiske bruk thet vare sig pator, kolkar och notdragter skola hädanefter få utslås och nyttjas i Torneå älf och dess utlopp, än allenast ofvannämnde åtta stycken hufvud pator, at desse hufvud pator icke heller måge flyttas, andre patulagare till förfång, annars än efter syn och bepröfvande, och at de som bruka tillätelige strand pator och notdragter efter små fisk, måge icke hädanefter, som det öfverklagas härtils skedt /- och för denne gång, så länge inrättningen ej blifvit ratifiserad och kundgjord, må eftergifvas /: sträcka sådant fiske bruk til laxfänge, ej eller til de ställen, som älfven är trång och smal till kongs ådran icke eller bruka, til nät och not efter små fisk, laxgarn eller gröfre, än som för små fisk fordras, och at ingen må kasta och draga i älfven kolk, ej eller bruka höstetiden de såkallade karsinor efter smärre fisk, hvarmed underslef lätteligen kan öfvas, til förfång i det samfalta laxfisket.

Eho som häremot bryter med något olofligit laxfänge eller laxfiske bruk i en eller annan måtto, blifver förfallen till femtio dalr silfvermynts vite, såsom the themot i lag i 18 Cap. 1 § Byggninga B. utan konungens befallningshafvandes lof fiska i kronans strömmar och älfvar, hvilka vites böter delas till treskriftes emellan kronan angifvaren och häradsrätten, äfven bör den olofligen fångade laxen vara förbruten hälften till angifvaren och andra hälften till fiske intressenterne uti de ofvanföre inrättade hufvud pator, och äger den som gitter och vill, frihet at vara angifvare i desse förbrytelser, men i synnerhet åligger det kronobetjente och patu uppsyningsmannen at hafva noga inseende häröfver äfvensom närmast boende nämndemän skola biträda dem vid erforderlige syner, och jemväl vid efterseende enär skäligen anledning gifves, hvar olofligen fångad lax finnes; och på det de samfalte patu ställen och dervid brukelige patu virken ej måge skadas och förloras, så skall det åligger then som then nästpåföljande sommaren böra nyttja samma pator efter

tour och omgång, att hösten eller vintern förut uptaga och till lands föra sten och patu virket derifrån, at vidare nyttjas til patu byggnad, så långt det räcker och är dugeligt, och blifver den, som detta försummar förfallen till tio dalar silfr:mts vite, äfven till tre skiftes, såsom förut omförmält är. Hvilket alt vederbörande ställa sig til esterrättelse. Westerbotns lands contoir i Umeå den 18 April 1767.

O. Malmerfeldt.

Nils Bergenström.

N:o 111.

Konung Adolf Fredrik's resolution den 9 December 1769, angående fisket i Torneå elf.

Kongl. Maj:ts nådige resolution uppå riksdagsmannen ifrån öfver och neder Torneå socknar i Westerbottens lähn, Johan Nilsson å bemalte socknars invånares vägnar, förmedelst 3 § af deras enskilte besvär vid innevarande riksdag gjorde underdånige ansökning, att allmogen, som äga lax fiske i Torneå elf, må vid fisket uti Kanseri så kallade tvärpata tillåtas, äfven ther ofvanföre på tjenlige ställen utslå så många tvärpator, som de finna nödiga, samt att små fiskfångsten jämväl må gemensamt anställas och idkas, lika som vid lax fiskandet skjet, till likhet emellan samtl. i lax fisket. Gifven Stockholm i råd cammaren d. 9 December 1769.

Emedan Kongl. Maj:ts af vederbörandes häröfver afgifne underdånige utlåtande förnummit, huru som ej allenast en mijskenhet hemmans brukare, som äro boende i öfver Torneå vid älfven ofvanför nemde Kanseri tvärpata, hvilka af ålder haft sine strands fiske bruk efter små fisk, utan ock att lapp allmogen, som äfven ther än längre upp haft och hafva sine fiskerier skulle mijsket förfördelas om flere tvärpator vid Kanseri finge så inrättas, att all fisks up-

gång blefve hindrad och stängd, hvilket äfven vore stridande emot allmänna lagen samt 1766 års fiskerie stadga; ty finner Kongl. Maj:ts att vid berörde Kanseri i öfver Torneå sockn ej må inrättas flere tvärpator och annorlunda öfver hela älfven än efter behörig utsyning och bepröfvande af deras nödvändighet, ock med nödig öpnig genom grofmaskade nät för smärre fisks upgång, samt att desse pator måge öpnas för vrak laxens fria gång utföre älfven höstetiderne.

Beträffande däreft, att fiske bruket efter smärre fisk må blifva samfält på lika sätt, som lax fisket, hvaremot äfvenväl en del allmoge ock fiske brukare deras underdånige påminnelser ingifvit; så emedan de, som bo vid älfven längre upp i öfver Torneå socken och i Lappmarken, ej hafva del i lax fisket, hvaruti de således ej kunna sammanblanda deras smärre fiske bruk, som de nijttja med nät, not ock flere bragder vid deras land och strand; så finner Kongl. Maj:ts så väl i afseende häruppå, som för de flere härvid förekomne skjäl, äfven betänkligt att bifalla denna senare omständigheten af förberörde allmoges gjorde underdånige ansökning, till följe hvaraf de böra hädanefter nijttja det smärre fiske bruket hvar ock en vid sine stränder och ägor, på enahanda sätt, som det förut af ålder skjedt. Hvilket härmed till underdånig esterrättelse länder, förblifvandes Kongl. Maj:ts i öfrigt etc. etc. Datum ut supra.

ADOLPH FRIEDRICH.

Riktigheten af ofvanstående afskrift, hvilken blifvit begärd och gjord för historiskt ändamål, betygar

ex officio:

A. G. Oxenstierna.

Actuarie i Riks archivet.

N:o 112.

Konung Adolf Fredrik's resolution den 24 Januari 1770, angående fiske i Torneå elf.

Kongl. Maj:ts nådige resolution uppå 4 § af allmogens uti öfver Torneå sockn i Wästerbottens lähn, genom deras riksdags fullmäktig, Johan Nilsson, vid innevarande riksdag andragne underdånige enskilte besvär. Gifven Stockholm i rådkammaren d. 24 Jan. 1770.

Öfver allmogens uti denna § gjorde underdånige anhållan, att ej någre små fiske pator uti forssarne af Torneå elf måge såsom hinderlige för båtfart och farled få bijggas och inrättas, har Kongl. Maj:t i nåder infortrat dess befallningshafvandes i orten underdånige utlåtelse; och finner i anledning deraf, det de för smärre fiske fångsten i berörde elf af ålder inrättade pator emot taxa till eronan väl ej kunnat till nyttjande betagas vederbörande strandägare och skatte män utan laga ransakning af bevis, att de äro någon till mehn och förfång, men att, i fall eljest någre pator, oackadt de i orten gjorde förbud och den dervid häftade uppsikten, skulle utsättjas till hinder i båtfart och farled; sådant kan uppå anmälan hjälpas och rättas vid behörig sijn och domstol.

Hvilket härmed till underdånig efterrättelse länder etc. Datum ut supra.

ADOLPH FRIEDRICH.

Riktigheten af ofvanstående afskrift, som gjorts för historiskt ändamål, betygar

ex officio:

A. G. Oxenstierna.

Actuarie i Riks archivet.

N:o 113.

Kongl. Maj:ts skrifvelse till kam. collegium den 4 November 1772, angående Hevois patas nyttjande till sikfiske.

Till kammar collegium, svar angående Kukula byemäns besvär rörande Hevois patas nyttjande till sikfiske.

Gustaf etc. Wi hafve i nåder låtit oss föredragas Edert underdåniga utlåtande af den 29 November sistl. år öfver riksdagsmännens för nedra Torneå, å Kukula byemäns vägnar deröfver i underdånighet anförde besvär, att I medelst resolution af den 9 förutgående Januari lemnat laxfiske interessenterne i Torneå elf tilstånd att nyttja ett ställe, som vid byens sikfiske sökanderne af ålder tilhördt; hvarvid sökanden andragit, att ehuru byemännen vid den hållne undersökningen väl medgifvit, att deras vederparter måge få utslå, ej allena Kukula karsina och karsina arm på det utsynte stället vid östra landet utan och en motpata vid vestra landet på det stället, där Hevois patan hittils stått, har sådant dock med det kraftigaste förbehåll skjedt, att då sikfisket infaller vid gamla Jacobsmässotiden samma motpata måtte borttagas, och byemännen öppet lämnas att få Hevois pata till sikfiske utslå på sätt som af ålder skjedt och vanligt varit; men som detta vilkorliga begifvande icke skall blifvit byemännen beviljadt, utan tvertom en oinskränkt rättighet lemnad åt laxfiske interessenterne til Hevois patu ställets nyttjande, och det icke eller med det uti Edert öfklagade utslag åberopade kongl. bref af den 6 Martii 1765 skall synas stå at förena det sådana ställen måge til laxfiskets idkande utses som kunna bana väg til någon annans kränkande af dess tillståndiga rätt, och landshöfdinge embetet genom laga kraft vunnit utslag af den 24 Julii 1765 förordnat, at laxfisket med Kukula byemäns årliga sikfiske icke bör äga någon gemenskap, utan att byemännen, som af ålder skjedt, vid sikfisket komma att bibehållas, äfven som ock, att medelst kongl. resolution af den 9 December 1769 byemännen uti denna urgamla rättigheten ytterligare äro be-

fästade; så anhåller klaganden om nådig ändring uti ofvanberörde Edert utslag, och att Kukula byemän måtte således vid deras rättighet orubbade blifva bibehållne.

Af hvad I härvid andragit hafva Wi inhämtat, hurusom den af Eder åberopade 1649 års och flere fiskelängder för Torneå elf förmå och innehålla, det den omtvistade Hevois patan varit ett taxerad laxfiske ställe, och at aldrig Kukula eller någon annan by ärlagdt någon taxa för sikfisket, och att sedan de många små laxfiske ställen i Torneå elf til följe af kongl. brefvet den 5 Martii 1765 blifvit sammanlagde, att allenast på åtta ställen af laxfiske interessenterne gemensamt idkas, Kukula byemän äfven som de öfrige deltaga ej mindre uti Hevois patan än de andre laxfiske ställen och denna Hevois pata dessutom efter synemännens och häradsrättens intygande blifvit ansedd för ganska tjenlig, att hädanefter nyttjas vid det i nåder tillätne samfalte laxfisket; och som Wi finna med Eder det I på sådane skjäl ej annat kunnat än gilla och fastställa landshöfdinge embetets i Westerbottens län den 14 och 16 Majj 1770 fälte resolutioner, samt att klaganderne så mycket mer varit aldeles obefogade öfver Eder resolution någre besvär i underdånighet anföra, som de vid deras land och strand i Torneå elf ofvan och nedan före Hevois laxfiske stället kunna idka deras oskattlagde sikfiske och äfven sjelva Hevois patu ställe, sedan laxfisket i Septembris månad uphördt; så gifve Wi Eder sådant härmed i nåder till svar och vederbörandes efterrettelse tillkänna. Hvarmed etc. Stockholms slott den 4 November 1772.

Under Hans Kongl. Maj:ts frånvaro.

A. Horn. G. A. Hjärne. Fred. Ribbing.
A. R. Wrangel. Axel Fersen.

J. v. Heland.

Rätteligen afskrifvet ur kongl. civilexpeditionens registratur intygar, Stockholm i Kongl. Riks-archivet den 2 Oct. 1869,

ex officio:
Victor Granlund.

N:o 114.

Kam. collegii utslag den 12 Januari 1784, angående sikfiske i Torneå elf.

Kongl. Maj:ts och Rikets kammar collegii utslag uppå de besvär Adam Anundson och Esaias Nilsson på Påtila hemman i Helsingbyn, Öfver Torne socken och Wästerbotns höfdingedöme däröfver anfördt at Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom utslag af den 1 November 1779 och 30 September 1780, tillagdt nämndemannen Johan Nilsson i Koifvokyle, Johan Anundsson i Armasari och Abraham Isacksson Pecka i Helsingbyn rättighet att emot ärläggande af årlig taxa till Kongl. Maj:t och kronan af 2 L^z salt sik ifrån vestra stranden af den så kallade Hirfvaskoski få utslå och nyttja 2:ne sikpator, hvaröfver svaranderne sig förklarar och Kongl. Maj:ts befallningshafvande med utlåtande inkommit. Gifvit Stockholm den 12 Januari 1784.

Kongl. collegium har låtit sig föredragas de i detta mål ingifne handlingar och parternes å ömse sider gorde anförande i bepröfvande tagit; och hvad först angår svaranderne i förklaringen yrkade påstående, att Adam och Esaias Påtila böra anses förlustige all talan i detta mål efter de i laga tid icke anfördt besvär emot Kongl. Maj:ts befallningshafvandes den 1 November 1779 meddelte utslag, som den 10 December samma år vid häradsrätten blifvit dem kungordt, så finner kongl. collegium at Kongl. Maj:ts befallningshafvande uti nyssnämnde utslag icke meddelt anvisning hvarest och när besvär deremot borde anföras, utan i stället genom resolution af den 12 Maj 1780 på en af käranderne härom ingifven skrift förklaradt sig vara tillärdnad at taga detta mål under närmare undersökning, och i sådant afseende emedlertid inställt patubyggnaden och pröfvar kongl. collegium i anseende därtill at käranderne, som inom laga tid sig besvärat öfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes den 30 September sistnämnde år i detta mål faldte slutliga ut-

slag deras talan förvaradt och at besvären till afgörande således komma at företagas.

Beträffande altså Adam och Esaias Påtilas gorde andragande at det sikfiske som idkas med så kallade strandpator, skall tillhöra strandägarne enskildt, och at tvister där- om icke på Kongl. Maj:ts befallningshafvandes, utan doma- rens afgörande bör ankomma, så alldenstund fisket i finska och norrländska strömmarne till lax, åhl, sik och id, genom 1282 års riksdags beslut blifvit Kongl. Maj:t och kronan up- låtit, och efter 2 § af kongl. collegii och 23 § i landshöf- dinge-instructionerne samt 18 Cap. 1 § B. B. under kongl. collegii samt landshöfdingarnes vård ock inseende hörer, utan at domstolarne därmed någon vidare befattning till- kommer än at när så nödigt befinnes undersökningar an- ställa, och det tillstånd till småfisks fångande som allmogen i Öfver och Neder Torne socknar är förundt, så mycket min- dre kan lämpas till sådane sikfiskan, hvilka genom vidlyf- tiga och långt ut i elfven nedslagne pator anställas och ränta till Kongl. Maj:t och kronan kunna draga, som all- mogen för elfsfiske icke är skattlagd eller någon skatterätt dertill äger; altså pröfvar kongl. collegium at icke några sikpator i Torne elf få anläggas annorledes än med kongl. collegii eller kongl. Maj:ts befallningshafvandes tillstånd och samtycke, samt emot en efter fiskets dräktighet lämpad af- gift till Kongl. Maj:t och kronan.

Dernäst hafva besväranderne Adam och Esaias Påtila anfördt at Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom resolu- tioner af den 18 April 1767 och 21 Juni 1780 skall hafva förvist frågan om de omtvistade patubyggnader till härads- syn och derföre efter deras tankar varit obefogad at den sedan uptaga och afgöra, men som dessa resolutioner ut- visa at Kongl. Maj:ts befallningshafvande endast updragit hä- radssynerätten at öfver desse och flera fiskebyggnader syn och undersökning anställa, men derjemte utryckeligen förbe- hållit sig at derom sedermera sjelf förordna, så pröfvar kongl. collegium at besväranderne till denna anmärkning icke ägt grund, i följe hvaraf den kommer at förfalla.

Vidare rörande sjelfva hufvudmålet, så hafva väl Adam

och Esaias Påtila påstått at de såsom strandägare böra vara närmast berättigade till de omtvistade fiskebyggnaderne, dock aldenstund Abraham Isaksson Pecka, som enligt hä- radsrättens protokolls utdrag af den 7 April 1781 jemväl är hemmansägare i Helsingbyn jemte dess medintressenter varit de första som hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande anmält fiskelägenheterne och Kongl. Maj:t och kronan in- komst derigenom tillskyndats, hvaremot, enligt hvad hand- lingarne utreda Adam och Esaias Påtila innehafva ett annat sikfiske i Hirfvaskoski utan at någon afgift derföre ärlägga, fördenskull pröfvar kongl. collegium rättvist i så måtto fast- ställa Kongl. Maj:ts befallningshafvandes öfverklagade utslag at Abraham Isacksson Pecka tillika med nämndeman Johan Nilsson i Koifvokylä och Johan Anundsson i Armasari lem- nas tillstånd at i trenne år, ifrån och med innevarande till och med år 1786 utslå och nyttja de för dem utsynte sik- pator i Hirfvaskoski, på sätt kongl. Maj:ts befallningshafvande under den 1 Nov. 1779 och 30 September 1780 derom för- ordnat, men efter förberörde tids förlopp komma dessa sik- pator enligt kongl. collegii under den 31 October 1766 ut- färdade cirkulär ang. kungsgårdars och andre kronolägen- heters förarrenderande at på auction under arrende på 6 års tid den högstbjudande uplåtas.

Slutligen och som klagandernes fullmäktig casseuren i Torne A. Hackzell brukat oanständig och missfirmelig skrif- art i de af honom såsom författare undertecknade besvär- skrifter, så pröfvar kongl. collegium at han enligt 14 Cap. 7 § Rätteg. B. bör sådant med 20 d:r samt eller 6 rdr 32 sk:s böter umgälla.

Den med detta utslag icke åtnöjes etc. etc.

	v. Hermansson.	
af Botin.	Lönberg.	v. Stockenström.
Lagerheim.	af Wetterstedt.	Ljung.
	Warberg	Ekman.

Rätteligen afskrifvet, betygar, Stockholm i Kongl.

Maj:ts och Rikets kammar collegii registrators kontor den
9 Mars 1868.

Ex officio:
C. af Klinteberg.

N:o 115.

Transsumt af rådsprotokollet för den 12 November 1784, rörande de besvär som anförts öfver nästföregående kam. collegii utslag.

Fredagen den 12 November 1784.

10. Cammar collegii infordrade underdåniga yttrande, rörande de besvär, som Adam Anundsson och Esajas Nilsson på Påtila hemman i Helsingby af Öfver Torneå sochn och Westerbottens lähn däröfver i underdånighet anført att collegium med gillande af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes vidtagne författning förklarar nämndemännen Johan Nilsson i Koifvokylä, Johan Anundsson i Armasari och Abraham Isaesson Pecka i Helsingbyn berättigade att emot årlig taxa till Kongl. Maj:t och cronan få uti Torneå elf utslå och nyttja 2:ne sikpator.

Collegium förmåler att frågan uti detta besvärs måhl består däruti, huruvida det tillkommit landshöfdingen och collegio, att därmed taga någon befattning. Sådant yrka besväranderne så mycket mindre bordt ske som de beviljade sikpator skolat blifvit anlagde icke långt uti elfven som är regal, utan på deras skattemark; och att collegium således, då tvist varit å ena sidan, om en deras skattehemmans tillhörighet och å den andra om Kongl. Maj:ts rättighet till taxa för sikfisket, icke skall bordt, utan föregången ransakning och dom, och tvärt emot allmän lag samt flere kongl. resolutioner detta mål till profning uptaga, utan skall det

ålegat collegio att låta domaren skilja parterne emellan; med flere eftertänkelige uttryck besvärsmålet öfver alt innehåller.

Collegium framlägger närmare de grunder hvarpå dess utslag sig stödjer, och i kraft af hvilka collegium trodt sig vara behörigt, att om fiske rättigheten på det i fråga varande stället meddela hufvudsakeligt utslag. Enär däraf tillämpning sker till förevarande måhl blifver det i collegii omdöme icke svårt att finna klagandernes ofog. Den af landshöfdingen om desse fisken hållne undersökning och dess sedermera gifne utslag visa tydeligen, att den ena fiskpatan skulle anläggas 115 och den andra nittio alnar uti elfven, med den förbindelse för fiskeri innehafvarne, att vid laga bot och ansvar icke ofreda jordägarne, eller tillfoga dem något mehn. Att Kongl. Maj:t och cronan uti elfven äger ett fullkomligt jus regale är omständeligen bevist och af klaganderne äfven medgifvet, och att fiskerie inrättningen såsom så långt uti elfven tillåten icke är anlagd på sjelfva stranden eller någon inkräktning däraf till jordägarne förfång skedd, det uplyser förenämnde undersökning.

Uti så beskaffad fråga, då tvist icke varit om skattemannanna jord, då ännu mindre någon jord blifvit dem afhänd, eller någon under deras skatte hemman lydande tillhörighet dem fränkänd, att låta målet ankomma på domarens utlåtande, det hade varit ett tydeligt afvikande ifrån de ovilkorliga föreskrifter, som äro collegio i författningarne förelagde, och collegium har så mycket mindre kunnat och bordt göra det som klagandernes hemman icke äro för något fiske skattlagde; besväranderne ärbjuda sig väl nu, att därföre ärlägga samma afgift som de vinnande parterne sig åtagit; men som desse sednare sig först därtill anmält, och de i stöd at landshöfdingens och collegii till deras förmån utfallne resolutioner, till sikpatornes upbyggande redan ingådt i kostsamma anstalter; så hemställer collegium i underdånighet, om de icke därvid måge bibehållas, och att klaganderne vid arrende årens förlopp äga vid den då skeende autionen göra sine anbud.

Härvid anmältes äfven en af de vinnande Johan Nilssons i Koifvokylä å de öfriges och egna vägnar gjord un-

derdånig ansökning om årsättning af besväranderne för de förra åbragt rättegångskostnad till en summa af 83 rdr 16 sk.

Sedan H. E. herr riksrådet m. m. grefve v. Hermansson yttrat sig i anseende till det H. E. nådigst updragne presidents embetet uti cammar collegio icke kunna deltaga uti granskningen af detta måhl och de bemålte collegio däruti gjorde tillmälen; förklarade de öfrige D. E. sig finna för de af collegio andragne skäl dess öfverklagade utslag vara uti billighet och författningar grundadt och hvaraf D. E. fördenskull tillstyrkte Kongl. Maj:ts nådiga bifall och stadfästelse, men däremot ansågo D. E. de andragna besvärerna vara icke allenast obefogade; utan och så förgripliga i alla afseenden att D. E. trodde sig böra i underdånighet hemställa, om icke de samma borde till justitiæ cancelleren öfverlämnas med nådig befallning att därför å embetets vägnar tilltala och anse författaren, casseuren Hacksel med den alfvarsamma näpst och rättelse, hvartill han genom sitt oförsynta skrifsätt och ogrundade tillmälen gjordt sig så väl förtjent. Den af Johan Nilsson sökte årsättning för åbragt kostnad funno D. E. höra till cammar collegii pröfning och åtgärd om någon sådan kunde honom och hans med-interessenter beviljas. — — — — —

M. v. Hermansson. Fr. Sparre. G. Creutz.

Expedieras under vårt secret. Gripsholms slott den 29 November 1784.

GUSTAF.

Rätteligen transsumeradt ur conseil- och cabinettsprotocoller för inrikes civile ärender år 1784 intygas. Stockholm den 29 October 1869.

Victor Granlund.
Förste amanuens i Kongl.
Riks-archivet.

N:o 116.

Konung Gustaf III:s resolution den 29 November 1784, hvarigenom kam. collegii utslag den 12 Jan. 1784 fastställdes.

Kongl. Maj:ts resolution uppå de besvär, som Adam Anundsson, och Esaias Nilsson på Påtila hemman i Helsingby af Öfver Torneå soehn och Westerbottns län i underd. anført öfver Kongl. Maj:ts och Rikets kammar collegii den 12 Jan. detta år gifue utslag, som med gillande af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i länet den 1 Nov. 1779 och den 30 Sept. 1780 fälde resolutioner, förklarar nämndemannen Johan Nilsson i Koivokylä, Johan Anundsson i Armasari och Abraham Isaacsson i Helsingby för berättigade, att emot årlig taxa till Kongl. Maj:t och kronan få utslå och nyttja 2:ne sikpator i Torneå elf och den så kallade Hirfvakoski forss ifrån västra stranden, hvarutinnan besväranderne uppå flere andragne förmente skjäl, trodt sig befogade att söka den nådiga ändring att det finge ankomma på domarens pröfning om icke det fiskevatten, hvarest de omförmälta sikpator skulle anläggas, är en deras skattehemmans tillhörighet, hvaremot förklaranderne både anhållit om nådig stadfästelse af kammar collegii utslag och dessutom, i en serskildt ingifven skrift, i underdånighet yrkat ersättning af besväranderne för de dem härigenom åbragte kostnader, som för Johan Nilssons resa i detta ärende af mer än 200 mil fram och tillbaka, med uppehälle under den härtill förspilde tid af ungefär trenne månader samt resolutionslösen och andra utgifter skola stiga till 85 rdr 16 sk., utom hvilken årsättning ej allenast all den vinst de af fisket sig förväntat, utan och dessutom en betydande del af deras egendom skulle vara frugtlöst förlorad, derest icke Kongl. Maj:t så väl i anseende härtill, som i betraktande deraf, att de uptäckt detta Kongl. Maj:t och kronan hittills undanhållne fiske, i nåder skulle täckas förlänga arrende tiden från tre till sex år, samt låta dem vid den efter samma tid skjeende arrende

auction njuta optionsrätt till högsta budet. Gifven Grips-holms slott den 29 November 1784.

Kongl. Maj:t har detta mål tillika med dess kammar collegii afgifne underd. utlåtande och förklaring samt, hvad de öfrige handlingarne angå i behörigt öfvervägande tagit, men ej funnit någon anledning att i förberörde öfverklagade utslag göra den sökte ändring, utan varder det samma, såsom på skjäl och författningar grundat härmed i nåder gillat och fastställt, hvaremot Kongl. Maj:t pröfvar besvären mera ej allenast obefogade, utan ock tillika i alla afseenden så förgripelige, att de nu till Kongl. Maj:ts justitiæ cantzler öfverlämnas med nådig befallning, att å embetes vägnar låta författaren sochne skrifvaren Hacksell derföre tilltala och honom till den alfvarsamma näpst befordra, hvartill han gjort sig förtjent; och hvad angår förklarandernes ofvannämnde anhållan om ersättning för den dem förorsakade skada och kostnad; så låter Kongl. Maj:t sådant på kammar collegii pröfning och åtgärd ankomma. Hvilket vederbörande etc. Datum ut supra.

GUSTAF.

E. Schröderheim.

Rätteligen afskrifvet ur kongl. civilexpeditionens registratur intygas. Stockholm den 2 October 1869.

Ex officio:
Victor Granlund.

N:o 117.

Kam. coll. kontrakt den 26 Febr. 1788, om laxfiskets i Torneå elf upplåtande på arrende åt kammarjunkaren de Besche.

Kontrakt
för kammarjunkaren de Besche på Torneå laxfiske.

Wi grefve etc.

Göre vetterligt: at som Hans Kongl. Maj:t uti nådig

resolution och skrifvelse af den 9:de Martii 1786 täckts uplåta assessoren välborne Bror Daniel Jerlström nyttjandet af kronans laxfiske i Torneå elf och Westerbottns län uti femton års tid, räknat ifrån midfastan berörde år, till samma tid år 1800, emot ettusende riksdahl. specie i årligt arrende, utom hvad och samma laxfiske är Torneå stad donerat, samt af officerare och af präste boställs innehafvarena nyttjas; och bemälte assessor thenne nådigst erhållne arrende rättighet den 12:te i samma månad på kammarjunkaren, majoren och under ceremoniemästaren vid Kongl. Maj:ts orden välborne Jean Georg de Besche med kongl. collegii bifall transporterat, hvilken sidstnämnde för samma arrende summas betalande nöjaktig borgen ställt; altså har kongl. collegium härigenom skolat uplåta bemälte kammarjunkare och major Jean Georg de Besche ofvannämnde Torneå elfs krono laxfiske, sådant som detsamma förut af förre laxfiske interessenterne blifvit nyttjat, och det uti femton års tid, räknat från midfastan sistnämnde år till samma tid år 1800 emot den erbjudne arrendesummans ettusende riksd. specie årliga betalande inom hvarje upbördsårs slut, vid förlust af arrende rättigheten samt behörig bevilling, utom hvad Torneå stad är donerat, samt af officerare och prästeboställs innehafvarne nyttjas; och som merbemälte kammarjunkare och major således under arrende tiden till största delen blifver innehafvare af kronans laxfiske i Torneå elf; så må han med Torneå stad och oftanämnde boställs innehafvare nyttja laxfisket på de ställen och på sätt han kan, eller framdeles tjenligast finner, och ther åker eller äng therigenom ej skadas samt båt och farled i elfven ej stänges; hvarföre alle andre fisken efter lax, sik och småfisk med noth, nät, strandpator, mjerdor eller på hvad sätt som hälst skola vara förbudne under laxfisketiden, som räknas ifrån den dag efter islossningen, då arrendatoren med laxpators utslående börjar och han genom publication på predikostolarne i Torneå och Carl Gustafs kyrkor utsätter, intill den 10 Sept. årligen.

1:o. Emedan Kongl. Maj:ts nådiga resolution af den 3 December 1766 till onödig kostnads och stridighets und-

vikande stadgar, at laxfisket i Torneå elf bör nyttjas gemensamt; ty böra ofvannämnde laxfiske idkare, nemligen Torneå stad, för dess donerade andel i elfven, samt officerrare och präste boställs innehafvare icke ega rättighet numera än hittills at utslå någon egen laxpata, eller idka särskilt laxfiske, utan äro skyldige nu som förr, at deltaga med arrendatoren, uti det fiske sätt och på de ställen der förmonligast finnes, samt af den blifvande fängsten taga en på deras andelar, emot femtioåtta tunnors fem lispunds lax-taxa på hela elfven belöpande lott.

2:o. Må arrendatoren, om han så nödigt finner, äga frihet, at hos konungens befallningshafvande i orten sig anmäla till nyttjande af sådane odisponerade kronoholmar och grund i Torneå elf, som till åker eller äng icke äro tjenlige, samt at der bredvid få betjena sig af stränder till patuvirkes upläggande, fiskebodars uprättande och fiskebragders utslående.

3:o. Är det arrendatoren obetagit, at med allmogen och andre öfverenskomma om patuvirke, samt biträde af arbetsfolk, dock at theras jordbruk therigenom ej hindras.

4:o. De som efter förra författningar äga rättighet at idka laxfiske i Torneå sockens skärgård, måga icke nyttja sådant på andre ställen än där deras laxfisken äro funderade, eller at draga detsamma närmare kungsådran och elfsmynningen, det vare sig antingen med pator, kolkar eller nät, än förut vanligt och tillåtit varit.

5:o. Som arrendatoren för detta Torneå elfs laxfiske nu betalar en större summa än Kongl. Maj:t och kronan derföre förut erhållit, och han icke heller njuter afdrag uti arrendet för den del i laxfisket som Torneå stad, samt officerrare och präste boställen innehafva; så må han af andre som icke äga donation eller äro privilegerade, men ändå på ett eller annat sätt efter kongl. collegii bepröfvande finnes berättigade, at till någon del nyttja laxfisket, upbära derä deras andelar belöpande taxa, jemte den vanliga ödestaxan uträknad efter länets markegång, hvarå häradsfogden och häradsskrifvaren årligen författa behörig och i lands contoiret verificerad uträkning.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som af detta contract erhåller del, tillkommer ej allenast at om dess upfyllande och arrendesummans årliga infordrande besörja, utan ock at freda och bibehålla arrendator ifrån alt intrång uti de honom härigenom tillagde rättigheter, samt till den ändan utsätta lämpelige viten för dem som genom oloflige fiskens idkande eller i annor måtto emot contractet arrendatorn söka förfördela; äfvenledes bör Kongl. Maj:ts befallningshafvande anbefalla och alfvarligen tillhålla kronobetjeningen i orten at vid ansvar lemna arrendatorn skyndsamt och kraftig handräckning uti alt hvad han till behörigt åtnjutande af sine i contractet utstakade rättigheter kan fordra, samt honom ifrån alt intrång deruti freda och skydda; det alle som etc.

Till yttermera visso etc.

Stockholm sien 26 Februarii 1788.

Lilljenheim.

v. Stockenström.	Lagerheim.	af Wetterstedt.
Ljung.	Wanberg.	Ekman.

Likheten med det i kongl. kammar collegii registrators contoiret förvarade concept contract intygas. Stockholm den 12de Juli 1813.

Jac. Wilh. Hoving.

Registrator.

Afskriftens riktighet bestyrker:

E. Cajanus.

Borgmästare.

Enligheten med vidimerade afskriften besanna:

C. W. Berg.

N. Ekström.

N:o 118.

Lagmansrättens dom den 15 Oktober 1789, angående strandfiske i Torneå elf.

Urtima lagmans rättens i Västerbotten dom uti den vid Neder Torneå och Carl Gustafs församlingars häradsrätt den 21 November 1788 afdömde, men efter af Kongl. Maj:ts och kronans ombud anmält vad vid innevarande års lagmansting fullföljde, likväl i anseende till då varande domhafvandens jäfaktighet ej afgjorde, utan sedermera till urtima ting utsatta tvist, emellan Kongl. Maj:t och kronan, genom häradsskrifvaren Isac Curtelius, enligt upstedt konungens befallningshafvandes förordnande af den 5 i denna månad, kårande, samt skattehemmansegarene uti Helsingbyn i Öfver Torneå sockn, uti Korpikylä, Karungi och Kuckula byar af Carl Gustafs församling samt änteligen uti Öfver och Neder Wojakala samt Påta byar i Neder Torneå sockn genom vice kronobefallningsmannen välbetrodde Zachris Hackzell, efter fullmakt, svarande, angående den rättighet, som svaranderne, genom ofvanberörde häradsrättens utslag blifvit tillagd medelst deras bibehållande såsom skattemän vid deras intill Torneå elf liggande stränder och urgamla fiskerätt, utan att de annan afgift derföre voro pliktiga att erlægga, än den deras hemman åtföljde: allmogen dock vid laga ansvar i samma mohn förbuden öferskrida deras gränser, samt derigenom laxfisket hindra eller förfång tillskynda, som allmogen uti dess rättigheter till land och strand bör fredad vara, i hvilket afseende så väl kungsådran i Torneå elf, som allmogens stränder skulle framdeles behörigen utstakas och afskiljas: Uti hvilket mål så väl majoren och vice landshöfdingen högädle herr Fredric Holmström, såsom till en åttendedel, som handelsmannen i Torneå stad Anders Lythräus, för tvenne åttendedelar är innehafvare af Torneå krono laxfiske arrende, med särskilte skrifteliga påminnelser inkommit; om hvilket allt tvistadt och parterne hörde blifvit. Afsagd & Torneå rådhus den 15 October 1789.

Urtima lagmansrätten har de i målet parterne emellan växlade skrifter, samt dervid bifogade handlingar i deras närvaro sig föreläsa låtit, dem munteligen hört, samt sig om detta måls beskaffenhet underrättad gjort. Finnande deraf att sedan Kongl. Maj:t genom nådig resolution af den 9:de Martii 1786 behagat uplåta assessoren välborne herr Bror Daniel Jerlström nyttjandet af kronans laxfiske i Torneå elf och Västerbottens län uti femton års tid eller till midfastan år ettusende åttahundra, emot ettusende riksdaler specie i årligt arrende, utom hvad af samma laxfiske är Torneå stad donerad, samt af officerare och prästeboställ innehafvare nyttjas; och bemälte herr assessor samma nådigst erhållne arrende rättighet under den 12:te i samma månad på cammarjunkaren, majoren och under ceremonie mästaren vid Kongl. Maj:ts orden välborne herr Jean Georg de Besche med Kongl. Maj:ts och Riksens höglofl. cammar collegii bifall transporteradt. Så har bemälde herr cammarjunkare major och under ceremonie mästare, efter ställd nöjaktig borgen för arrende summans betalande, genom Kongl. Maj:ts och Riksens höglofl. cammar collegii den 26 Februarii 1788 uthändigade arrende contract blifvit ytterligare försäkrad, att under den betingade tiden af femton år, nyttja Torneå elfs cronolaxfiske, sådant som detsamma förut af förra laxfiskeri intressenterne varit innehaft, utom hvad Torneå stad är donerad samt af officerare och prästeboställs innehafvare nyttjas. I följe hvaraf jemväl herr cammar junkaren, majoren och under ceremonie mästaren de Besche är vordet uplåtet, att med Torneå stad och oftanämnde boställs innehafvare nyttja laxfisket på de ställen och på det sätt han nu eller framdeles tjenligast funne, och där åker eller äng därigenom ej skadades, samt båt och farled ej stängdes, hvar emot alla andra fisken efter lax, sik och småfisk med not, nät, strandpator, mjerdar, eller på hvad sätt som helst, skulle vara förbudue under laxfiske tiden, hvilken i detta contract blifvit stadgad från den dag, efter islossningen, då arrendatören med laxpators utslående börjar, och han genom publication å prediksstolarne i Torneå och Carl Gustafs socknars kyrkor utsätter, intill den tionde September hvarje år.

I anseende till ofvanberörde i arrende contractet intagne förbud, derom svaranderne om sommaren 1788, efter deras vid häradsrätten gjorde anmälan skola blifvit under rättade, hafva de sökt och erhållit stämning å konungens befallningshafvande i Västerbotten, med påstående att såsom skatte och bördemän varda från allt intrång bibehållne i deras kiöpte och af cronan sålde ägande- och nyttiorätt af land, strand, samt en tridjung af djupaste vattnet på ömse sidor af Kongl. Maj:ts och cronans i lagarne på lika sätt förvarade kungsåder; hvarefter detta mål vid höste tinget med Neder Torneå och Carl Gustafs församlingar i tillförordnad crono fullmäktigs närvaro blifvit företagit och i anledning af då företedde, samt i häradsrättens protokoll den 21:de November 1788 intagne handlingar afgjort på sätt ofvan blifvit anmärkt.

Till ändrings vinnande i detta utslag har ej allenast laga vad af den närvarande cronofullmäktigen blifvit anmälldt, utan ock samma vad å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar vid innevarande års lagmansting fullföljdt, vid hvilket tillfälle majoren och vice landshöfdingen högädle herr Fredric Holmström ej allenast genom företedde handlingar styrkt, det han är ägare till en åttendedel af arrendet i Torneå elfs regale laxfiske, utan ock skrifteligen anmält, det herr majoren och vice landshöfdingen ansåg häradsrätten hafva öfver dess och medintressenters rättigheter dem ohördan dömt, i synnerhet då han funne sig befogad klandra både kärandens och svarandernes rätt att i detta förevarande mål tvista, så vida konungens befallningshafvande i Västerbotten ej kunde anses vara competent att inlåta sig i svaromål om ett contracts bestånd, enär detsamma emellan honom och arrendatoren af laxfisket ej vore slutadt. I anledning af hvilket allt är vordet påstådt, det den förevarande tvisten måtte i stöd af 18 Cap. 3 § Rättegångs Balken till första domstolen varda återförvist, på det herr majoren och vice landshöfdingen måtte derstädes äga tillfälle att med laga skäl styrka dess talan och bevaka dess rätt, så vida han af andra göromål då var hindrad att sig vid lagmansrätten i slikt ändamål infinna; men emedan ordfö-

randen i lagmansrätten, lagmannen högädle herr Olof Ramén för anförde skäl genom dom af den 15:de sistlidne Junii ansåg sig vara jäfaktig att pröfva och afgöra det efter anmälldt vad fullföljde hufvudmålet, ty blef ej eller något utslag öfver denna anmälan meddelad.

Jemte det att häradsskrifvaren Curtelius, såsom Kongl. Maj:ts och cronans ombud i svarandernes fullmäktigs närvaro, vid nu påstående urtima lagmansting, under återopande af hvad förut blifvit anfördt, tillika genom ingifne skriftliga påminnelser sökt ändring uti häradsrättens motvådjade utslag, så har ej allenast herr majoren och vice landshöfdingen Holmström, uti en till urtima lagmansrätten i försegladt bref insänd skrift, anhållit om utslag öfver dess vid ordinarie lagmanstinget ingifven skrifteligen anförande, dock med tillkännagifvande, att, på händelse bifall af dess deruti yttrade påstående ej vunnes, herr majoren och vice landshöfdingen, i stöd af lag, såsom uti ett honom och dess rätt så nära rörande mål, måtte få del af allt hvad i denna sak vore taladt och skrifvet, samt sedermera rådrum att i målet höras, till bestridande af ifrågavarande patu inrättning under nuvarande arrende tid; utan äro äfven af handelsmannen Anders Lythräus, såsom innehafvare af tvenne åttendedelar i Torneå elfs laxfiske arrende, jäf skrifteligen anmälte så väl emot nuvarande urtima lagmansrättens ordförande, som ock emot den förordnade crono fullmäktigen, hvilka genom särskildt utslag blifvit förkastade.

Detta med hvad mera parterne anført och handlingarne innehålla, har urtima lagmans rätten i behörigt öfvervägande tagit; och hvad först angår landsfiskalen Ottonii, såsom crono fullmäktig, vid häradsrätten gjorde erinran, att han ej såge sig förbunden ingå i svaromål uti då förevarade tvist med andre än dem hvars namn å stämningen varit antecknade, utan sig fast mera sådant undandragit, så emedan häradsrätten genom särskildt, öfver detta påstående meddeladt utslag under den 21 November 1788 sådant afslagit, samt förklarad landsfiskalen å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar pliktig att alla byamän i Helsingbyn, Korpikylä, Karungi, Kuckula, Öfver och Neder Wojakala samt Påta

byar genmåle göra och sedermera, oakadt missnöje deremot genast blef anmäldt, ingen ändrig genom den vid sist öfverståndne lagmansting inlemnade ansökning, derutinnan blifvit yrkad; ty är lagmansrätten icke tillståndigt att samma utslag till pröfning företaga, utan kommer det såsom laga kraft vunnet att tjena parterne till efterrättelse.

Vidkommande dernäst herr majoren och vice landshöfdingen Holmströms påstående och här ofvan anmärkte skriftliga anmälan; så finnes icke uti det af Kongl. Maj:ts och Rikens höglofl. cammar collegio för herr cammarjunkaren majoren och under ceremonie mästaren de Besche den 28 Februari 1788 utfärdade samt af denne sednare den 3:dje Martii samma år på brukspatronen Erik Daniel Christiernin och handelsman Anders Lythræus om Torneå elfs krono laxfiske öfverlätne arrende contract vara utredt, att svaranderna dervid blifvit hörde, mindre bifallit till en rättighets afträdande, den de genom förevarande rättegång söka försvara samt återvinna; och som Kongl. Maj:t och kronan, men icke arrendatoren, af hvilken senares rättigheter herr majoren och vice landshöfdingen är deltagande, genom det i oftanämnde arrende contract intagne förbud emot fiskeidkande efter lax, sik och småfisk med not, nät, strandpator, mjerdar eller på annat sätt under laxfisketiden, tillägnat sig förvaltningen af en rättighet, den svaranderna ansett sig tillhöra, samt således vid härom yppad tvist bör dem ensamt genmåle göra; alltså finner urtima lagmansrätten sig ej kunna hafva något afseende på herr majoren och vice landshöfdingens ofvanberörde påstående, eller i betraktande af detsamma uppskjuta med det behörigen instämde, samt genom vad, emellan Kongl. Maj:t och kronan samt flere skattehemmansägare fullföljde målets pröfvande och afgjörande; herr majoren och vice landshöfdingen Holmström likväl härigenom icke betaget, derest han skulle anse sig genom urtima lagmansrättens öfver hufvudfrågan fattade beslut, förlora något af det, hvartill han efter arrende contractet förmodat sig berättigad vara, i laglig ordning söka dess ersättning af den, som dertill vållande varit, om herr majoren och vice landshöfdingen dertill skulle finna sig befogad och skäl hafva.

Beträffande sluteligen hufvudfrågan, eller om svarandernes såsom skattmän bibehållande vid deras intill Torneå elf liggande stränder och urgamla fiskerätt, utan att de annan afgift derföre skulle vara skyldige att utgöra och erlägga, än den deras hemman åtföljde. Så alldenstund genom 7 § af Kongl. Maj:ts för Västerbotten den 23 Augusti 1773 nådigst utfärdade skattlägnings methode utredes, det hemmanen för husbehofsfske utgöra ett och ett halft öre silfvermynt för hvart tunnelands utsäde, hvilken afgift i jordeboks-räntan ingår, samt uti persedlar erlägges på sätt 1756 års författning utstakar, således innehafvare jemväl berättigade att draga den förmon som af fiskelägenheter, inom hemmanens laga områden, kan erhållas; kongl. resolutionen på ridderskapets och adels besvär af den 26 Januarii 1698. § 6 dessutom tydeligen förmår, att där Kongl. Maj:t äger allmännings land, der bör Kongl. Maj:t jemväl äga vattn, men åter, der private äga land, der hafva de utan afgift att nyttja det intill samma land stötande vattn, hvilken rättighet ytterligare vinner styrka, så väl af 1677 års placat, som af kongl. brefvet till dess och Rikets höglofl. cammar och commerce collegier af den 4 Julii 1766, hvilket senare uttryckeligen stadgar att cronans egendomar icke få förminskas, och att under samma egendomar allt det begripes och såsom derifrån oskiljaktigt, hvad derunder vid indelningen legat och såsom härlighet styrka eller med skatt blifvit ansedt, jemväl fiskevatten, eller hvad namn det eljest hafva kan; fördenskull och i stöd af allt detta, jemte hvad häradsrätten åberopat och svaranderna derstädes under rättegången styrkt, pröfvar urtima lagmansrätten rättvist till alla delar gilla och stadfästa häradsrättens på lag och goda skäl grundade utslag, hvadan det ock till ömse sidors efterrättelse bör blifva tjenande. År och dag som förr skrifvit står på urtima lagmansrättens vägnar.

Eric Roland Printzsköld.

Högvederbörligen förordnad.

Att förestående är rätteligen afskrifvet utur den till Kongl. Maj:ts och Rikets Svea hofrätt insände och uti advocat fiskals contoret derstädes förvarade Dombok från We-

sterbottens lagmansting 1789, betygar, Stockholm och kongl. hofrättens advocat fiskals contor den 7 Augusti 1835.

Carl Annell.

T. f. amanuens.

Enligheten med den sålunda verifierade afskriften bestyrka.

C. W. Berg.

N. Ekström.

Anm. Emot denna dom erlades af kronan vad, men sedan allmogen åter erhållit arrenderättigheten, och advokattiskalen i följd deraf, uppå justitie canslers förordnande den 20 Maj 1799, gjort hemställan derom, tillåt Svea hofrätt handlingarnes bortregistrerande, hvarigenom denna tvist förblef *faktiskt* oafgjord sålänge Finland var förenad med Sverige.

Utgifvaren.

N:o 119.

Förteckning öfver de byalag, som till och med år 1786 deltog i Torneå elfs laxfiske.

Uppå vederbörandes begäran och enligt räkenskapernes föranledande blifver härigenom till säkert bevis meddelat att till och med år 1786, då nya arrendatorer antogos, hafva flere deltagare uti Torneå elfs regale laxfiske, utom donatoirerne, icke gifvits än som följer, nemligen:

	Tmr.	Lst.	Sk.
Korpikylä för	2	6	19 $\frac{1}{2}$
Karungi för	1	2	16 $\frac{1}{2}$
Kuckula för	4	11	5 $\frac{1}{2}$
Öfver Wojakala för	3	9	14 $\frac{1}{4}$
Neder Wojakala för	5	9	16 $\frac{3}{8}$
Mattila för	—	7	—
Kiviranda för	—	7	18
Öfver Raumo för	—	9	9 $\frac{3}{4}$
Wånum för	1	3	8 $\frac{1}{4}$
Haparanda för	2	1	9 $\frac{3}{4}$
Björkönen för	1	—	—

Påtan för	1	—	13
Kengis för	—	7	—
Turtula för	—	5	—
Juoxängi för	—	1	7 $\frac{1}{2}$
Kauliranda för	—	—	17 $\frac{1}{2}$
Kuifvakangas för	—	4	7
Alkula för	—	4	6 $\frac{1}{2}$
Niemis för	—	13	18 $\frac{1}{2}$
Armasari för	—	6	18 $\frac{3}{4}$
Helsingbyn för	2	3	16 $\frac{1}{2}$
Bockholms fisket för	—	3	10
Witsaniemi för	1	1	17
Päckilä för	—	6	12 $\frac{1}{2}$
Koifvokylä för	—	11	1 $\frac{3}{4}$
Innehafvarene af Ruotinsari fiske	—	1	10
Sventzari kolekar	1	6	4 $\frac{1}{2}$

Alla dessa äro genom pålysning af prädikstolarne samman kallade och i dag berörde fisken sig förvärfvat, utan att någon annan dermed haft att skaffa eller minsta fråga om större eller mindre lott sig yppat; hvilket härigenom sanfärdeligen på embetets vägnar intygas. Torne den 19 Julii 1791.

Joh. Dyhr.
Kronofogde.
Sigill.

I. Curtelius.
Häradsskrifvare.
Sigill.

Från originalet rätteligen afskrifvit, bestyrka:

J. M. Porthan.

N. Ekström.

Anm. Ofvanstående handling skall egentligen vara ett quitto deröfver, att de uppräknade byalagen den 19 Juli 1791 betalt hvar sin andel uti den afträdesumma för arrendets öfverlåtande åt allmogen, som majoren de Besche och hans rättsinnehafvare sig betingat med etthundra tusen (100,000) daler i kopparmynt, till hvilka medels uppbärande uppbördsordres synes hafva utfallit. — Enligt uppgift af häradshöfd. N. Ekström.

Utgifvaren.

N:o 120.

Konung Gustaf III:s bref 1791, angående laxfiskets i Torneå elf upplåtande på etthundra årigt arrende åt allmogen.

Wi GUSTAF etc. Göre veterligt: at hos Oss hafva de af allmogen, som till och med 1786 nyttjat arrendet af Toreå elfs regale laxfiske, nemligen i Korpikylä, Karungi, Kuckula, Öfver och Neder Wojackala, Mattila, Kiviranda, Öfver Raumo, Wuonum, Haparanda, Björkön, Påtan, Turtola, Jouxengi, Kauliranda och Kuivakangas, jemväl och innehafvarene af Ruotinsari fiske och Svensari kolekar, samt Alekula, Niemis, Armasari, Helsingby, Witsaniemi, Päckilä och Koivukylä byamän, genom deras fullmäktig, rådmannen Anders Rechartt, underdånigst anmält: at de enligt bifogade skriftelige afhandlingar med nuvarande arrendatorer af nämnde fiske majoren Fredric Holmström, handelsmannen Dasfavs söner och Anders Lythræus, till biläggande af den om detta fiske upkomne, och hos oss ännu anhängiga tvist sig så förenat, at desse nu varande arrendatorer all deras rätt till arrendet sig afsagt och på allmogen öfverdragit; så at nämnde allmoge nu verkeligen är innehafvare af arrendet till Torneå elfs laxfiske, utom hvad donatoirerne tillhör, derom tvist aldrig sig yppat; anhållande fördenskull i underdånighet det Oss af nåd och mildhet täcktes bibehålla allmogen vid samma fiske, och sådant efter gamla beräkningssättet, samt för evärdeliga tider emot det allmogen årligen erlägger den faststälde afgift, jämte thy åtföljande bevillning, hvarföre deras skattehemman äro och blifva den säkraste borgen. Denne underdåniga ansökning hafve Wi ock, sedan uti ofvannämnde tvist samtelige vederbörande blifvit hörde, uti nådigt och behörigt öfvervägande tagit; och aldenstund vi inhämtat det de af allmogen som intill år 1786 fisket idkat nu mera genom köp blifvit af nu varande arrendatorers rätt dertill innehafvare, derigenom den dem emellan upkomne tvist uphörer. Fördenskull och emedan allmogens i öfrigt tidt och ofta öfver undergång förde underdåniga klagan jem-

väl försvinner då allmogen åter kommer till det näringsfång, som den trodt egentligen bidraga till välmåga och bestånd; ty vele vi härmed, och i kraft af detta Wårt öppne bref af nåd i så måtto hafva bifallit allmogens underdåniga ansökning, at Wi i nåder uplåte allmogen fiske rättigheten i Torneå elf uti etthundrade års tid, med de vilkor, at allmogen, efter eget anbud, utgör samma ränta och bevillning som ofvannämnde, de siste arrendatorerne: att säkerhet derföre gifves uti deras skattehemman, och att derest arrendet icke rätteligen och i rättan tid utgöres, uphörer contractet; det alle som vederbör hafva sig hörsammeligen ått efterrätta. Till yttermera visso hafve Wi detta med egen hand underskrifvit och med vårt Kongl. sigill bekräfta låtit. Drottningsholms slott den 16 Augusti 1791.

GUSTAF.

E. Schröderheim.

Likheten med kongl. original conceptet intyggar på be-
gäran:

Johan Adam Rehbinder.
Friherre och lagman.

Rätteligen afskrifvit utur en inbunden bok, hvars titlul
är „Torneå Stads Privilegier”, betyga:

N. Ekström. P. L. Dahlman.

Ann. Förmodligen är ofvanstående vidimerade afskrift genom miss-
skrifning daterad den 16 Augusti. Ut i Art. V Gränsregerings traktaten
1810 (Se följ. N:o.) uppgifves detta kongl. bref vara utfärdadt den 13
September, hvilket datum äfven förekommer på en annan mig tillhörig,
eljest med den ofvanmeddelade fullkomligt likalydande, vidimerad afskrift, som
uppgifves vara „tagen ifrån Stockholms Dagligt Allehanda af den 13
Martii 1793 N:o 59.” Enligt den historiska och juridiska traditionen bör
handlingens rätta datum vara den 13 September 1791.

Utgifvaren.

N:o 121.

Transsumt af Gränse-reglerings Traktaten emellan Kejsaren af Ryssland och Konungen af Sverige, avslutad i Torneå den 8 (20) November 1810.

Art. V.

Laxfisket i Torneå elf, sådant det blifvit fastställt genom kongl. brefvet af den 13 September 1791, tillerkännes uttryckeligen för de deruti utsatta 100 år de nu varande ägare, hvilka fortfara att idka det gemensamt och såsom förut dela afkastningen deraf. Den årliga afgiften, som betalas till hvar och en af de bägge Kronorna, kommer att jämkas efter den del, deras ömsesidiga undersåtare finnas äga i detta arrende.

Landshöfdingarne uti Uleåborgs och Norrbottens län skola hindra inrättandet af något nytt pålverk utan delägarernes gemensamma öfverenskommelse, och att i allmänhet intet intrång må ske i nu varande fiskerätts innehafvares privilegium. Sedan desse 100 år förlidit, skall i afseende å denna punct en ny öfverenskommelse träffas.

Hvad idkandet af andra fiskerier beträffar, får det hädanefter å ingendera sidan utsträckas längre, än till gränssorna som åtskilja bägge Staterne.

N:o 122.

Landshöfding Ehrenstolpe's kungörelse den 21 Juli 1812, angående försäljning af brännvin vid laxfiskeställen m. m.

Kungörelse.

Som vid i dag hållen rest ransakning vid kejsarliga ryska andelen af Öfver och Neder Torneå samt Carl Gustafs socknar, är genom ingifven skrift deröfver klagat, att

obehörigt folk inställa sig under laxfiske tiden vid laxpatorne i Torneå och jemte olåfflig brännvins handel, samt starka dryckers och caffes utprånglande vålla och bidraga till hvarjehanda oordentligheter, finner jag utom hvad Rikets lag och kongl. förordningar stadga emot dylikt förhållande i allmänhet, att höga öfverheten uppå allmogens klagan uti flere författningar förbjudit sådant speciellt hvad laxfiske ställen angår, såsom i synnerhet uti kongl. resolution uppå Österbottniska allmogens enskilte besvär af den 24:de April 1733 § 19, hvarigenom landshöfdingen är ålagd hindra och afböija obehörigt folks inställande och vandel, under laxfiske tiden vid laxpatorne, och genom kongl. brefvet, dat. den 23:dje November 1756, som vid etthundra daler silfv. mynts vite förbjuder all brännvins tillförsel och hållande till utsalu, byte eller gåfva å berörde ställen, med utsättande af dubbelt straff för fylleri derstädes; äfven som framlidne landshöfdingen grefve Frölich under den 18 April 1737, vid tio daler silfvermynts vite, förbudit allt obehörigt inställande och främmande folks vistelse å fiskeställen m. m. Men som detta oaktadt fiskalers, kronobetjentes och uppsyningsmännens uraktlåtenhet att handhafva författningarna och åtala förbrytelserna häremot, nu gifva full anledning till de öfverklagade oordningar och missbruk; alltså är jag föränlåten härigenom påminna och anbefalla det lands fiskaler och kronobetjente skola hafva ett noga inseende öfver efterlefnaden af förberörde och de flere författningar, som till vinnande af en god ordning vid laxpatorna tid efter annan utkommit.

Hvarjemte och till förekommande af de öfverklagade oordningar, aktar jag nödigt härigenom tillägga och förordna: det landsfiskalen och kronobetjente utan uppehåll nu genast och framdeles äfven oftast skola visitera laxfiske ställen, samt utdrifva och förjaga eller på deras egen bekostnad, med tjenliga medel, afföra de obehöriga personer, hvilka där kunna sig uppehålla samt af dem utan skonsmål uttaga och insända ofvan utsatte vites böter, hvilka efter nu varande beräkningssätt böra anses till (4) fyra rubel 80 kopek silfver; hvarutom de i laga foro skola tilltalas ifall de med

oloflig handel eller utbiudning af brännvin eller andra varor blifvit beträdde, skolande den eller de, som dem hyser eller till dem rum upplåtit derföre vid först skeende ting till nysnämnde plikt befordras.

Om landsfiskalen eller kronobetjente deras skyldighet härutinnan i en eller annan måtto underlåta, skola de vara förfallne till dubbla vites böter eller (9) nio rubel 60 kopek silfver.

Börande denne författning nu genast, och sedan alla år när laxfisket börjar, ifrån predikostolarna till allmänhetens efter rättelse och påminnelse uppläsas. Torneå den 21 Juli 1812.

C. Ehrenstolpe.

L. S.
Nils Sarelius.

N:o 123.

Landshöfding Ehrenstolpe's resolution den 21 Juli 1812, innehållande förbud emot mockfiske i Torneå elf.

Hans Kejslerliga Maj:ts befallningshafvandes resolution tecknad på en del laxfiske intressenters anförde klagan öfver olagligt fiskande med mockor eller så kallade potku, vid sjelfva lax patorna under lax fisketiden i Torneå elf, är af följande innehåll:

Resolution.

Till förekommande af det härutinnan öfverklagade mockfisket uti Torneå elf under regala laxfiske tiden, finner jag för godt stadga och utsätta ett vite af (25) tjugufem rdr sv. banco, som efter nuvarande beräkning utgör (36) trettiosex rubel silfver. Hvarutom den eller de, som slikt olaga fiske beträdes, bör vara sina bragder och båt förlustige. Torneå den 21 Julii 1812.

C. Ehrenstolpe.

L. S.
Nils Sarelius.

Enligheten med den i stadens archivo förvarade originala expeditionen bestyrkes. Torneå den 3 Julii 1826.

På embetets vägnar:

E. Cajanus.

Förnyade afskriftens riktighet besanna:

K. A. Hjulberg.

A. T. Hällström.

N:o 124.

Landshöfding Pehr Ad. Ekorn's kungörelse den 2 Oktober 1815, angående fiske i Torneå elf, m. m.

(En likalydande kungörelse utfärdades under samma dag, eller den 2 Oktober 1815, af landshöfding Ehrenstolpe, till efter rättelse på finska sidan af Torneå elf.)

Kungörelse.

Lagbrott och öfverträdelser af gällande författningar, minska alltid det inbördes förtroende, och förjaga det vänskapliga förhållande menniskor emellan, som sprider säkerhet och behag i samhälls lifvet.

Sjelfsvåld och tvedrägt, dessa upphof till de flesta olyckor, äro följakteligen de föremål, serdeles hvarje styrelse, och äfven hvarje enskilt, bör anse för dess första och heligaste plikt att förekomma och afböija, samt att för sagde ändamål, efter yttersta förmåga befordra laglydnad och sedlighet.

Bland orsakerne till det ovanliga förhållande, som en del gränse boer emellan någongång ägt rum, och beklagligen äfven ledt till särskildta våldsamheter, äro åverkningar i fiske vatten, skog och muhlbete. Då de flerfalldiga varningar och påbud, som emot nemnde oordningar tid efter annan blifvit utfärdade, icke synes medfört önskad verkan, har jag i samråd med landshöfdingen i Uleåborgs och Cajana

lähn af kejsaredömet Ryssland, velat ytterligare förständigade och förordna:

1:o. Att som sista momentet af 5:te art. uti Gränse-reglerings traktaten emellan Hans Maj:t Konungen af Sverige och Hans Majestät Kejsaren af Ryssland, dat. $\frac{8}{20}$ November 1810 tydeligen förklarar, att idkandet af allt gemensamt fiske i Torneå och Muonio elfvar från sagde tid icke finge å någöndera sidan utsträckas längre, än till de gränser som åtskilja bägge staterne; alltså kommer hvarje öfverträdelse i denne del, såsom åverkans brott att med laglig ansvarighet anses. I följe deraf skall en hvar, som tillåter sig sträcka dess fiskande eller fiske verk utöfver gränse linien inpå fremmande magts område, enligt sista momentet af 3 § 17:de Cap. B. B. böta 10 daler silfvermynt eller 4 rubel 80 kopek specie, förverkat hvad han fångat och måga de inom hvilkas fiskevatten åverkan skett, taga båt och fiske redskap eller annat till vedermåle och pant samt det behålla tills åverkaren rätt för sig bjuder; och bör för öfrigt härvid vidare erindras, att den rättighet ofvan åberopade Gränse reglerings tractat förbehåller gränse boerne till bibehållande vid deras å holmarne i Torneå och Muonio elfvar innehafvande ågor, icke medför den eljest i allmänhet gällande rättigheten, att vid stränderne af slike inom fremmande magts område belägne ågor fiske idka, utan äro på nyssberördt sätt allt enskildt fiskande af fremmande magts undersåter utöfver gränse linien ovilkorligen förbudit.

2:o. Under den tid laxfiske bolaget äger uteslutande rätt till fiske i omberörde elf, må ingen tillåta sig att olofligt fiske i elfven idka, vid den i 1:sta § 18 Cap. B. B. stadgande påföljd af femtio (50) daler smt eller tjugufyra (24) rubel specie böter, fångstens förlust och rättighet för vederbörande bolags intressenter, att på sätt under föregående moment föreskrifvit är, njuta vedermåle och pant af åverkarens båt, fiskeredskap, eller annan egendom.

3:o. Skogshugge och muhlbetetes begagnande utöfver gränse linien inom fremmande magts område är äfven väl att såsom åverkan anses. Vederbörande gränse boer antydas fördenskull att i dessa delar sorgfälligt hålla sig inom

egna gränser, så framt de vilja undgå den ansvarighet lag och författningar för hvarje slag af så beskaffade lagbrott utsätter. Och äga äfven i dessa fall, den eller de genom åverkningens lidande, att erhålla vedermåle och qvarstad af åverkarens medhafda egendom och hvad han åverkat.

I allmänhet förordnas härvid, att den rätt till vedermåle, pant och qvarstad, härigenom föreskrifven är, skall genast på anmälan genom vederbörande krono betjenings meddelande handräkning befordras, och det åligger derjemte målsäganderna, att slike ärender å nästa härads ting i åverkarens hemort lagligen anmäla och utföra, samt dervid njuta biträde å sysslans vägnar af eget områdes krono betjenning. Förrättningsstället. Torneå, den 2 October 1815.

Pehr Ad. Ekorn.

J. G. Rosenlindt.

Rätteligen afskrifvit, intyga:

N. Ekström.

Gust. Nordberg.

Förnyade afskriftens riktighet, besanna:

K. A. Hjulberg.

A. T. Hällström.

N:o 125.

Landshöfding Ehrenstolpe's kungörelse den 2 Oktober 1815, angående flötning af skogsprodukter nedför Torneå elf.

Kungörelse.

Klagomål öfver våld och lidande, som hitintills ofta tillskyndats laxfiske bolaget i Torneå elf genom flottor, sammansatta af timmer, bjelkar, bräder och tjära med mera, hvilka långs med berörde elf nedföras, och dervid så okunnigt, vårdslöst eller sjelfsvåldigt styras, att de å bolagets fiske verk inträffa och dem förstöra, hafva föranlätit mig

att, efter vederbörandes hörande, samt föregången öfverläggning med landshöfdingen i Norrbottens län af konungariket Sverige vidtaga allvarlig författning till vinnande af en högstangelägen, men förut saknad ordning i denna del. Härvid har å ena sidan förekommit laxfiske bolagets nådigast försäkrade rätt, att å bestämd tid af året idka oinskränkt fiske i merberörde elf, samt å den andra, angelägenheten af det öfverklagade transportsättet, ej mindre för bibehållande af Torneå stads handel, än äfven för den aflägsnare allmogens möjliga varu afsättning. Då likväl beskaffenheten af Torneå elf i förening med nödig ordning och försigtighet vid flottornas nedförande, tillåta förenandet af dessa förut som stridiga ansedda föremål, så varder i afseende å det viktiga ändamålet att befordra allmänt gagnande näringsmedel och rörelse, härigenom stadgadt och förordnadt: varors transporterande i flottor, de tider af året då öppet vatten är, (skall) utan undantag vara tillåtit, likväl med vilkor, att flottorna äga endast den storlek och sammansättning, att de, med användande af vanligt tillgängliga medel och krafter, kunna behörigen styras; att i fall genom sjelfsvåld, vårdslöshet, okunnighet eller, med ett ord, genom vederbörande godsägares eller flotta besättningsars något slags vållande, i laxfiske bolagets eller enskilt i elfven anlagda lagliga fiske verk, dervid någon skada eller förstöring tillskyndas, skall, med anledning af sednare momentet af 13 § 20 kap. Missgärnings Balken, hvarje i vållandet till slikt lidande delaktig person, böta tjugo (20) daler silfvermynt, eller nio rubel sextio kopek (9 rubel 60 kopek) silfver, som vid bristande böter, försonas med deremot lagligen svarande kroppstraff, och att i händelse af sådan skada, det, i afseende å ersättandet, skall vara vederbörande tillåtit, genom närmaste krono betjents handräkning, genast vinna qvarstad å den flotta och egendom som skadan vållat, till den del som lidandet motsvara anses, hvilken qvarstad likväl kan, enligt allmänna lagen, emot giltig borgen häfvas: och är det häremot vederbörande målsägandes åliggande, att hvarje så beskaffad förbrytelse och ersättningsfråga, å första härads ting i förbrytarens hemort lagligen

anmäla och utföra, hvarvid vederbörande krono betjent, i kärandens hemort, skall honom å sysslans vägnar biträda. Börandes för öfrigt alla de som i Torneå elf äga fiske verk, hvilka af flottor skadas kunna, sagde verk, till deras läge och sträckning, genom tydeliga märken och visare bestämma och utvisa; äfvensom de vid fiske verken arbetande personer skola, i fall af storm och svårt väder, på begäran af flott besättningar, emot skälig vedergällning, dem hjälpa och biträda, att flottorna från de af pådrifvande hotade fiske verk afläda: försummas sådant, skall den ansvars och ersättnings skyldighet som ofvanföre bestämd är, å de tredskande lempas. Förrättningsstället Torneå stad den 2 Oktober 1815.

C. Ehrenstolpe.

J. Snellman.

Afskriftens enlighet med originalet, intyga:

K. A. Hjulberg.

A. F. Hällström.

N:o 126.

Landshöfding S. F. von Born's skrifvelse den 26 Juli 1819
till kronofogden Jac. Heickell.

(Original.)

Välbetrodde krono fogde Jacob Heickell. Uti memorial af den 8de i denne månad har I föreslagit förhöjning af det vite för olagligt kolekande i Torneå elf, under det tiden för arrende bolaget är inne till ensamt begagnande af lax fisket, hvilket vite konungens befallningshafvande genom kungörelse af den 19 Martii 1788 fastställt. Jag har jemväl funnit förhöjning deruti böra ske; men vid genomgående af det protocoll, som vid landshöfdingarnes i Uleåborgs och Norrbottens läner sammankomst i Torneå stad den 2 Octo-

ber 1815 blifvit hållet, har jag inhämtat det en kungörelse samma dag blifvit utfärdad, med förbud emot olagligt fiskande under den tid arrende bolaget begagnar laxfisket i elfven, och sådant vid vite af femtio daler silfver mynt eller tjugufyra rubel silfver jemte förlust af fångsten. Huruvida denna kungörelse blifvit åberopad och följd vid bestraffning för olaga fiskande, känner jag icke, men tyckes icke hafva skedt, emedan I uti Edert memorial icke omnämner sagde kungörelse, utan endast den, som stadgar ett vite af blott sex riksdaler trettiotvå skillingar banco. Någon åtgärd till än vidare förhöjning af vitet i förberörde afseende har jag nu ej velat taga, utan låter sådant bero till dess I meddelar mig underrättelse om hvad verkan det genom kungörelsen af den 2 October 1815 utsatte vite kunnat hafva på lagbrytarene. Uleåborgs lands cancellie den 26:te Julii 1819.

S. F. von Born.

Joh. Fredr. Clåsen.

Krono fogden Jacob Heickell.

N:o 127.

Kgl. Maj:ts dom den 2 November 1826, angående strandfiske i Torneå elf.

Kongl. Maj:ts dom uti den till Kongl. Maj:ts öfverseende ifrån Dess och Rikets Svea hofrätt genom ordentligt sökande, dels med dels utan afgift, inkomne sak emellan Kongl. Maj:t och kronan, genom advokat fiscals embetet i nämnde hofrätt å ena sidan samt Korpikylä, halfva Kuckola, Helsingbyns, Öfver och Neder Wojakala och Witzaniemi byamän å den andra, ömsom sökande och svarande, angående det af hemmansägarene i Helsingbyn, Korpikylä, Karungi, Kuckola, Öfver och Neder Wojakala samt Påta byar efter stämning till Neder Torneå och Carl Gustafs socknars

häradsrätt, emot konungens befallningshafvande i länet, å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar, gjorde påstående, att som innehafvarne af Torneå elfs krono laxfiske skulle vilja sträcka sin åtgärd öfver kungsådran till byamännens urgamla och i lagarne befastade skattemanna egendom, byamännen, såsom skatte och bördemän måtte varda från allt intrång bibehållne i deras köpte och af kronan sålde ägande och nyttjorätt af land, strand och tridjung af djupaste vattnet, å ömse sidor af den Kongl. Maj:t och kronan förvarade kungsådra; uti hvilken sak häradsrätten genom utslag, den 21 November 1788, sig utlätit och, af anförde skäl, funnit, det borde byamännen bibehållas vid deras intill Torneå elf liggande stränder och urgamla fiskrätt, utan att de voro pliktige annan afgift derföre erlægga än den deras ägande skattehemman åtföljde, byamännen likväl vid i lag stadgat ansvar, i samma mohn förbudet, att öfverskrida deras gränser och laxfisket hinder och förfång derigenom tillskynda, som de uti deras rättigheter, i anseende till land och strand borde vara fredade; hvilket beslut Vester Norrlands lagmansrätt, genom dom den 15 October 1789, uppå ytterligare andragne grunder, fastställt; hvaremot, efter erlagdt vad, talan blifvit å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar, genom advocat fiscals embetet i hofrätten fullföljdt; men sedan Kongl. Maj:t, genom resolution den 13 September 1791, i nåder upplåtit åt allmogen fiskerättigheten uti Torneå elf under etthundra års tid, emot samma ränta och bevilning, som de sista arrendatorerne af laxfisket i berörde elf erlagt, hade advocat fiscals embetet i följd af justitie canzlers embetets förordnande, den 20 Maj 1799, inför hofrätten hemställt, huruvida icke denna saks afgörande då vore utan ändamål, hvilken hemställd hofrätten bifallit och tillåtit handlingarnes bortregistrerande; och har sedan i anledning af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i länet kungörelse den 10:de Januari 1815, hvarigenom blitvit förordnad, att de inom Neder Torneå och Carl Gustafs socknar belägne fisken efter sik och annan smärre fisk, så väl vid insjöar, som elfstränder, borde å öppen auction för Kongl. Maj:ts och kronans räkning, på sex år förarrenderas, majoren och riddaren af

Kongl. Maj:ts svärds orden J. F. Silfverbrand, så väl å egne som Korpikylä, Öfver och Neder Wojakala samt halftva Kuckula byamäns vägnar, till förbemälte häradsrätt instämt Kongl. Maj:t befallningshafvande; häradsrätten i anledning deraf genom utslag den 29 (27?) Februari 1819 sig yttrat; att, som denna tvist vore en fortsättning af den rättegång, hvaruti häradsrätten den 21 November 1788 samt lagmansrätten den 15 October 1789, meddelat utlåtanden, men samma rättegång ännu icke blifvit med slutlig dom afhulpen, ansåg häradsrätten sig med saken icke kunna taga vidare befattning än att förvisa byamännen till hofrätten, att derstädes anhålla om slut uti meranämnde dit vädjade och tills vidare bortregistrerade tvist; hvarefter hofrätten, der byamännen anhållit om slut uti ofvannämnde hos hofrätten fullföljde tvist, genom dom den 14:de December 1821 förklarar: att, emedan genom kammar collegii den 12 Januarii 1784 af Kongl. Maj:t den 29 November samma år gillade utslag stadgats, att fisket efter lax, åhl, sik och id i Finske och Nordlänske strömmarne blifvit Kongl. Maj:t och kronan upplåtit, funne jemte stadgandet i 18:de Cap. 1 § Byggninga Balken, hofrätten, med ändring i underrätternes beslut, det hemmansägarne i Korpikylä, Kuckola, Helsingbyn, Öfver och Neder Wojakala, Karungi och Påta byar icke kunde tillåtas, att, utan Kongl. Maj:ts befallningshafvandes lof och minne sikfiske i Torneå elf idka; men då Kongl. Maj:ts stadga för Rikets hafs, skärs, ström och insjöfiske af den 14 November 1766 uti 3 Cap. 1 § sista momentet förmår, att om vissa fiskslag i strömmar, kronan uttryckeligen vore förbehållne, kronofisket dertfore icke hindrade strandägarne, att i samma vatten annat fiske nyttja, och då härtill komme, att Kongl. Maj:t i anledning af riksdagsmannen Johan Nilssons, å Öfver och Neder Torneå socknemäns vägnar gjorda underdåniga ansökning, genom resolution den 9 December 1769, bland annat i nåder förklarar, att allmogen derefter borde nyttja det smärre fiskebruket, hvar och en vid sine stränder och ägor, på enahanda sätt som det af ålder skett, blefvo ofvanbemälte skattehemmansägare berättigade att obehindradt fiska vid deras land och strand efter småfisk, med

de vilkor häradsrättens utslag innehölle; deruti ändring å ömse sidor i underdånighet är vorden sökt, och hvarom tvistadt varit; deröfver kammar collegium med infordradt utlåtande i underdånighet inkommit; med Kongl. Maj:ts högsta domstol besluten. Gifven Stockholm den 2 November 1826.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas handlingarne i denna sak, jemte hvad parterne å ömse sidor, hvar för sig, till vinnande af ändring i underdånighet anfört och kammar collegium i Dess underdåniga utlåtande yttrat; och ehuruval ostridigt är, att kronan, som af fordno ägt den jord, hvaraf sökande byamännen nu äro med skattemanna rätt innehafvare, också tillika ägt det fiskevatten, hvaraf sådan jord varit omgifven; dock alldenstund kronan sedermera, tid efter annan, till enskildte personer öfverlåtit sin ägande rätt till jorden, men dervid icke gjort något undantag eller förbehåll i afseende på fiskerättigheten, hvilken således, och enär hvarje jordägare, enligt 12 kap. 4 § Jorda Balken och Kongl. Fiske stadgan den 14 November 1766, äger vatten och fiske efter sin bohlstad och rågång, måste anses hafva åtföljt de öfverlätne hemmanen, ibland hvilkas härligheter den jemväl påtagligen varit vid skattens och andre tyngders bestämmande afsedd och påräknad, hvartill slutas kan, ej mindre af Kongl. Maj:t den 19 December 1695, i afseende på då förehafd rotering till knecktehåll för Westerbottens regemente, till roterings commissionen affätne skrifvelse, hvaruti omförmäles bland annat, huru som hvarje bys förmoner till lax hafs och notfiske blifvit i beräkning tagne, än ock af den, för Westerbotten den 23 Augusti 1773 utfärdade skattdägnings method, som stadgar, att hemmanen för husbehofs fiske utgöra 1½ öre smt för hvarje tunnlands utsäde och hvilken afgift i jordeboksräntan ingår; fördenskull, och som å Kongl. Maj:ts och kronans sida med lagliga skäl icke visadt är, att fiske efter sik och annan mindre fisk i Torneå elf varit kronan af ålder förbehållet, deremot fastmera förekommer, dels att Kongl. Maj:ts befallningshafvande fastän vårdare af kronans rätt likväl genom resolution af den 24 Julii 1765 förklarar, det allmogen ägde nyttja sikfisket efter sin land och strand, såsom af ål-

der skett, dels ock att Kongl. Maj:t, uti resolution den 9 December 1769 och bref till kammar collegium den 4 November 1772, gifvit förklaranden som utmärka, att icke ifrågakäldt vore, det ju byamännen sjelfve ägde rätt till fiske efter sik och annan mindre fisk i nämnde elf vid deras land och strand; alltså, och då, för pröfningen af ifrågavarande emellan kronan och skatteman uppkomne tvist, hinder desto mindre kan möta af de åtgärder och beslut, hvilka af kronan varit tagne under det uppkomne stridigheter om fisken ännu varit i oeconomisk väg behandlade, som äfven å kronans sida, ägande rätts tvisten om desse fisken, bland andra blifvit till domarens pröfning hänskjuten, pröfvar Kongl. Maj:t rättvist, att med ändring af hofrättens öfverklagade dom, förklara de sökande byamän, hvilka med skattemanna rätt besitta sin jord, berättigade, att under fulläggande rätt, men för öfrigt i den ordning, som med lag och ofvan åberopade Fiskeri stadga instämmer begagna ifrågavarande fiske inom deras rågång och vid de stränder, till hvilka deras innehafvande land sig sträcka, för hvilken fiskerättighet, enär den ansetts sjelfva hemmanen tillhöra, någon annan afgift, än den skatt som desse sednare åtföljer, icke äger rum. Det vederbörande hafva sig att ställa till underdånig efterrättelse.

Under Kongl. Maj:ts secret.

(L. S.)

J. Nordenfalk.

Dom emellan Kongl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Korpikylä, $\frac{1}{2}$ Kuckola, Helsingbyns, Öfver och Neder Wajakala och Witzaniemi byamän, å den andra, ömsom sökande och svarande.

Vidimeras.

Ex officio:
P. R. Ferlin.

Enligheten med vidimerade afskriften, bestyrka:

J. M. Porthan.

N. Ekström.

N:o 128.

Hans Kejsrerliga Majestäts nådiga utslag den 18 Juni 1831,
angående olaga fiske i Torneå elf.

Hans Kejsrerliga Majestäts utslag på de besvär kronofogden i Torneå härad collegii assessoren Jakob Heickell å tjenstens vägnar i underdånighet anført öfver hofrättens i Wasa den 21 Julii sistlidet år afgifne utslag, rörande Heickells vid härads rätten i Neder Torneå socken utförde påstående om ansvar å bönderne Abraham Niskala, Pehr Franti, Johan Kieri, Henrik Mäki, Adam Auno, Olof Nära, Hans Nära, Pehr Heikilä, Abraham Palo, Jakob Husa, Johan Wälimaa, Pehr Håhl, Mickel Pasu, Jakob Mäkikallio, Isak Rautakallio (Rantakallio ?) och Erik Seippä, alle från Kuckola by i berörde socken, för det de hade år 1829 före den 10 September, och således under krono lax-fiske tiden, idkat fiske uti Gyllhä eller Kuckola fors i Torneå elf; hvarom häradsrätten genom särskildt utslag den 24 derpå följande October förklarar Abraham Niskala och hans medparter förvunne, samt förty, i stöd af 1 § XVIII Cap. B. B. och landshöfdingens i Uleåborgs län den 2 October 1815 utfärdade kungörelse, dömt dem att en hvar böta femtio daler silfvermynt med tjugufyra rubel silfver, till treskiftes emellan kronan, häradet och åklagaren collegii assessoren Heickell, eller att vid saknad utväg att dessa böter betala, hållas sexton dagar i fängelse vid vatten och bröd, derå hofrätten, hvarest Abraham Niskala och hans medparter sig besvärat, medelst ofvanberörde utslag sig utlåtitt; och alldenstund Neder Torneå sockens allmoge, på sätt häradsrätten i protocoll för den 30 April 1788 utvisade, vid derom väckt fråga inför bemälde rätt förklarar att regala laxfisket i Torneå elf årligen började i medlet af Junii och slutade den 24 eller 25 Julii, samt att allmogens enskildta strandfisken efter sik och harr då skulle vidtaga och fortfara till den 9 eller 10 September; fördenskull och då häradsrätten genom utslag den 21 November 1788, samt lagmansrätten i Wester Norrlands

lagsaga, medelst dom den 15 Oktober 1789, i anledning af den tvist som uppstått emellan de å bägge sidor om Torneå elf befintelige Helsingby, Korpikylä, Karungi, Kuckola, Öfver- och Neder-Wojakala och Påta byamän å ena, samt Kongl. svenska kronan å andra sidan, funnit nämnde byamän berättigade att idka fiske uti deras intill sagde elf stötande stränder, utan att de vore pligtige till annan afgift derföre än den deras skattehemman åtföljde; alltså och ehuru vad blifvit anmäldt emot lagmansrättens omförmälde dom, och laga kraft vunnen åtgärd uti denna tvist före storfurstendömet Finlands förening med kejsaredömet Ryssland icke blifvit meddelad, har hofrätten ansett Abraham Niskala och hans medparter kafva förebragt sådane skäl till det öfverklagade fisket, att de icke kunde till ansvar derföre fällas, och i följe deraf befriat dem från de af häradsrätten dem ådömda böter. Uti hvilket utslag collegii assessoren Heickell om ändring i underdånighet anhållit, hvaröfver Abraham Niskala och hans medparter blifvit hörde och i underdånighet sig förklarar, äfvensom hofrätten med affordradt underdånigt utlåtande inkommit. Gifvit uti Kejsrerliga Senaten för Finland och Dess justitiæ departement i Helsingfors den 18 Juni 1831.

Hans Kejsrerliga Majestät har i nåder låtit sig besvärshandlingarne i detta mål föredragas och finner, i anseende till sakens närvarande skick och hvad deruti förekommit, svaranderne icke kunna fällas till ansvar för ifrågavarande åtgärd, hvarföre det kommer att vid den af hofrätten dem i målet tillagde befrielse förblifva. Det alle som vederbör, till underdånig efterrättelse länder.

I Hans Kejsrerliga Majestäts Höga Namn
Dess tillförordnade Senat för Finland

I. W. Hisinger. Carl A. Avellan.
J. W. Edenheim. (L. S.) C. G. Hising.
Carl. Fredr. Richter.

Afskriftens enlighet med höga originalet besanna:
J. A. Hjulberg. K. A. Hjulberg.
Enligheten med vidimerade afskriften bestyrka:
J. M. Porthan. N. Ekström.

N:o 129.

Hans Kejsrerliga Majestäts nådiga utslag den 8 Maj 1837,
angående olaga fiske i Torneå elf.

Hans Kejs. Maj:ts utslag på de besvär herr krono läns-
mannen Ångelin i underdånighet anført öfver hofrättens i
Wasa den 28 October sistlidet år gifna utslag uti ett af ho-
nom vid häradsrätten i Öfver Torneå socken utfördt och vi-
dare hos hofrätten fullföljdt mål, angående yrkat ansvar å
bönderne Salomon Olkuri och Henric Heickilä från Helsingby
och nämnde socken, för det de hade natten emot den 29:de
Juni 1835 olofligen idkat fiske i Meripudas gren af Torneå
elf; hvarom häradsrätterne efter föregången undersökning,
genom utslag den 23 Martii nästlidet år sluteligen sig utlåt-
it och väl ansett utredt vara, att Salomon Olkuri och Henric
Heickilä 1835 om sommaren, medan krono fisket i Torneå
elf fortfarit, förträttat notdrägt i sagde gren af elfven; men
som det icke kunnat visas att kronan eller dess rätts inne-
hafvare derigenom blifvit i sina rättigheter förnämade, och
jordägarenes rätt till fiske under egna stränder deremot vore
grundad ej mindre å häradsrättens den 21 November 1788
afkunnade utslag och lagmansrättens i Westerbottens lagsaga
dermed sammanstämmande dom af den 15 October 1789,
hvilka ehuru icke laga kraft vunne likväl ej kunde lemnas
utan afseende, än ock å förordnandet uti 3 Cap. 1 § sista
momentet af Kongl. Stadgan den 14 November 1766, alltså
har häradsrätten icke funnit skäl, att Olkuri och Heickilä
till ansvar i saken falla; derå hofrätten till hvars pröfning
länsmannen Ångelin medelst besvär öfverlemnade målet, ge-
nom ofvannämnde utslag förklarar honom icke hafva anført
skäl till ändring i häradsrättens omförmälte utlåtande, utan
detsamma fastställt samt fällt länsmannen Ångelin för
det han, uti sin till hofrätten ingifne besvärsskrift, hade
emot häradsrätten nyttjat otjenligt skrifsätt, att enligt 7 §
14 Cap. R. B. böta 10 daler silfvermynt eller 4 rub. 80 kop.
silfver, hvilka skulle fördelas emellan kronan och advokat

fiskals embetet i hofrätt, eller vid bristande tillgång, af Ångelin afsittas med fängelse, dock icke (vid) vatten och bröd, i åtta dagar; uti hvilket utslag länsmannen Ångelin i underdånighet anhållit om ändring. I anledning hvaraf Salomon Olkuri och Henric Heickilä blifvit hörde och underdånig förklaring aflemnad samt hofrätten med affordradt underdånigt yttrande inkommit, hvarutom apothekaren i Torneå stad M. Hougberg, för sagde stads magistrat och äldste, såsom delägare i krono fisket uti Torneå elf, uti särskildt ingifven skrift i underdånighet fört klagan öfver härads och hofrättens ofvan berörde förfarande. Gifvet uti Kejsrerliga Senaten för Finland, Dess justitiæ departement i Helsingfors den 8:de Maj 1837.

Hans Kejsrerliga Majestät har i nåder låtit de underdåniga besvären jemte nyss nämnde underdåniga klagoskrift samt öfriga till saken hörande handlingar Sig föredragas och af dem inhemtat att väl särskilda tvister vederbörande emellan härförinnan varit, tid efter annan, väckte, angående fisket i Torneå elf, men att något sluteligt bestämmande deraf, om och i hvad måtto den, uti 3 Cap. 1 § och sista momentet af kongl. stadgan och ordningen, gifven den 14:de November 1766, strandägarne i allmänhet förunnade fiskerätt uti strömmar der vissa fiskelag äro kronan förbehållne, bör anses vara i afseende å berörde elf, antingen genom det af parterne i denna sak åberopade och företedde kongl. brefvet af den 13 Sept. 1791 eller andre i samma ämne utfärdade författningar inskränkt, likväl ännu icke i laga väg tillkommit; hvarföre och då frågan härom lagligen icke kan i sammanhang med förevarande åverkans mål komma under pröfning, Hans Kejsrerliga Majestät uti ett sådant sakens skick, i nåder finner svaranderne Salomon Olkuri och Henric Heickilä icke höra, för den åtalade notdräkten i Meripudas gren af förenämnde elf, till ansvar fällas, samt pröfvar förty skäligt att, på denna grund låta vid häradsrättens och hofrättens öfverklagade domslut förblifva; vederbörande dock obetaget att genom särskild rättegång i laga ordning söka omförmälte bestämmande utverka, så framt de anse sig dertill befogade.

Hvad åter angår krono länsmannen Ångelins anhållan om befrielse från de honom i ofvanstående måtto ådömde böter; så emedan enligt kongl. förordningen den 22 November 1749 ålegat Ångelin, att till bevarande af sin talan härtinnan utbetala eller i landtränteriet nedsatta berörde böter samt bevis deröfver de underdåniga besväran bifoga, eller i fall af oförmögenhet dertill sådant behörigen styrka och borgen för böterne bilägga, men Ångelin allt detta försummat; ty vill Hans Kejsrerliga Majestät icke till pröfning upptaga hvad Ångelin anfört till ändrings vinnande i hofrättens öfverklagade utslag i denne del, dervid äfven alltså kommer att bero. Och äger den af förklaranderne förordade ersättning för deras kostnader hos Hans Kejsrerliga Majestät, i anseende till saken, icke rum. Det alle, som vederbör, till underdånig efterrättelse länder.

I Hans Kejsrerliga Majestäts Höga Namn,

Dess tillförordnade Senat för Finland.

A. Mellin.	Henric Ervast.
G. v. Kothen.	(Sigill.) A. F. R. de la Chapell.
I. P. Winter.	Ernst Fredr. Brander.
	Carl. Fredr. Avellan.

H. K. Maj:t utslag på krono länsmannen J. F. Ångelins underdåniga besvär.

N:o 130.

**Hans Kejsersliga Majestäts nådiga utslag den 24 Oktober 1848,
angående olaga fiske i Torneå elf.**

Hans Kejsersliga Majestäts utslag på de besvär kronolänsmannen Fredrik Mauritz Hellman, i underdånighet an- fört öfver hofrättens i Wasa den 29 nästvikne Maj gifna ut- slag, rörande Hellmans, å sysslans vägnar, vid häradsrätten i Öfver Torneå socken utförda, och genom besvär i hof- rätten fullföljda, påstående om ansvar å bönderne Isak Jo- hansson Heikka, Isak Johansson Kiviniemi, Johan Isaksson Wittiko och Pehr Salomonsson Ajo från Helsingby i nämnde socken, för det de hade sistlidne år, sedan arrendatorerne af det kronan förbehållna laxfiske i Torneå elf börjat slik fångst för året derstädes idka, och allt fiskande i elfven så- ledes hade varit andra enskilda personer förmenadt, natten mot den 28:de Junii, uti den så kallade Meripudas gren af sagde elf, förehaft notdrägt, såsom ock att den af bemålde tilltalade för tillfället begagnade not och båt, hvilka Hell- man tagit i beslag, men dock mot borgen återlemnadt, kunde förklaras förbrutne; uti hvilket mål häradsrätten, genom ut- slag den 3 Mars innevarande år, sig yttrat, och funnit Isak Heikka, Isak Kiviniemi, Johan Wittiko och Pehr Ajo väl vara, genom eget erkännande, om det åtalade fisket för- vunne; dock som ofvanberörde gren af elfven låge närmast emellan Helsingby landet och på Finska sidan om kungs- ådran, eller riksgränsen emot konungariket Sverige, belägne holmar, tillhörande dels Finska dels Svenska inbyggare, af hvilka de senare likväl icke egde rätt till det invid hol- marne varande fiskevatten, som derföre vore att anses så- som närmast boende Helsingby hemmans ägares strandfiske; alltså och emedan, der vissa fiskeslag i strömmar vore kro- nan förbehållne, kronofisket enligt 1 § 3 kap. i kongl. stad- gan och ordningen för fiskerierne, gifven den 14 November 1766, icke finge hindra strandägare att i samma vatten an- nat fiske idka, och skattehemmans ägare vid Torneå elf, ge-

nom häradsrättens i Neder Torneå och Carl Gustafs sock- nar utslag af den 21 November 1788 och lagmansrättens i Westerbotten den 15 October 1789 gifna dermed samman- stämmande dom, hvilken, hvarken före Finlands förening med kejsaredömet Ryssland eller sedermera i Finland, undergått ändring, vore vid sin strandfiskerätt bibehållne, samt för öfrigt icke visas kunnat, att sagde rättighet, genom i laga väg tillkommen författning, blifvit inskränkt, eller att in- tressenterne i laxfisket, genom det öfverklagade fiskandet, ens förnärmats i sina rättigheter, har häradsrätten förklaradt de tilltalade icke kunna till ansvar för sin åtgärd fällas; vid hvilken utgång af saken, den, i ofvanstående måtto, dem affordrade borgen jemväl till sin verkan upphäfdes; hvarefter hofrätten, till hvars pröfning åklagaren Hellman öfverlemnadt målet, genom ofvannämnde utslag, funnit honom icke hafva anført skäl till ändring i häradsrättens omför- mälte utlåtande, hvilket af hofrätten förty gillats; derutöf- nan kronolänsmannen Hellman om ändring i underdånighet anhållit, i anledning hvaraf Isak Heikka, Isak Kiviniemi, Johan Wittiko och Pehr Ajo blifvit hörde och i underdå- nighet sig förklaradt, samt hofrätten med affordradt under- dånigt utlåtande inkommit. Gifvet, uti Kejsersliga Senaten för Finland och Dess justitiæ departement i Helsingfors, den 24 October 1848.

Hans Kejsersliga Majestät har i nåder låtit de underdå- niga besvären jemte öfriga handlingar i målet Sig föredra- gas och som, ehuru särskilda tvister vederbörande emellan, redan härförinnan varit tid efter annan väckte, angående fi- sket i Torneå elf, något slutligt bestämmande, hvarigenom den, i ofvanåberopade kongl. stadga och ordning af den 14 November 1766, strandägare i allmänhet förunnade fiskerätt uti strömmar, der vissa fiske slag äro kronan förbehållne, skulle, i afseende å berörde elf, blifvit inskränkt, likväl ännu icke i laga väg tillkommit, och frågan härom lagligen ej eller nu, i sammanhang med förevarande åverkansmål, kan komma under nådigt bepröfvande, finner Hans Kejsersliga Majestät, i sakens närvarande skick, svaranderne Isak Heikka, Isak Kiviniemi, Johan Wittiko och Pehr Ajo icke kunna

för den åtalade notdräkten i Meripudas gren af sagde elf till ansvar fällas, samt pröfvar förty skäligt låta vid häradsrättens och hofrättens öfverklagade domslut förblifva. Vederbörande likväl obetaget att särskilt i laga ordning söka ett slikt bestämmande utverka, om de dertill tro sig befogade. Det alle, som vederbör, till underdånig efter rättelse länder.

I Hans Kejsrerliga Majestäts Höga Namn,
Dess tillförordnade Senat för Finland.

A. Mellin.	G. v. Kothen.
A. Fr. R. de la Chapelle. (Sigill.)	W. Forssman.
August Lohman.	O. Rehbinder.

Robert Ax. Hisinger.

H. K. Maj:ts utslag på kronolänsmannen Fr. Maur. Hellmans underdåniga besvär.

Enligheten med höga originalet bestyrka:

Carl Ehrström.	A. J. Nyman.
Provincial läkare.	Kapellan.

Med den bestyrkta afskriften lika lydande, intyga:

J. M. Porthan.	N. Ekström.
----------------	-------------

N:o 131.

Transsumt af Kongl. Maj:ts skrifvelse till kammar collegium den 22 Mars 1850, angående dispositionen af kronofiskena i Sverige.

(Afttryckt ifrån „Svensk Författnings-Samling“ för 1850, N:o 43.)

Hvad sålunda förekommit hafve Wi i nådigt öfvervägande tagit, samt dervid, med anledning af ej mindre Rikets Ständers nu ifrågavarande underdåniga skrifvelse, än Edert förslag till framtida reglering af kronofiskena, pröfvat skäligt i nåder förordna:

1:o Att i afseende å alla fisken, som af ålder eller på grund af särskilda resolutioner, emot bestämd taxa eller afgift, begagnas af vissa hemmansinnehafvare, byalag eller menigheter, eller äro tjenstemän till begagnande upplåtna, vederbörande skola för framtiden bibehållas vid deraf nu egande dispositionsrätt, så vida densamma icke är till vissa år bestämd, i hvilket fall efter samma tids förlopp förfares på sätt angående utarrenderade fisken här nedan stadgas; viljande Wi hos Rikets näst sammanträdande Ständer föreslå, att, till vinnande af förenkling i jordeböckerne och räknenskaperne, de af dessa fisken, som åtfölja vissa hemman, likväl med undantag för de endast på vissa år upplåtna, måtte få med samma hemman helt och hållet förenas och ifrån jordeböckerne uteslutas, emot det att för dem nu bestämda taxor eller afgifter tilläggas hemmanens räntor;

2:o Att, med undantag af de skälfisken, hvilka äro skatlagde eller om hvilkas disposition för vissa behof särskildt finnes stadgadt, alla öfriga för närvarande utarrenderade dylika fisken, i den mån gällande arrende-kontrakter tilländagå, böra, på grund af 1 Cap. 8 § i 1766 års Fiskeri-Stadga, till allmänt begagnande frigifvas och ifrån jordeböckerna afföras.

3:o Att ej mindre de större laxfiskena, hvartill böra hänföras sådane, som under de trenne sednaste arrende-perioderna per medium gifvit i årligt arrende fem tunnor lax och derutöfver, än ock de strömmingsfisken, för hvilka, efter lika beräkningssätt, femton tunnor strömming eller derutöfver blifvit i arrende erlagde, skola för kronans räkning bibehållas och enligt hittills gällande föreskrifter utarrenderas;

4:o Att alla öfriga för närvarande utarrenderade fisken, för så vidt icke i något fall särskildt derom stadgas, skola, med iakttagande af de föreskrifter, som i sådant afseende här nedan i nåder meddelas, under skattemannarätt försäljas, hvarvid för de fisken, som äro belägna vid särskilda hemmans eller byalags stränder, i förra fallet hemmansinnehafvarne och i det sednare byalagen skola ega optionsrätt till deras inlösande för hvad därför vid auktion bjudes och finnes antagligt; börande, i händelse berörde optionsrätt begagnas, fiskena derefter förenas med vederbörande hemman eller byar och ifrån jordeböckerne afföras, emot det att därför belöpande ränta under särskild titel tillägges hemmanens eller byarnes räntor;

5:o Att sådane fisken, som äro obefintlige eller blifvit i behörig ordning utdömde, eller ingått i hemmans skattläggning, eller ock, enligt anställda syner, befunnits odugliga och således icke vidare kunna begagnas, böra ifrån jordeböckerna afföras; hvarjemte. beträffande de till utarrendering afsedde fisken, hvilka fastän icke nyssberörde förhållanden med dem inträffat, likväl äro af sådan beskaffenhet, att vid flere förnyade auktioner anbud derå icke erhållits, hvadan de för närvarande finnas obegagnade, Wi, enär, under sådane omständigheter, det vore utan ändamål och olämpligt att dem skattlägga och till försäljning utbjuda, vilje, med föranledande jemväl af derom uti Rikets Ständers nu ifrågavarande skrifvelse gjord begäran, till Rikets näst sammanträdande Ständer föreslå, att de fisken, hvarmed berörde förhållande inträffar, må ur jordeböckerne afföras: börande emellertid ytterligare arrende-auktioner å dem ej anställas;

6:o Att för de fisken, som skola skatteförsäljas, rän-

tan bestämmas till medelbeloppet af arrende-afgifterne under de trenne sista utarrenderings-perioderne, der så många förekomma, och för dem, som endast varit tvänne gånger under arrende upplåtne, efter medium af dervid erlagde afgifter; men för alla andra genom skattläggning i enlighet med de af Eder föreslagua grunder; börande räntan för hvarje fiske, i följd häraf, utsättas uti persedlar eller penningar i likhet med hvad för arrendet iakttagits, hvarvid bråktal äfvensom runstycken, der räntan utsättes i penningar, böra uteslutas;

7:o Att auktioner å de fisken, som skola försäljas, böra vid lämplig tid före nu gällande arrendens utgång, efter behörigt kungörande ej allenast uti de län, der fiskena äro belägna, än ock i de nästgränsande, på sätt I föreslagit, förrättas å samma dag inför Vår befallningshafvande och i socknestugan eller å annat lämpligt ställe inom den församling, der fiskena äro belägna, hvarefter I egen att pröfva de skeende anbudens antaglighet och, der de godkännas, utfärda skattebref, för hvilka annan lösen, än den för resolutioner stadgade, icke må beräknas; börande uti skattebrefven intagas det förbehåll, att kronan icke ikläder sig annan hemulskyldighet, än återbäring af skatteköpskillingen;

8:o Att, om hemmansinnehafvare eller byalag vill begagna den uti 4:de punkten omförmälde optionsrätt, anmälan derom bör göras hos Vår befallningshafvande inom tre månader efter auktionen, hvarje månad till trettio dagar räknad, vid äfventyr att berörde rättighet annars anses förfallen;

9:o Att, om inopare af fiske det åstundar och vid auktionstillfället anmäler, I egen att, då skäligen anledning dertill förekommer, medgifva skattelösens erläggande under loppet af sex år med en sjettedel årligen; börande, i sådan händelse, iakttagas, hvad genom Vår nådiga kungörelse den 15 December 1848 är föreskrifvet för de fall, då anstånd med skattelösen för kronohemman beviljas; i följd hvaraf borgens ställande icke, på sätt I föreslagit, erfordras; samt

10:o Att i afseende å de i sednare tider anlagde fisken, som antingen bero på vidare pröfning eller för hvilka

frihetsår äro bestämda, allt efter den disposition deraf, som egt rum, antingen till begagnande af vissa hemman eller till framtida utarrendering, skall tillämpas hvad i det föregående är föreskrifvet.

Slutligen hafve Wi funnit godt i nåder förklara, att i fråga om framtida utgörande eller förvandling af de räntor, som i persedlar varda bestämda för de fisken, hvilka skatteförsäljas, kommer att lända till efter rättelse hvad af Oss och Rikets Ständer i afseende å ordinarie räntorna kan varda förordnad.

Meddelande Eder detta till svar samt Eder egen och vederbörandes underdåniga efter rättelse, låte Wi de af Eder till Oss insända fiske-förteckningar och öfriga handlingar Eder härhos återställas, och Wi befalle &c. Stockholms slott den 22 Mars 1850.

OSCAR.

A. P. Sandströmer.

N:o 132.

Guvernören A. Lavonius' resolution den 7 Juni 1851, angående ordnings upprätthållande vid Kyrknära laxfiske uti en gren af Torneå elfs utlopp.

Protokoll fördt vid i laga tid pålyst kyrkostämma med NederTorneå socken, å kyrkoherdebolet derstädes, den 3 Maj 1851.

§ 23.

Samtliga intressenterne uti det så kallade Kyrkonära laxfisket uti en gren af Torneå elfs utlopp, hvilka intressenter utgöras af Påta och Björkö byamän i denna socken, hade på någre intressenters begäran, blifvit till denne dag sammankallade för att öfverlägga och besluta om åtgärder till förekommande af de oskick som vid berörde fiske, hvilket idkas med en pata och en not, inrotat sig. I anledning häraf tillstädeskommo nu större delen af desse intressenter, hvilka efter öfverläggning beslöto, att vid hvarje års början, förän fisket börjar, utse tvänne uppsyningsmän en från hvardera byalaget, hvilkas åliggande är, vaka deröfver att olaga fisken i elfsmynnet icke föröfvas: att patan utslås på af dem kungörande dag; att en hvar intressent anskaffar dugliga bragder, båtar och fiskare; att företaga hvarje vecka under fiske tiden minst en resa hvardera jemte manskap till elfsmynnet, för att efterse olaga fiskare och desses fiske bragder, om de öfverkommas, konfiskera, samt att fisket i patan och med noten med ordning efter uppsyningsmäns befallning verkställes; att uppsyningsmännen genast skola, på den försumliges bekostnad, lega hvad som brista kan uti patning, m. m. och ersättningen derföre af den treskandes andel i fångsten, utan vidare omgång, uttaga; samt att uppsyningsmännen, såsom aflöning, skola för hvar sin dag erhålla, om fångsten ej gör mer än tio laxar, fem skålpund färsk lax, derest flere än tio till och med femtio laxar erhålles ett halft lispund, och då fångsten öfverstiger femtio laxar ett lispund.

Till uppsyningsmän för denna sommar utsågos härvid,

för Björkö by, förre bonden Michel Nätsaari och för Påta by, förre bonden Johan Ekman.

Jemte det föreskrefne protokoll härvid genast justerades och till riktigheten erkändes, uppdrogs kronolänsmannen Hjulberg att hos herr gouverneuren öfver länet å desse öfverenskommelser å laxfiske intressenternes vägnar söka högvederbörlig stadfästelse. Och tillsades härvid af undertecknad ordförande att den eller de som trodde sig hafva fog att häröfver sig besvära, skulle hos herr gouverneuren öfver länet, vid besvärs talans förlust, sednast inom trettio dagar härefter, sine besvär ingifva:

På socknestämmans vägnar:

C. A. Castren.

P. L.

Nils Kaprali.	Johan Mäkikortila.	Johan Blomster.
Bomärke.	Bomärke.	Bomärke.
Johan Heikurainen	Matts Luodenpää.	Henrik Kohre.
Bomärke.	Bomärke.	Bomärke.
Johan Erik Esko.		
Bomärke.		

L. S.

C. A. Hjulberg.

Resolution.

Den af Påta och Björkö byamän i allmän kyrkostämma i Neder Torneå socken den 3 sistlidne Maj under § 23 af protokollet träffade och samma dag justerade öfverenskommelse angående uppsyningsmäns öfver ordning vid såkallade Kyrkonära laxfiske tillsättande och deras befattning, finner jag skäligt gilla och stadfästa, såvid fremmande mäns rätt derigenom ej förnärmas.

Den härmed missnöjde eger söka ändring deri genom till Hans Kejsersliga Majestät i underdånighet ställda besvär, hvilka tillika med alla de handlingar och bevis, som deri åberopas, skola inlemnas till ekonomie departementet af Kejsersliga Senaten för Finland inom nittio (90) dagar efter styrkt delfående häraf, Uleåborgs lands kansli den 7 Juni 1851.

A. Lavonius.

Leonh. Pentzin.

Uppå i sådant afseende pålyst kyrkostämma, är denne resolution i dag tillställd Påta och Björkö byamän. Neder-Torneå den 22 Juni 1851.

På kyrkostämmans vägnar.

C. A. Castren.

Adam Miuk.	Johan Blomster.	Nils Äijälä.
Bomärke.	Bomärke	Bomärke.

Henrik Mykkälä.

Bomärke.

L. S.

K. A. Hjulberg.

Afskrifternes enlighet med originalerne besanna:

K. A. Hjulberg.

A. T. Hällström.

N:o 133.

Kejs. Wasa hofrätts utslag den 13 Juni 1854, angående Heikinsaarenniva fiskeställe i Tengeliö elf.

(Original.)

Kejserslige Wasa hof-rätts i stor-furstendömet Finland, dom uti ett af lagmansrätten i Uleåborgs lagsaga afgjordt och, uppå förbehållet vad, till Kejserslige hofrätten inkommet mål, emellan kronan, genom hofrätts notarien Robert Hasselblatt, å advocat fiscals embetets vägnar, käreande, och nybyggaren Pehr Adamsson Aittamaa samt bönderne Henric och Johan Henricssöner Krantz, uteblifne svarande, angående Pehr Aittamaas, såsom innehafvare af Aittamaa krono nybygge N:o 11 i Kuivakangas by och Öfver Torneå socken, med biträde af tillförordnad krono ombud, krono länsmannen Fredric Mauritz Hellman, efter föregången skriftlig stemning, vid sagde sockens häradsrätt emot Henric och Johan Krantz utfärda talan, att, såvida desse, under deras Krantz skattehemman i Tengeliö by, orättmätigt begagnade

Heikinsaarenniva fiskeställe i Tengelio elf, men detsamma rätteligen underlydde Aittamaa nybygge, Henric och Johan Krantz kunde förpligtas, nämnda fiskeställe till Pehr Aittamaa afträda; hvaröfver häradsrätten, medelst utslag, den 18 Martii förlidna år, sig yttrat och som guvernörens öfver Uleåborgs län, af Pehr Aittamaa till stöd för sin talan åberopade, den 4 December 1843, meddelade utslag, angående stadfästelse och skattläggning af Aittamaa nybygge, icke innehölle att i fråga komne Heikinsaarenniva fiskeställe blifvit under sagde nybygge skattlagdt; alltså och då Henric och Johan Krantz, intill hvilkas ägande Krantz hemmans ägor fiskevattnet stötte, jemlikt 4 § 3 Cap. uti kongl. stadgan af den 14 November 1766, ägde detsamma nyttja; pröfvande häradsrätten rättvist förkasta käromålet; vid hvilket utslag lagmansrätten, efter å kronans vägnar förbehållet och derstädes fullföljdt vad, genom dom af den 12 påföljande November, låtit bero; emot hvilken dom kronans ombud jemväl förbehållit vad, det tjenstförrättande advocat fiscalen, notarien Hasselblatt, på utsatt inställelse dag i kejserlige hofrätten fullföljt, medelst tvefaldt ingifven ändringsansökning; men hvarken Pehr Aittamaa eller Henric och Johan Krantz hafva tillstädeskommit eller, inom trettio dagar der-efter, förfall för sin utevaro anmält: Gifven i Wasa, den 13 Junii 1854.

Kejserlige hofrätten, som anser svarandernes förfallolösa utevaro, jemlikt kongl. brevet af den 11 Maji 1774, numera icke hindra målets pröfning, har tagit detsamma i öfvervägande och finner käranden icke hafva anfört skäl till ändring i härads och lagmansrätternes motvädjande domslut, hvarvid förty kommer att bero. År och dag som förut skrifvet står.

På Kejserlige Wasa hofrätts vägnar:

O. M. Roschier.

C. R. Hjertman,

(L. S.)

E. A. Montin.

Dom i vädjade målet emellan kronan, kärande och bonden Henric Krantz med flere, uteblifne svarande.

Anm. Advokatfiskalen ansåg skäl icke förekomma att draga detta mål under Hans Kejsersliga Majestäts nådiga pröfning.

Utgifvaren.

N:o 134.

Kongl. Maj:ts dom den 17 Mars 1858, angående strandfiske i svenska skärgården utanför Torneå elfs utlopp.

Kongl. Maj:ts dom, uti den till Kongl. Maj:ts öfverseende från Dess och Rikets Svea hofrätt, genom ordentligt sökande, utan afgift inkomne sak, emellan Kongl. Maj:t och kronan, genom advocat fiscals embetet i bemälda hofrätt, sökande, samt Haparanda stads borgerskap jemte prosten och kyrkoherden Salomon Antman såsom innehafvare af Neder Torneå pastors boställe, tillika med Haparanda, Wuono, Nikkala och Sesgars eller Seitenkari byamän svarande, angående svarandens till Neder Torneå och Carl Gustafs socknars tingslags häradsrätt instemda påstående, att svaranderna måtte varda bibehållne vid de inom deras hemmans områden och vid stränderna af deras holmar belägne så kallade taxerade fisken, utan annan afgift till kronan, än den skatt, som hemmanen ovilkorligen åtföljde, samt att i sammanhang dermed måtte utskiljas och bestämmas, hvilka af omförmälde taxerade fisken borde anses för kronans eller skattmans och boställs innehafvares tillhörighet; uti hvilken sak häradsrätten, efter hållen syn å stället, genom utslag den 20 Juli 1849 bland annat, hvarom nu ej är fråga, sig utlåtitt, att ehuru ostridigt vore, det kronan som af fordno egt den jord, hvaraf förbemälda byamän samt Haparanda stad nu vore med skattemannarätt innehafvare, tillika egt det fiskevattnet, hvaraf jorden var omgifven; dock, som kronan, sedermera tid efter annan till enskilde personer öfverlåtit sin egande rätt till jorden och dervid icke gjort något undantag eller förbehåll i afseende på fiskerättigheten, hvil-

ken således och då hvarje jordegare, enligt 12 Cap. 4 § Jorda Balken och kongl. stadgan om fiskerierna i riket den 14 November 1766 egde vatten och fiske efter sin bostad och rågång tillika med saltsjöfisket inom skärs då de egde strand och holmar deromkring, äfvensom vid öppna hafsstranden och utom skären så långt dess landgrund räckte, samt vid stranden låge och derifrån utlöpte, måste anses hafva åtföljt de öfverlåtna hemmanen, ibland hvilkas härligheter den jemväl påtagligen varit vid skattens och andre tyngders bestämmande afsedd och påräknad, helst Kongl. Maj:ts den 19 December 1695 i afseende å då förehaft rotering till knecktehåll för Westerbottens regemente till roterings commissionen aflåtna nådiga skrifvelse, omförmålde bland annat, hurusom hvarje bys förmåner till lax-, hafs- och notfiske blifvit i beräkning tagne, samt den för Westerbotten den 23 Augusti 1773 utfärdade skattlägnings method stadgade, att hemmanen för husbehofs fiske utgjorde ett och ett halft öre silfvermynt för hvarje tunnelands utsäde, och hvilken afgift i jordeboksräntan inginge; altså och då å kronans sida icke med lagliga skäl visadt vore, att fisket vid ifrågavarande stränder, skär och holmar, varit kronan af ålder förbehållet, utan deremot fast heldre förekomme, att kronan, hvad särskildt anginge hemmanen å Seskar eller Seitenkari, redan den tid då desse hemman anlades, genom tvenne kongl. bref den 15 September 1613 och den 24 Juli 1621 tillförsäkrat innehafvare af berörde hemman oqvaldt åtnjutande af samma hemman med all dess lägenhet och vilkor, med fiske och fiskevatten, i våta och torra, närby och fjerran, intet undantagande; förklarades ofvanbemälde byamän jemte Haparanda stad och innehafvaren af Neder Torneå sockens i Haparanda by belägne kyrkoherdebohl, hvilka alla med skattemanna rätt besutto sin jord, berättigade, att under full egande rätt, men för öfrigt i den ordning, som med lag och åberopade fiskeri stadga öfverensstämde, begagna de fisken, som redan funnos eller framdeles upptäckas kunde inom deras rågång och vid deras stränder, till hvilka deras innehafvande land sig sträckte, samt vid de skär och holmar i skärgården, som deras hemman

tillhörde, för hvilken fiskerättighet, enär den ansetts sjelfva hemmanen tillhöra någon annan afgift än den skatt, som desse sednare åtföljde, icke egde rum; i följd hvaraf svaranderne egde att med förberörde rätt och vilkor begagna fisket vid alla de fasta landstränder samt stränderne af de skär och holmar, som uti häradsrättens i saken hållne synprotokoll för den 11 Juli 1849 voro upptagne såsom en eller annan af svaranderne tillhörige, nemligen Torneå Furuön, Pahaluoto, Wähä Tervakari eller Tervakarin Lehto, södra hälften af Seskarön eller Seitenkari hafsö med dertill belägne skären Pihlaja-kari, Tervakari, Koivukari, Puolan-kankari, Kotalahti eller Hietalahti, Savilahti, Suutari, Suutarinkari eller Grunni, Höytenkari, Ylikari, Iso Hamnskari, Procko, Wähä eller Lilla Hamnskär, Östra Launikari, Tvänne Pitkäkari, Hampuleiviske, Iso eller Stora Tervakari, Wastigrunni eller Wastikari, Ristikari, Tantamannit, Äijänpojanlehto, Haru, Stora och Lilla Knifskär, Katajakari Klaus, Pirtinkari, Wälikari, Stora och Lilla Hepokari, Inakari, Vestra Launikari, Kirveskari, Kalliosaari, Hanhikari, Nikka-grunden, Tirro, Wasikkasaaren kari, Wasikkasaari, Keräsniemi, Sotamasaari, Mustakari, Hipponen, Nappari, Puolineljäätä syltä, Walkomaa, Tinasia, Innaniemi, Munakari, Pitkäkari, Sandasaari, Leskär, Lehtitiburi, Kantotiburi, Revosaari, Nuottelahdenkari, Pirtiluoto, Ahlskäri, Seitenkari, Furuön, Pruiko, Töyrä eller Kukkotöyrä, Koivukari kaita, Pöllö, Pitkakarinkukko, Matalinkari, Harringrundi, norra hälften af Seskarön med deromkring liggande Kuusi Tiburi, Kalkikari, Lehmikari, Wäha och Iso Lehtikari, Puicko Lehtikari, Harrigrundet, Sattila, Karjosikari, Kalkikari, Mustakivi, Lepokari, tvänne Yxkojset och Kraaselingrunni, jemte de flere skär, som hörde till Seskarklubbar, äfvensom vid Iso Sölkä, Israellingrunni och Lehtokivi samt norra ändan af den nära Hampuleiviskä belägne holmen Tirro, dock att, derest någon med urminneshäfd, skattläggning, dombref eller andra ostridiga skäl, kunde visa enskild rätt till fiske omkring de klippor, blindskär och grund, samt vid de land och stränder med skär och holmar, som ofvanbemälde byamän sålunda tillhörde, denna hans rätt vore honom förbe-

hållen, emot det att den som egde land och strand, finge uppbära den ränta eller afgäld, som för ett sådant fiske borde utgå derest icke hvad anginge fisket vid Lilla Hamnskär, Ojala hemman i Mattila skulle för fisket derinvid vara i det allmänna knecktehållet roteradt eller eljest ordentligen till Kongl. Maj:t och kronan skattlagdt, då dervid borde förblifva; Och skulle Haparanda stads borgerskap, prosten Antman, samt ofvanbemälde svarande byamän, till uppgifvet belopp gälda kostnaden för den af häradsrätten verkställda syn å en del fisken; hvarefter Norrbottens lagmansrätt, der ändring i häradsrättens omförmälde beslut blifvit sökt, ej mindre å kronans vägnar i sjelfva saken, än och af dess ofvanbemälde vederparter, så vidt desse blifvit förpligtade att ersätta synekostnaden, genom dom den 3 December 1849 jemte det häradsrättens utslag i hvad det Seskar eller Seitenkari byamäns rätt till fiske vid Seskar eller Seitenkari ö på anförde grunder gillades, i öfrigt sig utlåtitt att som, på sätt häradsrätten jemväl antagit, ostridigt vore, att kronan af fordno egt den jord, deraf Haparanda stad samt Haparanda Wuono och Nikkala byar numera voro innehafvare med skattemannarätt, men deremot det icke blifvit styrkt, att kronan vid den upplåtelse, som kunde hafva skett af berörde jord till enskilde personer, jemväl afhändt sig rättigheten till fiske vid och omkring samma jord eller i afseende på Torneå elf med deri befintlige holmar och skär, der omtvistade fiskena voro belägna, i öfrigt medgifvit någon inskränkning af Kongl. Maj:ts och kronans, enligt fiske stadgan den 14 November 1766, förbehållna enskilda fiskerätt i större elfvar, strömmar, åar och insjöar, der till Torneå elf, hvarest kronan innehade åtskillige andre utarendrade fisken, otvifvelaktigt vore att hänföra, samt det icke kunde antagas för utredt, att omstämda fiskena varit afsedda och påräknade vid bestämmandet af skatt och andra tyngder å ifrågavarande hemman och jord, helst hvad Kongl. Maj:t den 19 December 1695 till roterings kommissionen aflätne skrifvelse och 1773 års skattlägnings method för Westerbotten i allmänna ordalag kunde innehålla derom, att hvarje bys förmåner till lax-, hafs- och not-fiske blifvit

vid roteringen i beräkning tagne, och att hemmanen utgjorde ett och ett halft öre silfvermynt för hvarje tunnas utsäde, icke kunde afse andra förmåner eller fisken, än dem som byar och hemman enligt lag och författningar då tillhörde, eller eljest i laga ordning dem tillagde blifvit, hvilket förhållande icke egde rum med de fisken, hvarom fråga nu vore, utom hvad anginge ofvanberörde vid Seskarö belägne, blefve, då svaranderne således ansågos icke hafva deras talan lagligen styrkt, jemlikt 2 kap. 6 § och 3 kap. 1 § i förut åberopade fiskeristadga, med ändring af häradsrättens utslag i hvad det af Kongl. Maj:t och kronan vore öfverklagadt, det af Haparanda stads borgerskap, prosten Antman, såsom innehafvare af Neder Torneå pastors boställe, samt Haparanda, Wuono och Nikkala byamän till häradsrätten instemda påstående om bibehållande vid de inom deras egande och åboende hemmans områden samt vid stränderna af deras holmar belägna så kallade taxerade fisken, utan annan taxa eller afgift till kronan, än den som hemmanen ovilkorligen åtföljde, af lagmansrätten ogilladt; likasom någon rättighet för Seskar eller Seitenkari byamän till fiske vid de skär och holmar, som lågo omkring Seskar och Seitenkari ö eller ansågos dit hörande, icke kunde dem tillerkännas, och blefve häradsrättens utslag i afseende på kostnaden för syneförrättningen af lagmansrätten gilladt; hvar emot hofrätten, der svaranderne fullföljt vadetalan, genom dom den 9 Juli 1852 sig yttrat, att som det förhållande häradsrätten, efter verkställd syn å stället, antagit såsom utrönt, att nemligen de i häradsrättens utslag uppräknade holmar och skär lyda under svarandernes hemman, samt dels äro belägne inom den till svarandernes fasta område liggande skärgård, dels och utgöra från svarandernes stränder utlöpande eller dermed sammanhängande landgrund, icke blifvit vederlagdt, blefve på de af häradsrätten åberopade grunder, med ändring af lagmansrättens dom, i hvad den öfverklagad blifvit, häradsrättens utslag i sjelfva saken gilladt och blefvo underrätternes beslut i fråga om synekostnaden af hofrätten faststaldt: deruti ändring är vorden i underdånighet sökt, men å svarande sidan bestridd; Och

har Kongl. Maj:ts och Rikets kammar collegium med infor-
dradt underdånigt utlåtande i saken inkommit; Hvarefter
advocat fiskals embetet, med föranledande af den utaf kam-
mar collegium meddelade upplysning, att af ifrågavarande
fisken en del nu mera blifvit från kronans jordeböcker af-
förde och till allmänt begagnande frigifne samt en annan del
åter till skatte försålde, i underdånighet hemställt, huruvida
icke enär det ville synas, som skulle ej allenast, i fråga
om de till allmänt begagnande frigifne fisken, vederbörande
socknemäns, utan äfven hvad angår de till skatte försålde
fisken, desammas nuvarande egares rätt vara af sakens ut-
gång beroende, Neder Torneå och Carl Gustafs socknemän,
äfvensom egarene till nyssberörda skatteköpta fisken, borde
blifva i saken hörde; Med Kongl. Maj:ts högste domstol be-
sluten. Gifven Stockholms slott den 17 Mars 1858.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas de i denne
sak inkomne handlingar tillika med hvad parterne hvar emot
annan, så skriftligen som muntligen, inför Kongl. Maj:ts
nedre justitie revision i underdånighet andragit och påmint,
samt kammar collegii underdåniga utlåtande innehåller;
Och varder advocat fiskals embetets ofvanberörde underdå-
niga hemställan utan afseende lemnad; Pröfvande Kongl.
Maj:t beträffande sjelfva saken rättvist hofrättens dom att
gilla; Det vederbörande hafva att ställa sig till efterrättelse.

Under Kongl. Maj:ts secret.

(Sigill.)

Axel Adlercreutz.

Med originalet lika lydande, intyga:

Victor Krook. Marie Portin.

Rätteligen afskrifvit, bestyrka:

Aug. Castrén. N. Ekström.

No 135.

Klagoskrift till guvernören öfver Uleåborgs län den 30 Maj
1864, angående intrång af svenske undersåtare uti
finske undersåtares fiskerätt.

Ehuru Helsing eller Kainunkylä byamän till höga kro-
nan erlægga visst årligt arrende för idkande af strandfiske i
Torneå elf vid Soverintets holmen kallad „Bockholmen”,
hvarest endast ett notvarp ställe finnes, hafva våra grannar,
riksgränseboerne svenska undersåtare, hvilka ega andel uti
de såkallade regala laxfiske patorna benämnde „Wartusaari”
och „Marjusaari”, förständigat oss, det de för denna som-
mar bestämdt utslå Wartusaari pata å vårt notdragnings-
ställe vid förenämnde holme, eller förflytta patan från sin
bestämda plats omkring 12 verst nedför strömmen. Nu som
detta i allone är lagstridigt, att förflytta patan från det
ställe hvarest densamma blifvit af kronan bestämd, samt vi,
i händelse af en slik flyttning, komme att gå miste om icke
allenast strandfisket, hvartill vi äro lagligen berättigade, utan
och att notvarpstället för alltid genom pålars nedslående m.
m. blir förstörd. Fördenskull och då vi genom ett slikt
förfarande ./- åverkan ./- komme, att gå miste om vårt hus-
behofs fiskevatten, hvarigenom oss tillskyndas en oersättlig
skada; vår allerödmjukaste anhållan vore, det vederbörande
kronobetjente blefve anbefalld att, i händelse svenska un-
dersåtare djerfvas att, af afvundsjuke och illvilja, infinna sig
vid Bockholmen, för att der öfver elfven utslå den såkallade
Wartusaari patan, hvartill de ej ega minsta rätt, han finge
tillstånd, att dem derifrån fördrifva samt arbetet förhindra,
äfvensom att, der anledning finnes, dem för åverkan m.
m. under laga åtal ställa. Med ödmjukaste tillkännagifvande
att, ehuru finnarne ega del uti elfsfisket och Wartusaari lax-
pata, de af den anledning, att patan bestämts vid Bockhol-
men, försåldt sina fiske rättigheter till svenskar. Transsumt
af Torneå elfs laxfiske delningslängd, som utvisar oss ega
rätt till fisket å Bockholmen, samt vittnes bevis deröfver,

att Bockholmen alltid varit Kainunkylä bys fiskevatten, utan att der någonsin laxpata varit utslagen bifogas. Öfver Torneå, den 30 Maj 1864.

Edvard Hirstiö.

Johan Petter Kiviuiemi.

Å egne och öfrige byamäns vägnar.

K. A. Hjulberg.

N:o 136.

Prosten A. Heikel's af kronofogden, med anledning af nästföregående klagoskrift, infordrade utlåtande den 5 Juli 1864.

Till herr kronofogden i Kemi härad.

Med anledning af herr kronofogdens memorial N:o 438 för den 25:te sistförflutne Juni, får jag härmed upplysa, att å landtstället „Torpet” invid Torneå, tillhörigt apothekar Hougbergs arfvingar, finnes en karta öfver laxpatorna i Torneå elf, utvisande deras läge m. m. Denna karta upptager nu i fråga varande Wartosaari pata invid Wartosaari holme (ungefär 11 verst ofvanför Bockholmen, der den nu är utslagen) utan att lemna någon anledning, att den finge flyttas uppåt eller neråt. Vid laxfiske delningen å Hetta gästgifveri den 5:te sistförflutna Juni hade patu-fogden, kronolänsmannen Lingonblad uppfordrat de svenske delägarne i patan, hvilka önskade dess flyttande till Bockholmen, att framvisa några dokument, som berättigade till en sådan flyttning, och hade äfven bland andra herr kronofogden Hacksell, som är försedd med ganska fullständiga handlingar i dessa ärender, framvist alla sina handlingar, men någon sådan rättighet har ifrån dem icke kunnat utredas. Det har väl händt, att Wartosaari pata äfven härförinnan en eller annan gång utslagits ett stycke ifrån det bestämda stället, hvilket dock stundom medfört olägenheter och ska-

dor, så till exempel, då den varit slagen i detta kyrkoherdebols strand, hade strömmen inskurit i den lösa stranden och ganska betydligt af kyrkoherdebolet tillhörig äng rasat i elfven. Vid redan nämnde laxfiske delning hade genom pluralitetens (svenskarne) röster beslutits, att slå ut patan vid Bockholmen, med tydlig afsigt, ett för all tid förstöra finska undersåtarnes der egande fördelaktiga notvarp (hvertill äfven härförinnan af afundsjuke gjorts försök genom nedsänkandet af en gammal med sten fylld båt). Denna sin illvilliga afsigt ha' de ock troget sökt genomföra, i det de, ehuru af patu-fogdarne, kronolänsmännen Lingonblad och Bergdal (i svenska Öfvertorneå socken) tillsagde, att ej pata utöfver kungsådern, helt och hållet tillstängt densamma, samt slagit patan allt intill finska stranden midtuti varpet, icke enligt finnarnes begäran litet ofvanför eller nedanför, lemmande farled för flottor invid svenska stranden, derifrån det blir ytterst svårt och vid ostlig vind nästan omöjligt, att åter slippa förbi de många holmarne till finska stranden, der endast flottor kunna fastgöras, för att införfänt lämpligt vattenstånd och styrmän för den svåra Wuojenoforsen. Såsom de ock skola yttrat, att de icke bry sig om huru mycken fisk de kunna få, utan endast att de finge i sommar förderfva detta notvarp, samt nästa sommar Alkula byamäns vid Karjosaari holme egande notvarp, och har äfven underskrifven hört svenskar hota, att genom hvassa sprängda stenars nedsänkande förderfva det sistnämnda notstället. Att notvarpet genom patans utslagning för alltid förderfvas sker derigenom, att de oaktadt därför varnade icke om hösten upptaga sina pator, hvarken till sten eller pålar, utan qvarlemna patan att genom isgången om våren förstöras, då pålarne afbrutna stadna å botten.

Sålunda söka svenskarne, att förderfva finnarnes fiskeställen, tillagnande sig olagligen och genom näfrätt enskild fiskerätt å finska sidan om riksgränsen, förderfvande finnarnes bragder, om de sig der infinna och utställande utposter, för att observera om kronobetjening dit kallas, då de draga sig undan på egen sida. Om det oaktadt någon not blir öfverrumplad och tagen i beslag, så utlösa de den med den

för fiskande på fremmande rikes område bestämda plikten 4, säger fyra (1), rubel 80 kopek silfver. Sina egna fiskeställen skydda de till exempel genom stenrös utkörda i forsen, utan att akta om farleden för flottorne derigenom blir försvårad; men emot detta ofog hafva dock svenske såg-egare redan väckt fråga.

Hvad serskildt finnarnes rätt till notvarpet vid Bockholmen beträffar, så har detta notvarp af ålder tillhört Kainunkylä (f. d. Helsingby) byamän, men torde de för detta fiske erhållit andelar i regala laxfisket; dock ega de utslag derpå, att de med notar af en viss längd få idka strandrätt äfven under regala fisket, och före detsamma vidtagande om våren torde denna notdragningsrätt allra minst kunna dragas i tvifvelsmål eller sjelfva notvarpet på något sätt genom lagbrott få förderfvas.

Albert Heikel.

N:o 137.

Guvernören G. Alfthan's den 25 Oktober 1864 utfärdade memorial, angående laxpators upptagning i Torneå elf.

Memorial.

Såvida det, enligt landshöfdingarne Malmerfeldts, Carpelans och Ehrenstolpes den 18 April 1767, den 6 November 1783, den 9 Augusti 1786 och den 12 Juni 1818 utfärdade kungörelser, åligger Torneå elfs krono arrende laxfiske bolag, att genast efter kronoarrende fiskets slut för året upptaga fiskepatorne samt å land upplägga till dem hörande virke och sten; alltså bör herr kronolänsmannen, efter bolagsintressenterne, genom kungörelse i vederbörande kyrkor derom, meddelad förståndigan och förelagd lämplig tid, draga försorg om fullgörande på bolagsmännens bekostnad af hvad härutinnan urakflåtits, dock med iakttagande

att herr kronolänsmannen icke utsträcker sin åtgärd utöfver riksgränsen; hvarjemte herr kronolänsmannen har att vid domstol lagligen tilltala och till stadgade viten befordra vederbörande för urakflåtenhet att enligt sistnämnda kungörelse hos magistraten i Torneå och kronofogden eller länsmanen i orten göra påbjuden anmälan om patornes upptagning.

Vidkommande åter herr kronolänsmannens yrkande i memorial af den 18 innevarande Oktober N:o 154 om tillstånd att på egarenes bekostnad upptaga jordegarenes strandpator, har jag till en början remitterat sagde memorial till patuegarenes hörande, och skall framdeles härutinnan meddela närmare yttrande. Uleåborgs lands kansli, den 25 Oktober 1864.

G. Alfthan.

Leonh. Pentzin.

Till herr kronolänsmannen J. Lingonblad.

Vidimeres.

Ex officio:
Leonh. Pentzin.

N:o 138.

Traktat emellan Sverige och Norge å ena sidan samt Frankrike och England å den andra, den 21 November 1855.

(Ratificerad i Stockholm den 30, i Paris den 28 och i Windsor den 29 November 1855.)

Art. I.

Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norrige förbinder Sig att icke till Ryssland afstå, eller med detta Rike utbyta eller tillåta detsamma att besätta någon del af de områden, som äro underlagde kronorne Sverige och Norrige; Och Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norrige förbinder Sig

ytterligare, att icke till Ryssland afstå någon rätt till bete, eller till fiske, eller af hvad annan beskaffenhet det vara må, vare sig på Sveriges eller Norrignes ofvannämnde områden eller vid deras kuster, men att afvisa hvarje anspråk, som af Ryssland kunde framställas, i afsigt att försäkra sig någon af nämnde rättigheter.

Art. II.

I den händelse att Ryssland skulle till Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norrige framställa något förslag eller någon begäran, hvars föremål vore att erhålla, vare sig afståendet eller utbytet af någon som helst del af de områden, som äro underlagde kronorne Sverige och Norrige, eller rättighet att besätta vissa punkter af desse områden, eller medgifvande af rätt till fiske, bete, eller af hvad annan beskaffenhet det vara må på nämnde områden, eller vid Sveriges och Norrignes kuster, så förbinder Sig Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norrige, att ofördröjligen delgifva ett sådant förslag, eller en sådan begäran till Hennes Storbritanniska Majestät och till Hans Maj:t Fransmännens Kejsare; hvaremot sistbemälte Deras Majestäter, å Deras sida, åtaga Sig förbindelsen att till Hans Maj:t Konungen af Sverige och Norrige lemna stridskrafter till lands och vatten tillräcklige att i samverkan med bemälde Hans Maj:ts krigsmakt till lands och vatten motstå Rysslands anspråk och angrepp. Beskaffenheten, styrkan och bestämmelsen af dessa stridskrafter skola, i ofvanförmälte fall, medelst gemensam öfverenskommelse de trenne Makterne emellan fastställas.

Art. III.

Denna Traktat skall ratificeras och ratificationerne skola utvexlas i Stockholm så fort som ske kan.

Till yttermera visso hafva de respective fullmäktige undertecknat och beseglat detsamma med sine anborna sköldemärken; som skedde i Stockholm den 21 dagen i November månad är efter *Christi* hörd, det ett tusende åtta hundra och på det femtionde femte.

Stierneld. Arthur C. Magenis. V:or Lobstein.

(L. S.)

(L. S.)

(L. S.)

Ann. Allidenstund en international reglering af fiskeriförhållandena uti Torneå och Tana gränseelfvar, fastän utaf behovet högligen påkallad och af gränseboerne å ömse sidor lifligt påyrkad, icke kan ävägbringas utan vederbörande regeringars medverkan eller ömsesidiga „medgifvanden af rätt till fiske“, torde Sverige-Norige, såvida denna Traktat skall med noggrannhet tolkas efter bokstafven, icke kunna utan Englands och Frankrikes hörande inlåta sig på en såbeskaffad reglering.

Utgifvaren.

N:o 139.

Bref ifrån konung Erik XIV till Peder Knutsson, angående bland annat anskaffande af salt för kronolaxfiskenas behof. — 1561.

(Afttryckt ur *Arvidsson's* „Handlingar till upplysning af Finlands Häfder.“ Del. X, p. 18—20.)

Oss ähr förekomedt peder knutzson, huru såsom the Rydsche köpmän vthen all försyn drage Botnen vdöffwer och snike vpunder sigh the bäste wildewerck och schinwarer the kunne öffwer kome, Thesligest bliffwer them effther latidt, att the drage vdöffwer grentzen, och sökie effther perler, ther som them helst synes, och bedzte perle fiskie ähr, Szå haffwe wij platt inthet behagh ther till, att the eller någre andre schule drage vp i landett ifrå rätte hampnerne, och ther landz köp göre synnerligen på the förbodne warer, som wij wele haffwe oss förbehåldne, vthen see heller att tu ther medh söker wårt bedzte, Och the som köpzhandelln wele driffwe, måge bliffwe widh Lule hampn, och ther bruke sitt gagn, och icke drage landett twärdt och ände longz egenum, såsom thet här till scheedt ähr, Ther aff komer att Rydzer och annedt sådent selschap vpköpe och slagge tilhope the bedzte schin som ther finnes, Och när wij någedt till wårdt behoff schulle haffwe, thå ähr ther inthet, vthen thet som bäst ähr, komer androm i händer, hwilekitt oss ingelunde länger står till lijndendes Och på thet thu må wethe, hwileke schinwarer, wij wele haffwe förbudh

vpå them wij till vårt behoff alenest wele haffwe bestelthe sende wij tigh ther ett Register opå, här innelucht, och wile attu så widt som tijn Befalningh sigh strecker, schall haffwe ther nöge vpseende medh, att hwarken Rydze köpmän eller andre schule sådene wildwärek vpköpe, vthen thu må them oss tilhände stelle, Men hwadh såsom gemene schinwarer belanger, som ähr Röde Råffwer Vttrer Brune bäffrer, Renshuder, hareschin och andre sådenne, ähr oss föge vm, uthen kunne wäll lijde, att the måge bliffwe till thet gemene bådte, Först att wij medh the schin, som oss ähre tienelige icke bliffwe försnillede, Szåsom wij och vdi lijke måtte wile haffwe förbudet thet Rydzerne effther thenne Dagh icke schole bliffwe effther latidt, att Fiskie effther perler på våre Strömer ther i landett vthen thu må förschaffe tigh någon Swensk, huru thu honom bekomme kan, som ther medh wiste vnghå, och förordne till honom een hoop vnge drenger som kunde läre samme konst aff honom, vm thu icke funne någon annen rådhdhå må thu beslijthe tigh till att become någon Rydz, som wiste rätte sättet till att fiskie effther them vm ähredt, then hunde thu anname i vår besoldningh, och lathe honom läre någre drenger till vårt behoff, hwilcke wij medh peninger och Clåde wile siden vnderhålle, när the sigh thervdinnen flijteligen bruke lathe,

Schall och icke bliffwe tilstادت här effther, att the som vdaff Fwrstendömet, i Finlandh theris handell driffwe, ther i Botnen, schulle ware tulfrije, vthen effther våre undersåther både Stockholms Borgere och andre, giffwe hwar Sextende deell vdaff thet the ther vpköpe i landett, Szå wele wij, att the vdaff Finlandh thet samme och göre schule,

Wij haffwe och förstادت, hwileken stoor schade man tager ther på lax vm ähredt, synnerligen när godh fiskie ähr ähre, för Saltlösse schuldh, att Bänderne vnder tiden icke bekomme så myckitt Saltt som kan förslå till att salthe och förware fisken medh, Szå effther wij haffwe ther godh rådhdh och Empne på, wele wij attu vdi rätten [*tid*] vm ähredt een Saltt i förrådhdh ifrå Stockholm till någre läster (*sic*) hwilekit tu kunde haffwe liggendes till waregärningh vdi the Siöbodher, som vprättede ähre i hampnerne ther i

landett, Och kan tu ther medh sökie vårt gagn och bäste, tillbytendes tigh fisk för thett Saltt som öfwer ähr, när thu behåller allenest, hwadh som till vårt Laxfiske behöffwes, Wij haffwe latidt schriffwe Anders Sigfridson till, att han schall förschaffe vdaff then partzell, så myckitt tu kan tigh wäll medh behielpe, Tw wille förthenschuld fordre ther på, och giffwe tilkenne, hwadh såsom tu kan tänckie i then måtte will ware förnöden

Dat. „Lijnköpungh then 11 Nowembris Anno &c 61.“

N:o 140.

Kongl. Maj:ts den 6 April 1664 allmogen meddeladt „attestatum” uppå Torneå elfs laxtaxa. (Cnf. N:o 104.)

Attestatum för Öfwer Torneå sochen opå deras laxe stadga.

Wij CARL etc. Giöre witterligit, att Oss hafwer vår troo undersåthere, meenige allmogen af Öfwer Torneå sochen underdånigst supplicerat om confirmation på deras wanlige laxe stadga, som i våre och cronones jordeböcker uthj vår räckne cammar effter giord anordning finnes dem wara påfördh; Så aldenstundh alle sådane confirmationer till våre myndige ähr och angående kongl. regering billigt opskjutne äbro; dy hafwe wij dem, detta vårt attestatum i nåder meddeela, att dee i rätten tijdh der om anhållit hafwe, och förmedelst dett samma, dem imedlertidh medh förre der öfwer medh dem gjorde förordning handhafwa och förswara wellat der alle som wederbööre hafwe sig hörsambligen att effterrätta, icke giörendes dem här emot något hinder, mehn eller förfång i någon motto. Till yttermehra etc. Datum Stockholm den 6 April anno 1664.

H[edvig] E[leonora].

P. B[rahe].

G. B[anér].

C. G. W[rangel].

M. G. D[e la Gardie].

G. B[onde].

H. Tawast.

Rätteligen afskrifvet ur 1664 års Riks-registratur in-
tygas. Stockholm i Kongl. Riks-archivet den 1 Nov. 1869.

Ex officio:
Victor Granlund.

N:o 141.

Transsumt af Kongl. Maj:ts resolution den 12 November 1766
uppå krigs-befälets allmänna besvär och ansökningar,
angående Torneå, Kemi och Ijo elfvars laxfisken.

(Aftryckt ifrån *Modé's* Författningssamling, „åttonde delen, til 1767 års
slut“, p. 7332.)

34 §. Anhålles om ändring uti Kongl. Maj:ts den 6
Martii 1765 fäldte nådige resolution, hvarutinnan landshöf-
dinge-ämbetets i Västerbottn den 12 November 1759 gifne
utslag blifvit uphäfvet, och deremot i Nåder tillåtit, at alla
emellan hafsutloppet af Torneå älf och längst ofvanföre
öfver Torneå sockns kyrka, på hela 16 mils längd belägne
mångfaldige laxfiske-ställen skulle mera allmänt nyttjas, och
til någre få fiske-ställen, som redan blifvit utsedde eller
framdeles tjänligare befundne, sammansättas och inskränkas,
då den kostnad eller inkomst deraf faller, på samtelige som
i fisket vilja deltaga, bör repareras, efter hvarje bys eller
hemmans åsatte lax-taxa, för hvilkens riktiga betalande, en
för alla och alla för en böra vara kronan ansvarige, förme-
nandes krigs-befälet, at sådan sammansättning vore stridande
emot grundläggningen af år 1695 års roterings-värk för
Västerbottns regemente, hvaruti de hemman tydeligen näm-
nas och ifrån andre urskiljas, som egenteligen för lax-fisken
blifvit framför andre i soldate-besväret roterade, såsom ock,
at det i nedre Torneå sockn belägne majors boställets rätt
skulle i samma mohn ansenligen komma at lida, hvad dess
styrcka och bestånd för framtiden anginge, som på före-
nämnde sätt indelnings-gifvarnes och rotehållarnes förmåner

försvagas, så vida de äro grundade på deras hemmans lä-
genheter, hvilka vid älf-bräddarne af nedre Torneå sockn
belägne, i brist af skog och andre villmarks fördelar, genom
laxfiske-rättighetens frångående, såsom den förnämsta grund-
pelare för deras rotering, väckeligen skulle blifva de ald-
sämsta.

Uti samma § anmäles äfven Österbottns regementes an-
hållan, at deltagandet i Kemi och Jjo älfvars laxfisken måtte
förblifva såsom det af ålder varit och af Kongl. Maj:t på
Riksens Ständers underdåniga tilstyrkande vid riksdagen år
1747 den 28 Aug. stadfäst blifvit, hälst hemmanen i berörde
socknar skola för laxfisket tillika vara skattlagde, och be-
tala dessutom en viss öfverenskommen arrende-summa; hvar-
före de i bruk varande skulle förlora sin styrcka, at är-
lägga utskylderne til kronan och räntan till löntagaren, samt
boställen aldeles gå under: dernäst något af deras förra an-
delar i laxfisket skulle dem frångå, och de ej få njuta til
godo de förmåner och rättigheter, som kongl. brefvet den 6
Junii 1732 omförmäler.

Kongl. Maj:t finner i nåder, at med Torneå älf lax-
fiske må förblifva vid dess förberörde nådiga resolution af
den 6 Martii 1765, så at delägarne i Torneå älf lax-taxa,
laxfisket derstädes på berörde sätt gemensamt få idka, och
kännas vid så ljuft som ledt.

Beträffande åter Kemi och Ijo socknars laxfisken; så
pröfvar Kongl. Maj:t i nåder, det bägge dessa socknar der-
vid böra bibehållas i bägge socknarnes älfvar, på sätt som
af ålder vanligt varit, enligt kongl. brefvet den 6 Junii
1732 och framledne riks-rådet Philip Schedings bref af den
18 Martii 1618, med den ändring, at de betala lax-taxan
efter markegången, intil dess ref- och skattläggning, enligt
Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 20 November 1756, öfver
desse socknar hunnit för sig gå, såsom ock, att laxfiske in-
teressentskapen bye- eller sockne-vis äro kronan ansvarige,
at den årliga lax-taxa-afgiften, utan någon afkortning, oack-
tadt skada och afsaknad i laxfångsten, som på et eller an-
nat ställe genom stark vårflod och dylika olyckshändelser
somlige år förordsakas kunde, fullt utgår.

N:o 142.

Notis om ett kgl. bref angående Torneå elfs laxarrende af den 21 Juli 1806.

Uti J. G. Branting's Handbok inneh. Svenska författningar 1, 1827, p. 424 läses följande:

Som vid laxfiskets bortarrenderande i Torneå elf d. 9 Martii 1786, officersboställen vid Torneå compagnie af Westerbottens regemente uttryckligen blifvit undantagne från arrendet; så är förklaradt, att, till likhets vinnande emellan tjenstemän vid samma regemente äfven de öfrige boställen, under hvilka fisken af ålder varit nyttjade, dervid tillsvidare måge bibehållas emot gamla taxans erläggande; K. Br. den 21 Juli 1806.

N:o 143.

Kongl. brefvet af den 21 Maj 1810 till kammar collegium, angående arrenden af kronans fisken, färjor, broar, m. m. samt om Torneå elfs laxfiske jemte Nyqvarns qvarn och bro.

(Afttryckt ifrån „Sammandrag af gällande författningar angående Finansverket“. Del. I, häft. 1, Stockholm 1866, p. 176.)

CARL &c. &c. &c. Uti underdånig skrifvelse af den 6:te sistl:ne April anmäla Riksbens Ständer, hurusom de inhämtat nödige underrättelser om alla de Kronofisken, Färjor, Broar och Krogar, med flere dylika Lägenheter, hvilka för Kronans räkning äro, dels på vissa år, dels på obestämda tider utarrenderade: Och att Riksbens Ständer, hvad sådane Lägenheter angår, som på vissa tider blifvit under arrende uplätne, ansedt såsom en följd af redan stadgade Författningar, hvilkas iackttagande vederbörande åligger, att enär nu varande arrenden till ända löpa, Lägenheterne varda

å nyo uppå Allmän Auction uti vanlig ordning genom Eder försorg till den mästjudande under Arrende uplätne på så lång tid, som Författningarne föreskrifva, samt att vidkommande dem, hvilka på obestämd tid äro utarrenderade, ingen anledning förekommit, som, då Torneå Elfis Laxfiske och Nyqvarns Qvarn och Bro undantagas, funnits böra leda till rubbning eller förändring uti hvad de därom ingångne Contract och gifne Förordnanden utstaka.

Beträffande Torneå Laxfiske, som, enligt Kongl. Resolutionen den 13 September 1791, är uplätit till Allmogen uti Torneå soknar uti Ettihundra års tid, emot en årlig Arrende summa af Ettusende R:dr i penningar; Så emedan utrymmet för detta Laxfiske i betydlig mohn torde komma att minskas, sedan någon del af Landet igenom den sidst uprättade Freds Tractaten med Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland blifvit afträdd, hafva Riksbens Ständer funnit häraf följa, att berörde Arrende summa hädanefter icke kan till fullt belopp påräknas, eller med billighet åläggas Arrendatorerne till utgörande: men då Riksbens Ständer icke kunnat bedöma hvad minskning i arrendet derföre skäligen kan ägarum, hafva Ständerne ansedt sådant böra ankomma uppå en af Vår Befallningshafvande i Orten härom uti laga ordning anställd undersökning, hvilken sedermera till Eder pröfning och fastställelse borde öfverlämnas *) — — — — — Detta alt hafve Vi hos Oss uti Nådigt öfvervägande komma låtit; Och som Vi i Nåder bifallit hvad Riksbens Ständer härvid underdånigst blifvit yttrat och hemställt; så vele Vi ock nu i Nåder hafva Eder anbefalt, att iackttaga och till verkställighet befordra det som Riksbens Ständer i ofvanberörde måtto ansedt nödigt. Hvilket Eder — — — — tillkännagifves. Och Vi befalle &c.

*) Enligt med anledning här af uprättad, genom kongl. bref den 27 Juni 1829 till kammar collegium fastställd uträkning eller fisketaxelängd öfver svenske undersåtarnes andelar i Torneå elfs laxfiske och den derå belöpande arrendesumma, utgör denna 493 riksdaler 41 skillingar 8 runstycken banko.

N:o 144.

Uppgift om några kongl. bref, angående kronofisken i Wester- och Norrbottens län.

(Afttryckt ifrån *J. G. Branting's „Handb. inneh. Svenska författningar“, I, 1827, p. 413.*)

Allmogén i Wester och Norrbottens län är skyldig, att utgöra åsatt ränta af fisken i åtskilliga mindre sjöar och strömmar, då k. stadgan den 9 Dec. (*sic!*) 1766 förmår att fisken i stora elfvar, strömmar och insjöar der de af ålder varit och ännu innehafvas, äro kronan förbehållne, och hvar-uti k. br. d. 17 Febr. 1801 och den 13 Martii 1813 jemväl instämma; kgl. br. den 14 Jan. 1817.

N:o 145.

Kejserligt bref till landshöfdingen i Åbo den 18 Dec. 1811, angående arrendets erläggande i ryskt mynt för kronoställen, som under svenska tiden förarrenderats.

(Cnf. följ. N:o.)

ALEXANDER den I Kejsare och Sjelfherrskare öfver alla Ryssar etc. etc. Storfurste till Finland.

Vår ynnest och nådiga bevågenhet med Gud allsmächtig troman öfverste lieutenant och vice landshöfdinge! Då vi till slutelig pröfning förehaft den genom underdånig ansökning hos Oss väkta fråga angående sättet til penninge arrendets erläggande utaf de i svenska tiden utarrenderande boställen, har det ej kunnat undgå Vår nådiga uppmärksamhet att kronan derigenom skulle tillfogas en betydligare förlust om desse boställen genom arrendatorernes försättande uti armod och elände skulle vanvårdas och förfalla; hvar-

före vi, med billigt afseende å i fråga varande arrendatorers rätt och förmån, i nåder funnit godt fastställa och förordna, att contante arrenden för de boställen, som innan den til svenska riksgälds sedlarnes realisation bestämde dag den 29 Augusti 1803 blifvit förarrenderade, skola erläggas i kejserliga banco assignationer efter det förhållande, som emellan dem och svenska riksgälds sedlar är bestämdt; men för de efter realisationsdagen ingångne boställs arrenden böra arrende summorna betalas efter förvandling af svenskt banco till rubels sedlar, kommandes hvad i fråga varande boställs arrendatorer uti contante arrenden för åren 1808, 1809 och 1810 til äfventyrs mera betalt, än hvad nu stadgadt är, att dem genast återställas; hvarom Wi Eder til egen och vederbörandes underdåniga efterrättelse härmed i nåder vilja förståndiga. Och Wi befalle Eder Gud allsmächtig nådeligen. S:t Petersburg den 18 December 1811.

Enligt Hans Kejserliga Majestäts Eget nådiga beslut och i
Dess höga Namn,
Dess tillförordnade regerings conseils oeconomie departement.

C. Fr. Rotkirek.	C. Mannerheim.
H. C. Nordensvan.	C. J. Idman.
H. C. Reutersköld.	G. E. von Haartman.
	T. Langensköld.

Til landshöfdingen i Åbo och Björneborgs län.

Med afskriften af höga originalet lika lydande, intygar:

Jac. Heickell.

N:o 147.

Historisk uppgift att Torneå elfs kronolaxfiske före Sten Sture den äldres tid varit af framfarne konungar gifvet i förläning åt erkebiskopen i Upsala.

Uti „Registratur å publike ärender, som blifvit förhandlade mellan Riksföreståndaren Sten Sture den äldre och Ärkebiskopen Jakob Ulfsson,“ publicerad i „Handl. rör. Skand. Hist.“, XVIII del., Stockholm 1833, p. 183, läses följande:

Thesse eptherscriffne län haffwer Erkebiscopen hafft i förlæning i mang aar Fol. 42.

Westerbotnen renter VII:C (700) marc noget *mindre* *) oc wid LX timber graskin oc eth timber mardskin Thette war renten för æn Torne brændis aff the Rytzer, ær ther oc laxefiske, then som lænet haffwer skal bekostet med not oc folk oc annen kost oc tæring.

Oland.

Item Oland wid III:CLX (360) marc oc wid II læster korn och noget flesk.

Pa tesse II læn haffwer Erkebispens liffs breff under Rågesins clemma oc hauer tom i mang aar hafft.

*) Ordet *mindre* är utstruket, och i dess ställe öfverskrifvet: *pa thet ottende.*

N:o 148.

Transsumt af Kongl. Maj:ts resolution och förklaring uppå allmogens i Sverige och Finland allmänna besvär den 29 November 1756.

(Aftryckt ifrån *Modée's* „Samling af kongl. förordn.“, VI, 1761, p. 4167.)

§ 75.

Kongl. Maj:t kan väl icke bevilja allmogen i Wästerbottn, at ständigt, och alt framgent, få med penningar afbörda sig lax-taxe-afgiften, och at samma afgift må blifva ifrån 16 dal., lindrad och utsatt til 13 och en 3:dje dels dal. s:mt.; men i anseende til förekomne bevekande omständigheter, finner dock Kongl. Maj:t i nåder godt, at förunna dem 10 års prolongation, på det den 29 Aug. år 1746 slutna arrende-contractet, som med innevarande år löper til ända, så at de, under berörde tid, komma at betala för hvarje tunna salt lax, 16 daler, och för hvarje rökt lax, 1 dal. s:mt.

N:o 149.

Transsumt af Svea hofrätts dom den 10 December 1865, angående olaga laxfiske i Torneå elf.

Kongl. Maj:ts och Rikets Svea hofrätts dom uti den af Öfver Torneå sockens tingslags häradsrätt den 29 Mars 1862 afgjorda, efter vad till kongl. hofrätten komma sak, emellan bonden Jacob Ruskola från Kemi och Adolf Fredric Sundbaums eller Pätilas i Witsaniemi by sterbhus delägare — — — — — å ena samt svenska Neder Torneå sockens intressenter i Torneå elfs regala laxfiske — — — — — å andra sidan, hvar emot annan kårande och svarande, an-

gående de af bemälda intressenter — — — — —
Gifven och utfärdad i Stockholm den 10 December 1865.

Nu enär genom hvad sålunda och i öfrigt förekommit är vordet ådagalagdt att laxfisket i Torneå elf af ålder tillhört Kongl. Maj:t och kronan; Ty och som Jacob Ruskola och hans medparter, hvilka medgifvit, att de under omstämda tiden idkat ifrågavarande strandfiske, men påstått att Påtila hemmans innehafvare skulle ega oinskränkt rätt jemväl till laxfisket vid nämnde skattehemmans stränder, och till stöd derföre åberopat, bland annat, Kongl. Maj:ts dom den 2 November 1826 i sak emellan Kongl. Maj:t och kronan å ena, samt Helsingby, Witsaniemi med flere byamän, å andra sidan, genom hvilken dom Kongl. Maj:t, enär icke visadt vore att fiske efter sik och annan mindre fisk i Torneå elf varit kronan af ålder förhållet, och på i öfrigt andragne skäl förklarar byamännen berättigade att under full eganderätt, men för öfrigt i den ordning, som med lag och fiskeri stadga instämde, begagna ifrågavarande fisken inom deras rågång vid de stränder, till hvilka deras land sig sträckte, hvarken genom samma dom, hvilken dessutom ej kan auses hafva åsyftat laxfisket, som enligt hvad Neder Torneå och Carl Gustafs socknars häradsrätts i berörde sak hållna protokoll utvisar, byamännens ombud i saken vid häradsrätten af förekommen anledning anfört, att laxfisket ej bordt i saken inblandas, emedan — „allmogen aldrig vågat bestrida Kongl. Maj:ts rätt till samma fiske, hvilken vore ostridig,“ — eller annorledes styrkt omförmälde påstående, eller visat att kronans eganderätt till laxfisket blifvit den fränkänd eller inskränkt; alltså och då upplyst är, att i afseende å sättet för laxfiskets bedrivande i Torneå elf Kongl. Maj:t meddelat det förordnande, att nämnde fiske skulle af de dertill berättigade nyttjas gemensamt å bestämde ställen för gemensam räkning, hvilket förordnande Påtila hemmans innehafvare så mycket heldre bort ställa sig till efterrättelse, som de, enligt hvad utredt är, varit indelade till delaktighet i idkandet af det arrenderade kronolaxfisket och deraf jemväl sig begagnat, pröfvar kongl. hofrätten med

förklarande, att, då de af häradshöfdingen Stenberg och hans medparter emot vederparterne i saken framställda påståenden, i hvad de angå tiden efter utfärdandet af de särskilda stämningarne, lagligen ej bordt komma under pröfning, häradsrättens derom meddelade yttrande undanrödjas, rättvist gilla häradsrättens utslag, så vidt derigenom Påtila hemmans innehafvares åtgärd att under omstämda tiderna, då de större eller de så kallade regala fiskepatorne varit utslagna, idka laxfiske i sine strandpator vid Helsingby, blifvit såsom olaglig ansedd samt Jacob Ruskola och hans medparter förklarade hafva varit till nämnde strandfiske oberättigade; äfven som häradsrättens yttrande i fråga om det bötes ansvar, hvartill Jacob Ruskola för det af honom under åren 1857 och 1858 idkade oloffliga strandfiske efter lax gjort sig förfallen, med tillämpning af 18 Capitlet 1 § Bygginga Balken, fastställes; men då enligt samma lagrum, Johan och Henric Sundbaum böra hvar för sig plikta för det oloffliga laxfiske, som under år 1859 blifvit af dem utfövd, samt att å Adolf Fredric Sundbaums öfrige sterbhusdelegare ansvar för dylik förseelse icke blifvit i saken yrkadt, varda, med ändring härutinnan af häradsrättens utslag rörande Johan och Henric Sundbaum, desse fälde att böta vardera femtio daler silfvermynt, konungens ensak, samt samma utslag, så vidt ansvar blifvit Adolf Fredric Sundbaums öfrige sterbhus delegare ådömdt af kongl. hofrätten undanröjdt.

Vidkommande åter den af häradshöfdingen Stenberg och hans medparter fordrade skadeersättning, anser väl kongl. hofrätten Jacob Ruskola och dennes medparter varit skyldige att sådan ersättning vidkännas; men enär den af häradsrätten för bestämmande af densamma antagne grund icke är tillämplig, samt det icke blifvit utredt huru mycket lax Påtila hemmans innehafvare på ifrågavarande sätt erhållit under omstämda tiden; Alltså och då annan grund för mätande af berörda skada icke ens blifvit uppgifven, finner kongl. hofrätten skäligt, med ändring af häradsrättens utslag i denna del Jacob Ruskola och hans medparter från den dem i berörda afseende ålagda ersättningsskyldighet att befria.

Hvad deremot angår det å Jacob Ruskola och hans medparter yrkade ansvar i fråga om deras invänningar rörande flere parters instämmande i saken, varder häradsrättens utslag gilladt; Och finner kongl. hofrätten ej skäl att göra ändring i häradsrättens yttrande angående rättegångskostnader derstädes; Skolande, jemlikt 21 Capitlet 4 § Rättegångs Balken och kongl. förordningen den 18 April 1849, härads höfding Stenberg och hans medparter sina umgälder å saken här hos kongl. hofrätten sjelfve vidkännas.

År och dag som förr skrifvet står
på den kongl. hofrättens vägnar.

G. A. Sparre.
(Sigill.)

G. Schöne.

Rätteligen transsummeradt, intyga:

B. v. Hertzman. I. W. Schröder.
vice härads höfding.

Från transsumtet rätteligen afskrifvit bestyrker:

N. Ekström.

Anm. Genom denna dom blef det afgjort, att laxfiske icke är berättigadt endast på grund af strandrätt under kronofisketiden.

Utgifvaren.

IV.

Kronans enskilda elfsfisken, m. m.

N:o 150.

Konung Gustaf I:s bref till Kumo och Ulsby socknar den 24 Maj 1527, innehållande förbud emot notdrägt utanför Kumo elfs utlopp jemte uppmaning, att låta konungen obehindradt njuta hvar tredje dags fångst af laxfisket i elfven, såsom gammal sed varit.

(Aftryckt ur *Arvidsson's* „Handlingar till upplysning af Finlands Häfder.“ Del. II, p. 205.)

Til Kwma och wlfzby soknor

Vij Göstaff &c Helse eder &c Kære vener oss ær til kenne giffuit athj plæghe oss forhindra varth laxefiske med the stöthe nöther j brwken vthanför åmynneth j Wlsby ffield Så ath fisken ey wp får gå j åmynedt for edere olage lige nöther skyld doch thet stor osköl ær Hwar före wilie wij och hoglige forbyude eder alle som the stöthe nöther plæge brwehe, athj her effter slikt åffstille Brwkandis eder stöthenother och fisherij alenasth wyd eder egen landt Så som gammal seder varith haffuer, Och Suerigis lagh inneholler Thesligis ochj gode mæn alle j yllesstadha bo som våris laxafiske brwke athj oss lathen niwthe och behålle wår konungz del obehindradt hwar tridie dagh, som gamal Seder warith haffuer til thess wij tiidt personliga kommandis vardha Wele wij tha ther om yterligere forhøra och forfara hwre sanninghen siigh begiffuer Eder gudh &c

Dat. Stockholm „Ffredagen nesth ephther Ericij“, eller den 24 Maj 1527.

N:o 151.

Konung Gustaf I:s stadga angående Elfkarleby laxfiske, datum Elfkarleby circa festum annunciationis Mariæ (d. 23 Mars) 1528, hvaraf framgår att tvåtredjedelar af all fångad fisk tillföll kronan.

(Afttryckt ifrån *Stiernman's Samling af œconomi författu. I, Stockholm 1747, p. 1008; publicerad äfven i Dipl. Dalecarl. II, p. 132.*)

Wij Göstaff etc. Görom witterligit, at Åhren effter Gudz byrd MDXXVIII then Måndaghen nest före Vårfrwedag annunciationis Wij Personlige stadde vore vdi Elfkarleby, thå synte och beskudade Wij then Ström och Cronones Laxefiske ther sammestadz, och gamle gode beskedelige Män gjorde Oss ther om vndervijsning, huruledes thet i fortijden hade varit igenbyggt twärt offwan Strömen, som nogre beseglde syne Breff vdtgiffuen i Konung Hanses och Gamble Herr Steen Stwres tijdt ytterligare och clarliga nog innehålla. Och sagde forne beskedelige Män före Oss, at Cronone ther åff borde och tilfall, twedelena vtåff huart Laxekar, och the som Karen ägande wore nwte och behöllo then tridie partten åff Fiskerijdt, huilkit och så Vår vilie är, at häreffter skee skal, vthan all offuerträdnig som tilförna varedt haffuer, effter Wij achte at förbettra Bygningen i Strömen, och ther medh forhoppandes at Fiskerijdt eij allenest skal komma Cronona til gagn och profijth, vthan och jämväl them flere, som äre ägende ther i Strömen, til ytermere hielp och formering än nw en tijdt lång haffuer varet. Och skal Vår Laxafogote gånga til skälligit bythe medt alla ägendena, och achta på Vårt och Cronones betsta i samme twodelar som Oss tilkomma. Och samtycke Wij

och tilstädie at thet Stakefiske och Nättielag må brukas, och vara så hereffter som tilförena varit är, och effter Wij granliga bespoortt och hördt haffue, at thet Renningefiske är icke nyttogt som ther plägas haffuas för hender, haffue Wij thet opsagt och medt thetta Vårt Breff opsigie och ogilt döme, endeliga wiliandes at thenne Vår Stadga och Breffs lydilse, skal vid magth hållas effter thenne dag så framt the heremot bryta, icke vela haffua vnder Oss och Cronona foruerkat sine Laxafiske, och ther til medt föruerffua Vår ogunst och wrede.

N:o 152.

Konung Gustaf I:s resolution till Birkarlarne i Luleå socken den 6 Nov. 1541, angående laxfisken och andra fisken i Norrbotten, hvaraf inhemtas att konungen gjorde anspråk på „trediedelen aff all then lax och annan fisk som både i tresken“ och i elfvarne årligen fångades.

(Afttryckt ifrån *Stiernman's Samling œcon. förf. I, p. 1010.*)

Wij Gustaff etc. Göre witterligit, ath Wåre Vndersåther och Birkara, som bygge och boo i Måtesunda, och flere stedz i Lula Sogen offwan för Kyngesforss, och thetas näste Grannar och Nåboor, som bygge och boo nest nedau för Kyngisforss i Kalyss Sogn. Haffwe på begge sijdor haft theris Sendebudt her hos Oss vm någon trette, som them emillan vm ett Laxefiske och någre andre Fiskerij, vdi någre tresk i long tijdh varit haffwer, ödmiukelige begiärendes at Wij sådana theris trette ville ransaka och åthskillia lathe, hwilket Wij och så gerna giordt hade, dock effter the på begge sijder hade Breff och bewijsninger, ther hwar part i sunderhet sin rätt medh bewijse wilde, så syntes Oss (och Wåre gode Män som samme saak effter Wår befallning förhört haffwe) dock likwäl för något mangell och fell schuld,

som ther till effwentys ibland finnes kunne, hwar saken rättelige synt och ransakat bliffwer icke nyttugt eller tilbörlligit wara, ath tilsega någon aff Parterne anthen thet ene eller thet annet Fiskerij, vthan haffwa forthenskund, til thess samme ährende medh tijden, genom vwilde synnessmen, en wijdere rätt ransakan och skiählig Domb kan åtskildt bliffua, giordt en sådana förlichning them emellan, ath förberörde Birkara, och the som offwan för Forssen boo i Lulå Sogn, schole intet befatta sigh medh thet Laxefiskerij som ligger nedan för Forssen. Twert om igien så skole the ther boo nedan för Forssen i Kalyss Sogn, icke heller efter denne dag bruke theris Fijskerij vppe i the Tresk som ligge offwan för Forssen, vthan lathe sigh benöije medh thet Laxefiske som ligger nedan för Forssen. Och then annen parth lathe sigh åthnöije medh thet Fiskerij vdi the Treske eller Insöijer som offwan före ligge, synnerligen til thess samme sak medh tijden yttermere ransakes och endeligen beslutes må och kan. Och efter ath forne begge parter icke någon tidh haffwe giordt Cronen och Konungen sådana Skatt eller Rettigheet aff Konungzåderen i samme Laxefiske och the andre Fiskerij, som them medh rätte borde och Swerigis Lag inneholler, så at Wij forthenskund godhe foghe och rätt hafft hade, at taga saken annerlunde, och någet hårder före medh them, thermedh Wij them doch aff Wår synnerlig gunst och nåde forschonet haffwe. Therföre haffwe Wij theris Sendebudt, som på begge sijder har nu tilståde warit haffwa, loffwadt och tilsagt Oss på alle theris wegna som hemma sittia och forne Fiskerij bruke plege; Ath efter thenne dagh, Schole the giffwa Oss och Cronen, aff forne Fiskerij trediedelen aff all then Lax och annen Fisk, som både i Tresken, vdi Forssen och offwan Forssen åhrligen tagen bliffwer intet vndandöliendes, så frampt the wele vndwijke Wåre ogunste, och icke wijdere komma ther vtöffwer vdi schada. Och oppå thet thenne forlichning må och skal til thess ther om kan wijdere ransakat bliffwa, vbrötteligen holles, haffwe Wij latijdh göre tu aff thesse Breff lige thet ene lydende ord frå ord som thet annet, och latijdh öffwerantwårda hwar parten ett vthaff them. Biudandes forthen-

skuld Wåre Fogtar, Embetzmän och alle andre, som före Wår skull wele uch skole göre och lathe, at the icke vdi någon motte göre förbemålte Birkara eller Kalijss Sogne-Bönder her emoth hinder eller förfång.

N:o 153.

Konung Gustaf I:s uppmaning till allmogen i Helsingland, att vara behjelpelig vid fiskeverks uppförande för kronans räkning uti Ljusne elf, den 7 Mars 1552.

(Afttryckt ifrån P. H. Widmark's „Beskrifning öfver provinsen Helsingland,“ Upsala 1860, p. 318, not.)

„Till Gemene man i Helsingland at the äre H. K. M. behjelpelige medh dagxwerker till H. K. Mtz Ååle och Laxe fiskerij. Dat. Westerårs den 7 Martij Åår 1552. Wij Gustaff medh Gudz nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung Tilbjude eder trogne undersåther dannemänn alle, wåre och Cronones skatskyllige Bönder och menighe almoge som byggie och boo uthi Helsingeland wår gunst och nådhe till förende. Och gifue eder Dannemänn här medh tilkenne at wij förstått hafue thed i altijdh låthe eder befinne wällwillige och hörsamme (eftersom trogne och lydige undersåther sigh emoth sine rethe öfwerheet egner och bör) till at efterföllia huad deel eder på wåre wegna, om dagswerken och annan förfordring befalet och tillsagt blifwer, för hwilken eders wälluilligheet och lydno wij eder betacke, welendes eder sådant uthi all gunst och nåde betenkie. Wijdare, I wethe well trogne undersåther, hwilken swår bekåstning oss dageligen ligger på halsen, icke allenast wedh Cronones bygning och befastningar them wij thetta wårt fädernes Rijke till beskärm och förswar, hwar någoth aff uthlenske fiender (thed dock Gudh nådeligen afwende) medh een hast oförwarandes opå komma kunne, hafue förbåthre och förbygge låtidt och

medh fetalie och andre nödtorffter åhrligen försörgt, uthan jemwell till skip tillredning ther till och så mykien fetalie behöfues, så och när the schulle uthfärdes, will icke lithen umkost ther till wara både medh folck och andre nödtorffter.

Therföre är storligen behoff at sökie någre andre uthwägar, ther igenom Cronones Renta och Ingeld förbethred blifue mothe, medh fiskerij uthi Elfwerne, ther tillfallet är, som och egenom andre Legenhether, the ther eder sielfue och menighe then Landsendens Inbyggjare, så well som osz och Cronan till nytto och gagn kommandes warde, när ther elliest szå tilltenkt blifuer som saken kräfuere, och wij gerne wele ath skee motte, Och efter osz är tillkenna gifuit, ath uthi een Elff som kallas Lijse, then ther löper genom Sörala Sochn, een synnerligh godh Lägenheet till att byggia laxefiskie och Åålehuus wara skal, hwilken bygning skall påbegynt wara och här efter allenast fattas the Timbermän och Arbetes karlar, som them opå thed sckickeligste så at the motte löna mödhan och bekåstningen igenn upsättia och byggia skole. Och effter wij gerna såghe, at medh bygningen icke förlångt fram opå Ååredt drögdes uthan uthi tijdh och nu strax motte företages och fullbordat blifue. Therföre är wår gunstige begären ath i kåre Dannemän ännu som härtill hafue wane waridt wele låthe eder emott oss befinne wålvillige, och icke låthe thed minste brijste, uthan uthgörandes till för:ne laxefiskens bygningz behoff, efter som hwar och een ibland eder förmögen är, een lithen hielp, medh penningar eller annedt, som i bäst åstadkomme kunne, ther medh the lönes och betales skole som wedh förberne Lijse, eller annorstedz någott fiskerij uprettandes warde." Riksregistr. 1552 fol. 3.

N:o 154.

Konung Gustaf I:s öppna bref till inbyggarna i Korsholms län den 3 Oktober 1558, inbehållande en uppmaning att erlægga skatt till kronan för allt fiske som der idkas.

(Afttryckt ifrån *Arvidsson's* „Handl. till appl. af Finlands Häfder“, del. IX, p. 318.)

Wij Gustaff & e Tilbiude edher trogne vndersäter wåre och Cronones skatskyllige bönder och Dannemen alle som bygge och boo i Korszholms Länn i Östrebotnenn wår gunst och nådige wilije tilfförende & c Och giffwe edher här med gunsteligenn tilkänne thätt osz år tilwettendes wordeth, huru danne sköne och härlige lägenheter allestedz hoss eder åhre medh allehande fiskerij, både vdi Elfwer, Tråsker och många store Insiöger som Riketh och Cronene tillyde, vtaff hwileke i jngen ringe förkoffring och båtning haffwe, och osz doch aff sådanne Elfwer och Siöger, här till dagz icke år skeeth thänn skäll och rättighet, szom osz opå Cronones wegne medh rhätte ske borde, Och effter thätt wij (såsom edher siälffwe nogsampt h wäll wetterligith år) århligenn opåå wåre Sloth och Gårder här i Riketh, Szammeledis till wåre Skepzflåtter måste holle enn ganske stor hop folck för edhers och menige Swerigis Rikis inbyggeres bäste och beskydden skuld, thår till och enn ganske swår hop fetalije vdi allehande partzeler behöffwes will, thätt wij doch her till med wår swåre vmkostneth vppeholleth haffwe, Szå förmåge wij nu icke länger sådanne swåre vmkostneder holle, medh mindre menige Swerigis Ständer her i Riketh effter hwar Landzendes lägenhet, wille och thår någeth tilhiälpe & c Hwarfföre år wår gunstige wilije och beffalning, ath j Dannemen alle som vdi för:ne Korzholms Länn bygge och boo och sådanne Elfwer Insiöger och Tråsker bruke, schole (för sådanne orsaker skuld som förtalde åhre) giffwe osz thår aff någen Tull, Icke aleniste Gedder, vthenn och annen fisk szom i bekomme och Gudh eder warder giffwendes, Effter szom wår Beffalningzman med edher thår vm opå

wäre wegne wijdere warder förhandlendis, Thärvdinnen göre i thätt osz ähr behageligith, Thätt wij och med edher gunsteligenn wele betencke &c

Dat. Stockholm 3 Octobris Anno &c 58.ⁿ

Samma mening till Westrebotnen.

N:o 155.

Transsumt af Konung Erik XIV:s bref till Hans Swenske den 26 Febr. 1563, deraf slutas kan att i Finland under denna tid funnos laxfogdar anställde vid de regala fisken.

(Aftryckt ifrån *Arvidsson's* „Handl. till uppl. af Finlands Häfder,“ del. X, p. 62.)

Wij ähre och wäll till fridz ther medh, attu förordner nogen annenn till laxfisketh i thenn Hanns Trämmeslageres stadh, hwar han eliest ähr oss så otrogen effther som thu giffuer före, Thette wij eder försvar icke haffue weleth förholle,

N:o 156.

Det såkallade Helgeandsholms beslutet, inlemnadt af en adelig godsegare Palne Eriksson till Rafvenäs till konung Johan III den 30 Juli 1587, under konungens besök i Norrköping.

(Aftryckt ifrån *J. G. von Bonsdorff's* „Finlands Kameral-Lagfarenhet“, I, Helsingfors 1833, p. 5, noten.)

Uthi Konung Magni Ladulåses tijd blef hållen een Allmännelig Herredagh i Stockholm, när man skref åhren 1282 i Junii månadh; Tå skööt Konungen rösten till alle Bisko-

per och alle Lagmän öfver alt Rijket, och Allmogen så väl högom som lågom, innan Råds så väl som uthan, och gaff them alle sampteligen tillkänna: att han icke efter then dagen betröste sigh att försvara Sveriges Krono och hålla Konungzligit Hoff medh Upsala öde allenast, som the förre Sverikes Konungar hafva gjordt, utan begärade af them sampteligen att the ville öfverväga och berådslå hvad som Kronan kunde blifva förbättradt medh, och gaffs them fritt uthi två dagar till att rådslå, och sigh betänckia, hvadh the ville svara till Kronones förbättringh.

På tredje dagen bleff umslaget och utropat att allen Allmogen skulle församlas på Helgans Holmen, som ock skedde. Då gaff Uplands Lagmannen Rösten ifrån sig på alles deres vägne, och begärade han, att Konungen ville hålla honom till godo, hvad han framförde efter alles the-
ras samptycke: Först nådige Konung och Herre, sade han, hafve både Andelige och Värdslige samptyekt, att alle Bergsvärck, ehvad namn the hälst hafva kunna, skole alle liggia under Kronan, intedt achtandes på hvars ägor the kunne liggia; och ändock the Folckungar hade någre Bergsvärck under sigh och brukade dem för sitt egit, så skulle dock alltsammans efter thenne dagh lyda Kronan till. — Dessliikest blefve the Tre Strömmar som liggie under Sveriges låås och nycklar, tillagde Kronan med all the-
ras rättighet, som först är Jälmaren med then Ström som löper åt Eskilstuna och intill Mälaren och i Saltsjön, och alla the ther hade och brukade Fiskerij i Sund och Fjärdar, skole göra där Kronone Ränta uthaff, undantagandes Byarnes sjelfägende. Den andre Strömmen Wätter i Motala åå, och sedan till Roxen, derifrån och intill Gladen och i Norköpings Ström och i Bråvijken uth i hafvet. Thet skulle allt vara Kronones enskilte ägor, att alle the som i samma Strömmar hade quarnställe, så ock alle Fiskerij, skulle göra Kronan deraf Ränta. Den tredje Strömmen var Wänner medh den Strömmen Trällhättan och uth i Saltsjön, och theene Strömmar skulle lyda Sverige till, att alle the ther bygde, skulle göra Kronan deraf Ränta. Blef och på samme tijd samtyekt, att alle Norländske och Finske Strömmar, der som hufvudfiskie

äre både medh Lax, Åål, Sijk och Iidh skulle lyda under Kronan, och alle the them brukade, skulle gifva Kronan deraff Ränta, undantagandes dee Fiskje som Konungen lätt sjelff bruka.

Vardt ther ock beslutet, att alle hufvudskär som både i den Svänske och Finske Skäregården belägne äro, och alle the ther låge till Fiskie med Sköter och annat Fiskierij, de skulle gjöra Kronan der Ränta utaff.

Vijdare blef och tillagt Kronan all Stubbe jordh, som uthaff Skoger och Heeder uptagas eller uppfinnas kan, som är lägligit att byggia hemman uthaaff, och det skulle allt lyda Kronan till.

Så mycket bleff Kronan denn gängen tillagt, der Konungen tackade både högre och lägre före. Men sedan fremmande Konungar kommo här in, begynte Ridderskapet och Adelen i förbenämnde Strömmar både Quarnar och Fiskerij, och eljest köpte sigh sådane Lägenheter både af Skatte och Kronones bönder, Sveriges Konungar oåtsporadt, och tillagnade sig samma rättighet som Kronan borde hatva; och dermedh är det så händt, att samme quarner och Fiskerij äre gångne i arfskifte man efter man för thes arf och egit, och Kronan är theröfver blefven förnellat och dess Ränta afkortat allt härtill efter the Svänske Regenter therpå ej tala ville.

Bleff och så belevat aff Konungen och allan allmogen att een allmänneligh Jordesynn och ransakningh skulle hållas öfver heela Rijket, och då bleff hvar och en Landsände lagder efter som lägenheeten var till, och bleff allt upplandh (landskapet Uppland) lagdt för marckelandh och öreslandh, så att aff hvarje Sex öreslandh skulle uthgöras Try pund Spannemåhl, ett gammalt Fåår, Sex öre penningar, huushästar fyra. Bleff och då samtyckt att 4 Tunnor skulle vara 1 pund, och hvar Tunna skulle hålla 52 kannor. Een kanna Roogh vogh 4 marker och Een Tunna Roogh vogh 10 Lispund 8 marker. Een Tunna Uthsåde räknas för Een Öresland. Östergöthland, Västergöthland och Småland blefvo lagde för Sjättungar, Ottungar och Tolftungar, så att efter hvar Otting skulle uthgöras Två, Tre eller fyra Töner, ef-

ter som jorden hafver varit godh till, och uti hvarje Tönn skulle vara tre Tunnor. Een Otting räknas för Fem öres landh.

Anm. Efter C. G. Styffe's lärerika framställning af grundregalernes uppkomst och tillämpning i Sverige, K. Vitterh.- Hist.- och Antiquitets Akad:s handlingar, ny följd, 4:de delen, 1864, kan det knappast betviflas, hvad som äfven förut varit af historici och rättslärdé påstådt, att detta dokument är understucket och möjligen äfven författadt af ofvannämnde Palne Ericsson till Rafvenäs. Men detta resultat, ehuru af högt historiskt intresse, är i praktiskt afseende af ringa vikt, åtminstone hvad beträffar fiskeriregaleat, ty tillämpningen af jus-regale-principen på vissa fisken i Sverige och Finland går vida längre tillbaks än konung Johan III:s tid, då berättelsen om Helgeandsholms beslutet först uppkom. Allt saltjöfiske i Westerhafvet och Östersjön ansågs nemligen och behandlades under medeltiden, och långt in i den nyare, såsom kronans tillhörighet, och hvad fisket i större elfvar angår, så befinnes det, att kronan disponerat några af de bästa fisken i norra Sverige och Finland alltifrån 1200 och 1300-talen. Styffe omtalar att laxfisket vid Elfkarleby i Dalelven redan i tolfte seklet tillhörde konungen, att konung Magnus Ladulås den 18 Maj 1282 bortskänkt ett laxfiske till Gudhems kloster, och att Umeå elfs laxfiske var underlagt kronan åtminstone redan i drottning Margaretas tid. Konung Magnus donerade medelst ett år 1350 utfärdadt bref laxfisket i Helsingean till Padis kloster i Estland. Samme konung förordnade år 1357, att biskopen i Åbo för framtiden icke behöfde för begagnandet af laxfisket vid Abborfors i Kymmene elf orlägga till konungen *hvar fjerde fisk, som därtills blifvit i ränta för berörde fiskevatten erlagd*. Porthan, den berömdé forskaren i Finlands historia, anser för sannolikt att konungen denna tid uppbar fiskränta till nyssnämndt belopp från alla större laxelfvar i landet. Bekant är det, att biskoparne och presterskapet, i stöd af ett kongl. bref från år 1329, redan under förre hälften af 1300-talet uppburit tionden ifrån de rika laxfisken i Kemi, Ijo och Uleå elfvar, hvilket laxtionde förmodas hafva gifvit anledning till en långvarig och celeber tvist om stiftsgränsen emellan biskopen i Upsala och biskopen i Åbo, som slutligen afgjordes af konung Albrekt år 1377 till Åbo biskopens fördel sålunda, att gränsen skulle gå vid Kaakamo by af Neder Torneå socken. Huruvida dessa fisken verkligen redan då lydte under kronan, synes dock föga sannolikt, men att Torneå elfsfiske långt före Sten Sture den äldres tid stod till konungens förfogande, hafva vi i det föregående kapitlet haft tillfälle att visa. När fisket i Kumo elf blef underlagt kronan, derom saknas äfven bestämd utredning ännu, men att detta fiske redan under Erik XIII:s tid var förklaradt för kronans, tyckes vara obestriddigt.

Utgifvaren.

N:o 157.

Transsumt af privilegia, gifne af konung Gustaf II Adolf åt Sveriges Rikes råd, ridderskap och adel ifrån anno 1617 inpå år 1626; tryckt i Stockholm 1634.

§ 26. Wij wele ock här medh nådigst effterlåtit hafwa, at Ridderskapet och Adelen, må och skal frijtt wara at skiuta Foglar och Diuur uppå sijne eghne Arff och Egen- dom: Doch icke på annar tiidh om Åhret, än Lagh sägher, nemblighen: Ifrån Oloffsmässan och til middfasten, och eij meer än til sin Nödorfft: Såsom ock ther the hafua Lått uthi, heller på Landz eller Herredz Allmennigh, Och fiskie uthi theras egne Strömer, Watn, och Allmenningh effter theras eghen Lått och Rättigheet. Hwarföre och ingens manns Jagemästare eller Skytte, skal jagha eller skiuta uppå Adelen eenskylte Äghor, heller i theras Fiskewatn fiskie eller fara låthe, thet ware sikh wåre Befalningssmän eller andre, uthan Jordäghandes godhe wilie, Jaa och Samtyckie. Doch skal thet wara Oss frijtt at jagha och skiuta hwar Oss täckes, ther Ridderskapet och Adelen icke är förnär, Och särdeles uthi the tijdher som Laghen thet uthtryckeli- gen tillåter, som förbemält är, Och jw ther Wij anten på Wåre egne, eller Cronones wägna någhon Egen- dom och Rättigheet hafwe inne medh Adelen.

§ 27. Så skal och Ridderskapet och Adelen frijtt wara, at niuta och bruka Lahner, Åhlekestor och Qwarner i sine eghne Strömer, Åår och Siögar, så at Wåre och Cronones Befalningssmän och Fougdter icke skole göra them ther- utinnan någhot hinder eller förfång, Och icke Qwarner hel- ler Qwarneströmmar taghes them ifrån eller lägges på the- ras Äghor, theras wercker och odelquarner förnär och til skadha, uthan sådant skeer medh theras Samtyckie och Be- wilningh, som ther til rätte Ähgande wara kunne.

N:o 158.

Transsumt af Kgl. Maj:ts instruktion för „Landzhöfdingen öffuer Norre och Södre Finland sampt Åland” Melcher Fallkenberg, gifven Stockholm den 27 Oktober 1637.

(Ur 1637 års registratur i Riksarchivet i Stockholm, p. 756—772.)

(Aftryckt ifrån K. Tigerstedt's „Handl. rörande Finlands Historia,“ H:fors 1849—1850. p. 25.)

25. Thet sidste som Landzhöfdingen haffver mäst att göra medh, ähre Cronones Ränror och regalia fisci där i Låhnet hvilken punct han sikh skall så mycket högre låta vara befalladt, såsom den är fundamentet och grundvahlen, hwar opå allt det öfrige består, och Utan hvilken hvarken Rickzens eller provinciens defension præsteras kan, mycket mindre dess nödige i den andelige eller verdzlige Staten, iustitie- eller Landzregeringen tjänande embetsmän Under- hållas kunne. Och begripes Under denne punct i gemeen allt Cronones godz, Land, Låhn, Jord, gårdar, egor, Rän- tor, Tullar, Strömmar, bergsbruk, skogar, jnkomster ordi- narie och extraordinarie, och alle andra regalia fisci, som i hans Underhaffuande provincie finnas, att dee grant haffues i acht, bevaras oförkortade, kräffuies Uthi rätten tijdh in, och leffreras effter förordningen, att intet bortriffues, eller genom försummelse affhändt varder aff Naboer eller illvil- liande Undersåtere, Utan att allt ordentligen försvaras; Och där medh något intrång fortfahres, att sådant bliffuer skriff- nit och kungiorrdt till General Gouverneuren. Huruledes nu allt sådant richtigest tillgå skall att bete ränror rätt opp- bärars, föreståes, Uthgiffuas och reda före göras, såsom och huru landen mehr opptagas, bearbetas, brukas och förbätt- ras skole, så att rântan och Inkombsten högt kan bringas, medan sådant allt faller här för långt att beskriiffua, så skall Landzhöfdingen rätta sikh effter den Memorial som honom särdeles öffuer Rântesakerne medgiffuen varder, och elliest

med General Gouverneuren flitigt och idkeligen där öffuer
correspondera.

N:o 159.

Transsumt af Kongl. Maj:ts ordning för bergsmän och andre
som i jernbergs-lagen drifva jernbruk af den
6 Julij anno 1649.

§ XVIII. Effter såsom alla Strömer i Rijket icke mindre än som Grufwor och Bergzwärck, räknas för Chronones *Regalia*; Altså ther någhre Strömmar i Bergzlaghen finnes som ähre obyge, och äganderne sielfwe icke förmå them begyggia, the skohle wara Chronan förbeholdne, them samma til andra förpachta låta, som Chronan therföre sin rättigheet åhrligen gifua kan, på thet wattnet icke må löpa fåfångt sin koos; Doch här medh förstændes the Strömar som någhot stoore ähre, och icke kunna wara någhre gamble byggningar förnär eller til hinder.

N:o 160.

Transsumt af Kongl. Maj:ts resolution uppå samtliga städers
riksdagsfullmäktiges besvär den 29 Oktober 1650.

(Afttryckt ifrån *A. A. Stiernman's* „Riksdagars och mötens besluth“, II, Stockholm 1729, p. 1159.)

IV.

Anlangande Fiskerijet som een deel Städer äre wahne i Fiskeskären att nyttja, och nu beswara sig att förmeheas af Adelen som godzen på dhe orter i förwikne åhren be

kommit hafva, och nu ähre ägare af: Så resolverar Kongl. Maj:t sig her med nådigst att bem:te Städer samme fiskie her efter som här til obehindrat skole må niuta och nyttia i de Fiskelägen som dem för detta, och medan Godzen under Kongl. Maj:t och Chronan wore, hafua af bönderne på den orten warit efterlätne: Skeer Städerna och Borgerskapet der uthi något hinder, klage då sådant för Gen. Gouverneuren eller Landzhöfdingen der i länet, hwilcken på Kongl. Maj:ts wägna skole wara skyldige att erhålla Borgerskapet wid den rättigheet dem her medh och i kraft af detta tilståår och efterlåten är, doch hwars och eens wälfångne Privilegium oförkrenekt.

Ann. Af ofvanstående synes att rättighet till fiske icke alltid ansågs oskiljaktigt åtfölja strandrätten ens då, när stranden var af frälsnatur. Fastän staten i allmänhet icke gjorde sin regalrätt till fiske gällande inom sådana vattendrag, som voro under adelns egor belägna, synes det dock att vid skeende förlänningar fisket stundom blef såsom skild lägenhet ansedt, hvarmed kronan kunde förfoga efter behag. Det bör ihågkommas, att allt Östersjö-, och hafsfiske i Sverige ursprungligen varit regale och blifvit af kronan länge såsom sådant behandladt.

Utgifvaren.

N:o 161.

Transsumt af Sveriges Rikes Ständers beslut den 25 Juni 1655.

III (artikeln) — — — „Wij hålle alltså före, at under the omistandes orter, som Kongl. Maj:t och Chronan egenteligen bör tillkomma, och icke tiena lembnas under Frälse, til någons enskylte nytta, förstås och begrippas de Lägenheter som hafua fölliande Egenskaper:

1. — — — — —
2. — — — — —
3. Chronones uhrminnes hufvudfiskien i stora Strömmar i Swerige, Fin- och Ingermanland, så ock den Rättigheet som hafwer lydt til Chronan aff Ålder, uti stora noth-

drächter och Fiskerijer i Skiärgården och wid Uthklipporne, eller allmänna Fiskelägen.

4. — — — — —

N:o 162.

Transsumt af Kongl. Maj:ts resolution och förklaring uppå samtliga städernes och borgerskapets underdånige postulata, Actum Stockholm den 2 Juli anno 1655.

(Afttryckt ifrån A. A. *Stiernman's* „Riksdagars och Mörens besluth“, II, p. 1263.)

XIV.

Om dhe Fisken som Städerna äre wanne i Fiskeskären och annorstädes att nyttia wil Kongl. Maj:t ransaka låta, att ingen uthi sin rätt må skee för när; I medler tijdh hafve Städerna att wiisa Landzhöfdingarne på hwar och een orth, hwadh privilegier dhe uppå sådanne Fisken hafva, då han der öfwer til wår vidare nådige förklaring hafwe att determinera.

N:o 163.

Transsumt af landshöfdinge instruktionen den 28 Jan. 1687.

§ 23.

(Likalydande med samma § uti 1734 års landsh. instruktion, hvilken meddelas här nedan under N:o 170.)

N:o 164.

Transsumt af Nyländska skattläggnings methoden, den 20 November 1690.

(Afttryckt ifrån J. G. von *Bonsdorff's* „Finlands Kameral-lagfarenhet“, I, 1833, p. 318.)

5:to Näst detta är Fiskeriet en af de förnämsta hemmanets tillhörigheter, som bör vid skattläggningen tagas i consideration, och som det är mycket svårt att kunna determinera det till något visst, som man med en sådan osäkerhet kan hafva till att förvänta af sjön, så måtte Nämnden och grannarne som kunna hafva vettskap om Fisket, examineras, och det noga ransakas och undersökas, hvad det kunnat öfver husbehof, som består utan skatt, årligen importera; och som det sällan är uti fiskerier lika, utan inkomsten deraf är det ena året mer, det andra året mindre, derföre synes af nöden vara, att ransakningen sker om 3:ne särskilde år, hvad det hvar för sig kunnat förslå, och det lägges sedan tillsammans, och tredjedelen deraf anses sedan vid skattläggningen för en årlig inkomst, hvarefter sedan hemmanet skattlägges för sjuandedelen af den således uträknade och inhemtade summan, uti insaltad Fisk, antingen detta då är Strömming, Lax, Tårsk, Braxen, Id, Sik, Gäddor, Mörtter, Åhl eller annat fiskeri; det öfrige lemnas åboen till bekostnad på Not, Nät och Bast, som gemenligen, till sjelfva materien af Lin eller Hampa, måtte vid skären eller fiskeorterna köpas af skogsbyarne, item till Folkets lön och förtäring Båt och annor redskap, med möda vid resan, insaltandet och inköpet af Tunnor, men särdeles för sjelfva saltet, som oftast är dyrt.

Eljest är fuller ock några orter uppe i Säxmäki och Hollola Härader, hvarest Fisk, i synnerhet Gäddorne, torkas, såsom det ock sker i Nyland med Norssen; hvaraf, sedan man pröfvat och inhemtat ett visst quantum, som till salu brukas och utföras kan, synes så att hvar 5:te Lisp. deraf kunde föras till skatt, och det öfriga består för kostnaden, not, nät, arfvode, och utförseln till Städerna samt tullen,

Skälfiskeriet har fuller ock på några orter nere i skären, inbragt i fordua tider en tämmelig inkomst, men det förnimmes nu merendels vara aftagit och förminskat, dock där något hemman kunde vid skattläggningen pröfvas och finnas ännu deraf hafva sin nytta, tyckes det vara skäligt, att, sedan summan på Skälarne som årligen fångas kunna, är inhemtat och bepröfvadt, efter det förbemäلت är, $\frac{1}{4}$ lipund Speck af hvar Skäl, kan till skatt räknas och utföras.

Så finnes ock fuller någre byar i Nyland som med nät i sjön fånga Allfogel, men emedan det intet är till något synnerligt quantum, och värdet på samma Fogel icke är importerligt, ty synes den intet kunna komma under någon skattläggning, särdeles som allt fogelfänge är ett Contingent och intet att förlita sig uppå, mer än man af en sådan flit och möda, dervid måste användas, ändteligen till husbehof hafva kunde.

N:o 165.

Transsumt af Kongl. Maj:ts resolution och förklaring uppå ridderskapets och adelns besvär, den 26 Jan. 1698.

(Afttryckt ifrån *A. A. Stiernman's* „Riksdagars och mötens besluth,“ III, 1733, p. 2150.)

VI.

Anbelangande Ridderskapetz och Adelen's andragne besvär, derutinnan bestående, at de skole blifva in-citerade och anbefalte vijsa titulum Poffeffionis och häfd på deras af ålder nyttjade qvarnbyggnader, hvilka dock icke äro belägne uti något allmännings-vattn eller strömar, utan förmentes under sådan titul böhra förstås, där de dock aldrig finnas uti något publicuet instrument til sådan natur antecknade eller förklarade; Anhållandes ridderskapet och adelen, det täcktes Kongl. May:t låta uthgå en närmare förklaring, at inga andre strömmar eller vattn skole hållas för publicue

eller allmännings-vattn, än de, som genom sådane documenter äro därför förklarade; Så emedan Kongl. May:t utfärdade instruction för de committerade til undersökningen om allmännings-vattn och de däruti uppsatte qvarnar, är i sig sielf klar och tydelig, förmåendes den samme, at der Kongl. May:t äger allmännings land, där bör Kongl. May:t jemväl äga vattn, hvaraf föllier at de, som uti sådant vattn uppsatt någre qvarnar, hvilka intet lagligen äre umrösade, eller liggia på någon frelse gårdz enskylte ägaror, måste ock en viss afgift til Kongl. May:t därför erläggia; Men åter igen där privati äga land, så hafva de utan afgift at nyttia det in til samma land stötande vattnet; blifvandes på det sättet, icke allenast å den ena sidan Kongl. May:t höga rätt i acht tagen, utan ock å andre sidan vederbörande lembnade vid nyttandët af hvad dem efter lag och billigheten tilkommer; Ty finner Kongl. May:t ridderskapet och adelen icke hafva orsak eller skiähl sig i ofvanberörde måtto at besvära, när allenast instructionen i sit rättte förstånd tages och af landzhöfdingarne exequeras som förbemäلت är, utan någon vjdare extension; Men där ändå någon skulle förmeena sig härutinnan förnär skeep, så hafver den samme at upgifva specialem casum med alle des omständigheter iemte sine förmente skiäl, då Kongl. May:t vil låta därom behörigen undersökia, och sedan därutinnan förordna hvad Kongl. May:t för skiäligt och rättvist pröfvandes varder.

VII.

Beträffande ridderskapets och adelens underdånige ansökning, at icke vattnet, som på dels orter vid den anstälte qvarne-commissionen skal intenderas, måtte förklaras för allmänt, för kongz-ådrans öppnande och frija gång skull, så väl som ock, der någre nybygde qvarner kunde finnas som ey i det ringaste skada någon odalqvarn, och elijest til allmogens och andras så cronones som frälsetz stora nytta böre bijbehållas, at icke dem någon tull eller ränta må påläggias; Så emedan Kongl. May:t för landzhöfdingarne och flere til ofvantalde commission förordnade utgifne nådige instruction tydeligen innehåller, huru uti förberörde måhl skal förhållas; Ty vil Kongl. May:t intet förmoda, at någon

understådt sig, at giöra deremot; Men skulle någon af ridderskapet och adelen finna sig härutinnan vara förnär skiedt, så vil Kongl. Maj:t när specialis casus, til alle dess omständigheter upgifves, sig deröfver förklara, alt som Kongl. Maj:t rättviist och skiäligt kan pröfva.

N:o 166.

Transsumt af Kgl. Maj:ts resolution och förklaring öfver samtliga allmogens allmänna besvär den 25 Maj 1720.

(Aftryckt ifrån *Modée's Samling af k. förordn. I, p. 176.*)

§ 38.

Angående at de som äga land intil någon elf, siö, salt eller friskt vatn, måge obehindrade få niuta fiske-lägenheten, som intil deras strand sig sträcker, så rättar allmogen sig efter lag och förordningar, samt hvars ock ens rätt ock förmåner, dem rättvisan ej tillåter at taga ifrån den, som sådant af ålder innehafte, ock tillägga jord-äganden. Men sådane fiske-vatn, uti hvilcka kronan äger någon del eller rättighet, bör jord-ägaren vara närmast om at arrendera, när han derföre betalar så mycket som någon annan.

N:o 167.

Transsumt af Kgl. Maj:t resolution uppå allmogens i Sverige och Finland allmänna besvär den 17 Sept. 1723.

(Aftryckt ifrån *Modée's Saml. af k. förord., I, p. 374, 375.*)

§ 47.

Kongs-ådrar måge, likmätigt Sveriges lag och förordningar, ei dämmas, öfverbyggas, eller med fiske-dohn up-

fyllas: Allenast at lagligen ransakes, hvilka ådrar derföre hållas böra, eller ei.

§ 54.

Ei måge de, som bo närmast vid siön, där härads eller sockne-allmänningar komma til siöss, stängia de öfriga ifrån fisket, hvarmed 1664 års skogs-ordnings 4 § öfverensstämmer: Dock tages därvid 1720 års resolutions 38 § noga i aekt.

N:o 168.

Transsumt af Kgl. Maj:ts privilegier för Sveriges ridderskap och adel, den 16 Oktober 1723.

(Aftryckt ifrån *Modée's Saml. af k. förordn. I, p. 471, 472 och 474; § 15 och 17 finnas tryckta i Samling af förordn. för länsmän, H:fors 1869, p. 28 och § 19 uti Finska Lag-kommissionens samling, I, p. 89.)*

§ 15.

Adelen får och i sine siöar, strömmar och åar, bruka lahner åhla-kista och annat fiske, både vid stranden och mitt uti. Doch at icke båts- eller allmän fahrled och kongs-ådren stänges, där hon af äldre varit, och androm på åcker, äng och fiske åfvan eller nedan någon skada skier. De få och bruka hvarjehanda fiske i saltsiön och på fria diupet, så at om någon vil använda möda och kåstnad på sill eller annat fiske på diupet, hvarigenom ei någon annan på des strander och vanlige fiske förolämpes, må han det giöra utan afgift, eller hinder af någon hvarken kronans betiänt eller andre. Dock at han förlikar sig med vederbörande, hvarest han söker landning för sitt fahrtyg och fiske-redskap. Med strandvrak, som på deras egen frälse-jord stannar, där intet fålek följer med eller efterkommer i tilbörig tid, förhålles efter den lag, som redan giord är, eller här efter kan stadgas.

§ 17.

På ridderskapets och adelens egne ägor, samt där de hafva lätt uti, eller på lands- och härads-allmänningar, kronones enskylte parker och jägerij-platsar undantagne, står dem fritt at skiuta fåglar och diur, utom den i lag förbudne tiden. Ei må någon annan, eho han vara må, utom jord-ägandens samtycke, på adelens enskylte ägor och fiskevattn jaga, fara eller fiska.

§ 19.

Det står och ridderskapet och adelen fritt, at sända sine båtar i lax-, strömmings- och andre fisken, städernes enskylte fiske-lägen undantagne, at til husbehof fiska och byta sig fisk til emot egen afvel, efter hvarje ords hamn-ordning.

N:o 169.

Transsumt ur kongl. instruktion för kammar collegium den 11 Oktober 1734.

(Aftryckt ifrån *Modée's Saml.* af k. förordn. II, p. 1036; Finska Lagkomm. Samling, I, p. 129.)

§ 2.

Det bör jämväl cammar-collegium hafva omvårdnad om cronones skogar, parker och allmänningar, utom bergslagen, och, igenom vederbörande landshöfdingars noga uppsikt och handhavande, förekomma all skadelig och egenvillig åvärckan af skogarnes utödande, samt draga försorg, at planteringar uti landet befordras måtte, likmätigt skogs-ordningen. Alle allmänne fiskerien, hvarunder pärlefången förstås, höra til cammar-collegii uppsikt och föranstaltande, at de, til inkomsternes förkofring, väl måge blifva inrättade och skiötte.

N:o 170.

Transsumt af kongl. instruktion för landshöfdingarne, den 4 November 1734.

(Aftryckt ifrån *Modée's Samling* af k. förordn. II, p. 1085; Finska Lagkomm. Samling, I, p. 134.)

§ 23.

Om cronones räntor och regalia fisci, bör landshöfdingen uti des lähn, låta sig på det högsta vårda, samt at cronegods, konungs- och ladugårdar, land, lähn, jord, ägor, räntor, tullar, strömmar, qvarnar, bergsbruk, skogar, parker, ensaker, dana-arf, dulga-dråp, caduquer, confiscationer, sakörs-brått och andre konungsligan rätt tilhörige ingiälder och räntor, väl och tilböriligen måtte skiötas och i acht tagas, oafkortade bevaras, och, så vida skiäligen ske kan, förökas: Tilseendes, at räntorne i rättan tid måtte infordras, ei något, hvaraf Kongl. Maj:t äger hafva nytta och inkomst, utur jordeböckerne uteslutas, mindre de upburne räntor försnillas och afhändas, utan alt ricktigt upbäras, förestås och därföre redogiöras, såsom ock landet mera uptagas, bearbetas och förbättras, hvaröfver, samt huru landthushållningen i lähnen skiötes och drifves, huru den af- eller til-tager, och hvad förbättring därå behöfves, han gifver årligen cammar-collegio vid handen; blifvandes hos Kongl. Maj:t och Riksens Ständer landshöfdingen ansvarig, om igenom des efterlåtenhet och förvållande något blefvo försummat, til Kongl. Maj:ts och cronones skada och saknad, hvar emot vederbörande crono-betiänte i hela lähnet, som stå under landshöfdingens inseende och befallning, äro pliktige honom lyda, och för sine embets förvaltningar tilböriligen redogiöra.

N:o 171.

Transsumt ur 1734 års Lag, 18 kap. Byggn. Balken.

§ 1.

I Konungens enskilda fisken i saltsjön, stora elfvar, åar, strömmar och insjöar må ingen fiska utan konungens befallningshafvandes lof och minne. Hvar som här emot bryter; böte femtijo daler, konungens ensak, och hafve förverkadt thet han ther fångat.

N:o 172.

Transsumt af Kongl. resolutionen på ridderskapets och adelns allmänna besvär den 8 Juni 1739.

(Aftryckt ifrån *Modee's* Samling af k. förordn., II, p. 1563.)

§ 5.

Angående, at ehvem, som af öde uptager crono-fiskerier, må dem för sig och sine efterkommande orubbade få behålla; Så är kongl. brefvet af den 9 Jun. 1735, om ödes lägenheters uptagande, jämväl nog tillräckeligit til öde-fiskeriers uphiälpande, enär de emot visse frihets-år ei äro eller kunna blifva uptagne. Dock bör hvart särskilt mål, för visse härvid infallande omständigheter, på vederbörlig ort anmälas. *)

*) Den 20 § af det återopade brefvet innehåller, at den, som vill af öde uptaga sådane hemman, som i annotationerne äro upförde för slätte hemman, samt at de aldrig tagas up, och at åboerne gått därifrån, och hvilka ingen annan sig åtaga vill, skal därför vara försäkrad, at erhålla skatte-rättighet därpå gratis, det vare sig i Sverige, eller Finland, jämväl och straxt undfå cammar-collegii köpe-bref därpå, hvilket skal och bör äga lika kraft och värkan, både för acquirenten, och des efterkommande, som vore samma hemman eller lägenheter med contante penningar infriade. Dock förstås detta endast om sådane lägenheter, som på intet sätt, hvarken

N:o 173.

Transsumt af förnyad legohjons-stadga den 21 Aug. 1739.

(Aftryckt ifrån *Modee's* Samling af k. förordn. II, p. 1585.)

Art. 4.

1) Uti hela Riket skola inge flere betiänte, så kallade frikarlar och arbetare, utom dem, som niuta årlig lön, och högst oumgängelige pröfvas, antagas eller bestås vid de publique värcken, såsom tullar, vågar, packare-hus, mätareställen, myntet, skeppsvärf, arrenderade crono-fiskerier, cronones trä-, humle-, ladu- och diur-gårdar, och andre dylike lägenheter å landet eller i städerne. — — —

N:o 174.

Transsumt af kongl. förordning, angående presterättigheterne i Österbotten, den 18 Jan. 1743.

(Aftryckt ifrån *Modee's* Samling af k. förordn. III, p. 1995.)

§ 3.

Af fiskerier, hvarest fångas sik, löyor, neynögon, tai-men, muikor, jämväl fiällfisk, såsom giäddor och abborrar

genom frihets-år, eller förmedling stå at upprättas. Men skulle ändock ingen, igenom alle desse förmåners åtniutande, förmås, slike öde-lägenheter at uptaga och brukbare giöra, nemligen de, som i Finland och Wästerbottn äro belagne; Så blifver det yttersta upmuntringsmedlet, at frälsemanna-rätt må förunnas på slike lägenheter i Wästerbottn och Finland, för dem af hvad stånd de vara måge, som samma öde-lägenheter uptaga och cultivera, sedan, uppå de förut anförde vilkoren, någon sig därmed velat befatta.

§ 21. På lika sätt kan äfven practiseras med urminnes öde-fiskerier, säg-, miöl och väder-qvarnar, samt tegel-bruk, tårp och andre lägenheter, hvaraf en myckenhet, som likväl hafva anseenlig ränta på sig, finnas vara öde, hvilka fördenskuld, så vida de för landet pröfvas nyttige, kunna under skatte-manna-rätts åtnjutande, efter allmänt utbiudande, uphiälpas, och til publici ofelbara nytta vid mackt hållas.

etc. erlægges tjondedelen till prästen. Men på de ställen, där det varit brukeligt, at vittia taimen och neynögons fiskerierne hvar tjonde natt, må det därvid förblifva. De som ligga hela sommaren i strömmings fiske på vänstra sidan, såsom af Carlö sockn, erlægga en fjerdedels tunna strömming af hvarje hel båt, hvaraf pastor loci undfår hälften, och den andra halfva delen den kyrkoherden, hvarest fisket idkas; De öfrige åter, om närmare och med mindre kåstnad bruka strömmingsfiske öfver hela sommaren, utgiöra af hvar båt en half tunna strömming, hvartil pastor gifver salt och kiäril; Men de som fiska allenast en vecka eller mera, utgiöra tjonden af fångtet, hvartil prästen likaledes anskaffar salt och kiäril. I de socknar, hvarest cronones regale laxe-fiskerier äro, förblifver med afgiften til prästerne, efter förra vanligheten, til vidare. Likaledes erlægges tjonde af skiälfiske, som sker inom hafsbandet, men af de så kallade fåleresor, eller skiälfänge uti öppna hafvet, eller utom länets stränder, utgiöres icke någon tjonde, ey eller af skogsfänge och vilde varor, såsom ovist och medförande stort besvär samt tidspillan, utan lämnas til allmogens egit behag, om och hvad de därpå til kyrkoherden vilja gifva. Af tiäru- och bräde-tilvärkningar kan allmogen icke eller förpliktas, at utgiöra någon tjonde til prästen.

N:o 175.

Transsumt af Kongl. Maj:t resolution på allmogens besvär den 21 Januari 1748.

(Aftryckt ifrån *Modee's* Samling af k. förordn. IV, p. 2546 och 2565.)

§ 21.

Som förordningarne af den 30 Augusti 1731 och 25 November 1740, pag. 914 och 1659 förmå, at de, som upodla sina hemman, skola samma förbättring, utan någon skattläggning eller tilökning uti hemmans utlagorne, bestän-

digt få nyttia; Ty anhåller allmogen underdånigst, at under samma förbättringar, äfven måga begripas de fiskerier och fiskeverk, som de vid sina ägors siöstränder kunna hafva tilfälle at inrätta, så at icke någon skatt eller afgäld må derföre kunna fordras, eller någon vara tillåtit, at dem, emot något erbudit arrende, sig på något sätt tilägna, eller ifrån hemmanet skilja. Kongl. Maj:t vil öfver sådana mål sig utlåta, när hvardera särskildt upgifves.

§ 70.

Som hemmanens i Österbottn jordeboks-mantal, vid den allmänna skattläggningen, som derstädes år 1608 för sig gått, icke blifvit grundad på någon föregången ordentlig refning eller hemmanens samt deras ägors tilförlätelige beskrifning och rätta beskaffenhet; Ty bifaller Kongl. Maj:t allmogens i Österbottn underdåniga ansökning, at medelst tillhielp af de till Finland nu förordnade flere landtmätare, alle hemman och ägor, som i senare tider icke blifvit methodice refvade och skattlagde, forderrast böra geometrice aftagas och til sine egenskaper beskrivas, hvarefter skattläggningarne, likmätigt den nu för orten utkommande nya skattläggnings methode, böra skyndesamligen värkställas, samt sedan utan uppehåld af cammar-collegio öfverses och til vederbörandes efterrättelse utfärdas. Och emedan den hemmanen härtills ålagde skatt icke ägt behörig grund; Ty bör ei eller den förmedling på räntan, som et eller annat hemman skiäligen kan finnas förtiena, orsaka någon rubbning hvarken uti åboernes ägande skatte- eller besittnings-rättigheter.

N:o 176.

Transsumt af österbottniska skattläggnings methoden, den 25 Juli 1749.

(Aftryckt ifrån *J. G. v. Bonsdorff's* Finlands Kam. lagf. I, p. 383.)

4:to Fiskerierne skattläggas således: att för godt hus-

behovsfiske, beräknas 16 öre samt på hvart helt mantal, och för svagare 8 öre samma mynt, samt proportionaliter å mindre hemman. Där ymnigare Fiskeri är, antingen i insjöar eller saltsjön, så att någon del årligen kan förtryttas, bör hvar sjetten tunna af insaltad fisk, som öfver husbehov årligen fångas, till ränta utföras, sedan hvar fiskesort separerad och utnämnd är, hvarefter dess särskilda kronovärdie observeras kan. — Hvad åter torr fisk anbelangar, så beräknas hvart femte lispund till skatt efter kronovärdie.

N:o 177.

Transsumt af instruktion för fiskerideputationen, gillad och fastställd på riksdagen i Stockholm, den 12 Maj 1762.

(Afttryckt ifrån *Modee's Saml. af k. förord. m. m. VII, p. 5134.*)

§ 6.

Öfver krono-fiskeriernes tilstånd och hvad til deras uphjälpande, jemte kronans inkomsters skäligen förökande deraf, med de hemmans säkerhet, rättighet och bestånd, som för fiske äro skattlagde, och dertill berättigade, besynnerligen uti stora floder och strömmar, efter den anledning jordböcker och andre handlingar medgifva, böra deputerade jämväl med sin berättelse til Riksens Ständer inkomma och dervid noga i akt taga hvarje stånds välfångne privilegier och rättigheter; Äfven som deputerade i allmänhet böra i det nogaste undersöka och specificera alla allmänna eller krono-fiske-lägenheter uti strömmar samt vid holmar och utskjär, och urskillja de lägenheter, som böra kronan immediate förbehållas, indelte äro eller lyda under krono-, skatte-, frälse- eller boställs hemman, kyrkor, eller som allmänningar äro at anse, samt sådana fiske lägenheter, som städerne och deras borgerskap äga privilegier at nyttja, med mera, och upgifva förslag, huruledes samma, til fiskes utvidgande, utom andres förfång, helst nyttias kunna, och kronan med det allmänna den fördel, som sig göra låter, tillskyndas.

N:o 178.

Transsumt af fiskerideputationens projekt till fiskeristadga för Riket 1762.

(Afttryckt ifrån *Modee's Saml. af k. förordn., m. m. VII, p. 5152.*)

§ 26.

Som Rikets insjö-fiske uti sjöar, floder och strömmar är at anse ibland de nyttigaste näringar och förrådshus för Riket, så lærer Kongl. Maj:t jemväl finna för godt i nåder stadga, at de fisken uti in-sjöar och strömmar, som kronan tilhörige äro, efter den anledning äldre jord-böcker kunna gifva och redan ej indelte blifvit, må, under offentligit uprop, efter allmän kundgörelse, til skatte försäljas, med årlig stadgad ränta, lämpad efter beskaffenheten och kronans säkerhet för framtiden.

De jordägare, som med sine land och ägor stöta til dylike fisken, dock förmons rätten til dylik lösen förbehållen, då de genast, vid upropet, åtaga sig at til kronan ärlägga tre fjerdedelar af hvad en annan högst redeligen budit; Kongl. Maj:ts och Riksens kammar-collegium likväl obetagit at låta dylike krono-fisken til den mästbiudande på visse år bort-arrenderas, eller ock låta dem åtfölja andra kronans lägenheter, alt som det til det allmännas förmon och bästa pröfvas kan; Näst intil gräntsande jordägare jemväl förmons rätten til dylike arrenden, på omförmälte vilkor, städse förbehållen, då sådana fisken, utom andre dem åtföljande krono-lägenheter, blifva utbudne.

At krono-fisken uti hafvet hädanefter blifva som allmännings-fisken at anse, är redan uti 1 § stadgat, så vida de ej redan emot ränta visse hemman underlagde blifvit; Alle contracter och arrenden, som om krono-fisken redan slutade äro, förblifva dock uti sin kraft och värkan, til dess arrende-tiden förlupit, och alle indelte fisken blifva orubbade i alla tider, efter författningarne derom.

§ 27.

På det en likhet öfver hela Riket må i akttagas, huru

långt rättighet til krono-fisken med angräntsande jordägares uteslutande sig sträcka skal, de måge antingen för kronans räkning drifvas och af visse förpacktare innehafvas indelte och visse stater på lön eller understöd anslagne blifvit, eller redan på et eller annat sätt kronan ifrångångne; så förklaras härigenom i nåder, alle dylike fisken, efter jordböckernes anledning, bibehållas ifrån andres intrång och deltagande uti floder, sjöar och strömmar, allenast på sådane fiske-ställen, hvarest kronan eller dess rätts innehafvare af ålder haft inrättningar och fiske-bragder til fiskens fångande på et eller annat sätt, eller, derest dylike anstalter, utan åtal, vunnit gammal häfd, krono-fisken må stöta in til hvad land de kunna, under förbehåll, at adelige eller andre stånds välfångne privilegier dock på intet sätt härigenom kränkas, och at ingen jordägares grund och mark dymedelst skadas och ofredas, vidare än til landfäste och farled tarivas.

Å alle andre ställen och lägenheter må rätter jordägare nyttja det fiske, som til dess land och privilegierade vatn-värk stöter, det må vara efter lax eller annan fisk, utan åtskillnad och det utan hinder och intrång af krono-fisket, som ej bör sträcka sin rättighet längre, än nu sagt är.

Och, som allmänna lagen stadgar om segel-led och kungsåder, hvilken sednare bör vara tridjung af vatnet, der hon af ålder varit, samt sådant ej mindre på segel-leders bibehållande än drif-fiskens obehindrade lopp syftar, på det fisket ofvan och nedan ej skämmas eller hindras må, andre til meen eller skada; så förklaras jemväl i nåder, at kungsådran bör til sin vidd följa efter djupaste leden, at der fisken hinderlöst kan upgå, och tredjedelen allenast räknas efter flodernes beskaffenhet vid lägsta vatn; börandes uti alla sund, flodar och strömmar, der kungsådran vara bör, samma hållas fri och ledig för all fiske-redskap och hinder til drif-fiskens up- och nedgång, och det utan åtskillnad, så vid krono- som enskilte fisken.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande och domare åligger derföre at hålla alfvarsam hand häröfver, och vite, utom hvad lag säger, den brottslige förelägga, då han flere resor med kungsådrans stängande beträdes.

De, som bo ofvan och nedan, äga härutinnan bevaka sin rätt, och, på deras anmälan och efter laga undersökning, böra dylike fiske-redskaper och hinder för fiskens up- och nedergång genast uprifvas samt förbrytaren åläggas den lidandes skada, efter domarens bepröfvande, genast at ersätta.

Uti de ström-lägenheter, der vatn-värk redan inrättade äro eller framdeles til nyttige behof inrättas kunna, bör ägaren eller dess rätts innehafvare ej hindras, der så tarivas, at anlägga dammar tvert öfver kungsådran, så vida båtled icke deraf hindras och sluss för timmer-flottning inrättas kan; dock med den ofelbara skyldighet för anläggaren och innehafvaren af dylika värk, at uti kungsådran, nedan om dammen, trappevis bygga och underhålla sådane afsättningar, at drif-fisken får sina hviloställen til obehindrad upgång, med ej högre vatn-fall emellan hvarje sådant hviloställe eller afsättning än ström-fallet haft, innan dambyggnaden anstältes, hvarmedelst vatnets lodrätta fall öfver dammen i kungsådran undvikas kan, såsom för drif-fiskens upgång hinderlig; då dymedelst tvenne nyttige handteringar och näringar, utan hvar andras förfång, befordras kunna: börandes dock igenom kungsådran så mycket vatn öfver dylike dammar släppas, som för fiskens upgång nödigt pröfvas.

Uti sund eller floders in- och utlopp i sjöar, bör i synnerhet ej heller sådane fiske-bragder brukas, och pålar eller försänkning fästas så när intil åmynnet, at fisken deraf skrämes eller hindras at fritt och obehindrat framgå; äfven som alt buller, under fiskens lekar, jemte sågspån, ris och kassors fällande i vatnet, med annat hinder för fisket, härigenom förbudit varder, vid bot, som om kongs-ådrans stängande utsatt är.

N:o 179.

Transsumt af kap. III Kongl. Fiskeristagan den 14 Nov. 1766.

§ 1.

Kongl. Maj:ts och kronans enskilte fisken äro och framgent förblifva uti de stora elfvar, åar, strömmar och insjöar, der de af ålder varit och ännu innehafvas, antingen de för kronans egen räkning nyttjas, kronans embetsmän på lön, vissa allmänna verk till understöd, eller ock till enskilda personer på betingad tid och vilkor upplätne blifvit, jemte alla de fiskelägenheter, som kronan efter laga rättegång ifrån orättmätiga innehafvare återvinna kan.

Fiskar någon utan konungens befallningshafvandes lof i de fiskevatten, som Kongl. Maj:t enskilt förbehållne äro, plikte 50 dal. smynt och förverke det han fiskat, efter 18 Kap. 1 § B. B.

Vid kronans fisken, enskilde personer till nyttjande upplätne, vare i slikt fall bot, som uti 4 § här nedanføre stadgas.

Äro vissa fiskeslag i strömmar kronan uttryckeligen förbehållne, förblifver det dervid, men derføre må kronofisket icke hindra strandegare, att i samma vatten annat fiske nyttja.

N:o 180.

Transsumt af kongl. kammar collegii bref den 31 Oktober 1766, angående kungsgårdars och andra kronolägenheter förarrenderande.

(Afttryckt ifrån det tryckta circular brevet.)

§ 16.

Disponerade kronolägenheter, ängar, holmar och utbyjord, djurgårdar, med mera, som äro, eller när the blifva

ledige, bortarrenderas efter högsta budet på auction högst til sex år emot prenumeration förut af hvart års arrende summa.

§ 17.

Auctionerne låter — — — anställa ett år förr än contractet är ändat eller afträdes, sedan tre månader förut å predikstolarne och uti posttidningarne blifvit therom kundgjordt, jemte hvad förmåner thervid förekomma, och thet mera, som til uplysning lända kan. Och lämnar — — — kongl. collegium genast kunskap om hvilka kongsgårdar nu til nytt arrende äro eller hädanefter blifva ledige, samt om tiden til thetas för arrenderande å nyo igenom auction och sedermera huru samma auction utslagit.

N:o 181.

Transsumt af Kongl. Maj:ts instruktion för afvittringsrätten i Jemtland, den 15 Mars 1770.

(Afttryckt ifrån *Modée's Samling* af kongl. förordn., IX, p. 278.)

§ 12.

Med fisken å kronans afredsland, som med konst eller arbete kunna förbättras til någon anseelig dräktighet, förhålls efter de om kronofisken i gemen utkomne kongl. förordningar, til hvilken ända afvittringsrätten bör uppå alle sådane större och fördelaktigare fisken författa noga förteckning, som insändes til landshöfdingen, at enligt författningarne dermed förfara; men de mindre fiskelägenheterne komma vid skattläggningarne at considereras.

N:o 182.

Transsumt af Kongl. Maj:ts förklaring till 1766 års fiskeristadga, den 24 Jan. 1771.

(Afttryckt ifrån *Modee's* Saml. af k. förordn. IX, p. 496.)

§ 3.

Ehuruväl det tryckfel, som finnes uti 3 Cap. 5 § samt des andra moment, som om kungsådra handlar, genom Wårt och Riksens cancellie-collegii kungörelse af den 30 September 1767 blifvit vederbörligen rättadt, vele Wi dock samma moment til allmänhetens underrättelse, sådant som det vara bör, här låta införa: Likaledes underhålles hälften mindre öfning, eller til en siettedel af vatnet, i de strömar och åar, der af ålder ingen kungsådra varit, så vida något fiske ofvanföre ligger, flottled varit nyttjad, eller vattu-dämning på ofvanföre belagne hemmans ågor, i brist af sådan öfning, skada förorsakar.

Och aldenstund uti detta Capitel och des 5, 6, 7 och 8 §§, som om kungsådra handla, och hvad dervid i akt tagas bör, icke uttryckeligen stadgas, hvarest tvister om kungsådras rätta läge, öppnande eller stängande, då sådant kronans egna fiskens rättighet rörer, uptagas och afgöras böra; Fördenskull hafve Wi ock i nåder godt funnit, at härigenom förklara och förordna, at, utan afseende på hvad redan kan vara stadgadt eller förut för et och annat kronofiske tilgiordt, sådane mål, antingen de röra Oss och kronan, des rätts innehafvare eller enskilte, böra, då de angå fisken uti de vid städerna varande fiske-vattn, af magistraterna, men annars vid härads-rätten, i den ort, der kronofisket beläget är, uptagas, och efter de bevis och skäl, som af äldre handlingar eller andre omständigheter förekomma om krono-fiskens gamla rättigheter och kungsådrans uråldriga läge, laglikmätigt ransakas och dömas, hvarvid landshöfdingen förordnar den, som, jemte kronans rätts innehafvare, sådane tvister bevakar, til afböjande af något deras lidande: åliggandes äfven vederbörande landshöfdingar, at

tilhålla arrendatorer af dylike fisken, at tidigt tilkänna gifva, om någon anledning til förminskning i Wår och kronans rätt och säkerhet för framtiden, dervid yppas skulle, och at sielf, jemte underhafvande krono-betiente, sådaut noga i akt taga och lagligen bevaka.

N:o 183.

Referat af ett kongl. bref till kam. collegium den 9 Nov. 1772, angående sådana gamla kronofisken i Karelen, för hvilka särskild skatt blifvit erlagd.

(Afttryckt ifrån *J. G. von Bonsdorff's* Finlands Kameral-Lagfarenhet, I, Helsingfors 1833, p. 236.)

Om desse stadgas, uti kongl. br. till kam. coll. d. 9 Nov. 1772, att innehafvarene af desse fisken skulle blifva uti rolig besittning af desamma, intill dess landet blifvit öfver allt reftat och skattlagt, och dervid med säkerhet kan erfaras, hvilka af desamme komma att begripas under hemmanens tillhörigheter, och hvilka enskildt tillhöra kronan; men emedertid skulle innehafvarene derföre betala medium af den förut i 15 år erlagde räntan.

N:o 184.

Transsumt af skattlägnings methoden för Westerbottens län, den 23 Augusti 1773.

(Afttryckt ifrån *C. E. Enagrius'* Samling af landtmåteri författn. 1826, p. 77.)

§ 7.

För fiskevattn till husbehof betalas 1½ öre silfmynt efter hvart tunnelands utsäde, men kan gäddor, abbor, id,

braxen, gös, rudor, strömming, ål, sik, harr, löjor med mera, fiskas til afsalu, då erlægges hvart åttonde, tionde eller tolfte lipund eller tunna i skatt, efter vägens längd till afsättningsorten, på sätt som i 5 § omrördt är. *)

N:o 185.

Kongl. brefvet den 15 December 1775 till kammar collegium, angående förekommandet af ljusterfisket. **)

(Aftryckt ifrån Sammandrag af gällande författn. ang. Finansverket, I:1, 1866, p. 175.)

GUSTAF etc. etc. etc. I anledning af ett hoos Oss förekommit måhl hafve Vij inhämtat, huruledes Janehafvare af Kronofisken yrka sig vara berättigade, at idka Ljusterfiske, på the grunder: att ett slikt fiske therstädes skall från äldre tider hafva varit vanligt; at the endast, i afseende på ljusterfisket, skola hafva utfäst ett högre åhrligit arrende, och änteligen, at thet uprättade contract icke skall hafva uttryckeligen förbjudit ett så beskaffadt fiske. Och som Vij till förekommande både af ett så skadeligit fiske, och af the oredor, hvilka af ett oskilljactigt förstånd om thylige arrende contracter, kunna förordsakas, funnit nödigt thet böra alle contracter, hvilke om kronofiskens arrende hadanefter uprättas, med tydelige ord innehålla, at något ljusterfiske af hvad namn, som hålst, eij må brukas, och at,

*) Berörde ställe i § 5 lyder sålunda: Hvad af skogen, med bestånd i längden, kan förädlas och försäljas, såsom bräder, bjelkar, tjära, kol och träkärl, med mera, beräknas en åttendedel till skatt, då till närmaste stad, lastage-plats eller afsättningsställe, ej är mera än en å två mil; en tiondedel deraf, då till afsättningsstället är 3 till 4 mil; en tolfte del, då till afsättningsstället är 5 till 6 mil; och en sextonedel, då till afsättningsstället är 7 mil och derutöfver.

**) Kungjördt genom kammar collegii cirkulär den 16 Januar 1776 till samtliga Konungens befallningshafvande.

innan auctionen värkställes, vederbörande skola om thetta vilkohr blifva noga underrättade: Altså vele Vij till ofehlbär underdånig efterlefnad Eder härom förständiga, med nådig befallning, at J therom jemväl kundgjören vederbörande. Vij befalle etc.

N:o 186.

Referat af kam. coll. circul. den 30 Jan. 1786, angående in-
dragning af strandegarnes optionsrätt till krono-
fiskens arrenderande.

(Aftryckt ifrån J. G. v. Bonsdorff's Finlands Kam. lagfarenhet. I, 1833, p. 237.)

I anseende till den skiljagthet som finnes emellan 38 § i kongl. resol. på allmog. besv. af den 25 Maji 1720 och kongl. brefvet d. 13 Aug. 1766 samt kam. coll. i anledning deraf den 31 påföljande Oct. utfärdade circular brev, i så måtto att den förre lemnar strandägare optionsrätt till kronofiskens arrenderande, när de betalte detsamma som andra derföre bjudit, då deremot det sednare förmår, att de efter högsta budet på auction skola bortarrenderas, har Kongl. Maj:t, i anledning af derom väckt fråga, genom nådig skrifvelse af d. 9 Jan. 1786, täckts förordna, att med Dess och kronans odisponerade fisken i allmänhet så bör förfaras, som ofvanberörde författning af d. 13 Aug. 1766 föreskrifver, samt att den som vid en arrende-auction erbjuder högsta arrendesumman bör vara berättigad, att njuta sitt inrop till godo, utan att någon optionsrätt deremot må gälla.

N:o 187.

**Transsumt af Kongl. Maj:ts resolution uppå allmogens besvär
den 20 Nov. 1786.**

(Aftryckt ifrån *Modee's Saml.* af k. förordn. XIII, p. 487.)

§ 13.

Som Kongl. kammar-collegium kungjort den författning, at förre innehafvare och arrendatorer af kronofiskerier ej måge som hittills hafva options-rätt til högsta budet, när desse fisken gå under ny auction til arrende, hvilket bondeståndet förmenar lända både fisket och deras idkare til skada och lidande; så anhåller bondeståndet i underdånighet, at förenämnde optionsrätt må åter varda uplifvad, så at den förra arrendatoren bibehålles vid arrendet, när han det skeende högsta budet antager.

Uti nådigt bref af den 9 Jan. sistledne til Des och Riksens kamar-collegium, har Kongl. Maj:t förklarat Sig finna förenämnde options-rätt hvarken instämna med kronans förmon eller bidraga til det ändamål, som sökes. Och då icke eller en sådan arrendator eller innehafvare kan sägas för nära ske, emedan han, som närmast känner beskaffenheten af det fiske, som uppjudes, tillika äger frihet at der vid göra sina anbud, pröfvar Kongl. Maj:t denna ståndets underdåniga begäran icke kunna beviljas.

N:o 188.

**Kongl. brefvet den 8 Jan. 1788 till kammar collegium, an-
gående kronolägenheters bortarrenderande.*)**

(Aftryckt ifrån Sammandrag af gällande författn. ang. Finansverket, I:1, 1866, p. 176.)

GUSTAF etc. etc. etc. Uti underdånig skrifvelse af

*) Kungjort genom kammar collegii cirkulär den 11 Februari s. å. till samtliga Konungens befallningshafvande.

den 5:te November nästledit år förmälen I huru genom 16 §*) i kongl. brefvet af den 13 Augusti 1766 blifvit förordnadt, att odisponerade kronolägenheter böra bortarrenderas efter högsta anbudet på auction högst på sex år; men som vid en del fordras åtskillige byggnader och förbättringar, så framt all möjlig nytta deraf skall kunna vinnas och sådane kostnader icke alltid på så kort tid kunna ersättas samt derföre blifva ogjorde, hvaraf åter lägenheterne efter hand försämras och arrendesummorne aftaga; så hemställen I tillika i underdånighet, om icke, till förekommande af den förlust, som Oss och kronan så medelst tillskyndas Eder må i Näder tillåtas, att vid dylika kronolägenheters förarrenderande, efter förekommande omständigheter, få utsätta arrendeåren ifrån sex till högst femton år, på det omtänksamme arrendatorer, under en längre arrendetid, måge kunna göra sådane förbättringar, som då de bidraga att öka deras inkomster, jämväl göra sjeltva lägenheterne nyttigare och indräktigare.

Detta jämte hvad mera I härvid underdånigst anfördt, hafve Vi uti behörigt öfvervägande tagit; Och emedan Vi i nåder bifallit Eder i förenämnde måtto gjorde underdåniga hemställan, så att på Eder må få ankomma, att, efter omständigheterna, få utsätta arrendetiden för sådane lägenheter från sex till högst femton år, efter som de äro af så skill-acktig (!) beskaffenhet, att en lika tid ej synes till alla lämpelig; **) Ty varder Eder det till svar och behörig efterrättelse, härmed i nåder tillkännagifvit. Befallande Vi etc.

*) 16 § uti Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 6 Augusti 1766, till efterrättelse meddelad genom ofvannämnda kongl. bref, lyder sålunda:

Odisonerade kronolägenheter, ångar, holmar och utbyjord, diurgårdar, med mera, som äro eller när de blifva ledige, bortarrenderas efter högsta budet på auction högst til sex år, emot prenumeration förut af hvart års arrende summa.

**) Kronans lax- och ryssjefiske vid Strömsholm är utarrenderadt på 30 år, i enlighet med kongl. brefvet den 12 Juni 1812. För dess lax-fisken i Elfkarleby i Upsala län är arrendetiden genom kongl. brefvet den 5 September 1850 bestämd till 10 år.

N:o 189.

Referat af ett kam. collegii circularbref den 22 Sept. 1802.

(Aftryckt ifrån *J. G. v. Bonsdorff's* Finlands Kam. lagf. I, p. 235.)

Och åligger det landshöfdingarne att, vid inkommande ansökningar om skatteköp å krono fisken, låta på stället noga undersöka om beskaffenheten deraf, och huruvida sådane omständigheter sig förete, som kunna föranleda till någon större förmån för kronan än den derå satte årliga räntan, i fall fisket förblifver under kronans disposition och ställes under arrende: samt att derefter, och sedan äfven den vid skatteköp påbudne kungörelsen i orten föregått, samma undersökning, jemte skatteköps handlingarne och eget utlåtande till Kongl. collegium (Kejsersl. Senatens oekonom. departement) insända.

N:o 190.

Notis om ett kongl. bref den 31 Dec. 1803, angående kronofisken, bl. a. i Westerbotten.

(Aftryckt ifrån *J. G. Branting's* Handb. inneh. Svenska Författningar. I, 1827. p. 411.)

Angående kronofiskerierne i Gefleborgs, Wester Norrlands och Westerbottens län är ytterligare förordnad: att då fiskebyggnadernes underhållande af arrendatorer är en från arrendet oskiljaktig skyldighet, så kunna arrendatorerne för uppfyllandet deraf icke vara till någon särskild ersättning berättigade: att skatteköp å dessa fisken, emot hvad redan blifvit stadgad, icke kan tillåtas: att de i stället böra utarrenderas: att jord och strandegares optionsrätt, som redan den 9 Jan. 1786 blifvit indragen icke kan dem återställas eller beviljas: att arrende auktioner å fisken, enligt

hvad förut är förordnad, ovilkorligen böra anställas både vid häradstingen och landskanslierne, samt ändtligen, att särskilta markegångspriser å fiskeräntorne, med afseende å hvarje räntegifvares större eller mindre aflägsenhet från afställningsställen, ej eller kunna beviljas; kongl. bref den 31 Dec. 1803.

N:o 191.

Transsumt af kejs. reglementet angående landtmäteriet, ägodelnings och skattlägningsverket den 15 Maj 1848.

Kap. 6.

Om skattläggningen efter Wiborgs läns method.

§ 126.

Husbehovsfiske skattlägges ej, men för fiske till afsalu erlægges en femtondedel af tio års utrönte medelfångst, hvilken skatt, som ej i grundräntan ingår, med penningar efter markegången utgöres.

§ 127.

De i Finska viken belagne utöarne Hogland, Tytär-saari, Seitskär, Lavansaari och Pienisaari, hvilka hafva sig påförde röktal, hvaraf fyra härintills räknats å ett mantal, skola för innehafvande ägor och mark åsättas skatt till det belopp, som för länet i allmänhet här ofvan finnes stadgad. Men då deras åkrar, ängar och uppodlingslägenheter äro högst ringa, hvaremot åboerne dersammastädes af fiske, skjälångst och sjöfart hafva god inkomst, skola hemmanen å sagde utöar för sistnämnde förmåner derjemte skattläggas i öfverensstämmelse med de uti den såkallade Nyländska skattlägningsmethoden af den 20 November 1690 utförde grunder, hvilka, så vidt de å ifrågavarande lägenheter kunna tillämpas, allt derföre här upptages, nemligen:

Fisket skall, genom gode människens och grannarnes hörande, till slag och indrägtighet sorgfälligt undersökas samt,

sedan hemmanets husbehof blifvit afdraget, utaf öfverskottet, beräknadt efter medium af tre års fångst, en sjettedel i saltad strömming eller andra fiskeslag till skatt utföras.

På enahanda sätt skola skattiläggningmännen söka utröna, huru många skjälur i medeltal årligen kunna fångas; hvarefter ett fjerdedels lispund späck af hvarje skjäl beräknas till skatt. Deremot må sjöfågelfänge, om än det skulle idkas, ej tagas i skatteberäkning.

Kap. 10.

§ 169.

Är landtmätare förordnad, att skifta gemensamt fiskevatten i sjö, elf eller å, skall han författa karta deröfver samt derå utmärka och beskrifva notvarp, fiskelägen och de särskilda platser, der fisk med hvarjehanda bragder kan fångas, alla dessa varp och platser, efter vederbörandes uppgift om fångsten från hvarje, till sitt värde taxera, samt likaledes å kartan utmärka kongsådra, båt eller segelled, der den enligt författningarne skall öppen hållas.

Yppas tvist om och till huru stor bredd hongsådra, båt- eller segelled skall finnas, eller uppstå stridigheter om gränssorne för byamålets fiskevatten emot andre grannar, upptagas dylika frågor vid domstolen i orten till afgörande.

§ 170.

Är fiskevatten till sina gränssor bestämdt, å karta lagdt, beskrifvet och värderadt, öfverlägges med vederbörande om grunderne för dess delning, hvarvid iakttagas skall: att en hvar delägare undfår dess andel proportionerad efter dess lott i byns eller samfällighetens ägor: att, så vidt möjligt är, den, som äger stranden, får fiskevattnet derunder: att fisket, i hänseende till hvarje af de olika slags redskap eller bragder, hvarmed det idkas, särskilt delas, så framt vederbörande icke annorlunda åsämjas: och att, i de fall notvarp och dylikt icke finnas, att hvarje lägenhet tilldelas, lotten deri bestämmes efter tid, att turvis begagnas.

Kunna sakägarene icke förenas om dessa grunder för delningen, tillhör det förrättningsmännen likväl, att förslagsvis verkställa delningen af fiskevattnet, och lotterne deruti, medelst utsatta märken å stränderne, för vederbö-

rande utvisa; ankommande det å vederbörande, att sin talan emot hvarandra, efter befogethet, vid domstolen i orten anmäla och utföra.

För öfrigt åligger landtmätaren, att befordra fiskevattnens delningar, om hvilka jordägarene sig förenat, till stadfästelse vid häradsrätten, på sätt om laga storskifte föreskrifvet är.

N:o 192.

Transsumt af Kejs. Fiskeristadgan den 4 Dec. 1865.

§ 3.

Kronans enskilda fisken uti saltsjön, elfvar, åar, strömmar och insjöar äro kronan förbehållna, der de af ålder varit och ännu innehafvas, ehvad de för kronans egen räkning nyttjas eller ock till enskilt personer på viss tid emot bestämda vilkor upplåtits.

I elfvar och strömmar, der vissa fiskslag blifvit kronan tillagde, må sådant ej utgöra hinder för strandägare att i samma vatten annat fiske idka.

V.

Supplement till kapitlet I, om Kemi och Ijo laxfisken.

N:o 193.

Häradsrättens i Ijo dom den 21 Juli 1445, hvarigenom en tredjedel både i land och vatten af Leistilä, inom Ijo sooken, tilldömdes Nådendals kloster.

(Afsryckt ur *Arvidsson's Handlingar* till upplysning af Finlands Häfder, del. III, p. 56.)

Allom them thettæ breff höra eller see Kwngör jac olaff swerdh hæretzhöfdinge i norrebotn at then tiidh iak hölt hæretzttingh j jioki Aareno effter gudz byrdh Millesimo quadringentesimo qvadragesimo quinto in crastino Margarete virginis et martiris j nerwaru wrdeligx ffader met gudh biscopp magnus j abo oc ingwar nielssons ffogute vppa korsholm oc flera godha manna kerde hederliken man mestar iönis magni Canoc j abo aa nadhendals closters weghnæ till pauall ollikasson vm een halffwan ffämtungh j iioki baadha j landh oc watn, huilkin halffwan ffämtungh magnus konungahanpoyan haffde köpt aff Cecilia Ræennes moder j kem sokn oc giffuit Sancta anna closter som nw ær fflyt till nadhendall, swosom XII gode mæn j kem vppa sætto thinge haffua wittnat oc sworet oc breff uppa giffuit, tha swarade fför:de paual at han haffde ey mer æn een tridiungh aff then ffämtungh oc then haffde han köpt aff Magnus konunganpoyanson, thetta ærendit sköt iak till the XII j nempdena saato som æra, peder laurisson, pauall symonson, swen michelson, heyno laurisson, olaff benktson, thore

andersson, olaff anderson, Symon karlsson, lauris virkoynen, olaff monkaynen, heyno spæk, olaff biisi, oc effter thet at ærendit haffde warit ther aareno till forenne vpa hæretztting, tha her lauris kirkio herre j kem kerde oc vm een halffuan ffämtungh som fför:de magnus haffde giffuit iioki kirkio, tha beddes nempden the XII godemæn som j nempden aareno till fforenne saato sich thilhielpa. som æra Jhannus clauusson, hannus j katanemi, Caupi ræsækæ lauris anderson Junni iunasson, Jonis pedersson lauris weytesson, henrik paualson, Jhannus thoywtesson, lauris murisson Peder magnusson, heiki caupeson, oc thet wart them vnt, thesse, XII Ransakade oc vitnade vpå theris eedh som the vppa thet fföre thinget sworet haffde, oc the andra XII vpa thera eedh som the sweria wilia, vm nokar aff them will eedh haffua, At æn tha at the XII godemæn j kem haffua vitnat oc sworet at for:de magnus konungahanpoyan köpte aff for:de Rennes moder en ffämtung j iioki baada i landh oc watn huilkit maa well haffua warit Thog aatte Ræennes moder ey mera i jioki æn thwaa tridiunga j enom ffämtung, eller j thwem ffämtungom j hwariom thera 1 tridiung, oc mera kunde hon ey heemla magnus konungahanpoyan Thy Dömpde iak effter thennæ Ransakan vitne oc skæll een tridiungh J leystilæ ffämtungh j jioki baada j landh oc vatne nadhendals closter till, oc fför:de paual ollikasson sina pæninga aff magnus konungahanpoyanson, som ey maatte effter laghum hindra sins ffaders giffit fore sina siæll, j thet gotz han haffde sielffuer aflat, Oc forbiudher Jac hwariom manne at hindra thennæ for:de tridiungen j for:de ffämtung landh oc j watn fore for:de nadhendals closter widh sina three marc fore min doom Till huilx mera wisso henger jak mit incigle fore thetta breff Oc jac Jngwar nielsson fför:de henger mit Incigle met vitscapp till vitnesbyrdh fore sama breff Som giffuit ær Aar Dagh oc stadh fforscrifnom. [Den 21 Juli 1445].

Det första sigillet finnes qvar; det andra bortfallet.

N:o 194.

Häradsrättens i Ijo förlikningsbref den 21 Juli 1445, om erläggande af half tunna saltad lax årligen till Nådendals kloster, i böter för Sifskaps-Spjeld.

(Afttryckt ifrån *Arvidsson's* Handl. till uppl. af Finlands Häfder, del. III, p. 58.)

Vitherlikit wari thet allum them thetta breff höra eller see At then tijdh iak olaff swerdh hæredzhöffdinge j kors-holmslæn hæredzting hiolt met almoganom J Jioki Aareno efter gudz byrdh MCDXL-quinto nesta. Daghén effter sancta margareta Dagh j nerwaru wrdeligx ffaders met gud biscopp Magnus j abo Jngwar nielsson ffogute vppa korsholm oc flera. goda manna kendes oc vitnade ther vppa. satto. thinge birgitta. nielsdotter j seem (!) at hon haffde giort. effter sina wena. Raade ena sæmio met for:de wrdelikom ffader b[iscop] M[agnus] aff sinne barna. wegna, olaff pædersons. oc margit pædersdotter fore thetta broot oc sak. som war sydzcaps spiældh ther the waaro til. wnen, och dömpde til script oc boot. J swa. matto. oc hon haffuer loffuat widh godha. thro. at hon oc henne effterkomande oc ærfwingie som henne fasta godz wilia. effter henne niwta seulu aar-licha giffua. nadhendals clostre ena half tunno saltan lax well bewaradan, vtan alt hindher oc alla. geensegn, Oc thet som olaff henricson som tha. war fogute vppa korsholm haffde thagit ffræa. for:de birgitta fore for:de sak. oc war, komit Præstenom her lauris ffres. j keem till. handa. eller læntzmannenom j iiki pæder henricson thet sculle honjgen haffua som the baade ther vppa. thinget loffuade Thennæ sæmio stadfeste jac for:de Olaff swærdh ok thoog till wittne thennæ tholff som tha j nempdena. saato. som æra pæder laurisson paual symonson, Swen nielsson, heyno laurisson, olaff benktson, thore anderson, olaff anderson, Symon karlson lauris wirkoinen olaff monkoynen, heyki spæk, Olaff bijsi Til thennæ ærende mera wisso oc forwaring henger

jac mit Jncigle met witscap fore thetta. breff som scriffuit oc giffuit ær Aar Dagh oc stadh forseripnom. [Den 21 Juli 1445].

Sigillet bibehållet; men sönderbrutet.

N:o 195.

Bekräftelse på att Nådendals kloster under slutet af medeltiden egt fiskevatten i Kemi och Ijo, äfvensom en donation af saltad lax ifrån Birgitta Nilssdotter's fastighet i Ijo.

Uti en „Förteckning öfver Bref och Handlingar, rörande gods m. m., tillhöriga klostret i Nådendal,” 1353—1537, tryckt uti Arvidsson's Handl. till uppl. af Finlands höfder, VII, läses p. 14 och 15 följande:

Jtem vidisse på it Semio breff emellan biscop måns J Åbo och birgitta nielsdotter J Seem liggiandes [j] Jyoki sokn lydandes på ½ tunno lax huilken henners barn Oleff person och margret persdotter J saak for sydzskaps spield til nodendals Clösther årlig vtgiffua skulde. Datum Anno 1445.

Jtem vidisse på it dom breff lydandes på een trydiung J Läystile femptung til land och vatn liggiandes J Jyoki soknu huilken tridiennng Oleff swerd fro Pålual Ollikasson och til nodendals Clösther dömppt hade Anno 1445, — — —

Hæredz höffdingans Olaff Swerdz wittnesbref at han på satto tinge näruarande Biscop Magnus j Aboo och slotz-fouten på korsholm witnar, thet hustro Birgia Nielsdotter j Seem vdj Jioky Sokn vtfester ½ tunno lax årliga vtgöra till Nådendals kloster oc hennes effterkommande för något frendspield ssom hennes barn hade vti fallet Datum Anno 1445 — — —

Beplictelsse breff ther Birgitta Nilssdotter j sseem vdj Jiokj beplictete sig och sine effterkomande som opå för:ne gårdh boo eller byggendis warde ath årligen vth göre en

$\frac{1}{2}$ tunne Lax till nodendals Clöster till euerdelig ominnelse för thet frendspiell hon bedriffuit haffuer etc. Datum Jiokj Margarete Anno etc. 1445 — — —

Dombreff opå thet Laxxestjske vatn som Magnus Konungahan poijca gaff till St:tæ birgitte Clöster liggendis udj Kemio sochen j Norbotn etc Datum Jioki die Margarete anno etc 1445

Anm. Af dessa donationer och domstols utslag vill det synas, att laxfisket i Kemi och Ijo vid denna tidpunkt ännu icke varit underlagdt kronan, utan tillhört jordegarene.

Utgifvaren.

N:o 196.

Bref från Konung Gustaf I till Jon Bagge den 24 Juli 1555, angående ett ryskt öfverfall, hvarvid 40 personer, som idkade fiske uti Ijo elf, blifvit ihjälslagne.

(Aftryckt ifrån *Arvidsson's* Handl. till uppl. af Finl. häfd. VIII, p. 254.)

Wår gunsth etc Wij haffue förstått thin schriffuelse Jonn Bagge, Att Rydzerne haffue gjortt Jnfall j Östrebothnen, och ihjelslagit 40 af wåre vndersåther som låge wdi fjske wdi Ijo elff, Tesliges borttagit all fjsken och hwggedt sunder all then fjske redskap, som the funne ther för siig etc Szå tycker oss sielsind ware, att thw haffver icke hafft större acht wedh gräntzen, j thin befalningh opå thenne tijd en ssom skett är, effther thw jw vthan twiffl haffuer hörtt huru Rydzerne skicke siig emott wåre vndersåther wed then karelske gräntz, sså att ssamme Rydzer, ther haffwe öffuerfalled wåre vndersåther, både medh mordh, brand och Rooff, thett meste the haffwe kunnedt, Ändoch thett selskap till thenne tijd, medh theris onde wpsått och företagende föge framgång hafftt haffwe, vthan att the aff wårtt krigzfolck opå fluchten i theris landh äre tilbake driffne, och ssom thw lather förstå, att wåre vndersåther hade wäll hafftt

bättre wacht vm siig och icke bliffued sså förraskede hwar the Rydze köpmän ther j Östrebothnen icke hade bedragett them j sså måtte, att the förtröstedede samme wåre vndersåther vm säckerhedt opå theris sijde etc Szå borde the Rydze köpmän inthett bliffue ostraffede, för theris skalckhett, Och må thw ware förtäncht att beholle them och theris godz tilstädis till wijdere beskedd, Doch må thw giffue them sådane förtröstningh, att vm the kunne förskaffe tiig then Corke och hans selskap tilstädis, som wåre vndersåther nederlade och eliest stoor skalckheet opå theris fjskerij bedreffwe, kan wäll dhå stå rådth till att the kunne bliffue löse och komme hem till siit igen etc

Wijdere wele wij tiig icke forholle Att wij wdi sanning haffue förnummedt, thett wij inthet haffue oss förmodhe aff thett selskap Rydzerne en openbare feijde etc

Hwarföre wele wij tig haffue förmanedt, att thw förstärerke tijg j thin befalningh, med alt thett dwlige folck, rör och andre gode wärijer, som thw ther meest kan wpbbringe Szamelunde må thw förmane alle Biirkarler, wdi thin befalningh, att the och siig thett meste hwar haffuer rådt till både medh folck och wärijer, tilpynte och wtrusthe, Och att thw sampt medh them äre förtänchte att haffwe Rydzerne allfuarligit modhstånd, och försware wåre och Rijgsens gräntzer wdi thin befalningh för thet offueruold the wele oss opå then sijde tilfoge, Wij biude tig och att thw ingelunde skall försume, att haffue thine wjssse kundskaper wtthe, som kunne förfare hwadh Rydzerne haffue förhender, Tesliges att thw och schriffuer oss altijd till huad tijdender thw förnimmer aff Rydzland ssom oss och wårtt rijke äre anliggende etc Thette jngelunde försumendis Szå frampt thw wilt göre thet oss är behageligit,

Dat. „Stockholm 24 Julij,” 1555.

N:o 197.

Allmogen klagar öfver dåligt laxfiske i Kemi och Ijo elfvar år 1595.

Uti allmogens i Kemi och Ijo socknar klagoskrift till hertig Carl den 28 Juli 1595, tryckt i E. Grönblad's Handl. rör. Klubbekriget. III, p. 138, heter det bland annat: „Tij Elffuen her j bodhe Sochner ganske lithet Lax gaff ifrå sigh nu i Sommar.”

N:o 198.

Ijo socknemäns bref den 2 Febr. 1603 om derstädes rådande fattigdom och nöd, samt deraf föranledd oförmåga att idka sedvanligt fiske i efvén.

(Aftryckt ifrån *E. Waaranen's* Urkunder rör. Finlands Historia, II, p. 5, 6. — Originalen uti Kejsersl. Senatens för Finland äldre arkiv N:o 4858 fol. 93 är beseglade med socknens jemte tvenne enskilda personers sigill och har nederst följande anteckning: „vti Jio sochn brukades inge nötter och rentade intet 1603“. Förut tryckt i *Suomi* 1859 p. 225.)

Wij fattige Skatskyllige vndersåter och menige Mann vtí Jio Sochn Bekenne och här medh witterlige göre, Att här vtí Sochnen så wäll såsom och vtí alle Andre här vtí Österbåthn (Dedt gud bätre) ähr en swår oförmögenheet och fattigdoom för handen på alle ting, Att många (Ty wårre) Aff hungers nödh äre suultne til dödz, Eij heller hafue største Partten nu Annet tiltaga ähn nödgat till förtäringh annamma [sådan], som aldrih tilförende sport war, Såsom och nu vtí wintter förleden (medh tucht) dher ett fööl stodh iblandh monge Andre, som till dödz blefue kört, hafuer een wår Sochne inbyggere nödgat taga wdaff almenige wägen, draga kräppen på kälkan in til sit heem wist, och medh dess fhåla slächt sin hustrus och barns hun-

ger, Tesligist vtí trångmål, som gudh sigh öfuer förbarma, hafue och nödgat försellie theris barn och Afföde til Rydzlandh, Dherföre peninger och Annet till Cronones utlagur Och nu för sådenne oförmögenhet ärom och på dhenne tidh vtarmede wordne, Att wij icke hafue Råd til at förskaffa oss noot, Mychit mindre at wtgöre, såsom wij ährigen wane ähre, wår Nootfisk, hvilket wij hafue förskuttidit in til wår Nädigiste öfuerheet och begäre medell och förskoningh. At thette så i Sanningh finnes late wij trycke wåre Sochne Signet samt och wår Kyrkeheerdes her Jacobz och 12 eedsworne mäns Boomärke, Datum Jio Sochn then 2 Februarij Anno 1603.

N:o 199.

Transsumt af „Öpet bref för bönderne vdi Kimi, Iio och Limingo Sochnar”, den 20 April 1607, angående kronofisket derstädes.

(Aftryckt ifrån *E. Waaranen's* Urkunder rör. Finlands Historia. II, p. 279—281.)

Wij Carl etc. Tilbiude eder trogne Vndersåter och Danemänn alle, som byggie och boendes äre vdi Kemi, Iio och Limingo Sochner, wår gunst och nåde tilförende. — — — — Dätt I begiäre blifue wid förrige Stadgan med edert Fiskerij, där wele wij ider så sware, att efter wij för Fougdternes otroheet hafue sådanne Förordning giordt, dett I skole fiskie een dag till idert behoof och then andra til wårt, och huad Gud då täckies til att gifue och förlähne, där mhå huar late sig ädt nöije och niuthe sin lycko, eller och där i wilien gifue huar ahnnan Fisk oss, som Gudh gifuer huar gångo i Fiskie, äre wij och wäl tilfridz med, och mädan wij hafue tilsagdt ider hampa till Nooth och Saltt til att sälta Fiskien med, så att I hafue meere Fordeel där af ähn wij. Därföre så wele wij och att med förte

braxen, gös, rudor, strömming, ål, sik, harr, löjor med mera, fiskas til afsalu, då erlægges hvar åttonde, tionde eller tolfte lispund eller tunna i skatt, efter vägens längd till afsättningsorten, på sätt som i 5 § omrördt är. *)

N:o 185.

Kongl. brefvet den 15 December 1775 till kammar collegium, angående förekommandet af ljusterfisket. **)

(Afttryckt ifrån Sammandrag af gällande författn. ang. Finansverket, I:1, 1866, p. 175.)

GUSTAF etc. etc. etc. I anledning af ett hoos Oss förekommit måhl hafve Vij inhämtat, huruledes Jnehafvare af Kronofisken yrka sig vara berättigade, at idka Ljusterfiske, på the grunder: att ett slikt fiske therstädes skall från äldre tider hafva varit vanligt; at the endast, i afseende på ljusterfisket, skola hafva utfäst ett högre åhrligit arrende, och änteligen, at thet uprättade contract icke skall hafva uttryckeligen förbjudit ett så beskaffadt fiske. Och som Vij till förekommande både af ett så skadeligit fiske, och af the oredor, hvilka af ett oskilljactigt förstånd om thylike arrende contracter, kunna förordsakas, funnit nödigt thet böra alle contracter, hvilke om kronofiskens arrende hädanefter uprättas, med tydelige ord innehålla, at något ljusterfiske af hvad namn, som hälst, eij må brukas, och at,

*) Berörde ställe i § 5 lyder sålunda: Hvad af skogen, med bestånd i längden, kan förädlas och försäljas, såsom bräder, bjelkar, tjära, kol och träkärl, med mera, beräknas en åttendedel till skatt, då till närmaste stad, lastage-plats eller afsättningsställe, ej är mera än en à två mil; en tiondedel deraf, då till afsättningsstället är 3 till 4 mil; en tolfte del, då till afsättningsstället är 5 till 6 mil; och en sextondedel, då till afsättningsstället är 7 mil och derutöfver.

**) Kungjordt genom kammar collegii cirkulär den 16 Januar 1776 till samtliga Konungens befallningshafvande.

innan auctionen värkställes, vederbörande skola om thetta vilkohr blifva noga underrättade: Altså vele Vij till ofelbar underdånig efterlefnad Eder härom förständigiga, med nådig befallning, at J therom jemväl kundgjören vederbörande. Vij befalle etc.

N:o 186.

Referat af kam. coll. circul. den 30 Jan. 1786, angående indragning af strandegarnes optionsrätt till kronofiskens arrenderande.

(Afttryckt ifrån J. G. v. Bonsdorff's Finlands Kam. lagfarenhet. I, 1833, p. 237.)

I anseende till den skiljagtighet som finnes emellan 38 § i kongl. resol. på allmog. besv. af den 25 Maji 1720 och kongl. brefvet d. 13 Aug. 1766 samt kam. coll. i anledning deraf den 31 påföljande Oct. utfärdade circular bref, i så måtto att den förre lemnar strandägare optionsrätt till kronofiskens arrenderande, när de betalte detsamma som andra derföre bjudit, då deremot det sednare förmår, att de efter högsta budet på auction skola bortarrenderas, har Kongl. Maj:t, i anledning af derom väckt fråga, genom nådig skrifvelse af d. 9 Jan. 1786, täckts förordna, att med Dess och kronans odisponerade fisken i allmänhet så bör förfaras, som ofvanberörde författning af d. 13 Aug. 1766 föreskrifver, samt att den som vid en arrende-auction erbjuder högsta arrendesumman bör vara berättigad, att njuta sitt inrop till godo, utan att någon optionsrätt deremot må gälla.

N:o 187.

Transsumt af Kongl. Maj:ts resolution uppå allmogens besvär
den 20 Nov. 1786.

(Afttryckt ifrån *Modee's Saml. af k. förordn. XIII, p. 487.*)

§ 13.

Som Kongl. kammar-collegium kungjordt den författning, at förre innehafvare och arrendatorer af kronofiskerier ej måge som hittils hafva options-rätt til högsta budet, när desse fisken gå under ny auction til arrende, hvilket bondeståndet förmenar lända både fisket och deras idkare til skada och lidande; så anhåller bonde-ståndet i underdånighet, at förenämnde optionsrätt må åter varda uplifvad, så at den förra arrendatoren bibehålles vid arrendet, när han det skeende högsta budet antager.

Uti nådigt bref af den 9 Jan. sistledne til Des och Riksens kamar-collegium, har Kongl. Maj:t förklarart Sig finna förenämnde options-rätt hvarken instämma med kronans förmon eller bidraga til det ändamål, som sökes. Och då icke eller en sådan arrendator eller innehafvare kan sägas för nära ske, emedan han, som närmast känner beskaffenheten af det fiske, som upbjudes, tillika äger frihet at der vid göra sina anbud, pröfvar Kongl. Maj:t denna ståndets underdåniga begäran icke kunna beviljas.

N:o 188.

Kongl. brefvet den 8 Jan. 1788 till kammar collegium, angående kronolägenheter bortarrenderande. *)

(Afttryckt ifrån Sammandrag af gällande författn. ang. Finansverket, I:1, 1866, p. 176.)

GUSTAF etc. etc. etc. Uti underdånig skrifvelse af

*) Kungjordt genom kammar collegii cirkulär den 11 Februari s. å. till samtliga Konungens befallningshafvande.

den 5:te November nästledit år förmälen I huru genom 16 § *) i kongl. brefvet af den 13 Augusti 1766 blifvit förordnad, att odisponerade kronolägenheter böra bortarrenderas efter högsta anbudet på auction högst på sex år; men som vid en del fordras åtskillige byggnader och förbättringar, så framt all möjlig nytta deraf skall kunna vinnas och sådane kostnader icke alltid på så kort tid kunna ersättas samt derföre blifva ogjorde, hvaraf åter lägenheterne efter hand försämras och arrendesummorne aftaga; så hemställen I tillika i underdånighet, om icke, till förekommande af den förlust, som Oss och kronan så medelst tillskyndas Eder må i Näder tillåtas, att vid dylika kronolägenheter förarrenderande, efter förekommande omständigheter, få utsätta arrendeåren ifrån sex till högst femton år, på det omtänksamme arrendatorer, under en längre arrendetid, måge kunna göra sådane förbättringar, som då de bidraga att öka deras inkomster, jämväl göra sjeltva lägenheterne nyttigare och indrägligare.

Detta jämte hvad mera I härvid underdånigst anfördt, hafve Vi uti behörigt öfvervägande tagit; Och emedan Vi i nåder bifallit Eder i förenämnde måtto gjorde underdåniga hemställan, så att på Eder må få ankomma, att, efter omständigheterna, få utsätta arrendetiden för sådane lägenheter från sex till högst femton år, efter som de äro af så skill-actig (!) beskaffenhet, att en lika tid ej synes till alla lämpelig; **) Ty varder Eder det till svar och behörig efterrättelse, härmed i nåder tillkjännagifvit. Befallande Vi etc.

*) 16 § uti Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 6 Augusti 1766, till efterrättelse meddelad genom ofvannämnda kongl. bref, lyder sålunda:

Odisponerade kronolägenheter, ängar, holmar och utbyjord, diurgårdar, med mera, som äro eller när de blifva ledige, bortarrenderas efter högsta budet på auction högst til sex år, emot prenumeration förut af hvart års arrende summa.

**) Kronans lax- och ryssjefiske vid Strömsholm är utarrenderadt på 30 år, i enlighet med kongl. brefvet den 12 Juni 1812. För dess lax-fisken i Elfkarleby i Upsala län är arrendetiden genom kongl. brefvet den 5 September 1850 bestämd till 10 år.

N:o 189.

Referat af ett kam. collegii circularbref den 22 Sept. 1802.

(Afttryckt ifrån *J. G. v. Bonsdorff's* Finlands Kam. lagf. I, p. 235.)

Och åligger det landshöfdingarne att, vid inkommande ansökningar om skatteköp å krono fisken, låta på stället noga undersöka om beskaffenheten deraf, och huruvida sådane omständigheter sig förete, som kunna föranleda till någon större förmån för kronan än den derå satte årliga räkntan, i fall fisket förblifver under kronans disposition och ställes under arrende: samt att derefter, och sedan äfven den vid skatteköp påbudne kungörelsen i orten föregått, samma undersökning, jemte skatteköps handlingarne och eget utlåtande till Kongl. collegium (Kejsarl. Senatens œconom. departement) insända.

N:o 190.

Notis om ett kongl. bref den 31 Dec. 1803, angående kronofisken, bl. a. i Westerbotten.

(Afttryckt ifrån *J. G. Branting's* Handb. inneh. Svenska Författningar. I, 1827. p. 411.)

Angående kronofiskerierne i Gefleborgs, Wester Norrlands och Westerbottens län är ytterligare förordnad: att då fiskebyggnadernes underhållande af arrendatorer är en från arrendet oskiljaktig skyldighet, så kunna arrendatorerne för uppfyllandet deraf icke vara till någon särskild ersättning berättigade: att skatteköp å dessa fisken, emot hvad redan blifvit stadgadt, icke kan tillåtas: att de i stället böra utarrenderas: att jord och strandegares optionsrätt, som redan den 9 Jan. 1786 blifvit indragen icke kan dem återställas eller beviljas: att arrende auktioner å fisken, enligt

hvad förut är förordnad, ovilkorligen böra anställas både vid häradstingen och landskanslierne, samt ändtligen, att särskilda markegångspriser å fiskeräntorne, med afseende å hvarje räntegifvares större eller mindre aflägsenhet från afsettningsställen, ej eller kunna beviljas; kongl. bref den 31 Dec. 1803.

N:o 191.

Transsumt af kejs. reglementet angående landtmäteriet, ägodelnings och skattläggningsverket den 15 Maj 1848.

Kap. 6.

Om skattläggningen efter Wiborgs läns method.

§ 126.

Husbehovsfiske skattlägges ej, men för fiske till afsalu erlägges en femtondedel af tio års utrönte medelfångst, hvilken skatt, som ej i grundräkntan ingår, med penningar efter markegången utgöres.

§ 127.

De i Finska viken belagne utöarne Hogland, Tyttärsaari, Seitskär, Lavansaari och Pienisaari, hvilka hafva sig påförde röktal, bvaraf fyra härintills räknats å ett mantal, skola för innehafvande ägor och mark åsättas skatt till det belopp, som för länet i allmänhet här ofvan finnes stadgadt. Men då deras åkrar, ångar och uppodlingslägenheter äro högst ringa, hvaremot åboerne dersammastädes af fiske, skjälångst och sjöfart hafva god inkomst, skola hemmanen å sagde utöar för sistnämnde förmåner derjemte skattläggas i öfverensstämmelse med de uti den så kallade Nyländska skattläggningsmethoden af den 20 November 1690 utförde grunder, hvilka, så vidt de å ifrågavarande lägenheter kunna tillämpas, allt derföre här upptages, nemligen:

Fisket skall, genom gode människens och grannarnes hörande, till slag och indrägtighet sorgfälligt undersökas samt,

sedan hemmanets husbehof blifvit afdraget, utaf öfverskottet, beräknadt efter medium af tre års fångst, en sjettedel i saltad strömming eller andra fiskeslag till skatt utföras.

På enahanda sätt skola skattläggningmännen söka utröna, huru många skjälur i medeltal årligen kunna fångas; hvarefter ett fjerdedels lispund späck af hvarje skjäl beräknas till skatt. Deremot må sjöfågel fångas, om än det skulle idkas, ej tagas i skatteberäkning.

Kap. 10.

§ 169.

Är landtmätare förordnad, att skifta gemensamt fiskevatten i sjö, elf eller å, skall han författa karta deröfver samt derå utmärka och beskrifva notvarp, fiskelägen och de särskilda platser, der fisk med hvarjehanda bragder kan fångas, alla dessa varp och platser, efter vederbörandes uppgift om fångsten från hvarje, till sitt värde taxera, samt likaledes å kartan utmärka kongsådra, båt eller segelled, der den enligt författningarne skall öppen hållas.

Yppas tvist om och till huru stor bredd hongsådra, båt- eller segelled skall finnas, eller uppstå stridigheter om gränssorne för byamålets fiskevatten emot andre grannar, upptagas dylika frågor vid domstolen i orten till afgörande.

§ 170.

Är fiskevatten till sina gränssor bestämdt, å karta lagdt, beskrifvet och värderadt, öfverlägges med vederbörande om grunderne för dess delning, hvarvid iakttagas skall: at en hvar delägare undfår dess andel proportionerad efter dess lott i byns eller samfällighetens ägor: att, så vidt möjligt är, den, som äger stranden, får fiskevattnet derunder: att fisket, i hänseende till hvarje af de olika slags redskap eller bragder, hvarmed det idkas, särskilt delas, så framt vederbörande icke annorlunda åsämjas: och att, i de fall notvarp och dylikt icke finnas, att hvarje lägenhet tilldelas, lotten deri bestämmes efter tid, att turvis begagnas.

Kunna sakägarene icke förenas om dessa grunder för delningen, tillhör det förrättningsmännen likväl, att förslagsvis verkställa delningen af fiskevattnet, och lotterne deruti, medelst utsatta märken å stränderne, för vederbö-

rande utvisa; ankommande det å vederbörande, att sin talan emot hvarandra, efter befogethet, vid domstolen i orten anmäla och utföra.

För öfrigt åligger landtmätaren, att befordra fiskevattnens delningar, om hvilka jordägarene sig förenat, till stadfästelse vid häradsrätten, på sätt om laga storskifte föreskrifvet är.

N:o 192.

Transsumt af Kejs. Fiskeristadgan den 4 Dec. 1865.

§ 3.

Kronans enskilda fisken uti saltsjön, elfvar, åar, strömmar och insjöar äro kronan förbehållna, der de af ålder varit och ännu innehafvas, ehvad de för kronans egen räkning nyttjas eller ock till enskilt personer på viss tid emot bestämda vilkor upplåtits.

I elfvar och strömmar, der vissa fiskslag blifvit kronan tillagde, må sådant ej utgöra hinder för strandägare att i samma vatten annat fiske idka.

V.

Supplement till kapitlet I, om Kemi och Ijo laxfisken.

N:o 193.

Häradsrättens i Ijo dom den 21 Juli 1445, hvarigenom en tredjedel både i land och vatten af Leistilå, inom Ijo socken, tilldömdes Nådendals kloster.

(Afttryckt ur *Arvidsson's Handlingar till upplysning af Finlands Häfder*, del. III, p. 56.)

Allom them thettæ breff höra eller see Kwngör jac olaff swerdh hæretzhöffdinge i norrebotn at then tiidh iak hölt hæretzttingh j jioki Aareno efter gudz byrdh Millesimo quadringesimo qvadragesimo quinto in crastino Margarete virginis et martiris j nerwaru wrdeligx ffader met gudh biscopp magnus j abo oc ingwar nielssons ffogute vppa korsholm oc flera godha manna kerde hederliken man mestar iönis magni Canoc j abo aa nadhendals closters weghnæ till pauall ollikasson vm een halffwan ffæmtungh j iioki baadha j landh oc watn, huilkin halffwan ffæmtungh magnus konungahanpoyan haffde köpt aff Cecilia Ræennes moder j kem sokn oc giffuit Sancta anna closter som nw ær fflyt till nadhendall, swosom XII gode mæn j kem vppa sætto thinge haffua wittnat oc sworet oc breff uppa giffuit, tha swarade ffor:de paulal at han haffde ey mer æn een tridiungh aff then ffæmtungh oc then haffde han köpt aff Magnus konunganpoyanson, thetta ærendit sköt iak till the XII j nempdena saato som æra, peder laurisson, pauall symonson, swen michelson, heyno laurisson, olaff benktson, thore

andersson, olaff anderson, Symon karlsson, lauris virkoynen, olaff monkaynen, heyno spæk, olaff biisi, oc efter thet at ærendit haffde warit ther aareno till forenne vpa hæretztting, tha her lauris kirkio herre j kem kerde oc vm een halffuan ffæmtungh som ffor:de magnus haffde giffuit iiki kirkio, tha beddes nempden the XII godemæn som j nempden aareno till fforenne saato sich thilhielpa. som æra Jhannus clauusson, hannus j katanemi, Caupi ræsækæ lauris anderson Junni iunasson, Jonis pedersson lauris weytesson, henrik paulson, Jhannus thoywtesson, lauris murisson Peder magnusson, heiki caupeson, oc thet wart them vnt, thesse, XII Ransakade oc vitnade vpå theris eedh som the vppa thet fförre thinget sworet haffde, oc the andra XII vpa thera eedh som the sweria wilia, vm nokar aff them will eedh haffua, At æn tha at the XII godemæn j kem haffua vitnat oc sworet at for:de magnus konungahanpoyan köpte aff for:de Rennes moder en ffæmtung j iiki baada i landh oc watn huilkit maa well haffua warit Thog aatte Ræennes moder ey mera i jioki æn thwaa tridiunga j enom ffæmtung, eller j thwem ffæmtungom j hwariom thera 1 tridiung, oc mera kunde hon ey heemla magnus konungahanpoyan Thy Dömpde iak efter thennæ Ransakan vitne oc skæll een tridiungh J leystilæ ffæmtungh j jioki baada j landh oc vatne nadhendals closter till, oc ffor:de paulal ollikasson sina pæninga aff magnus konungahanpoyanson, som ey maatte efter laghum hindra sins ffaders giffit fore sina siæll, j thet gotz han haffde sielffuer aflat, Oc forbiudher Jac hwariom manne at hindra thennæ for:de tridiungen j for:de ffæmtung landh oc j watn fore for:de nadhendals closter widh sina three marc fore min doom Till huilx mera wisso henger jak mit incigle fore thetta breff Oc jac Jngwar nielsson ffor:de henger mit Jncigle met vitscapp till vitnesbyrdh fore sama breff Som giffuit ær Aar Dag oc stadh fforseriffnom. [Den 21 Juli 1445].

Det första sigillet finnes kvar; det andra bortfallet.

N:o 194.

Häradsrättens i Ijo förlikningsbref den 21 Juli 1445, om erläggande af half tunna saltad lax årligen till Nådendals kloster, i böter för Sifskaps-Spjeld.

(Afttryckt ifrån *Arvidsson's* Handl. till uppl. af Finlands Häfder, del. III, p. 58.)

Vitherlikit wari thet allum them thetta breff höra eller see At then tijdh iak olaff swerdh hærredzhöfdinge j korsholmsläen hærredzting hiolt met almoganom J Jioki Aareno efter gudz byrdh MCDXL-quinto nesta. Dagen effter sancta margareta Dagh j nerwaru wrdeligx ffaders met gud biscopp Magnus j abo Jngwar nielsson ffogute vppa korsholm oc flera. goda manna kendes oc vitnade ther vppa. satto. thinge birgitta. nielsdotter j seem (!) at hon haffde giort. effter sina wena. Raade ena sæmio met fforde wrdelikom ffader b[iscop] M[agnus] aff sinne barna. wegna, olaff pædersons. oc margit pædersdotter fore thetta broot oc sak. som war sydzcaps spiældh ther the waaro til. wnen, och dömpde til script oc boot. J swa. matto. oc hon haffuer loffuat widh godha. thro. at hon oc henne effterkomande oc ærwingie som henne fasta godz wilia. effter henne niwta sculu aarlicha giffua. nadhendals clostre ena half tunno saltan lax well bewaradan, vtan alt hindher oc alla. geensegn, Oc thet som olaff henricson som tha. war fogute vppa korsholm haffde thagit ffraa. for:de birgitta fore for:de sak. oc war, komit Præstenom her lauris ffres. j keem till. handa. eller læntzmannenom j iiki pæder henricson thet sculle hon jgen haffua som the baade ther vppa. thinget loffuade Thennæ sæmio stadfeste jac for:de Olaff swærdh ok thoog till witne thennæ tholff som tha j nempdena. saato. som æra pæder laurisson paual symonson, Swen nielisson, heyno laurisson, olaff benktson, thore anderson, olaff anderson, Symon karlson lauris wirkoinen olaff monkoynen, heyki spæk, Olaff bijsi Til thennæ ærende mera wisso oc forwaring henger

jac mit Jncigle met witscap fore thetta. breff som scriffuit oc giffuit ær Aar Dagh oc stadh forscripnom. [Den 21 Juli 1445].

Sigillet bibehållet; men sönderbrutet.

N:o 195.

Bekräftelse på att Nådendals kloster under slttet af medeltiden egt fiskevatten i Kemi och Ijo, äfvensom en donation af saltad lax ifrån Birgitta Nilsdotter's fastighet i Ijo.

Uti en „Förteckning öfver Bref och Handlingar, rörande gods m. m., tillhöriga klostret i Nådendal,” 1353—1537, tryckt uti *Arvidsson's* Handl. till uppl. af Finlands höfder, VII, läses p. 14 och 15 följande:

Jtem vidisse på it Semio breff emellan biscop måns J Åbo och birgitta nielsdotter J Seem liggiandes [j] Jyoki sokn lydandes på ½ tunno lax huilken henners barn Oleff person och margret persdotter J saak for sydzskaps spield til nodendals Clösther årlig vtgiffua skulde. Datum Anno 1445.

Jtem vidisse på it dom breff lydandes på een trydiung J Läystile femptung til land och vatn liggiandes J Jyoki sokn huilken tridieng Oleff swerd fro Påual Ollikasson och til nodendals Clösther dömt hade Anno 1445, — — —

Hæredz höffdingans Olaff Swerdz vittnesbreff at han på satto tinge närvarande Biscop Magnus j Aboo och slotzfouten på korsholm witnar, thet hustru Birgta Nielsdotter j Seem vdj Jioky Sokn vtfester ½ tunno lax årliga vtgöra till Nådendals kloster oc hennes effterkommande för något frendspield ssom hennes barn hade vti fallet Datum Anno 1445 — — —

Beplictelse breff ther Birgitta Nilssdotter j seem vdj Jiokj beplictete sig och sine effterkomande som opå för:ne gårdh boo eller byggendis warde ath årligen vth göre en

1/2 tunne Lax till nodendals Clöster till euerdelig ominnelse för thet frendspiell hon bedriffuit haffuer etc. Datum Jiokj Margarete Anno etc. 1445 — — —

Dombreff opå thet Laxxfijske vatn som Magnus Konungahan poijca gaff till S:tæ birgitte Clöster liggendis udj Kemio sochen j Norbotn etc Datum Jioki die Margarete anno etc 1445

Ann. Af dessa donationer och domstols utslag vill det synas, att laxfisket i Kemi och Ijo vid denna tidpunkt ännu icke varit underlagdt kronan, utan tillhört jordegarene.

Utgifvaren.

N:o 196.

Bref från Konung Gustaf I till Jon Bagge den 24 Juli 1555, angående ett ryskt öfverfall, hvarvid 40 personer, som idkade fiske uti Ijo elf, blifvit ihjälslagne.

(Astryekt ifrån *Arvidsson's* Handl. till uppl. af Finl. häfd. VIII, p. 254.)

Vår gunsth etc Wij haffue förstätt thin schriffuelse Jonn Bagge, Att Rydzerne haffue giortt Jnfall j Östrebothnen, och ihjelslagit 40 af våre vndersåther som låge wdi fijske wdi Ijo elff, Tesliges borttagit all fijsken och hwggedt sunder all then fijske redskap, som the funne ther för siig etc Szå tycker oss sielsind ware, att thw haffver icke haffit större acht wedh gräntzen, j thin befalningh opå thenne tijd en ssom skett är, effther thw jw vthan twiffl haffuer hörtt huru Rydzerne skicke siig emott våre vndersåther wed then karelske gräntz, sså att ssamme Rydzer, ther haffwe öffuerfalled våre vndersåther, både medh mordh, brand och Roof, thett meste the haffwe kunnedt, Ändoch thett selskap till thenne tijd, medh theris onde wpsått och företagende föge framgång haffit haffwe, vthan att the aff wårtt krigzfolck opå fluchten i theris landh äre tilbake driffne, och ssom thw lather förstå, att våre vndersåther hade wäll haffit

bättre wacht vm siig och icke bliffued sså förraskede hwar the Rydze köpmän ther j Östrebothnen icke hade bedragett them j sså mätte, att the förtröstedede samme våre vndersåther vm säckerhedt opå theris sijde etc Szå borde the Rydze köpmän inthett bliffue ostraffede, för theris skalckhett, Och må thw ware förtänchtit att beholle them och theris godz tilstädis till wijdere beskedd, Doch må thw giffue them sådane förtröstningh, att vm the kunne förskaffe tiig then Corke och hans selskap tilstädis, som våre vndersåther nederlade och eliest stoor skalckheet opå theris fijskerij bedreffwe, kan wäll dhå stå rådth till att the kunne bliffue löse och komme hem till siit igen etc

Wijdere wele wij tiig icke forholle Att wij wdi sanning haffue förnummedt, thett wij inthet haffue oss förmodhe aff thett selskap Rydzerne en openbare feijde etc

Hwarföre wele wij tiig haffue förmanedt, att thw förstärcker tijg j thin befalningh, med alt thett dwlige folck, rör och andre gode wärijer, som thw ther meest kan wpbbringe Szamelunde må thw förmane alle Biirkarler, wdi thin befalningh, att the och siig thett meste hwar haffuer rådt till både medh folck och wärijer, tilpynte och wtrusthe, Och att thw samt medh them äre förtänchte att haffwe Rydzerne allfuarligit modhstånd, och försware våre och Rijgsens gräntzer wdi thin befalningh för thet offueruold the wele oss opå then sijde tilfoge, Wij biude tig och att thw ingelunde skall försume, att haffue thine wijsse kundskaper wtthe, som kunne förfare hwadh Rydzerne haffue förhender, Tesliges att thw och schriffuer oss altijd till huad tijdender thw förnimmer aff Rydzland ssom oss och wårtt rijke äre anliggende etc Thette jugelunde försumendis Szå framt thw wilt göre thet oss är behageligit,

Dat. „Stockholm 24 Julij,” 1555.

N:o 197.

Allmogen klagar öfver dåligt laxfiske i Kemi och Ijo elfvar
år 1595.

Uti allmogens i Kemi och Ijo socknar klagoskrift till hertig Carl den 28 Juli 1595, tryckt i E. Grönblad's Handl. rör. Klubbekriget. III, p. 138, heter det bland annat: „Tij Elffuen her j bodhe Sochner ganske lithet Lax gaff ifrå sigh nu i Sommar,“

N:o 198.

Ijo socknemäns bref den 2 Febr. 1603 om derstädes rådande
fattigdom och nöd, samt deraf föranledd oförmåga att
idka sedvanligt fiske i elfven.

(Afttryckt ifrån *E. Waaranen's* Urkunder rör. Finlands Historia, II, p. 5, 6. — Originalen uti Kejsersl. Senatens för Finland äldre arkiv N:o 4858 fol. 93 är beseglade med socknens jemte tvenne enskilda personers sigill och har nederst följande anteckning: „vti Jio sochnn brukades inge nötter och rentade intet 1603“. Förut tryckt i *Suomi* 1859 p. 225.)

Wij fattige Skatskyllige vndersåter och menige Mann vti Jio Sochn Bekenne och här medh witterlige göre, Att här vti Sochnen så wäll såsom och vti alle Andre här vti Österbåthn (Dedt gud bättre) ähr en swår oförmögenheet och fattigdom för handen på alle ting, Att många (Ty wårre) Aff hungers nödh äre suultne til dödz, Eij heller haffue störste Partten nu Annet tiltaga ähn nödgat till förtäringh annamma [sådan], som aldrih tilförende sport war, Såsom och nu vti wintter förleden (medh tucht) dher ett fööl stodh iblandh monge Andre, som till dödz blefne kört, hafuer een wår Sochne inbyggere nödgat taga vdaff almenige wägen, draga kräppen på kälckan in til sit heem wist, och medh dess fhåla slächt sin hustrus och barns hun-

ger, Tesligist vti trångmål, som gudh sigh öfuer förbarma, hafue och nödgat försellie theris barn och Afföde til Rydzlandh, Dherföre peninger och Annet till Cronones vtlagur Och nu för sådenne oförmögenhet ärom och på dhenne tidh vtarmede wordne, Att wij icke hafue Rådth til at förskaffa oss noot, Mychit mindre at vtgöre, såsom wij åhrligen wane ähre, wår Nootfisk, hvilket wij haffue förskuttidit in til wår Nädigiste öffuerheet och begäre medell och förskoningh. At thette så i Sanningh finnes late wij trycke wåre Sochne Signet sampt och wår Kyrkeheerdes her Jacobz och 12 eedsworne mäns Boomärke, Datum Jio Sochnn then 2 Februarij Anno 1603.

N:o 199.

Transsumt af „Öpet bref för bönderne vdi Kimi, Iio och Limingo Sochnar“, den 20 April 1607, angående
kronofisket derstädes.

(Afttryckt ifrån *E. Waaranen's* Urkunder rör. Finlands Historia. II, p. 279—281.)

Wij Carl etc. Tilbiude eder trogne Vndersåter och Danemänn alle, som byggie och boendes äre vdi Kemi, Iio och Limingo Sochner, wår gunst och nåde tilförende. — — — — Dätt I begiäre blifue wid förrige Stadgan med edert Fiskerij, där wele wij ider så sware, att efter wij för Fougdternes otroheet hafue sådanne Förordning giordt, dett I skole fiskie een dag till idert behoof och then andra til wårt, och huad Gud då täckies til att gifue och förlähne, där mhå huar late sig ådt nöije och niuthe sin lycko, eller och där i wilien gifue huar ahnnau Fisk oss, som Gudh gifuer huar gånge i Fiskie, äre wij och wäl tilfridz med, och mädan wij hafue tilsagdt ider hampa till Nooth och Saltt til att sälta Fiskien med, så att I hafue meere Fordeel där af ähn wij. Därföre så wele wij och att med förte

Fiskierijdt skal så förhollit warda, som wij ordning där om giordt hafue, och ähre ingelunde til sinnes att giöre där någon Förändring opå, Denn Ländzmans rëntan, som I här til dagz hafue vtgiordt, skole I aldeles wara frije före, och Ländzmännerne måge allenest hafue deris Gårder frije för åhrlige Skatten, Menn Månadz och Skiutzfärdz penningarne skole de Iu så wäl vtgiöre, som alle andre, och icke til dett ringeste widere betunge Bönderne med någon Ländzmans wacka, som här til skeedt är. Där I alle Samptlige måge wette ider att efterrätte. Datum supra.

*Suomen nohtaan
Allmoges Avia kungöja m. 11
N:o 200.*

**Konung Fredrik's resolution uppå allmoges ifrån Ijo socken
besvär den 12 Mars 1729.**

Kongl. Majjts nådige resolution på dess trogne undersåtars och allmoges ifrån Jjä sochn i Österbotns norre härad, vid 1727 åhrs riksdag, i underdånighet andragne eenskyllte besvär, Gifven i Stockholm på råd cammaren den 12 Martii 1729.

Kongl. Majjt har i nåder låtit sig bemälte dess trogne allmoges underdånige besvär föredraga, och efter noga öfverwägande för godt funnit, öfver hvart och ett mål sig således i nåder at yttra, som följjer:

1:o.

Såsom Pedasjerfvi sockno inbyggare skola söka at få interessera med samtelige 4 Kolckelag uti laxfiskeriet i Jjä elf; Altså föredrager Jjä sochneboer underdånigst, huru såsom 1:o Pedasjerfvi som tilförene varit en sokn med Jjä, sedan för dess vida aflägsenhet, och at dess jnybyggare fast sällan och då icke utan stort besvär öfver 40 mil att ifrån Kusamo gräntzen, hafva kunnat komma till hufvud kyrkian uti Jjä, är efter dom capitlets uti Åbo godtfinnande och underdånige ansökning, af hennes Kongl. Majjt drottning Chri-

stina den 13 October åhr 1641 fördeelt, och förmedelst kongl. bref confirmerat at efter den tiden förblifva ett särdeles afsöndrat pastorat och prästegjälld, och således desse bägge soknar blifvit skillde ifrån hvar annan, så til deras skogsmarker som fiskevatn; ifrån hvilcken tid och alt sedan samtelige 4 kolckelag niutit laxfisket i Jjä, hålst de 2:o vid jordreefningen som skiedde åhr 1608 derföre blifvit skattlagde; i anledning hvaraf 3:o repartition blifvit åhr 1639 den 18 Julii af häradsrätten desse 4 kolckelag emellan stabilierad, och sedermera förr än som sochnarne blefvo afdelte den 2 Majj Åhr 1641 förlikningsskiften emellan Jjä fjerdings Jnybyggare samtyekt, på det at cronans stadge lax desto bättre kunde utgiöras, och all oenighet afstyras, varandes Pedasjerfvi boer då alldeles utslutne; och det så mycket mer som 4:o Pedasjerfvi sokns inbyggare hafva goda tillägor, efter deras skatt, i åker, äng och fiske af gäddor och små fisken uti träsk, kunnandes de ej eller 5:o bevisa, at hvareken de eller deras förfäder hafva sökt, ej eller haft fog at söka, til at hafva någon del med Jjä 4 kolckelag, utan desse Jjä fierdings jnybyggare suttit af detta fiskevatn i urminnes tider uti en rolig possession: Anhängandes de fördenskull underdånigst at blifva vid deras gamla och urminnes häfd utan Pedasjerfvi boers intrång orubbade och maintinerade. Som Jjä sockneboer, til föllje af ofvan anförde omständigheter, ifrån urminnes tider suttit i possession af detta laxfiske, och derföre blifvit skattlagde; Så vill Kongl. Majjt i nåder hafva dem dervid alldeles bibehållit och stadfastat, så at härutinnan bör förblifva vid det som af ålder vanligt varit.

2:o.

Bönfaller allmogen, at tiondesättningen och besiehtningen af edsvorne män så hädan efter som här tils må förättas; och at allmogen må bibehållas vid de rättigheter och utgifter som de af ålder til deras siälasörjare utgiordt. Som Kongl. Majjt på Ständernes begiäran vid sidsta riksdag, i nåder förordnat huru med tiondens utgiörande skall förhållas; hvarefter cammar collegium låtit dess bref till alla lands höfdingar afgå; så måste det och härutinnan dervid förblifva. Och til dess någon viss förordning kan ut-

komma om de rättigheter som prästerskapet af deras åhörare hafva skola, har allmogen at rätta sig efter 1681 års förordning i Sverige, och 1694 års i Finland, samt af den 3:dje Maj 1725 i Tavastehus lähn, för de landsorter, hvarest ingen af Kongl. Maj:t confirmerad förening derom ännu giord är. Föröfrigt förblifver Kongl. Maj:t dess trogne allmoge med Kongl. ynnest och nåde altid väl bevågne. Datum ut supra.

FRIEDRICH.
(L. S.)

Ol. Estenberg.

Resolution på allmogens enskyllte besvär ifrån Jjä sokn.

Rätteligen afskrifvet efter här förvarade resolutioner på allmogens besvär, intygas, Stockholm i Kongl. Riks-archivet den 4 Sept. 1869:

ex officio:
Victor Granlund.

N:o 201.

Transsumt af Kgl. Maj:ts resolution uppå allmogens allmänna besvär den 4 Mars 1774.

(Afttryckt ifrån *Modee's* Samling af k. förordn. X, p. 278.)

§ 59.

Öfver den underdåniga ansökning almogen uti Jio och Kemi soknar i Österbotten anmält, at den vid 1765 års riksdag vidtagne författning, angående den i Jio och Kemi elfvar fallande stadgelaxens betalning efter markegången, måtte uphäfvas och almogen bibehållas vid kongl. brefvet af den 28 Augusti 1747, som tillåter at berörde stadge lax finge med 40 daler kopparmynt tunnan betalas; kan Kongl. Maj:t sig icke annorledes utlåta, än at ofvannämnde vid 1765 års riksdag giorde författning bör til alla delar efterlefvas, och

at landshöfdingen i orten åligger utsatta markegångs priset efter laxens värde i Augusti månad eller då lefvereringen bör ske.

N:o 202.

Kejs. Wasa hofrätts dom den 4 Dec. 1841, angående kungsådrans öppenhållande i Waura, Aittakari och Pahkala forsar af Ijo elf.

Kejsrerliga Wasa hofrätts i Storförstendömet i Finland, dom, uti ett från lagmansrätten i Uleåborgs lagsaga, uppå erlagde vad, till Kejsrerliga hofrätten inkommet mål, emellan Pudasjärvi sockneboer, medelst ombud, cancellisten härstädes, vice häradshöfdingen Eric Gustaf Åkesson, på ena, samt bönderne Johan Niemelä, Henric Kälkäjä, Olof Sierua, Johan Jurvakainen, Jakob Manninen, Pähl Ylitalo, Elias Saarela, Henrik Höckä, Pehr Tuhkala, Johan Leskelä, Jakob Sierua och Jakob Pylkäs, å egne och öfriga Karjala byamäns, uti Ijo socken vägnar, genom fullmäktig, vice häradshöfdingen, välborne Magnus Arvid Krabbe, på den andra sidan, tillstädeskomne, men sistnämnde sockens öfrige moderkyrko församlings åboer, uteblifne, ömsom kärke och svarande, äfvensom i målet tillförordnade consistorii och kronolänsmannen Johan Nielas Polviander och Titus Ekroos, uteblifne svarande, angående Pudasjärvi sockneboers, efter föregängen skriftlig stämning vid häradsrätten uti Ijo socken utförda påstående, om boställsinnehafvares jemte hemmans ägares och åboers uti Ijä moderkyrkoförsamling, förpligtande att, såsom delägare i imperiella laxfisket uti Ijä elf, behörigen öppna och framdeles öppenhålla kungs ådran och farleden uti de inom berörde Karjala by befintliga, så kallade Waura, Aittakari och Pahkala och Pahkakoski forsar, dem de hade med derstädes inrättade fiske pator tillstängt; hvarom,

såsom ock om ersättning för å rättegången använd kostnad tvistats: Gifven i Wasa, den 4 December 1841.

Uti detta mål, som haft den omgång de dertill hörande handlingar närmare utvisa, har häradsrätten, ej allenast genom särskildt beslut den 14 October sistlidet år, förklaradt, att consistorii ombud, till bevakande af de inom Pudasjärvi sockn belägna prestebohls förmenta rätt i saken, icke vore nödigt, och förty den derom gjorda invändning förkastat, utan ock, efter det syn och undersökning å förenämnde fiskeställen blifvit af häradsrätten, med biträde af tillförordnad landtmätare, anställd, medelst utslag den 24 i samma månad, jemte förkastande af Ijå moderkyrkoförsamlings åboers anhållan, att få föreställa vidare bevisning i målet, sig slutligen yttrat och af den deruti inlupna utredning funnit vara ådagalagdt, att i Pakkala, Aittakari och Waura forssar uti Ijå elf, i flere mans åldrar begagnats fiskeverk eller såkallade pator för lax och sik fångst, hvilka sträckt sig öfver elfven, ifrån den ena till den andra stranden och under hela fisketiden hållits tätt tillslutne, utom på ett ställe, hvarest armen af patan till några alnars bredd varit öppen för båtfartens befordrande, men hvilken öppning jemväl med nedsänkta ruskor tillstängts från elfsbottnet ändatill nära vatten ytan, till förekommande af fiskens stigande högre upp i elfven, hvartill patu egarene ansett sig berättigade, särdeles genom under-lagmannen Jöran Johnsons, den 17 juli 1631 meddelade dombref; dock som samma dombref tydeligen gäfvit vid handen, att uppkomsten till förenämnde Aittakari pata, hvilken utredts vara densamma, som i dombrefvet kallades Karjalan kylä pata, härledde sig från en enskild träffad öfverenskommelse emellan delägarene i krono lax fisket, att derstädes anlägga ett fiske värk, utan att å Karjala byamäns sida kunnat visas, det behörigt tillstånd dertill blifvit utverkadt, eller att detsamma vore särskildt skattlagdt eller skatt derföre inbegripen i det arrende, som årligen till kronan utgöres för de uti Raasacka, Hauka, Wänäjä-kari och Illi forssar befintlige pator, för hvilka Ijå socknemän, enligt kongl. resolutionen af den 12 Martii 1729, äro beskattade, samt de tvenne öfrige i fråga komne eller Pakkala och

Waura patorne, ehuru de från längre tid ägt bestånd, i saknad af motsatt utredning måste antagas vara godtyckligt anlagde af Karjala byamän, de der jemväl enskildt begagnat sig af desamma; Alltså har häradsrätten ansett något afseende icke kunna fästas å merberörde dombref, helst förhållandet jemväl, genom häradsrättens utslag af den 10 Martii 1767, som vunnit laga kraft, blifvit annorlunda förklaradt samt förty, i stöd af 17 cap. 4 § och 20 cap 3 § Byggninga Balken, jemförda med 2 cap, 14 § och 3 cap 5, 6, 7, 8, 9 och 11 §§ i Kongliga Fiskeri stadgan, gifven den 14 November 1766, pröfvat rättvist ålägga delägarene uti förenämnde Pakkala, Aittakari och Waura fiskepator, att framdeles, vid i lag stadgadt ansvar, ej mindre hålla farleden i densamma öppen och fri från all slags stängsel, ned till elfs botten, uti Pakkala till tolf och i de andra patorne till åtta alnars bredd, efter djupaste vattenleden, på sätt vid den verkställda synen befunnits och anmärkt blifvit, än ock inrätta närmare stranden i Aittakari och Waura patorne, enär de äro utslagne, en tre alnars bred öppning å armen af patan, på så djupt vatten, att båtar, vid färdande opp för elfven, kunna genom densamma beqvämligen framkomma: deremot och såvida merberörda pator en längre tid haft sin sträckning öfver elfven, utan att i någon kongs ådra i dem hållits öppen, häradsrätten funnit skäligt bibehålla delägarene i dessa fiskevärk vid rättigheten, att än framgent inrätta desamme, såsom hittills skett, allenast med ofvanförmälde inskränkning; men något vite utöfver hvad lag stadgade för farledsstängande, ansåg häradsrätten för närvarande ej vara skäl att utsätta; och är för öfrigt Pudasjärvi sockneboer ålagt, att gällda, såväl ordförandens och utsockne nämndens i häradsrätten, som vice landtmätaren Topelii resekostnader och dagtractamenter för syne förrättningen, tillsammans med ett hundra fem rubel sexton sjutolfte delens kopek silfver, hvaraf likväl Ijå moderkyrkoboer borde godtgöra Pudasjärvi socknemännen hälften med femtiotvå rubel femtioåtta sju tjugufjerdedels kopek sagde mynt; deremot all annan å rättegången använd kostnad blifvit parterne emellan qvittad; emot hvilket utslag parterne å ömse sidor vädjat till lagmans-

rätten, som, medelst den 23 sistlidne Februarii, afsagd dom gillat och fastställt häradsrättens förberörde ej mindre särskildta beslut, än slutliga utslag, till vederbörandes efterrättelse, samt derhos ansett någon ersättning för rättegångskostnaden i lagmansrätten icke heller äga rum.

Missnöjde med lagmansrättens dom, hafva såväl Pudasjärvi sockneboer särskildt, som Karjala byamän och öfrige Ijå moderkyrkoåboer, gemensamt deremot erlagt vad, samt förstberörde sockne-boer jemte Karjala byamän, å utsatt inställelse dag härstädes deras talan, i föreskrifven ordning fullföljt och sedermera vid skett upprop inför Kejslerliga hofrätten bemött hvarandras ändrings ansökning; men bemälde öfrige Ijå moderkyrkoboer samt tillförordnade consistorii och krono ombuden hafva, hvarken på sagde inställelседag tillstädeskommit, eller derefter för deras utevaro låtit anmäla förfall.

Kejslerliga hofrätten har tagit detta mål i öfvervägande: Och anser de förfallolöst uteblifne Ijå moderkyrko församlings åboer, jemlikt 27 cap. 1 § Rättegångs Balken och Kongliga brefvet den 11 Maj 1774, hafva förlorat all talan i målet härstädes, äfvensom att de tillförordnade consistorii och krono ombudens utevaro icke hindrar pröfningen af saken, dervid Kejslerliga hofrätten finner det, hvarken Pudasjärvi sockneboer eller Karjala byamän anfört skäl till ändring uti lagmansrättens såväl i rättegången, som sjelfva saken meddelade yttrande, hvilket förthy gillas; hvarjemte i anseende till denna utgång af målet, rättegångskostnaden i Kejslerliga hofrätten jemväl parterne emellan qvittas. Ort och tid förutskrifne.

På Kejslerliga Wasa hofrätts vägnar:

Ernst Fr. Brander.
(L. S.)

N. M. Barck.

Dom i vädjande målet emellan Pudasjärvi sockneboer på ena, samt bonden Johan Niemela med flere på andra sidan, ömsom kärke och svarande.

Afskriftens enlighet med originalet: Herman Magnus Inberg, kapellan i Pudasjärvi och Gust. Fr. Nordberg, kronolänsman.

Likalydande med afskriften bestyrka:

N. Durchman. Jac. Aug. Durchman.
Past. adjunkt.

N:o 203.

Finansexpeditionens i Kejslerliga Senaten skrifvelse den 7 Febr. 1844, angående inställandet af några sjöfiskens förarrenderade uti Ijo socken.

Memorial.

Uti underdånigt memorial af den 26 September sistlidet år, har herr gouverneuren anmält att auction blifvit å landscontoiret i länet och vid berörde års laga vinter ting i Ijå sockens tingslag inför häradsrätten anställd till utarrenderande för kronans räkning i sex års tid af nedannämnde vid mynningen af Ijå elf belagne klippor och holmar jemte fisket omkring desamma, nemligen å Tuokonkarvo, Isokivi, Maamontti, Pensasmontti, Keskimontti, Ulkomontti, Ulkomontinletto, Pommeri, Koninmatala, Hanhi, Lippi, Hietakalla, Peurankalla, Wälkari samt Kriisi. Och hade följande högsta anbud dervid blifvit gjorde, nemligen: å de sju förstnämnde holmarne af bonden Johan Kemiläinen med sju rubel, å Pommeri, Koninmatala, Hanhi och Lippi af bonden Olof Wirkkula, med fem rubel tio kopek, å Hietakalla af bonden Johan Kemiläinen med en rubel tjugu kopek, å Peurakalla af bönderne Olof Pulkkinen och Johan Rajula med tre rubel femtio kopek, å Wälkari af bonden Zachris Takko med tio rubel samt å Kriisi holmar af Kapellanen, vice pastoren Julius Alexander Krank, med tjugu rubel femtio kopek allt silfver, i årligt arrende; men som Ijå sockneboer

emot desse fiskelägens utarrenderande protesterat på den grund att desamma ansetts inbegripas uti det kronan tillhöriga laxfiske uti Ijä elf, som sedan äldre tider vore till Ijo sockneboer å arrende upplåtet, samt yrkat att äfven för framtiden varda vid fiskerättigheten bibehållne, så har herr gouverneuren anhållit om närmare förordnande i ämnet; hvarhos herr gouverneuren, såvida navigations läraren E. A. Ingeström, enär han sistlidne sommar, efter erhållet uppdrag, undersökt farleden emellan Uleåborg och Torneå städer, funnit angeläget att den å förberörde holmar befintliga skog, så vidt möjligt är, bevarades såsom tjänande sjöfarande till landkänning och besparande kostnader af båkars uppförande och underhållande, framställt om nödvändigheten deraf att, ifall något af omförmälte anbud antoges, sådant måtte ske endast med det vilkor, att skogen å holmarne icke i någon händelse finge fällas.

Detta ärende har Kejsersliga Senaten i dag låtit Sig föredragas. Men som kronans rätt till omedelbar disposition af ifrågavarande holmar och fisket omkring desamma icke blifvit fullkomligen styrkt, har Kejsersliga Senaten funnit frågan om dessa holmars och fiskens utarrenderande för statsverkets räkning böra till vidare förfalla, hvarföre Kejsersliga Senaten ej velat fästa något afseende å ofvanberörde arrende anbud. Hvilket finance expeditionen, enligt Kejsersliga Senatens tillika vidtagne beslut, får herr gouverneuren till svar och efter rättelse, samt vederbörandes förståndigande, härigenom meddela med anmodan att, i anledning af navigations läraren Ingeströms förenämnde anmälan om nödvändigheten deraf, att skogen å ifrågakomne holmar bibehålles i orubbadt skick såsom landkänningsmärke för sjöfarande, vidtaga den åtgärd hvartill omständigheterna kunna föranleda. Helsingfors af finance expeditionen i Kejsersliga Senaten för Finland, den 7 Februari 1844.

L. G. v. Haartman.

A. E. Born.

Till herr gouverneuren i Uleåborgs län.

Likalydande med det här förvarade originalet bestyrkes af Uleåborgs landsecontor den 17 Maji 1844,

Leonh. Pentzin.

N:o 204.

Finansexpeditionens i Kejs. Senaten skrifvelse d. 30 Sept. 1846, rörande inställandet af några sjöfiskens uti Ijä socken tillämnade förarrenderande för statens räkning.

Memorial.

Uti underdånigt memorial af den 18 Januari sistlidet år har herr gouverneuren anmält att auction blifvit å landscontoiret i länet och vid 1844 års höste ting i Ijä sockens tingslag inför häradsrätten anställd till utarrenderande för kronans räkning, å sex års tid af nedannämnde uti berörde sockens skärgård belägne holmar och klippor, jemte fisket omkring desamma, nemligen: Kropsukari, Kattilankalla, Selkäkari, Karhunilehto, Kraaksukka, Krassiletto samt Kalla eller Hietakalla, hvarhos herr gouverneuren, med förmälan att dervid å landscontoiret icke gjorts några anbud, och vid häradsrätten endast ett, eller å Selkäkari holme, med tjugu kopek silfver om året, i afseende å närmare förordnande i underdånighet insändt, icke allenast protocolltet öfver den inför bemälde rätt verkställde auction, utan och en af åtskillige Ijä sockneboer till herr gouverneuren ingifven skrift, deruti de protesterat emot nämnde fiskelägens utarrenderande såsom för närvarande deras, i grund af sedan äldre tid bestående contract, ägande arrende rättighet till kronans laxfiske i Ijä elf och den gemensamma nyttjo rätt till berörde fisken, hvilken de af ålder åtnjutit; och har herr gouverneuren hemställt, huruvida de af förenämnde holmar, för hvilka anbud icke anmälts, jemte Rytisaari, Papinkari eller Majavaletto, Koivulehto, Nuottasaari eller Nuottakari och Hongaletto, som ännu icke blifvit utbudne borde, vid

anställande ytterligare auction för kronans räkning förarrenderas.

Efter det general landtmäteri contoiret med infordradt underdånigt utlåtande häröfver inkommit, har detta ärende i dag blifvit Kejsersliga Senaten föredraget, Och som Kejsersliga Senaten ansett kronans rättighet till omedelbar disposition af ifrågavarande holmar och klippor, jemte fisket omkring desamma icke vara fullkomligen styrkt, har Kejsersliga Senaten vid öfvervägande häraf, förordnat att frågan om desse fiskelägens utarrenderande för kronans räkning för närvarande skulle förfalla; vid hvilket förhållande Kejsersliga Senaten ej heller velat å det vid förenämnde auction gjorda arrende anbud fästa något afseende. Hvilket finance expeditionen, enligt Kejsersliga Senatens beslut, får herr guvernören till svar och efter rättelse samt vederbörandes förståndigande härigenom meddela. Helsingfors, af finance expeditionen i kejsersliga Senaten för Finland, den 30 September 1846.

Carl Trapp.

Joh. Aug. von Born.

Till Herr Guvernören i Uleåborgs län.

Afskriftens enlighet med här förvarade originalet, bestyrker. Uleåborg å lands contoiret den 26 Martii 1849.

Carl Gust. Bergbom.

Innehållsförteckning
i kronologisk ordningsföljd
till

första, andra och tredje häftet.

			No.	Pag.
1353—1537.	Nådendals kloster tillhörande			
	bref, m. m. (Transs.)		195.	455.
1445. Juli	21. Ijo häradsrätts dom		193.	452.
1445. Juli	21. Ijo häradsrätts förlikningsbref .		193.	454.
	? ? Regist. å förhandl. emellan Sten			
	Sture d. ä. och Jakob Ulfsson		147.	404.
1526. —	— Gustaf I:s bref till Torneå socken		101.	310.
1527. Maj	24. Kon. Gustaf I:s bref till Kumo			
	och Ulfshy socknar		150.	409.
1528. Mars	23. Kon. Gustaf I:s stadga ang. Elf-			
	karleby laxfiske		151.	410.
1541. Nov.	6. Kon. Gustaf I:s resolution till			
	Birkarlarne i Luleå.		152.	411.
1552 Mars	7. Kon. Gustaf I:s bref till allmogen			
	i Helsingland		153.	413.
1554. Sept.	14. Kon. Gustaf I:s öppna bref ang.			
	Seitsenkari ö		102.	310.
1555. Juli	24. Kon. Gustaf I:s bref till Jon			
	Bagge		196.	456.
1558. Okt.	3. Kon. Gustaf I:s öppna bref till			
	Korsholms län		154.	415.
1561. Nov.	11. Kon. Erik XIV:s bref till Peder			
	Knutsson		139.	393.
1563. Febr.	26. Kon. Erik XIV:s bref till Hans			
	Svenske		155.	416.
1587. —	— Helgeandsholms beslutet (1282)		156.	416.
1595. Juli	28. Kemi och Ijo allmogens bref till			
	hertig Carl		197.	458.

			No.	Pag.
1603.	Febr.	2. Ijo sockens bref	198.	458.
1607	April	20. Kongl. bref till Kemi, Ijo och Limingo (Transs.)	199.	459.
1610.	Okt.	28. Kongl. fullmakt för laxfogden Kopman	103.	311.
1616.	Sept.	15. Kon. Gustaf II Adolfs bref	1.	1.
1618.	Mars	18. Riksrådet Philip Schieding's bref	2.	3.
1617—1626.		Ridd. och adelns privilegier Tr.	157.	420.
1637.	Okt.	25. Kgl. instruktion för landsh. Fallkenberg (Transs.)	158.	421.
1649.	Juli	6. Kongl. Maj:ts ordn. för bergsmän	159.	422.
1650.	Okt.	19. Drottning Christinas bref	74.	241.
—	Okt.	29. Kongl. resol. på städernas besvär.	160.	422.
1652.	Juli	12—14. Landsh. Thure Ribbings förlikningsskrift	57.	173.
1654.	Jan.	30—31. Ijo häradsrätts protokoll	3.	5.
1655.	Juni	25. Rikes Ständers beslut (Transs.)	161.	423.
—	Juli	2. Kongl. resol. på städernes besvär	162.	424.
1664.	—	— Torneå elfs laxtaxelängd	104.	313.
1664.	April	6. Kongl. Maj:ts attestatum å föreg.	140.	395.
1665.	Nov.	4. Ransaknings akt och kgl. resol.	4.	6.
1666	"	5. Kongl. Maj:ts executions akt	5.	17.
1666	Dec.	6. Landsh. J. Graan's bref	6.	23.
1675.	"	2. Kongl. Maj:ts bref till Wrangel	7.	24.
1680.	Nov.	25. Kon. Carl XI:s resolution	75.	242.
1682.	Febr.	14, 15, 16. Ransakning om Kemi laxfiske (Transs.)	58.	175.
1685.	Maj	15. Kon. Carl XI:s resolution	17.	40.
1686.	Juni	22, 23. Jordebok öfv. Kemi laxfiske	59.	182.
1687.	Jan.	28. Kgl. instr. för landsh. (Citat.)	163.	424.
1688.	Nov.	10. Kon. Carl XI:s resolution	8.	25.
1690.	Nov.	20. Nyländska skattläggn. metoden	164.	425.
1698.	Jan.	26. Kgl. resol. på ridd. och adel. besvär (Transs.)	165.	426.
1720.	Maj	25. Kgl. res. på allm:s besvär Tr.	166.	428.
1723.	Sept.	17. Kgl. res. på allm:s besvär Tr.	167.	428.

			No.	Pag.
1723.	Okt.	16. Riddersk. o. adelns privil. Tr.	168.	429.
1729.	Mars	12. Kon. Fredrik's resolution	200.	460.
1732.	Juni	6. Kon. Fredrik's bref till kam. coll.	9.	26.
1733.	Jan.	12. Kon. Fredrik's bref till landsh. Grundell	105.	315.
1734.	—	— § 1 kap. 18 Byggn. balken	171.	432.
1734.	Okt.	11. Kgl. instr. för kam. coll. Tr.	169.	430.
1734.	Nov.	4. Kongl. instr. för landshöfd. Tr.	170.	431.
1735.	Juni	9. Kongl. bref. Transs.	Not.	432.
1736.	April	20. Kam. coll. bref t. landsh. Frölich	76.	243.
1737.	Juli	26. Kon. Fredrik's bref till k. colleg.	10.	27.
1738.	April	10. Kam. collegii arrendekontrakt	11.	28.
1739.	Juni	8. Kongl. resol. på riddersk. och adelns besvär Tr.	172.	432.
1739.	Aug.	21. Kongl. legohjons-stadga. Tr.	173.	433.
1743.	Jan.	18. Kongl. förordn. om presträttigh. i Österbotten Tr.	174.	433.
1746.	Juni	17. Kon. Fredrik's bref till k. colleg.	12.	31.
1746.	Juli	17. Kam. collegii arrendekontrakt	13.	32.
1746.	Juli	17. K. coll. bref. till landsh. Creutz	14.	35.
1747.	Aug.	28. Kon. Fredrik's bref till kam. collegium	15.	36.
1747.	Sept.	28. (Genom skriffel står 1748.) K. colleg. bref till landsh. Piper	35.	113.
1748.	Jan.	21. Kgl. res. på allmogens besvär	175.	434.
1748.	Maj	10. Landsh. Piper's bref till Zimmerman	77.	247.
1748.	Okt.	28. (1747?) Landsh. Piper's bref till befallningsman Zimmerman	36.	115.
1749.	Juli	25. Österb. skattläggn. metoden	176.	435.
1750.	Okt.	17. Kam. collegii arrendekontrakt	78.	247.
1751.	Jan.	9. Landsh. Piper's bref till Zimmerman	79.	250.
1754.	Febr.	20. Landsh. embetets utslag	37.	116.
1755.	"	5. Kam. coll. bref till landsh. Piper	80.	251.
1755.	Mars	12. Landsh. Piper's bref till landsk. Liljerot	81.	253.

		N:o.	Pag.
1756. Nov.	29. Kgl. res. på allm:s besvär. Tr.	148.	405.
1759. Okt.	23. Landsh. Funck's kungörelse. .	106.	316.
1762. Maj	12. Rikets ständers instr. för fiskeri- deputationen Tr.	177.	436.
1762. —	— Fiskeridep:s förslag till fiskeri- stadga. Tr.	178.	437.
1765. Mars	6. Kon. Adolf Fredrik's bref till kam. collegium	107.	318.
1766. "	5. Kam. coll. utlåt. till Kgl. Maj:t	82.	253.
1766. Juni	4. Kon. Adolf Fredrik's bref till k. collegium	83.	258.
1766 Juli	4. Kon. Adolf Fredrik's bref till kam. colleg.	108.	320.
1766. Aug.	6. Rikets ständers skrivelse; not	188.	447.
1766. "	16. Kam. collegii bref till landsh. Göös	84.	259.
1766. Okt.	31. Kam. collegii circularbref. Tr.	180.	440.
1766. Nov.	12. Kongl. resol. på krigsbefällets besvär. Tr.	141.	396.
1766. "	14. Kongl. fiskeristadgan (Transs.)	179.	440.
1766. Dec.	3. Kon. Adolf Fredrik's bref till kam. collegium	16.	38.
1767. Jan.	5. Kam. coll. bref till landsh. Göös och Malmerfeldt	109.	323.
1767. April	18. Landsh. Malmerfeldts kungörelse	110.	324.
1769. Dec.	9. Kon. Adolf Fredrik's resolution	111.	326.
1770. Jan.	24. Kon. Adolf Fredrik's resolution	112.	328.
1770. Mars	15. Kongl. instr. för afvittringsrät- ten i Jemtland. Tr.	181.	441.
1771. Jan.	24. Kgl. förkl. till fiskeristadgan Tr.	182.	442.
1772. Juli	29. Kon. Gustaf III:s resolution .	85.	261.
1772. Sept.	15. Kon. Gustaf III:s resolution .	39.	117.
1772. Nov.	4. Kgl. bref till kam. collegium .	113.	329.
1772. Nov.	9. Kgl. bref till k. coll. (referat.) .	183.	443.
1773. Aug.	23. Kongl. skattläggnings method för Westerbotten. Tr.	184.	443.
1774. Mars	4. Kgl. res. på allm:s besvär. Tr.	201.	462.

		N:o.	Pag.
1775. Juli	13. Kon. Gustaf III:s resolution .	86.	263.
1775. Dec.	15. Kgl. bref till kam. collegium .	185.	444.
1776. —	— Fr. Tuderus' underd. promem. .	87.	266.
1776. —	— Riksdagsf. Schroderus' relation	88.	268.
1776. —	— Fr. Tuderus' anm. till föreg. rel.	89.	276.
1776. Juni	27. Kon. Gustaf III:s resolution . .	90.	281.
1777. April	7. Landsh. Freidenfeldts resolution	38.	117.
1777. Maj	24. Landsh. Freidenfeldts utslag .	40.	118.
1778. Mars	19. Kam. collegii utslag	18.	41.
1778. Juli	30. Landsh. Jägerhorn's resolution	91.	282.
1779. Juni	12. Kon. Gustaf III:s resolution . .	19.	45.
1779. Juli	27. Kam. collegii utslag	92.	284.
1782—1783.	Bolagsreglor för Uleå elfs ar- rendebolag	93.	278.
1783. Maj	24. Landsh. Tandefeldt's utslag .	94.	294.
1784. Jan.	12. Kam. collegii utslag	114.	331.
1784. Maj	28. Landsh. Tandefeldts kungörelse	41.	122.
1784. Nov.	12. Transsumt af rådsprotokollet .	115.	334.
1784. "	29. Kon. Gustaf III:s resolution .	116.	337.
1785. Mars	14. Landsh. Tandefeldts utslag . .	20.	47.
1786. Jan.	30. Kam. Collegii circular Tr. .	186.	445.
1786. April	27. Kam. collegii utslag	21.	49.
1786. Aug.	1. Landsh. Carpelan's kungörelse .	60.	205.
1786. "	9. Landsh. Carpelan's kungörelse .	95.	298.
1786. "	30. Kongl. Maj:ts resolution . . .	42.	124.
1786. Nov.	20. Kgl. res. på allm:s besvär. Tr.	187.	446.
1787. Mars	16. Protokoll vid landh. Carpelan's sammanträde i Kemi	61.	207.
1787. April	26. Landsh. Carpelan's bref	62.	216.
1787. Maj	14. Fogd. Nordberg's fördelning af sjölaxfisket i Simo	63.	217.
1787. Aug.	28. Landsh. Carpelan's utslag . .	43.	125.
1788. Jan.	8. Kongl. bref till kam. collegium	188.	446.
1788. Febr.	26. Kam. collegii arrendekontrakt	117.	338.
1789. Okt.	15. Lagmansrättens dom	118.	342.
1791. Juli	19. Förteckn. på delegare i Torneå elfs laxarrende år 1786	119.	348.

		No.	Pag.
1791. Sept. 13.	(Genom skriffel dat. 16 Aug.) Kon. Gustaf III:s bref	120.	350.
1793. Mars 1.	Landsh. Carpelan's resolution	64.	219.
1794. Febr. 14.	Landsh. Carpelan's resolution	52.	162.
1795. Okt. 1.	Kongl. resolution	22.	51.
1800. Febr. 25.	Kam. coll. underd. hemställan	23.	52.
1800. Sept. 10.	Kon. Gustaf IV Adolf's resol.	24.	61.
1800. " 10.	Kon. Gustaf IV Adolf's bref till kam. collegium	96.	299.
1801. Dec. 11.	Landsh. Meinander's utslag	65.	220.
1802. — —	Kam. colleg. underd. utlåtande	44.	129.
1802. Juni 23.	Gustaf IV Adolf's resolution	25.	62.
1802. Sept. 22.	Kam. coll. circularbref. Tr.	189.	448.
1803. Maj 3.	Kam. collegii utslag	45.	140.
1803. Dec. 31.	Kongl. bref (referat.)	190.	448.
1805. Nov. 12.	Kam. collegii utslag	46.	143.
1806. Juli 21.	Kgl. bref (referat.)	142.	398.
1807. Aug. 7.	Kon. Gustaf IV Adolfs bref till kam. coll.	47.	145.
1807. Dec. 1.	Kam. collegii utslag	66.	224.
1808. Mars 19.	Landsh:s i Uleåborg utslag	26.	64.
1810. Maj 21.	Kgl. bref till kam. collegium	143.	398.
1810. Nov. 8	(20.) Art. V af gränsereglerings traktaten	121.	352.
1811. Dec. 18.	Kejsarl. bref till landsh. i Åbo	145.	400.
1812. Juli 21.	Landsh. Ehrenstolpe's resolution	123.	354.
1812. " 21.	Landshöfd. Ehrenstolpe's kungö- relse	122.	352.
1814. Mars 21.	Landsh. Ehrenstolpe's utslag	68.	226.
1815. Okt. 2.	Landsh. Ekorn's och Ehrenstol- pe's kungörelse	124.	355.
1815. Okt. 2.	Landshöfd. Ehrenstolpe's kungö- relse	125.	357.
1816. Febr. 26.	Landshöfd.-embetets resolution	27.	68.
1817. Jan. 14.	Kongl. bref (referat.)	144.	400.
1817. Juli 14.	Landsh. Ehrenstolpe's resolution	67.	225.
1817. Juli 21.	Landsh. Ehrenstolpe's resolution	97.	301.

		No.	Pag.
1818. Juni 12.	Landshöfd. Ehrenstolpe's kungö- relse	98.	302.
1818. Dec. 11.	Wasa hofrätts utslag	99.	304.
1819. Juli 26.	Landsh. v. Born's kungörelse	126.	359.
1821. Mars 28.	Hans Kejs. Maj:ts resolution	146.	402.
1826. Nov. 2.	Kongl. Maj:ts dom	127.	360.
1827. April 23.	Instr. för patuvärdarne i Kemi	48.	146.
1828. Sept. 10.	Hans Kejs. Maj:ts utslag	100.	308.
1829. Juni 27.	Kongl. bref till kam. collegium; not till	143.	399.
1831. Juni 18.	Hans Kejs. Maj:ts utslag	128.	365.
1834. Juli 10.	Wasa hofrätts utslag	53.	164.
1836. Febr. 17.	Hans Kejs. Maj:ts utslag	49.	150.
1837. Mars 23.	Guvernör Lagerborg's utslag	50.	153.
1837. Maj 8.	Hans Kejs. Maj:ts utslag	129.	367.
1837. — —	Beskr. till Jack's karta öfver Kemi elf	72.	232.
1838. Jan. 24.	Hans Kejs. Maj:ts utslag	28.	75.
1838. Dec. 11.	Wasa hofrätts utslag	70.	229.
1840. " 10.	Hans Kejs. Maj:ts utslag	29.	79.
1841. " 4.	Wasa hofrätts dom	202.	463.
1842. Aug. 27.	Guvernör Lagerborg's resol. å Elfvings syneinstrument 1837.	30.	81.
1844. Febr. 7.	Finansexped:s memorial	203.	467.
1846. Sept. 30.	Finansexp:s memorial	204.	469.
1846. Okt. 22.	Guvernör Lagerborg's resolution	73.	237.
1848. Maj 15.	Wiborgs läns skattl. method Tr.	191.	449.
1848. Okt. 24.	Hans Kejs. Maj:ts utslag	130.	370.
1849. April 27.	Guvernörs-embetets i Uleåborg utslag	51.	158.
1850. Mars 22.	Kgl. bref till kam. colleg. Tr.	131.	373.
1851. Juni 7.	Guv. Lavonius' resol. (Hauki- pudas elf.)	54.	166.
1851. Juni 7.	Guv. Lavonius resol. (Kyrknära fiske)	132.	377.
1853. Dec. 19.	Guv. Lavonius' utslag (Simo elf)	55.	168.
1853. Dec. 19.	Guv. Lavonius' utslag (Kemi elf)	31.	88.

		No.	Pag.
1854.	Juni 13.	Wasa hofrätts utslag	133. 379.
1855.	Nov. 21.	Traktat emellan Sverige-Norge och Frankrike-England	138. 391.
1857.	Sept. 15.	Häradsrättens i Kemi protoll	69. 227.
1858.	Mars 17.	Kongl. Maj:ts dom	134. 381.
1859.	— —	Kemi elfs laxarrende 1859	71. 230.
1862.	Maj 21.	Hans Kejs. Maj:ts utslag	56. 171.
1862.	Juni 2.	Guvernör Lavonius' utslag	32. 92.
1864.	Maj 30.	Klagoskrift om intrång i fiskerätt	135. 387.
1864.	Juli 5.	Prosten Heikel's utlåtande	136. 388.
1864.	Okt. 25.	Guv. v. Alfthan's memorial	137. 390.
1865.	Dec. 4.	Fiskeristadgan Tr.	192. 451.
1865.	Dec. 10.	Svea hofrätts utslag	149. 405.
1866.	— —	Lindblad's beskr. af fiskeverken i Kemi elf	33. 99.
1868.	Dec. 15.	Hans Kejs. Maj:ts dom	34. 107.

—o:q:oo—